

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 105

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

65. évfolyam

2022. március 4.

Tartalom

I Állásfoglalások, ajánlások és vélemények

VÉLEMÉNYEK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 564. plenáris ülése – INTERACTIO, 2021.10.20.–2021.10.21.

2022/C 105/01	Az ambiciózus fenntartható és szociális célkitűzések összeegyeztetése a kkv-k és mikrovállalkozások számára kedvező környezettel (saját kezdeményezésű vélemény)	1
2022/C 105/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A reklám a modern, felelős fogyasztás szolgálatában (saját kezdeményezésű vélemény)	6
2022/C 105/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az uniós költségvetési keret átalakítása a fenntartható helyreállítás és az igazságos átmenet érdekében (saját kezdeményezésű vélemény)	11
2022/C 105/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az európai üvegipar választott előtt: környezetbarátabb, energiatakarékos ipar megvalósítása a versenyképesség fokozása és a minőségi munkahelyek fenntartása mellett (saját kezdeményezésű vélemény)	18
2022/C 105/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az EU mobilitási stratégiája és az uniós ipari értékláncok: ökoszisztéma alapú megközelítés a gépjárműiparban (saját kezdeményezésű vélemény) .	26
2022/C 105/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az 5G ökoszisztéma társadalmi és ökológiai hatása (saját kezdeményezésű vélemény)	34
2022/C 105/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Új generációs kereskedelem és fenntartható fejlődés – a 15 pontos cselekvési terv felülvizsgálata (saját kezdeményezésű vélemény)	40
2022/C 105/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fenntartható vidék- és városfejlesztés holisztikus stratégiája felé (saját kezdeményezésű vélemény)	49

HU

2022/C 105/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Stratégiai autonómia, élelmezésbiztonság és fenntarthatóság (saját kezdeményezésű vélemény)	56
---------------	---	----

III Előkészítő jogi aktusok

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 564. plenáris ülése – INTERACTIO, 2021.10.20.–2021.10.21.

2022/C 105/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A 2020. évi új iparstratégia frissítése: Erősebb egységes piac kiépítése Európa fellendülése érdekében (COM(2021) 350 final)	63
2022/C 105/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a kutatás és az innováció globális megközelítéséről – Európa nemzetközi együttműködésre irányuló stratégiája egy változó világban (COM(2021) 252 final)	77
2022/C 105/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a 910/2014/EU rendeletnek az európai digitális személyazonosság keretének létrehozása tekintetében történő módosításáról [COM(2021) 281 final – 2021/0136 (COD)]	81
2022/C 105/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a belső piacot torzító külföldi támogatásokról (COM(2021) 223 final – 2021/0114 (COD))	87
2022/C 105/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a fogyasztói hitelekéről (COM(2021) 347 final – 2021/0171 [COD])	92
2022/C 105/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az általános termékbiztonságról, az 1025/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 87/357/EGK tanácsi irányelv és a 2001/95/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (COM(2021) 346 final – 2021/0170 [COD])	99
2022/C 105/16	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre egyes ipari termékeknek a Kanári-szigetekre történő behozatalára vonatkozó, a Közös Vámtarifa szerinti autonóm vámtételek ideiglenes felfüggesztéséről (COM(2021) 392 final – 2021/0209 [CNS])	105
2022/C 105/17	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: A teljeskörűen működő és reziliens schengeni térség kialakítására vonatkozó stratégia (COM(2021) 277 final); és Javaslat tanácsi rendeletre a schengeni vívmányok alkalmazását ellenőrző értékelési és monitoringmechanizmus létrehozásáról és működtetéséről, valamint a Tanács 1053/2013/EU rendeletének hatályon kívül helyezéséről (COM(2021) 278 final – 2021/0140 [CNS])	108
2022/C 105/18	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az Európai Unió 2021–2027-es munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi stratégiai kerete: Munkahelyi biztonság és egészségvédelem a munka változó világában (COM(2021) 323 final)	114
2022/C 105/19	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi ajánlásra a magas színvonalú és inkluzív alap- és középfokú oktatást előmozdító vegyes tanulásról (COM(2021) 455 final)	128

2022/C 105/20	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fenntartható légi közlekedés egyenlő versenyfeltételeinek biztosításáról – (COM(2021) 561 final – 2021/0205 (COD))	134
2022/C 105/21	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a 2003/87/EK irányelvnek az Unióban székhellyel rendelkező légi jármű-üzemeltetőkre vonatkozó piaci alapú globális intézkedés kapcsán a kibocsátáskompenzációról szóló értesítés tekintetében történő módosításáról (COM(2021) 567 final – 2021/0204 (COD))	140
2022/C 105/22	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Bolygónk egészségessé tétele mindenki számára Uniós cselekvési terv: „Út a szennyező anyag-mentes levegő, víz és talaj felé” (COM(2021) 400 final)	143
2022/C 105/23	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a veszélyes áruk közúti szállításának ellenőrzésére vonatkozó egységes eljárásról (COM(2021) 483 final – 2021/0275 [COD])	148
2022/C 105/24	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1286/2014/EU rendeletnek az alapkezelő társaságokra, befektetési társaságokra és az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozások (ÁÉKBV) és az ÁÉKBV-nek nem minősülő alapok befektetési jegyeire vonatkozó tanácsadást végző vagy azokat értékesítő személyekre alkalmazandó átmeneti rendelkezés meghosszabbítása tekintetében történő módosításáról (COM(2021) 397 final – 2021/0215 (COD))	149
2022/C 105/25	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a 2009/65/EK irányelvnek a kiemelt információkat tartalmazó dokumentumok átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozások (ÁÉKBV) alapkezelő társaságai általi használata tekintetében történő módosításáról (COM(2021) 399 final – 2021/0219 [COD])	150
2022/C 105/26	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a déli kékuszójú tonhalra vonatkozó állományvédelmi és -gazdálkodási intézkedések megállapításáról (COM(2021) 424 final – 2021/0242 (COD))	151
2022/C 105/27	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak: 2021. évi éves fenntartható növekedési stratégia (COM(2020) 575 final) (kiegészítő vélemény)	152
2022/C 105/28	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Ajánlás tanácsi ajánlásra az euróövezet gazdaságpolitikájáról (COM(2020) 746 final) (kiegészítő vélemény)	158

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 564. PLENÁRIS ÜLÉSE – INTERACTIO,
2021.10.20.–2021.10.21.**Az ambiciózus fenntartható és szociális célkitűzések összeegyeztetése a kkv-k és mikrovállalkozások számára kedvező környezettel**

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2022/C 105/01)

Előadó: **Bruno CHOIX**

Közyűlési határozat:	2021.3.25.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.9.30.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	227/0/9

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az európai vállalkozások 99,8%-a kis- és középvállalkozás, melyek 82,4 millió embert foglalkoztatnak. Elengedhetetlen szereplői a gazdasági helyreállításnak, valamint nélkülözhetetlenek az EU szociális és környezetvédelmi célkitűzéseinek eléréséhez is. Lényegi jellemzőik – az emberi léptékű méret és a közelség – miatt könnyebben vállalják természetes felelősségüket e kihívások iránt, amelyek tekintetében még válság idején is jó eredményeket érnek el.

1.2. Ehhez azonban a mikrovállalkozásoknak és kkv-knak az adottságaikhoz igazított szabályozási környezetre van szükségük. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) a kisvállalkozói intézkedéscsomag, a „gondolkozz először kicsiben” elv és a kkv-stratégia tényleges megvalósítását kéri. Az adminisztratív terheket – különösen az átláthatósággal és a beszámolókkal kapcsolatosakat – szigorúan csökkenteni kell, hiszen mindenfajta előírás költségeket jelent.

1.3. Az EGSZB támogatja a „minőségi jogalkotás” megközelítését, és azt ajánlja, hogy a szociális partnereket, a szakmai szövetségeket és a kamarákat szisztematikusan vonják be a jogalkotás valamennyi szakaszába (nyilvános konzultációk kidolgozása, hatásvizsgálat, módosítások). Arra kéri továbbá az Európai Bizottságot, hogy kellően vegye figyelembe a hatásvizsgálatok eredményeit. Az „egy be, egy ki” („one in, one out”) elvet gyorsan, hatékonyan és kiegyensúlyozott módon kell alkalmazni annak érdekében, hogy ambiciózus környezetvédelmi és szociális jogszabályok jöjjenek létre. Végezetül az EGSZB azt javasolja, hogy nemzeti és európai szinten egyaránt erősítsék meg a kkv-követek (SME Envoys) koordinációját.

1.4. Az EGSZB arra kéri az európai intézményeket, hogy módszeresen vizsgálják meg, hogy milyen alternatívái vannak az átláthatósági és beszámolási kötelezettségeknek, ha azok túlságosan nagy terhet jelentenek.

1.5. A szociális párbeszédre irányuló nemzeti és regionális kezdeményezések a mikrovállalkozások, a kézművesek és a szabadfoglalkozásúak körében megkönnyítik a társadalmi kérdések iránti felelősségvállalást, a vállalkozók és a munkavállalók közötti párbeszédet, valamint a konfliktusmegelőzést, ezért ösztönözni kell őket.

1.6. Az EGSZB megjegyzi, hogy még jobban ki kell aknázni azokat a lehetőségeket, amelyek a szakmai ágazatokban és szövetségekben, valamint a kamarákban rejlenek a szociális, környezeti és vezetői innováció terjesztése és a kkv-k támogatása terén. Azt ajánlja az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak, hogy támaszkodjanak ezek szakértelmére és hálózatára ahelyett, hogy újabb terheket jelentő, kötelező erejű rendelkezéseket hoznának.

1.7. Az EGSZB szeretné, ha a vállalkozások létrehozását vagy átvételét követően azonnal biztosítanák a vállalkozók számára az egész életen át tartó tanuláshoz való hozzáférést annak érdekében, hogy megszerezhessék a hatékony vállalatirányításhoz, a szociális párbeszéd integrálásához és a zöld és digitális átálláshoz szükséges készségeket.

2. Háttér és általános megjegyzések

2.1. A mikrovállalkozások és kkv-k az európai gazdaság középpontjában vannak, és az egész térségben való jelenlétüknek köszönhetően kulcsfontosságú szerepet játszanak a gazdasági nehézségekkel küzdő helyi közösségek támogatásában, és erősítik az egész rendszer rezilienciáját.

2.2. A helyreállítás az egyetlen módja az elnéptelenedés megelőzésének: hozzájárul a foglalkoztatási ráta fenntartásához és a javak elosztásához, ráadásul Európában fenntarthatósági célkitűzéseken alapul.

2.3. A mikrovállalkozások és kkv-k elkötelezettek a zöld és digitális gazdaságra való átállás mellett. A körforgásos gazdaság, a fenntartható fejlődés és a szociális párbeszéd természetes a mikrovállalkozások, a kézműves vállalkozások és a szabadfoglalkozásúak számára. Az EGSZB arra kéri az európai intézményeket, hogy bízzanak abban, hogy előbbiek képesek a fejlődésre, továbbá (célzott finanszírozási programok, technikai és mérnöki segítségnyújtás és megfelelő politikák révén) támogassák vezető szerepüket a kettős átállásban, és ne fogják vissza lendületüket.

2.4. Az EGSZB azt látja, hogy sok vállalkozás és közhatóság hajt végre innovációkat annak érdekében, hogy segítse a mikrovállalkozásokat és kkv-kat abban, hogy beépítsék a körforgásos gazdaságot üzleti modelljükbe (csökkentsék a hulladék és az eladatlan áruk mennyiségét, nagyobb mértékben alkalmazzák a javítást, az újrahasználót és az újrafeldolgozást).

2.5. A 2008-as kisvállalkozói intézkedéscsomag ellenére az elmúlt tizenhárom év során az derült ki, hogy a jogalkotók ahelyett, hogy olyan szövegeket fogadnának el, amelyek tiszteletben tartják a mikrovállalkozások és a kkv-k adminisztratív és pénzügyi kapacitáit, leggyakrabban olyan jogszabályokat fogadnak el, amelyek minden vállalkozásnak szólnak, majd ezeket igazítják hozzá a legkisebb vállalkozások igényeihez. Ez pedig újabb terheket jelent az utóbbiak számára és aláássa versenyképességüket, valamint innovációs és munkahelyteremtési képességüket. Van még mit javítani a kkv-teszt eredményeinek figyelembevétele terén. Az átláthatósági és közzétételi előírások elszaporodása káros lehet. Az általános adatvédelmi rendelet⁽¹⁾ például homályos eljárásokat vezetett be, amelyek arra kötelezik a mikrovállalkozásokat és a kkv-kat, hogy útmutatókra támaszkodjanak vagy külső szakértőket vegyenek igénybe, ami költségekkel jár. A gépekről szóló rendelet hasonló kötelezettségeket állapít meg azáltal, hogy külső szervezetek általi tanúsítás révén értékelési eljárásokat kér. A pénzmossárról szóló irányelv⁽²⁾ valamennyi társaságra vonatkozóan bevezeti a tényleges tulajdonosok bejelentésének kötelezettségét, ami több tagállamban nem ingyenes.

2.6. A Szabályozói Ellenőrzési Testület 2020. évi jelentése rámutat, hogy a jogalkotási javaslatok kkv-kra gyakorolt hatását nem mérik fel megfelelően.

2.7. Az EGSZB már korábban üdvözölte az Európai Bizottság által 2020-ban közzétett kkv-stratégiát. Támogatja a Parlament állásfoglalását⁽³⁾, amely szerint biztosítani kell a megfelelő igazgatási, szabályozási és technikai feltételeket annak érdekében, hogy a kkv-k javítsák teljesítményüket, különösen környezetvédelmi téren; egyetért azzal is, hogy a túl sok adminisztratív és szabályozási teher akadályozhatja a kkv-k fellendülését.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról (általános adatvédelmi rendelet)(HL L 119., 2016.5.4., 1. o.).

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/843 irányelve (2018. május 30.) a pénzügyi rendszerek pénzmossa vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv, valamint a 2009/138/EK és a 2013/36/EU irányelv módosításáról (HL L 156., 2018.6.19., 43. o.).

⁽³⁾ Az Európai Parlament 2020. december 16-i állásfoglalása az európai kkv-kra vonatkozó új stratégiáról [2020/2131(INI)].

2.8. Az EGSZB örömmel fogadta a minőségi jogalkotásról szóló közleményt, amely hangsúlyozza, hogy a fenntartható fejlődés kulcsa a jobb szabályozás. Ez pedig nem alapulhat kizárólag a gazdasági növekedésen, hanem egyensúlyt kíván meg a gazdaság és a fenntarthatóság szempontja, valamint a társadalmi szempontú megközelítés között.

2.9. Ennek ellenére számos jogalkotási javaslat és vita új beszámolási kötelezettségek bevezetését veti fel a mikrovállalkozások és kkv-k számára (a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolás⁽⁴⁾, a bérek átláthatósága⁽⁵⁾, gondossági kötelezettség). Ezek a kötelezettségek közvetlenül vagy közvetve érinthetik a kkv-kat az értékláncban részt vevő nagyvállalatok igényei miatt, és költséget jelenthetnek, mivel nem rendelkeznek a teljesítésükhöz szükséges emberi és pénzügyi erőforrásokkal, ami veszélyezteti tevékenységüket, üzleti modelljüket és ezáltal túlélésüket, különösen válság idején.

2.10. Ugyanakkor a mikrovállalkozások és kkv-k biztató, sőt a nemzeti átlagnál jobb eredményeket érnek el szabályozás nélkül is. Az EGSZB kéri, hogy a jogszabályokat a 21 millió európai mikrovállalkozás és kkv számára dolgozzák ki, és ne a 0,2 %-ot képviselő nagyobb méretűekre, az elveket utólagosan igyekezve a többiekre alkalmazni. Ezáltal nemcsak a vállalkozók, hanem számos alkalmazottjuk igényeit is kielégíthetik. Az EGSZB szeretné továbbá, ha szisztematikusan alternatív megoldásokat javasolnának a beszámolókészítés helyett.

3. A beszámolási intézkedések költségei és haszna

3.1. Az Európai Bizottság költség- és adminisztratív terhekre vonatkozó becslése gyakran nem átlátható, és hátrányos helyzetbe hozza a kkv-kat és a mikrovállalkozásokat. Ehhez járulnak az értékláncra vonatkozó kötelezettségek közvetett hatásai, amelyeket az Európai Bizottság nehezen tud számszerűsíteni. Amint az a minőségi jogalkotásról szóló közleményben is szerepel, a Parlament és a Tanács által előterjesztett módosító indítványok kapcsán ritkán készül hatásvizsgálat és kkv-teszt. Végezetül, az intézkedések nemzeti jogba való átültetése néha további költségeket eredményez.

3.2. Ha meg akarnak felelni ezeknek az egyre bővülő kötelezettségeknek, akkor a vállalkozók kénytelenek rendes munkaidejükben maguk teljesíteni azokat, vagy külső szakértelmet kell igénybe venniük. Mindkét módszer kihat a vállalat üzletmenetére, és többletköltségekkel jár. Ez utóbbiak a mikrovállalkozásoknál arányaiban magasabbak, mint a nagyvállalatoknál. Az EGSZB felhívja továbbá a figyelmet a beszámolási intézkedések elburjánzására: ezek – bár egyenként minimálisnak tűnhetnek – együttesen jelentős hatást fejtenek ki.

3.3. Eközben azokban az ágazatokban, ahol nincsenek beszámolási követelmények, jó eredmények figyelhetők meg: szakmai szövetségük vagy kereskedelmi szabályozói testületük ösztönzésére számos mikrovállalkozás és kkv ruház be a körforgásos gazdaságba, mivel ezt fejlődése és jóhíre szempontjából hasznosnak tartja⁽⁶⁾. A mikrovállalkozások és kkv-k emberi léptékű mérete miatt könnyebb a párbeszéd a munkáltató és az alkalmazottak között, ami miatt gyakran a nemzeti szinten tapasztaltnál kisebb a nemek közötti bérkülönbség⁽⁷⁾ stb. Azokban az országokban, ahol bizonyos szociális jellegű jogszabályokat illetően küszöbértékeket vezettek be a kkv-k vonatkozásában, kevesebb jogorvoslati igényt rögzítenek. Ez is azt bizonyítja, hogy a kkv-k nehézkes intézkedések nélkül is tudnak példamutatók lenni. Amint azt az EGSZB már több véleményében⁽⁸⁾ kifejtette, foglalkozni kell a kkv-k fogalommeghatározásával.

3.4. A mikrovállalkozások és kkv-k, amelyek között a szociális vállalkozások teljes értékű résztvevői a körforgásos gazdaságnak, hiszen a társadalmi kapcsolatokat erősítő közösségi alapú szolgáltatásokat nyújtanak, nem áthelyezhető munkahelyeket és jólétet teremtenek olyan térségekben, ahol az ipar és bizonyos közszolgáltatások hiányoznak, továbbá üzleti és foglalkoztatási lehetőségeket kínálnak kiszolgáltatott társadalmi csoportok számára. A duális képzésben részt vevők több mint fele mikrovállalkozásoknál és kkv-knál részesül képzésben, így ezek aktívan hozzájárulnak a fiatalok foglalkoztatásához. Üzleti modelljüknek és emberi léptékű méretüknek köszönhetően a mesterséges intelligencia olyan alkalmazását részesítik előnyben, amelynek során az emberek kezében marad az ellenőrzés, továbbá elősegítik, hogy a hangsúly a munkakörülményekre részvételen alapuló irányításra kerüljön.

3.5. Ezek a vállalkozások a beszámolási intézkedések bevezetését gyakran olyan méltánytalan tehernek tekintik, amely negatívan hat tevékenységükre és azt a veszélyt hordozza magában, hogy megtagadják tőlük a közbeszerzéshez vagy a finanszírozáshoz való hozzáférést – eközben pedig nem jelent számottevő előrelépést azokhoz a politikákhoz képest, amelyeket gyakran maguk kezdeményeztek. Mindez ahhoz vezet, hogy Európát túl bürokratikusnak és a helyi szintől eltávolodottnak tartják.

3.6. Az EGSZB ezenkívül úgy véli, hogy a szociális és környezetvédelmi célkitűzéseket csak az egyensúlyhiány okainak kezelésével lehet elérni, nem pedig a kötelező érvényű követelmények növelésével.

⁽⁴⁾ Javaslat a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolásról szóló irányelvre [2021/0104(COD)].

⁽⁵⁾ Javaslat a férfiak és nők egyenlő vagy egyenlő értékű munkáért járó egyenlő díjazása elve alkalmazásának a bérek átláthatósága és végrehajtási mechanizmusok révén történő megerősítéséről szóló irányelvre [2021/0050(COD)].

⁽⁶⁾ Példa egy kézműves vállalkozásra, amely átláthatósági kötelezettség nélkül vezetett be a körforgásos gazdasággal összhangban levő intézkedéseket Hollandiában: <https://www.deb.nl/ondernemersverhalen/slagerij-van-koppen-dacht-na-over-duurzaamheid/>

⁽⁷⁾ Les entreprises de proximité au féminin (2019. március): https://u2p-france.fr/sites/default/files/etude_les_entreprises_de_proximite_au_feminin.pdf

⁽⁸⁾ HL C 345., 2017.10.13., 15. o. és HL C 81., 2018.3.2., 1. o.

3.7. A kkv-barát környezet előmozdítása érdekében különös figyelmet kell fordítani a demográfiai változásokra, amelyek miatt jelentősen csökken a rendelkezésre álló szakképzett munkaerő mennyisége, és így a kkv-k termelékenysége. A szakoktatást és -képzést, a tanulószereződéses gyakorlati képzést és a készségfejlesztést prioritásként kell kezelni, ide értve a zöld és digitális kompetenciákat is.

4. Minőségi jogalkotás

4.1. A jobb szabályozáshoz megfelelő egyensúlyra van szükség a gazdasági, fenntartható és szociális megközelítések között. Az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy a rendelet hatásának értékelésekor nagyobb mértékben támaszkodjon a szociális partnerekre, a szakmai szövetségekre és az európai, nemzeti, regionális és helyi szintű kamarákra.

4.2. Minden átláthatósági intézkedés költségekkel jár. Az EGSZB emlékezteti az Európai Bizottságot arra, hogy kötelezettségvállalásainak megfelelően végre kell hajtania a kisvállalkozói intézkedéscsomagot és a „gondolkozz először kicsiben” elvet. A minőségi jogalkotásról szóló közleménynek megfelelően, az EGSZB kéri, hogy minden új közvetlen vagy közvetett adminisztratív teher a feltétlenül szükséges mértékre korlátozódjon.

4.3. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a konzultációk kidolgozása során egyeztessen az EGSZB-vel annak érdekében, hogy elfogulatlan és az összes vállalkozási formához illeszkedő kérdésekkel célzottabb módon figyelembe vegye a kkv-k sajátosságait. Hangsúlyozza, hogy a könnyebb válaszadás érdekében előnyben kell részesíteni a rövid, az összes uniós nyelven elérhető konzultációkat.

4.4. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy erősítse meg a kkv-követek hálózatát és az azon belüli koordinációt nemzeti szinten és az Európai Bizottsággal folytatott eszmecsere során is.

4.5. Az EGSZB tudomásul veszi, hogy az Európai Bizottság elkötelezte magát az „egy be, egy ki” elv alkalmazása mellett. Az adminisztratív terhek csökkentésének lehetőségét a szociális partnerekkel együtt kell megvizsgálni annak érdekében, hogy a stratégiai célkitűzések veszélyeztetése és az EU magas szintű gazdasági, szociális és környezetvédelmi normáinak csökkentése nélkül enyhítsék azokat. Ennek érdekében az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy bocsássa rendelkezésre a fölösleges terhek azonosítását lehetővé tevő operatív és módszertani részleteket. Úgy tűnik, hogy az említett elv végrehajtásának ütemezése nincsen összhangban az Európai Bizottság munkaprogramjával, amely több kulcsfontosságú szöveg közzétételét irányozza elő az elkövetkező hónapokra. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy mielőbb azonosítsa a megszüntethető adminisztratív terheket. Az EGSZB továbbá azt kéri az Európai Bizottságtól, hogy az elv hatékonyságának biztosítása és az egyenlő bánásmód garantálása érdekében az egyes terhek visszavonását követően kövesse nyomon azok nemzeti jogszabályokban történő csökkenését is.

4.6. Az EGSZB azt kéri, hogy minden új javaslatot – különösen, ha közvetlen vagy közvetett módon az átláthatósággal és a beszámolóval kapcsolatos intézkedéseket von maga után – vessenek alá tényleges hatásvizsgálatnak. A kkv-tesztet valamennyi intézménynek alkalmaznia kell. A tesztnek gazdasági és jogi elemzést is tartalmaznia kell, a forrásait pedig közzé kell tenni. Az értékelést a szöveg minden új változata kapcsán el kell végezni a javaslati szakaszban és a tárgyalások során. Az EGSZB azt ajánlja, hogy minden hatásvizsgálat során konzultáljanak a szociális partnerekkel, különösen a munkáltatói szervezetekkel, hogy azok hozzájárulhassanak a mikrovállalkozásokra és a kkv-kra vonatkozó rendelkezések elemzéséhez. Az Európai Bizottságnak megfelelően figyelembe kell vennie a hatásvizsgálatok eredményeit annak meghatározásakor, hogy melyik szakpolitikai lehetőséget részesíti előnyben. A minőségi jogalkotásról szóló közlemény javaslataival összhangban az EGSZB arra kéri az európai parlamenti képviselőket és a Tanácsot, hogy dokumentálják módosító indítványaik mikrovállalkozásokra és kkv-kra gyakorolt hatásait.

4.7. A Szabályozói Ellenőrzési Testület jelentése szerint a kkv-specifikus rendelkezéseket tartalmazó javaslatok száma jelentősen csökkent (a 2017–2019 között mért 22 %-ról 2020-ban 15 %-ra). Átláthatósági intézkedések elfogadása esetén az EGSZB arra kéri az intézményeket, hogy a mikrovállalkozások és kkv-k terheinek csökkentése érdekében vezessenek be küszöbértékeket. Az EGSZB kéri az egységes digitális portál 2023-ra tervezett megvalósításának felgyorsítását.

5. Az adatszolgáltatás alternatívái

5.1. A büntető jellegűnek tekinthető intézkedések általánossá válásának elkerülése érdekében az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy minden egyes javaslatba építsen be a mikrovállalkozásokra és kkv-kra vonatkozó alternatívákat a beszámolóképzési kötelezettségek tekintetében.

5.2. Számos tagállamban léteznek olyan speciális tanácsadó testületek, amelyek keretében a szociális partnerek megvitathatják a szociális és gazdasági intézkedéseket és azok gyakorlati megszervezését. Számos nemzeti szintű kkv-szervezet képviselheti érdekeit. Az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy nagyobb mértékben támaszkodjon a kkv-k szervezeteire, a szociális partnerekre, a szakmai szövetségekre, valamint az európai, nemzeti, regionális és helyi szintű kamarákra. Tapasztalataiknak, szakértelmüknek és aktív hálózataiknak köszönhetően ezek vannak a legjobb helyzetben ahhoz, hogy támogassák és ösztönözzék a mikrovállalkozásokat és a kkv-kat, valamint hogy kifejlesszék a szociális és környezetvédelmi célkitűzéseknek megfelelő eszközöket. Fontos biztosítani számukra a támogatási intézkedések kidolgozásához szükséges pénzügyi és emberi erőforrásokat.

5.3. Az EGSZB megjegyzi, hogy az Európai Bizottság számos olyan eszközt dolgozott ki, amelyek hasznosak lehetnek a mikrovállalkozások és kkv-k számára, de nem érik el célközönségüket. Az EGSZB azt ajánlja, hogy mozgósítsák nagyobb mértékben a kkv-követeket annak érdekében, hogy ezeket az eszközöket hozzáigazítsák a mikrovállalkozások és kkv-k igényeihez, valamint hogy bővítsék azzal kapcsolatos ismereteiket és megkönnyítsék szerepvállalásukat.

5.4. Az EGSZB azt javasolja, hogy mozdítsák elő és vegyék alapul az olyan nemzeti és regionális szintű intézkedéseket, amelyek megkönnyítik a szociális párbeszédet a mikrovállalkozások, a kézművesek és a szabadfoglalkozásúak körében ⁽⁹⁾ azáltal, hogy minden információt/tanácsot megadják a munkavállalók és a munkáltatók számára a rájuk alkalmazandó jogi vagy szerződéses rendelkezésekről, megvitatják és felhasználják a vállalatot és annak alkalmazottait érintő kérdésekkel kapcsolatos véleményeket, valamint a munkavállalóknak és a munkáltatóknak nyújtott tájékoztatás és ajánlások révén hozzájárulnak a konfliktusmegelőzéshez.

5.5. Az EGSZB arra ösztönzi a tagállamokat, hogy támogassák a szakmai szövetségeket a kkv-k számára a szociális és környezetvédelmi követelmények teljesítése érdekében nyújtott képzésben, tanácsadásban és támogatásban. Ezeket a lépéseket előnyben kell részesíteni a kötelező erejű rendelkezésekkel szemben.

5.6. „Úton a körforgásos közbeszerzés felé” című saját kezdeményezésű véleményével ⁽¹⁰⁾ összhangban az EGSZB arra kéri a közhatóságokat, hogy támogassák a mikrovállalkozásokat és a kkv-kat abban, hogy megértsék a fenntarthatóbb közbeszerzések működését, különösen a helyi közbeszerzéseket, és biztosítsák, hogy a kiírási feltételek tiszteletben tartásuk a minőségi és mennyiségi kritériumok közötti egyensúlyt.

5.7. A munkavállalókhöz hasonlóan a mikrovállalkozások és kkv-k vezetői számára is folyamatosan elérhetővé kell tenni a képzést, új vállalkozás létrehozása vagy a vállalkozás újraindítása esetén is. Annak érdekében, hogy létrejöjjön a társadalmi, környezeti és gazdasági kihívások kezelésére képes vállalkozók vagy vállalkozást átvevők egy köre, az EGSZB elengedhetetlennek tartja, hogy felajánlják számukra és ösztönözzék az új készségekhez igazított képzési ciklusokban való részvételt.

5.8. Az EGSZB azt javasolja, hogy a mikrovállalkozások és kkv-k szén-dioxid-egyenlegének csökkentését célzó ösztönzőket pénzügyi támogatásokkal egészítsék ki, elkerülve, hogy az ilyen irányú törekvés korlátozza a vállalkozás fejlődését vagy további terhet jelentsen.

5.9. Az EGSZB javasolja, hogy ösztönözzék a vállalkozások önkéntes, ingyenes és a fellépés hitelessé tétele érdekében harmadik fél bevonásával működő címkézési kezdeményezéseit ⁽¹¹⁾. Eközben azonban biztosítani kell, hogy ezek a rendszerek ne akadályozzák a piacra jutást, és a fogyasztók megtévesztésének elkerülése érdekében ne szaporodjanak el túlságosan.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽⁹⁾ Kézműves szakmaközi regionális vegyes bizottságok (CPRIA: <https://cpria.proximeo-france.fr/>) és a szabadfoglalkozásúak regionális vegyes bizottságai (CPR-PL).

⁽¹⁰⁾ HL C 341., 2021.8.24., 16. o.

⁽¹¹⁾ Példa erre a háztartási eszközök megjavítását népszerűsítő „Répar'acteurs” címke: <https://www.artisanat.fr/reparateurs#:~:text=Le%20label%20C2%AB%20R%C3%A9par'acteurs%20C2%BB,de%20la%20r%C3%A9duction%20des%20d%C3%A9chets>

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A reklám a modern, felelős fogyasztás szolgálatában**(saját kezdeményezésű vélemény)**

(2022/C 105/02)

Előadó: **Thierry LIBAERT**

Közgyűlési határozat:	2021.3.25.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.9.30.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	132/0/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) hangsúlyozza, hogy az Európai Uniónak támogatnia kell a Covid19-válság által súlyosan érintett reklámpiparát. A digitális átállást és a technológiai óriásvállalatokkal (GAFA) való versenyt tekintve a reklámozás a gazdasági tevékenységek és a foglalkoztatás egyik, minden eddiginél fontosabb mozgatórugója.

1.2. A fogyasztók iránti nagyobb tisztelettel kapcsolatos követelmények, valamint a zöld gazdaságra való átállás és az éghajlatváltozás elleni küzdelem kihívásai átfogó megközelítést tesznek szükségessé annak érdekében, hogy a reklámágazat magáévá tegye – többek között – a Párizsi Megállapodás célkitűzéseit.

1.3. Az EGSZB kéri, hogy a reklámágazat kötelezze el magát szénlábnymának csökkentése mellett annak érdekében, hogy az EU célkitűzéseivel összhangban 2050-re karbonsemlegessé tegye tevékenységeit, és 2030-ig 55 %-kal csökkentse az üvegházhatású gázok (ÜHG-k) kibocsátását, hogy hozzájáruljon a 2050-re kitűzött kollektív karbonsemlegességhez.

1.4. Az EGSZB kéri, hogy a reklámágazat minden egyes szereplője kötelezze el magát a tevékenységi területén általa okozott környezeti hatás csökkentése mellett. Ez történhet a digitális reklámképernyők energiafogyasztásának csökkentésével és az újrahasznosíthatóságuk növelésével, a papíralapú hirdetések és reklámprospektusok esetében a lehetőség szerint fenntartható erdőgazdálkodásból származó papír (PEFC, PFC címke), illetve a REACH és a GreenGuard szabványoknak megfelelő tinták használatával, valamint az audiovizuális produkciók technikai, energetikai és logisztikai hatásainak csökkentésével.

1.5. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a reklámágazat szereplői növeljék a megfelelő pénzügyi forrásokkal nem rendelkező szereplők (kkv-k, induló vállalkozások, szövetkezetek stb.) ökológiailag felelősségteljes kezdeményezéseinek támogatásához pro bono alapon nyújtott hozzájárulásukat.

1.6. Az EGSZB arra kéri az ágazati szereplőket, hogy képezzék tagjaikat a zöld átállás kihívásainak témájában. Ezzel egyidejűleg ennek a tudatosságnövelésnek a kommunikációs szakmák egyetemi képzésén is meg kell történnie.

1.7. Az EGSZB javasolja, hogy a reklámágazat kezdjen vitát a reklám képzetvilágáról és az ahhoz kapcsolódó ábrázolásmódokról. Ez hozzájárulna ahhoz, hogy a reklám a zöld gazdaságra való átállás akadályaként helyett annak valódi eszközévé váljon, amely tényszerű és pontos adatok alapján lehetővé teszi azon termékek előtérbe helyezését, amelyek hozzájárulnak a környezeti hatások csökkentéséhez.

1.8. Az EGSZB kéri, hogy a zöldrefestés (greenwashing) és a környezetbarát jelleggel kapcsolatos megtévesztő állítások elleni küzdelem érdekében folytatódjon a reklámszabályozás európai szintű megerősítésére irányuló munka, az uniós országok közötti harmonizációra törekedve.

1.9. Az EGSZB szeretné, ha az ökológiai átmenethez kapcsolódó szempontok mellett különös figyelmet fordítanak a fiatalokat célzó, különösen a közösségi hálózatokon megjelenő reklámokra.

1.10. Az EGSZB úgy véli, hogy nem lehet teljes mértékben felelős reklámozásról beszélni, ha az ágazat európai szereplői nem vállalnak felelősséget a dezinformáció terén. Az Európai Bizottságnak fokoznia kell a dezinformáció révén történő bevétel-szerzés elleni küzdelemre irányuló erőfeszítéseit ⁽¹⁾.

1.11. Az EGSZB kéri, hogy a reklámágazat nyitottabb legyen a civil társadalom felé, és gyakrabban nyújtson lehetőséget a különböző közönségekkel való eszmecsere-re, hogy az új társadalmi elvárásoknak megfelelően tudjon fejlődni.

2. Fogalommeghatározások

2.1. A reklám fogalmára itt az EU fogalommeghatározását használjuk, amely szerint a reklám „egy kereskedelmi, ipari [...] vagy szabadfoglalkozású tevékenység keretében bármilyen formában, az árucikkek vagy szolgáltatások [...] értékesítésének előmozdítása érdekében megfogalmazott állítás”. Ez a fogalommeghatározás azonban figyelmen kívül hagyja az intézményi cél elérésére (a vállalkozás hírnevének javítására) irányuló, illetve a közszereplőktől vagy egyesületektől származó reklámot.

2.2. A felelősségteljes reklám olyan reklám, amely a nagy társadalmi és környezeti kihívások, különösen az éghajlatváltozás elleni küzdelem szükségessége tekintetében foglalkozik a reklám felelősségének kérdésével.

3. A reklám mint az európai gazdasági tevékenység és foglalkoztatás katalizátora

3.1. A reklám szorosan összefügg a növekedéssel és a foglalkoztatással. Ahol magasak a reklámberuházások, ott a növekedés is nagyobb, mint ott, ahol alacsonyak ⁽²⁾. A Hirdetők Világszövetségének (WFA) egy 2017-ben készített, de 2016-ra vonatkozó tanulmánya szerint a szűk értelemben vett reklámkiadásra fordított 92 milliárd euro 643 milliárd euro többletanyagot generált Európában ⁽³⁾.

3.2. A különböző tanulmányok szerint egy európai reklámberuházás 5–7 százalékpontos további növekedést eredményező multiplikátor- és átgűrűző hatást vált ki. Belgiumban e szorzó értéke 5-re jön ki (2,2 milliárd euro reklámkiadás 13 milliárd eurót hozott a belga gazdaságnak) ⁽⁴⁾.

3.3. A reklám felgyorsítja az új termékek és szolgáltatások, valamint esetenként az innováció terjedését, amit tökéletesen szemléltet egyes termékek, például a számítástechnikai eszközök vagy a telefonok élettartama. Az új termékek gyors terjedése kérdéseket vet fel azok környezeti hatásaival kapcsolatban.

3.4. A reklám ösztönzi a versenyt. Reklám nélkül mindannyian ugyanannál a banknál maradnánk, amely saját belátása szerint szabná meg az árakat. A banki szolgáltatások valójában nagyjából hasonlóak az egyes bankoknál, a különbség a reklámtevékenység eredménye is. Ez a megállapítás számos tevékenységi ágazatra (energia, kereskedelem stb.) igaz.

3.5. A reklám – a médiaágazattól kezdve – számos ágazat megélhetését biztosítja. Így sok uniós országban nagyrészt a reklám finanszírozza az írott sajtót, a rádiót vagy a televíziót. Ez egyébként egyszerre jelent erőforrást és függést, amely időnként befolyásolhatja a produktumok tartalmát, és kérdéseket vet fel a szerkesztői függetlenséggel kapcsolatban.

3.6. Európában a reklám árbevétele 140 milliárd eurót tesz ki (2018). 280 000 – gyakran kis- és közepes méretű – vállalkozás foglalkozik részben vagy teljes egészében vállalati kommunikációval, 998 000 embert foglalkoztatva ⁽⁵⁾.

3.7. A reklám közvetett módon hatással van számos, a reklámtevékenységhez kapcsolódó szakmára, például az audiovizuális produkciós ágazatra, a művészeti alkotótevékenységre vagy a fotózásra. A belga tanulmány rámutatott, hogy a reklámbevételekből finanszírozott állások vagy a beszállítói láncokon keresztül a reklámgyártásban közreműködő emberek száma eléri a 87 000-et.

⁽¹⁾ Az Európai Bizottság iránymutatása a dezinformáció visszaszorítását célzó gyakorlati kódex megerősítéséhez. 2021. május 26. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_21_2585

⁽²⁾ Maximilien Nayaradou, *L'impact de la régulation de la publicité sur la croissance économique* [A reklámszabályozás gazdasági növekedésre gyakorolt hatása], összefoglalt változat, *Publicité et croissance économique* [Reklám és gazdasági növekedés], Union des annonceurs [Reklámszövetség], 2006. A párizsi Dauphine Egyetemen 2004-ben megvédett doktori értekezés.

⁽³⁾ World Federation of Advertising, *The value of advertising* [A reklám értéke], Deloitte, 2017.

⁽⁴⁾ Union belge des annonceurs [Belga Reklámszövetség], *L'impact de la publicité sur la croissance économique en Belgique* [A reklám hatása a gazdasági növekedésre Belgiumban], 2015. december 3.

⁽⁵⁾ Forrás: Eurostat, *Advertising and Market Research Statistics* [Reklám és piackutatási statisztikák].

3.8. Fontos továbbá, hogy ha a vállalkozások összes kommunikációs kiadását figyelembe vesszük, akkor azokba azokat a tetemes összegeket is bele kell számítani, amelyeket az EU-ban évente szponzorként vagy patronálóként fordítanak szórakoztató, kulturális vagy sporttevékenységek támogatására.

4. A gazdasági és társadalmi szempontokon túlmutató hatás

4.1. A reklám sajtóra gyakorolt hatása elismerten elősegíti a médiához való szélesebb körű hozzáférést. Reklámok nélkül jelentősen meg kellene emelni az újságok árát, és a reklámok mennyiségének csökkentése sok esetben a lapok megszűnéséhez vezetne.

4.2. A reklámoknak köszönhető az is, hogy vannak ingyenes újságok, így naponta több millió ember olvashatja a híreket.

4.3. Hangsúlyozni kell a művészeti és kreatív szempontot is. Megjegyzendő, hogy nagyon sok filmrendező, fotós és grafikus a reklámszakmában kezdte pályafutását.

4.4. Azzal, hogy a reklámokat egyes városképek részévé tették, azok turisztikai látványossággá váltak, mint például a New York-i Times Square vagy a londoni Piccadilly Circus esetében. Maga a reklámanimáció lett a város védjegye, és az ad kisugárzást egyes helyeknek. A közteret meghatározó reklám kérdése természetesen erősen vitatható.

4.5. A reklám hozzájárul ahhoz, hogy pozitív hangon szóljunk a világról, a boldogságról, az örömről vagy a szépségről. Az állandó válságok közepette a reklámszövegek hozzájárulnak az optimista és ösztönző üzenetek terjesztéséhez. A reklámok életre szóló tanácsokkal is ellátnak minket: „Ne utánozz, újíts” (Hugo Boss), „Törődj magaddal” (Garnier), „A lehetetlen nem létezik” (Adidas). A reklámok tehát általában pozitív világképet közvetítenek. Ez a pozitív jövőkép fontos hajtóerőt jelenthet az ökológiai áttérés szempontjából.

5. A hirdetési modell és annak társadalmi és környezeti következményei

5.1. A reklám közvetlen következményekkel jár az üvegházhatású gázok terén. Hatással van a papírhasználatra, valamint a különböző erőforrások felhasználására (különösen az új LCD-képernyők révén), az interneten vagy az audiovizuális médian keresztül pedig az energiafogyasztásra. Az ÜHG-kibocsátásra gyakorolt hatást vagy tágabb értelemben a környezeti hatást (például a reklámhordozó újrahasznosíthatóságát) a gyakorlatban soha nem használják kiválasztási kritériumként egy-egy reklámkampány módszereinek meghatározásakor.

5.2. A kültéri reklámoknak mellesleg sajátos környezeti hatása is van. Ez többek között a világító és digitális reklámtáblában érhető tetten, amelyek energiafogyasztása és fényszennyezésben megnyilvánuló hatása sem elhanyagolható. A digitális reklámképernyők gyártását tekintve a becslések szerint egy 200 kg-os szabványos panel előállításához 8 tonna anyagra van szükség ⁽⁶⁾.

5.3. Mivel a reklám célja az, hogy az emberek egyre többet fogyasszanak abból, amit reklámoz, olyan túlfogyasztásra ösztönöz, amely nem feltétlenül felel meg a szükségleteknek. Számítalan példát láthatunk olyan termékekre és kütyükre, amelyek valódi haszna végső soron nagyon korlátozott, és olykor egyáltalán nem áll arányban a környezetre gyakorolt hatásukkal. Megesik, hogy sokuk már az első használat után a kukában végzi. A reklámok a forgalmazók érdekei, és nem feltétlenül a közösségi érdekek szerint alakítják az egyének igényeit és elvárásait.

5.4. A nagyvárosokban való erőteljes jelenléte miatt a reklám az európai nagyvárosok tereinek egysíkúvá tételéhez is hozzájárulhat. A reklámkampányok egyformasága homogénné teszi a városképeket és csökkenti színvonalukat. Erre a jelenségre az ad magyarázatot, hogy a reklámok többsége kisszámú hirdetőtől származik.

5.5. Azok az értékek, amelyeket a reklám a közvetített üzeneteken keresztül hordoz, gyakran távol állnak a megosztás, a szolidaritás és a mértékletesség értékeitől. A reklám a vásárlás révén szerzett boldogság képét közvetíti. A reklám képzetvilága arra emlékeztet minket, hogy minden megvehető. Ahhoz, hogy boldogok legyünk, még több mindent kell birtokolnunk és még többet kell fogyasztanunk. A közvélemény-kutatások szerint azonban nincs erős statisztikai kapcsolat a fogyasztás és a boldogságérzet között, amely elsősorban a bizonyos értékekbe vetett hittől, valamint a családi háttér és a tényleges szociális háló jelentőségétől függ. A reklám a fogyasztó állandó elégedetlenségének forrása is lehet, amennyiben arra ösztönözi őt, hogy egyre többet fogyasszon, és frusztrációt okozhat mindazoknak, és főként a hátrányos helyzetű embereknek, akiknek nincs pénzük a reklámozott termékek és szolgáltatások megvételére.

⁽⁶⁾ ADEME, *Modélisation et évaluation environnementale des panneaux publicitaires numériques* [A digitális reklámpanellek modellezése és környezeti hatásvizsgálata]. 2020. szeptember.

5.6. Az európai vállalatok tudtukon kívül több mint 400 millió eurót költenek el dezinformációs weboldalakon⁽⁷⁾. Ismeretes, hogy a dezinformáció legfőbb forrásai pénzügyi célokat követnek, többek között egy olyan hivatkozási rendszer révén, melynek köszönhetően nagy pénzösszegeket nyerhetnek az online hirdetésekéből.

5.7. Az EGSZB megjegyzi, hogy egyre gyakoribb, hogy a közösségi médiában a reklám nem reklámként jelenik meg, hanem többé-kevésbé ismert influenszerek mögé bújva. Becslések szerint a közösségi médiában megjelenő reklámok több mint egynegyede (26,6 %) nem említi meg a márkanévét és a kereskedelmi célt⁽⁸⁾. Ez olyan zavart okoz, amely alááshatja a márkákba vetett bizalmat. A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály segíthet leküzdeni ezt az által, hogy kötelezővé teszi annak a szervezetnek a megnevezését, amelynek nevében a reklámot közzéteszik⁽⁹⁾.

6. A reklámozás fejlődésének felgyorsítása, hogy modellje jobban megfeleljen a zöld gazdaságra való átállás kihívásainak

6.1. Egy olyan korban, amikor az éghajlatváltozás kihívása egyre égetőbbé válik, nehezen érthető, hogy a reklámszakma miért nem kötelezte el magát hivatalosan a Párizsi Megállapodás betartása mellett. Az Európai Parlament (EP) a közelmúltban állásfoglalást fogadott el arról, hogy 2030-ig 55 %-kal kell csökkenteni az ÜHG-kibocsátást, az Európai Bizottság pedig 2021. július 14-én közzétette az e cél elérését célzó, tizenkét intézkedésből álló „Irány az 55 %!” csomagját. Minden szakmai ágazatnak ki kell vennie a részét a közös erőfeszítésből, és a többi ágazathoz hasonlóan a reklámszakmának is alig egy évtizeden belül integrálnia kell ezt a kiemelt célkitűzést.

6.2. A hirdetőik többsége pontosan megértette az éghajlatváltozás kihívásait és azt, hogy oda kell figyelni a társadalom által támasztott magas elvárásokra. Több éve felvették a küzdelmet a környezetbarát jelleggel kapcsolatos megtévesztő állításokkal és a zöldrefestés jelenségével szemben. Mostantól még több erőfeszítést kell tenniük.

6.3. Ezt a dinamikát az Európai Bizottság is támogatja. 2012-ben a Jogértvényesülési Főigazgatóság munkacsoportot hozott létre (*Multi-Stakeholder Group on Environmental Claims*). A munkacsoport több jelentést tett közzé 2013-ban, illetve 2016-ban. Ezek a dokumentumok segítettek jobban megérteni a környezetbarát jelleggel kapcsolatos megtévesztő állítások problémáját, és hatással voltak a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽¹⁰⁾ végrehajtására. Az Európai Bizottság dolgozik ezen iránymutatások naprakésszé tételén, amelyeket várhatóan 2021 végén tesznek közzé. A végleges szövegnek tovább kell pontosítania a 2005/29/EK irányelvnek a környezetbarát jellegre vonatkozó félrevezető állításokra történő alkalmazását. 2020-ban a nemzeti fogyasztóvédelmi hatóságok az Európai Bizottság koordinálásával online ellenőrzési akciót hajtottak végre olyan vállalatok weboldalain, amelyek állításuk szerint környezetbarát termékeket értékesítenek. Ennek eredménye szerint az esetek 42 %-ában ezek az állítások túlzóak, hamisak vagy félrevezetőek voltak, és az uniós szabályok értelmében tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatnak minősülhetnek⁽¹¹⁾.

6.4. Az Európai Bizottság közelmúltban, 2020. március 11-én közzétett, körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési terve első alkalommal tér ki a felelős reklámozásra. A közlemény 2.2. pontja szerint az Európai Bizottság meg kívánja erősíteni a fogyasztók zöldrefestéssel szembeni védelmét. A vállalatoknak a termékek és szervezetek környezeti lábnyomára vonatkozó módszerekkel igazolniuk kell a környezeti állításaikat. A 3.2. pont értelmében ösztönzőket kell kidolgozni a gépjárművek kihasználtsági arányának növelésére (ami történhet olyan reklámokkal, amelyekben kevesebb olyan sofőrt mutatnak, aki egyedül ül autójában).

6.5. Az EP-ben 2020 novemberében megszavazták az IMCO (Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottság) által készített, „A vállalkozások és a fogyasztók fenntartható egységes piaca felé” című saját kezdeményezésű jelentést⁽¹²⁾. A szöveg „hangsúlyozza az olyan felelősségteljes reklámok fontosságát, amelyek tiszteletben tartják a környezettel és fogyasztók egészségével kapcsolatos nyilvános szabványokat”.

6.6. A megtévesztő környezetvédelmi állítások megtiltásával kapcsolatban az EGSZB különösen aktívnak mutatkozott, többek között a „Környezetvédelmi, szociális és az egészségre vonatkozó kereskedelmi üzenetek (állítások) az egységes piacon” című véleményének elfogadásával⁽¹³⁾. Megszavazta „A fenntartható fogyasztásra vonatkozó uniós stratégia felé” című véleményét⁽¹⁴⁾, amelyben hangsúlyozta, hogy a fenntarthatóbb fogyasztás érdekében jobb reklámszabályozásra van szükség. Az új fogyasztóügyi stratégiáról szóló véleményében⁽¹⁵⁾ a fogyasztók jobb tájékoztatásának és a zöldrefestés elleni küzdelemnek a fontosságára hívta fel a figyelmet.

⁽⁷⁾ Claudia Cohen, „Des marques financent, malgré elles, la désinformation” [A márkák akaratlanul finanszírozzák a dezinformációt], Le Figaro, 2021. augusztus 5..

⁽⁸⁾ Observatoire de l'influence responsable. [A felelős befolyásolás megfigyelőközpontja]. ARPP. 2021. szeptember 13.

⁽⁹⁾ HL C 286., 2021.07.16., 70. o.

⁽¹⁰⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2005/29/EK irányelve (2005. május 11.) a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EKG tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról („Irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról”) (HL L 149., 2005.6.11., 22. o.).

⁽¹¹⁾ Daily Bulletin. Agence Europe, 12646. szám, 2021. január 24.

⁽¹²⁾ [https://oeil.secure.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/2021\(INI\)&l=en](https://oeil.secure.europa.eu/oeil/popups/ficheprocedure.do?reference=2020/2021(INI)&l=en)

⁽¹³⁾ HL C 383., 2015.11.17., 8. o.

⁽¹⁴⁾ HL C 429., 2020.12.11., 51. o.

⁽¹⁵⁾ HL C 286., 2021.7.16., 45. o.

7. A fenntarthatóbb és felelősségteljesebb fogyasztás szolgálatában álló európai reklám felé

7.1. Az EGSZB ösztönzőkön alapuló megközelítést javasol, amely maguknak a hirdetőknak a felelősségére épít. Ezt a megközelítést egyrészt az ágazat által – különösen a megtévesztő környezetvédelmi állítások elleni küzdelem terén – elért haladás, másrészt pedig a szabályozás terén történt előrelépések indokolják. Ez a megközelítés annak is köszönhető, hogy támogatni kell az ágazatot, amely növekedést és foglalkoztatást teremt, méghozzá egy különösen kényes időszakban. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai hirdetési modellek bármilyen akadályozása azzal a kockázattal járhat, hogy a digitális reklámeszközök malmára hajtja a vizet, amelyek főként a technológiai óriásvállalatok (GAFA) tulajdonában vannak, miközben ezek továbbra is nagyrészt kibújnak az európai adórendszerek alól. A sütikre vonatkozó szabályok változása miatt a jövőben magának a modellnek is fejlődnie kell. Az EGSZB ugyanakkor elismeri, hogy bizonyos típusú, különösen nagy hatással járó termékek, például a fosszilis tüzelőanyagok esetében erősebb szabályozási formák is elképzelhetők.

7.2. A jelenlegi gazdasági válsággal összefüggésben az EGSZB gyors és rendkívüli pénzügyi támogatást javasol a reklámágazat legkisebb és legsebezhetőbb szereplői (kkv-k) számára, hogy a jelenlegi körülmények között fennmaradhasanak, amennyiben cserében vállalják, hogy a fentebb ismertetett pontokkal kapcsolatban strukturális átalakításokat hajtanak végre.

7.3. Az európai reklámpiar minden egyes szakterülete és az Európai Unióban működő reklámügynökségek beépítik a 2015-ös Párizsi Megállapodás célkitűzéseit az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentésére irányuló politikájukba, valamint különösen a közelmúltban 2030-ra meghatározott 55 %-os uniós célkitűzésbe.

7.4. A reklámpiar valamennyi gazdasági szereplője elismeri a zöld gazdaságra való átálláshoz kapcsolódó célkitűzéseket, és beépíti azokat struktúráinak működésébe azáltal, hogy javaslatot tesznek ÜHG-mérlegük értékelésére, a kibocsátás-csökkentési pályákra és az e célkitűzésekhez igazított cselekvési tervekre. A reklámozás funkciójának ilyen irányú elmozdulása rugalmasan kell, hogy történjen, különösen a közepes méretű ügynökségek ösztönzése és támogatása érdekében.

7.5. A gyakorlatok továbbfejlesztése, környezetbarátabb gyártási alternatívák kínálata és az Európába való visszatelepítési lehetőségek megvizsgálása érdekében a reklámágazat szereplőinek kötelezettséget kell vállalniuk a reklámtermékek szén-dioxid-kibocsátásának értékelésére.

7.6. A reklámágazat szereplőinek növelniük kell az éghajlatvédelmi átállás és a társadalmi befogadás területén legaktívabb szervezeteknek pro bono nyújtott hozzájárulásukat. Tágabb értelemben a reklámszabályozás irányításának továbbfejlesztését – adott esetben újragondolt irányítási formák alkalmazásával – úgy kell megtervezni, hogy abban nagyobb szerepet kapjon a civil társadalom.

7.7. A reklámágazat szereplőinek szisztematikus képzési fellépéseket kell indítaniuk a zöld gazdaságra való átállás kihívásairól, valamint a felelősségteljesebb reklámozási gyakorlatokról. Ennek keretében belső képzéseket kell tartaniuk dolgozóiknak, valamint hozzá kell járulniuk a marketing- és kommunikációs szakos hallgatók képzéséhez.

7.8. A reklámágazatnak el kell köteleznie magát amellest, hogy az európai szabályozó szervek ellenőrzési jogköreit kiterjesztve, valamint a civil társadalomnak (környezetvédelmi nem kormányzati szervezetek, fogyasztói szervezetek, szakszervezetek stb.) az irányításba való hatékony fokozottabb bevonását előirányozva folytatja a reklámszakmai szabályozási mechanizmusok megerősítésére irányuló munkát.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az uniós költségvetési keret átalakítása a fenntartható helyreállítás és az igazságos átmenet érdekében

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2022/C 105/03)

Előadó: **Dominika BIEGON**

Közyűlési határozat:	2021.3.25.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió”
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.10.5.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	168/3/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az európai költségvetési szabályok felülvizsgálatra szorulnak: már a 2008–2009-es pénzügyi válság után is nyilvánvalók voltak egyes hiányosságok, a Covid19-világjárvány pedig még komolyabb kihívások elé állítja a jelenlegi költségvetési keretrendszert. Korábbi véleményeiben az EGSZB üdvözölte a gazdasági kormányzás Európai Bizottság által kezdeményezett felülvizsgálatát. Ebben a véleményében az EGSZB megismétli, hogy reformokra van szükség, és arra kéri az Európai Bizottságot, hogy mielőbb folytassa az EU gazdasági kormányzási keretének jelenleg szünetelő felülvizsgálatát. Mielőtt a felülvizsgált keretrendszer hatályba lép, az Európai Bizottságnak iránymutatásokat kellene előterjesztenie egy átmeneti időszakra vonatkozóan, amely alatt nem szabadna megindítani a túlzott hiány esetén követendő eljárást, és amely lehetővé tenné a „rendkívüli eseményre vonatkozó rendelkezés” országspecifikus alapon történő alkalmazását.

1.2. Bármely jövőbeli költségvetési keretnek a) meg kell erősítenie az állami beruházásokat, b) nagyobb ciklikus mozgásteret kell biztosítania, és c) nagyobb rugalmasságot és országspecifikus differenciálást kell lehetővé tennie az adósságállomány-rendezerési pályák tekintetében, ugyanakkor garantálnia kell a költségvetés fenntarthatóságát. Az EU költségvetési keretének felülvizsgálata nem csupán a gazdaság rövid és középtávú stabilizálása érdekében szükséges. Létfontosságú gazdaságunk társadalmi-ökológiai átalakulásának finanszírozása szempontjából is, garantálva a teljes foglalkoztatottságot, a jó minőségű munkahelyeket és az igazságos átmenetet.

1.3. Konkrétabban, az EGSZB fő javaslata a költségvetési keret felülvizsgálatára egy olyan arany szabály bevezetése az állami beruházásokra vonatkozóan, amelyet az EGSZB már korábbi véleményeiben is javasolt, illetve ennek az arany szabálynak az ötvözése egy kiadási szabállyal. Ezen túlmenően az EGSZB üdvözli az Európai Költségvetési Tanács javaslatát a költségvetés-kiigazítási pályák országspecifikus differenciálására vonatkozóan.

1.4. Végezetül az EGSZB megjegyzi, hogy a költségvetési politika a parlamenti politika klasszikus területe, és döntései az állami kiadások és bevételek teljes szerkezetét befolyásolják. Ezért mind a nemzeti parlamenteknek, mind az Európai Parlamentnek hangsúlyos szerepet kell kapnia a jövőbeni uniós gazdasági kormányzási keretben.

1.5. Hasonlóképpen a civil társadalmat is nagyobb mértékben be kell vonni az európai szemeszterbe mind nemzeti, mind uniós szinten. Így kiegyensúlyozott gazdaságpolitika alakítható ki, amelyben minden érdek összeegyeztethető. Ez különösen igaz a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz irányítására, ahol a civil társadalom részvétele nem volt kielégítő⁽¹⁾. A civil társadalom részvételét lehetővé tevő hatékony mechanizmus tekintetében a partnerség elvét kellene követni, amelynek alkalmazása régóta hagyomány az európai strukturális és beruházási alapok irányításában.

⁽¹⁾ Az EGSZB állásfoglalása A szervezett civil társadalom bevonása a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe – Mi működik és mi nem? (2021) (HL C 155., 2021.4.30., 1. o.).

2. Háttér: új kihívások a Covid19-világjárvány után

2.1. Az európai költségvetési szabályok felülvizsgálatra szorulnak. A válságot megelőzően az Európai Költségvetési Tanács uniós költségvetési keretről szóló (2019-es) értékelése⁽²⁾ helyesen rámutatott két fő problémára: először is, a fiskális szabályok prociklikusak: a 2008/2009-es pénzügyi válságot követően a rengeteg fenntarthatósági aggály miatt túl korán került sor a költségvetési konszolidációra, ami az európai gazdaságot kettős recesszióba sodorta. Másodszor pedig az EU-ban az állami beruházások voltak a kiadáscsökkentések első számú célpontjai. Ha összehasonlítjuk a 2015 és 2019 közötti időszakra vonatkozó átlagos állami beruházási rátát a válság előtti átlaggal (2005–2009), akkor a 27 tagállamból 20-ban csökkent a ráta (egyeseknél akár 50 %-kal is), méghozzá olyan mértékben, hogy az euróövezetben 2013 és 2017 között romlott az állami tőkeállomány értéke, amit a negatív nettó állami beruházási számok is jeleznek.

2.2. A Covid19-világjárvány még komolyabb kihívások elé állítja az EU költségvetési keretét: a gazdasági visszaesés, valamint a világjárvány társadalmi és gazdasági hatásainak enyhítését célzó politikai intézkedések számos tagállamban az államháztartási hiány és a GDP-arányos adósság szintjének jelentős növekedéséhez vezettek⁽³⁾. Az Európai Költségvetési Tanács (2020)⁽⁴⁾ becslései azt mutatják, hogy ha az uniós költségvetési szabályokat az általános mentesítési záradék feloldása után változatlanul alkalmazzák, akkor az adósságráta várható csökkentési pályája túlterhelne egyes tagállamokat, ami jelentős negatív gazdasági, társadalmi és politikai következményekkel járna, és veszélyeztetné az EU gazdasági fellendülését.

2.3. Az uniós költségvetési szabályok reformjára nemcsak a gazdaság rövid és középtávú stabilizálása érdekében van szükség. Létfonosságú gazdaságunk társadalmi-ökológiai átalakulásának finanszírozása szempontjából is, garantálva a teljes foglalkoztatottságot, a jó minőségű munkahelyeket és az igazságos átmenetet. Az EU éghajlat-politikai célkitűzéseinek eléréséhez a tőkeállomány mélyreható korszerűsítésére van szükség. A fenntartható gazdasághoz az állami beruházások jelentős bővítésére van szükség, különben az európai gazdaságok éghajlattal kapcsolatos költségvetési kockázatokkal szembesülnek⁽⁵⁾. Ugyanakkor biztosítani kell a költségvetési fenntarthatóságot is. Az EGSZB már korábbi véleményeiben is hangsúlyozta, hogy az uniós költségvetési keretben arany szabályt kell bevezetni az állami beruházásokra vonatkozóan⁽⁶⁾. Ezek a követelések továbbra is érvényesek: ahhoz, hogy Európa teljesíteni tudja 2030-ra vonatkozó éghajlat-politikai és környezetvédelmi célkitűzéseit, az Európai Bizottság nemrégiben úgy becsülte, hogy 2030-ig évente mintegy 470 milliárd euro finanszírozási hiányt kell pótolni⁽⁷⁾. Mint helyesen hangsúlyozták, „a szükséges mértékű finanszírozás mozgósítása jelentős politikai kihívás lesz”, és az állami beruházásoknak nyilvánvalóan kritikus szerep jut, nem utolsósorban a magánberuházások beindítása érdekében is. Az EU költségvetési keretének reformja során figyelembe kell venni ezeket a megfontolásokat.

2.4. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a tagállamoknak szembe kell nézniük azzal a kihívással, hogy a gazdasági fellendülést követően csökkenteni kell az adósság GDP-hez viszonyított arányát ahhoz, hogy elegendő költségvetési mozgástér maradjon a következő gazdasági válság leküzdésére. A jelen véleményben javasolt kiadási szabály (lásd a 3.3.2. és a 3.3.3. bekezdést) valóban biztosítaná, hogy a tagállamok kedvező időszakokban konszolidálják államháztartásukat.

2.5. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az EU költségvetési keretének felülvizsgálatakor figyelembe kell venni a jelenlegi makrogazdasági környezetet. Az IMF⁽⁸⁾ és az Európai Bizottság⁽⁹⁾ egyaránt úgy véli, hogy az alacsony kamatlábaknak és a növekedési ráták emelkedésének köszönhetően rövid és középtávon stabilizálódhat az adósság GDP-hez viszonyított aránya. Az államadósság fenntarthatósága a (reál)GDP növekedési ütemétől, az éves elsődleges egyenlegtől és a fennálló államadósság (reál)kamatlábától függ. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a tagállamok adósságának fenntarthatóságát értékelve vegye figyelembe ezeket a tényezőket.

2.6. Az EGSZB hangsúlyozza továbbá, hogy a fenntartható államháztartás nagymértékben függ a megbízható állami bevételektől és a tisztességes adózástól, beleértve például az adócsalás és az agresszív adótervezés elleni küzdelmet. Ezen túlmenően a bejelentett új saját forrásoknak hozzá kell járulniuk a méltányos adózás, valamint a társadalmi és éghajlati igazságosság fejlődéséhez. A fenntartható államháztartás biztosításához a bevételek és kiadások átláthatóságára, nyílt szerződés kötésre és arra van szükség, hogy a civil társadalmat is folyamatosan bevonják az államháztartási gazdálkodás felügyeletébe.

⁽²⁾ Európai Költségvetési Tanács (2019): *Assessment of EU fiscal rules with a focus on the six and two-pack legislation*.

⁽³⁾ Európai Bizottság, *Európai gazdasági előrejelzés*, 2021. tavasz.

⁽⁴⁾ Európai Költségvetési Tanács (2020): *2020. évi éves jelentés*.

⁽⁵⁾ Finance Watch (2021), *Fiscal Mythology Unmasked. Debunking eight tales about European public debt and fiscal rules*.

⁽⁶⁾ HL C 353., 2019.10.18., 32. o.; HL C 123., 2021.4.9., 12. o. és HL C 429., 2020.12.11., 227. o.

⁽⁷⁾ Bizottsági szolgálati munkadokumentum: *Európa helyreállítási szükségleteinek azonosítása*, SWD(2020) 98 final.

⁽⁸⁾ IMF *Fiscal Monitor Reports*, 2021. április.

⁽⁹⁾ *Debt Sustainability Monitor*, Európai Bizottság, 2021. február.

2.7. Korábbi véleményeiben az EGSZB üdvözölte a gazdasági kormányzás Európai Bizottság által kezdeményezett felülvizsgálatát, és kiemelte annak szükségességét⁽¹⁰⁾. Az EGSZB azt is javasolta, hogy az Európa jövőjéről szóló konferencián vitassák meg az uniós gazdasági kormányzás reformjának kérdését. Nem kezelhetjük tabuként azt, hogy az EUMSZ gazdasági kormányzásra vonatkozó rendelkezéseit hozzáigazítsuk az EU jelenlegi gazdasági valóságához. Az EGSZB megismétli ezt a kérését, különösen a Covid19-válság fényében. A régi költségvetési szabályokhoz való visszatérés megakadályozása és a jólétre összpontosító gazdasági kormányzás irányába való sikeres elmozdulás érdekében az EGSZB a felülvizsgálati eljárás mihamarabbi folytatását sürgeti⁽¹¹⁾.

3. Részletes megjegyzések

3.1. Az EU gazdasági kormányzásának újbóli kiegyensúlyozása

3.1.1. A költségvetési politikanak egy szélesebb, többszintű és kiegyensúlyozott kormányzási keret részét kell képeznie. Az EGSZB a jólét-központú gazdasági kormányzás mellett száll síkra, ahol az emberek társadalmi és gazdasági jólétét helyezik előtérbe, hogy senki se maradjon le, miközben biztosítják az államadósság fenntarthatóságát. Az EGSZB ezért olyan kiegyensúlyozott gazdaságpolitikát sürget, amely hangsúlyozza számos kulcsfontosságú politikai célkitűzés fontosságát és egyenlő súlyt ad az olyan kulcsfontosságú politikai célkitűzéseknek, mint a fenntartható és inkluzív növekedés, a teljes foglalkoztatottság, a tisztességes munka és az igazságos átmenet, a jövedelem és a jólét igazságos elosztása, a közegészségügy és az életminőség, a környezeti fenntarthatóság, a pénzügyi piacok stabilitása, az árstabilitás, a kiegyensúlyozott kereskedelmi kapcsolatok, a versenyképes szociális piacgazdaság és a fenntartható államháztartás. E célkitűzések mind az EUSZ 3. cikkében foglalt célkitűzésekhez, mind az ENSZ jelenlegi fenntartható fejlődési céljaihoz illeszkednek⁽¹²⁾.

3.1.2. Ahhoz, hogy a tagállamokat a fenntartható és inkluzív gazdaság felé vezető úton támogassuk, nem csak az szükséges, hogy bizonyos feltételek mellett nagyobb költségvetési mozgásteret biztosítsunk. Mindemellett továbbra is ösztönözni kell a reformokat. Az EU jelenlegi gazdasági kormányzási kerete három pillérből áll: a) költségvetési felügyelet, b) makrogazdasági felügyelet és c) szociális és foglalkoztatáspolitikai koordináció. Így már most is nagy hangsúlyt fektet a reformokra. Számos empirikus tanulmány hangsúlyozza, hogy a reformok ellenére a korábbi országspecifikus ajánlások nagy része a versenyképesség fokozására és az állami költségvetések konszolidációjára összpontosított⁽¹³⁾. Az EGSZB sürgeti az uniós intézményeket, hogy a jövőbeni országspecifikus ajánlásokban legyenek kiegyensúlyozottabbak: a költségvetési referenciaértékeknek, valamint az uniós éghajlat-politikai céloknak és a szociális jogok európai pillérének egyaránt fontos hivatkozási pontként kell szolgálniuk az országspecifikus ajánlásokban. Különös hangsúlyt kell fektetni a zöld és digitális gazdaságra való átállást támogató reformokra (ilyenek például az aktív munkaerőpiaci politikák és az egész életen át tartó tanulási rendszerek, beleértve az átképzési programokat és a pályamódosítás támogatását), valamint az uniós források hatékony felhasználását garantáló reformokra (ilyen például a közigazgatásban a beruházási projektek kezeléséhez szükséges technikai kapacitások kiépítése, hatékony és nyílt közbeszerzési rendszerek és a hatékony beruházási politika előtt álló egyéb, nem monetáris akadályok megszüntetését célzó reformok).

3.2. Az állami beruházások megerősítése

3.2.1. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az uniós költségvetési keretet úgy kell megreformálni, hogy az jobban védje az állami beruházásokat⁽¹⁴⁾. Az állami beruházások multiplikátorhatása kimondottan magas, ezért az állami beruházások csökkentése különösen negatív hatással van a gazdasági növekedésre és a foglalkoztatásra. Az állami beruházások és általában az állami kiadások csökkentése a gazdasági visszaesés és recesszió idején különösen káros⁽¹⁵⁾. Emellett számos tanulmány az állami beruházásokat hosszú távon a növekedés ösztönzőjeként is azonosítja⁽¹⁶⁾. A közberuházások hosszú távú növelése biztosabb alapot nyújt a magánszektorbeli tervezéshez is⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁰⁾ HL C 429., 2020.12.11., 227. o.

⁽¹¹⁾ HL C 123., 2021.4.9., 12. o.

⁽¹²⁾ HL C 429., 2020.12.11., 227. o.

⁽¹³⁾ Crespy, Amandine és Vanheuverzwijn, Pierre (2019), „What Brussels means by structural reforms: empty signifier or constructive ambiguity?”, *Comparative European Politics*, 17. évf., 1. sz., 92–111. o.; Hacker, Björn (2019): *A European Social Semester? The European Pillar of Social Rights in Practice*. Brüsszel, ETUI.

⁽¹⁴⁾ Lásd még: Európai Költségvetési Tanács (2019).

⁽¹⁵⁾ Európai Bizottság (2016), *Report on Public Finances in EMU 2016*, intézményi dokumentum 045; J-M Fournier (2016), *The positive effect of public investment on potential growth*, OECD Közgazdasági Osztály, 1347. sz. munkadokumentum.

⁽¹⁶⁾ IMF Fiscal Monitor (2020), *Policies for the Recovery*.

⁽¹⁷⁾ H. Bardt, S. Dullien, M. Hüther és K. Rietzler (2020), *For a sound fiscal policy. Enabling public investments*, az IW 6. sz. szakpolitikai dokumentuma, 2020, Institut der deutschen Wirtschaft (IW), Köln.

3.2.2. Ezek a tények olyan megközelítést indokolnak, amely az állami beruházásokat prioritásként kezeli az uniós költségvetési szabályoknak való tagállami megfelelés értékelése során. Az EGSZB az állami beruházások „arany szabálya” mellett száll síkra⁽¹⁸⁾, hogy megvédjük a termelékenységet, valamint a társadalmi és ökológiai alapot a jövő generációk jólétének megőrzése érdekében, ugyanakkor biztosítsuk a költségvetési fenntarthatóságot. Általánosságban az EGSZB azt javasolja, hogy a felülvizsgált költségvetési keretben az arany szabály hagyományos államháztartási koncepcióját alkalmazzák⁽¹⁹⁾. Ez azt jelenti, hogy a nettó állami beruházásokat ki kell zárni a költségvetési hiány kiszámításából. Ha az EGSZB által javasolt kiadási szabály kerül bevezetésre (lásd a 3.3.2. és 3.3.3. bekezdést), a nettó állami beruházásokat szintén ki kell zárni az állami kiadások felső határából, miközben a beruházási költségeket a jelenlegi négyéves időszak helyett a teljes élettartamra kellene elosztani. A nettó állami beruházások növelik az állami és/vagy társadalmi tőkeállományt, és előnyöket biztosítanak a jövő nemzedékek számára⁽²⁰⁾. A jövő nemzedékek örökölni fogják az államadósság terheit, de cserébe megfelelő és megnövekedett állami tőkeállományt kapnak.

3.2.3. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az arany szabály ahhoz vezet, hogy az uniós költségvetési kereten belül preferenciálisan kezelik az állami beruházásokat. Nem mentesíti a kormányokat azon kötelezettség alól, hogy igazolják a vonatkozó beruházási projekteket, és megszerezzék hozzájuk az emberek többségének támogatását. Mindenképpen fenn kell tartani az átláthatóságot és a parlament előtti elszámoltathatóságot – azért is, hogy csak a közjót szolgáló közberuházásokra kerüljön sor.

3.2.4. Az EGSZB első lépésként a „beruházási záradék” alapvető felülvizsgálatát ajánlja. Az EGSZB először is azt javasolja, hogy értelmezzék rugalmasabban a Stabilitási és Növekedési Paktum „beruházási záradékát”. Eddig ritkán alkalmazták, elsősorban a szigorú támogathatósági kritériumok miatt⁽²¹⁾. Ezeket a kritériumokat lazítani kellene: az állami beruházásoknak elvileg indokolniuk kellene a kiigazítási pályától való átmeneti eltérést, függetlenül a tagállam gazdasági ciklusban elfoglalt helyzetétől, még akkor is, ha ezek a beruházások ahhoz vezetnek, hogy a hiány túllépi a GDP 3 %-ában rögzített referenciaértéket.

3.2.5. Jelenleg a középtávú költségvetési célkitűzéstől vagy az ahhoz vezető korrekciós pályától való eltérés csak akkor megengedett, ha az az EU által társfinanszírozott projektek nemzeti kiadásaihoz kapcsolódik⁽²²⁾. Az EGSZB a beruházások tágabb meghatározását javasolja. Ugyanakkor a beruházások meghatározásának egyértelműnek és gyakorlatiasnak kell lennie, hogy megelőzhető legyen a „kreatív elszámolás”. Jó kiindulópontot jelent a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz kapcsán a tagállamok számára adott európai bizottsági iránymutatás és a beruházások abban szereplő meghatározása⁽²³⁾, mivel magában foglalja a tárgyi eszközökbe történő beruházásokat, de az egészségügyi, szociális védelmi, oktatási és képzési, valamint a zöld és a digitális átmenetet célzó beruházásokat is.

3.2.6. Az EGSZB üdvözli a fenntartható tevékenységekhez bevezetett taxonómiát. Az ugyanis egyértelműen meghatározza, hogy mi minősül „környezeti szempontból fenntartható gazdasági tevékenységnek”, ami lehetővé teszi a „környezeti szempontból fenntartható beruházások” meghatározását⁽²⁴⁾. Ezért az EGSZB azt ajánlja, hogy a fenntartható tevékenységek jól kidolgozott uniós taxonómiáját vegyük alapul a közberuházások fenntarthatóságának értékeléséhez, és egy arany szabállyal kombináljuk azt. Az EGSZB érdeklődéssel várja a zöld költségvetésre vonatkozó európai bizottsági javaslatokat is.

3.3. Nagyobb ciklikus mozgástér a költségvetési politikában

A ciklikus kiigazítási módszerek reformja vagy egy kiadási szabály bevezetése

3.3.1. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az Európai Bizottság ciklikus kiigazítási módszere átláthatatlan, és a prociklikusság forrása. Az Európai Bizottság strukturális egyenleget meghatározó módszere problematikusnak bizonyult, mivel a kiszámított potenciális kibocsátást erősen befolyásolja az aktuális gazdasági helyzet. A gazdasági visszaesés szakaszaiban például a potenciális kibocsátást gyorsan és erőteljesen lefelé módosítják, bár ez nem feltétlenül tükrözi a valós

⁽¹⁸⁾ HL C 429., 2020.12.11., 227. o.

⁽¹⁹⁾ A. Truger (2020), *Reforming EU Fiscal Rules: More Leeway, Investment Orientation and Democratic Coordination*, Intereconomics, 55(5).

⁽²⁰⁾ Lásd még: P. Bom és J. Ligthart (2014), *What have we learned from three decades of research on the productivity of public capital?*, Journal of Economic Surveys, 28(5), 889-916.

⁽²¹⁾ J. Valero (2019), *New investment clause fails to win EU member state support*, Euractiv. Lásd: Európai Bizottság (2015), *A Stabilitási és Növekedési Paktum hatályos szabályai által biztosított rugalmasság legjobb kihasználása*, COM(2015) 012 final.

⁽²²⁾ Európai Bizottság (2015).

⁽²³⁾ Európai Bizottság (2021), *Iránymutatás a tagállamoknak. Helyreállítási és rezilienciaépítési tervek*, SWD(2021) 12 final, 2/2. rész.

⁽²⁴⁾ HL C 62., 2019.2.15., 103. o.

feltételeket⁽²⁵⁾. A potenciális kibocsátás lefelé történő korrekciója súlyos következményekkel jár a számított strukturális hiányra és az ennek megfelelően meghatározott konszolidációs erőfeszítésekre nézve. Ha a potenciális kibocsátás kiszámítása kevésbé érzékeny a ciklikus ingadozásokra, az jelentős költségvetési mozgásteret nyithat a tagállamok számára az anticiklikus gazdaságpolitikákhoz. Ez a reformjavaslat könnyen végrehajtható lenne, és csupán minimális követelményként kellene figyelembe venni ahhoz, hogy az EU költségvetési szabályai alkalmasabbá váljanak a ciklikus ingadozások kezelésére. A strukturális hiány azonban még reform esetén is rendkívül összetett fogalom marad, és számítását szinte lehetetlen elmagyarázni a polgároknak és az érintetteknek. A technikai problémák és a fogalom átláthatatlansága miatt alternatív lehetőségeket kell mérlegelni.

3.3.2. Egy alternatív reformlehetőség a strukturális hiány vitatott fogalmának teljes elhagyása, és ehelyett a közkiadási szabály bevezetése egy felülvizsgált költségvetési keretrendszerben⁽²⁶⁾. A ciklikusan kiigazított hiánytól eltérően a közkiadások valós időben megfigyelhetők, és a kormány közvetlenül ellenőrzi őket. Az állami beruházásokat a folyó és a beruházási költségvetés szétválasztásával kell előnyben részesíteni, és csak a folyó költségvetést kell a nominális kiadások növekedésére vonatkozó korlátoknak alávetni. Ily módon az arany szabály megközelítést kombinálni lehetne egy kiadási szabállyal⁽²⁷⁾.

3.3.3. A nominális közkiadásokat a kamatfizetések nélkül és a ciklikus kormányzati kiadások nélkül számíthatnák ki. A korlátokat a reáltermelés potenciális növekedési rátája és az Európai Központi Bank (EKB) 2 %-os célinflációs rátája alapján lehetne meghatározni. Ha a ciklikus tényezők miatt az adóbevételek csökkennek (recesszióban) vagy emelkednek (fellendülésben), a szabály azzal segíti elő a stabilitást, hogy biztosítja, hogy az állami kiadások csak a meghatározott korlátokon belül növekedjenek. A megállapított korlátot meghaladó kiadások csak akkor engedélyezhetők, ha azok megfelelnek a költségvetési semlegesség elvének, azaz ha a kiadásokat máshol ugyanilyen mértékben csökkentik, vagy ha az adóbevételek növekednek. Általános adócsökkentés esetén a kiadások növekedési rátájának tartalmazniuk kellene ezeket a forráskivonásokat. A kiadási szabály és az állami beruházásokra vonatkozó arany szabály javasolt kombinációja hatékony eszköz lehet az állami kiadások fenntartható szintre való korlátozására, ugyanakkor lehetővé teszi az automatikus stabilizátorok működését és a kormányok számára diszkrecionális intézkedések meghozatalát.

Rugalmas és országspecifikus adósságkiigazítási pályák

3.3.4. Az EGSZB támogatja az Európai Költségvetési Tanács (2020)⁽²⁸⁾ arra irányuló javaslatát, hogy az egyszerűsített adóügyi keretbe országspecifikus elemeket vezessenek be. Az EGSZB különösen üdvözlöi a tagállamok költségvetési kiigazításának differenciálására vonatkozó javaslatot, az adósság fenntarthatóságának fenntartása mellett. Az adósság GDP-hez viszonyított csökkentésére vonatkozó stratégiák országonkénti differenciálásának átfogó gazdasági elemzésen kell alapulnia, figyelembe véve olyan tényezőket, mint az adósság kiindulási szintje és összetétele, a fenntarthatóság mértékeként a kamatláb és a növekedési ráta különbözete, az inflációs kilátások, az előrecedés és a környezeti kihívások előre jelzett költségei, a munkanélküliség és a szegénység szintje, a jövedelem- és vagyoneeloszlás, a belső és külső egyensúlytalanságok és elsősorban az, hogy a költségvetési kiigazítás (pl. a szükséges elsődleges költségvetési többlet) reális-e⁽²⁹⁾.

3.3.5. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a költségvetési referenciaértékeket nem maga az EUMSZ 126. cikke, hanem a Szerződés mellékletében található 12. jegyzőkönyv határozza meg. Ezért ezeket az értékeket a Tanácsban egyhangú szavazással, a Szerződés módosítására irányuló hivatalos eljárás nélkül meg lehet változtatni. Az EGSZB arra ösztönzi az uniós intézményeket, hogy fontolják meg a 60 %-os adósságküszöb megemelését, figyelembe véve a jelenlegi makrogazdasági helyzetet és biztosítva a költségvetés fenntarthatóságát.

3.3.6. Végezetül érdemes ebben az összefüggésben hozzátenni, hogy nem teljesen felel meg az anticiklikus politika eszméjének, ha recesszió idején kizárólag a nemzeti automatikus stabilizátorokra támaszkodnak. A kibocsátás és a foglalkoztatás csökkenése által okozott költségvetési hiányok nem kompenzálják teljes mértékben a ciklikus veszteségeket, és nem elegendőek a ciklikus visszaesés teljes ellensúlyozásához. Ezek csak passzív és részleges anticiklikus válaszok, és aktív diszkrecionális átmeneti válaszokkal kell kiegészíteni őket, hogy a ciklikus visszaeséseket fellendülésre lehessen átfordítani. A múltban számos tagállam döntött úgy, hogy folytatja a GDP-arányos adósságállomány csökkentését, aminek negatív gazdasági következményei lettek volna, miközben a költségvetési ösztönzők megfelelőbbek lettek volna. Egy jövőbeli költségvetési keretrendszerben – feltéve, hogy a kedvező kamatkörnyezet továbbra is fennmarad – nagyobb elsődleges hiányt kell megengedni, miközben az adósság GDP-hez viszonyított arányát állandóan vagy csökkenő mértékben kell tartani, és biztosítani kell az adósság fenntarthatóságát. Ezért a kivételes záradékoknak továbbra is a jövőbeli uniós költségvetési keretek sarokkövének kell maradniuk, és azokat ennek megfelelően kell kiigazítani.

⁽²⁵⁾ A. Truger (2015), *Austerity, cyclical adjustment and the remaining to expansionary fiscal policies within the current EU fiscal framework* [A jelenlegi uniós költségvetési keretben belül az expanzív költségvetési politikák fennmaradó mozgáster], *Journal for a Progressive Economy*, 6., 32-37. o.

⁽²⁶⁾ HL C 429., 2020.12.11., 227. o.

⁽²⁷⁾ HL C 429., 2020.12.11., 227. o.

⁽²⁸⁾ Európai Költségvetési Tanács (2020).

⁽²⁹⁾ Európai Költségvetési Tanács (2020).

A mentesítési záradék deaktiválása

3.3.7. Az EGSZB üdvözlí a költségvetési keret általános mentesítési záradékának aktiválását, és óva int attól, hogy túl gyorsan térjünk vissza a „normális kerékvágásba”, mivel ez egyfajta csökkentési impulzust okozhat, ami a tagállamokat a kiadások csökkentésére késztetné a középtávú költségvetési célok elérése érdekében, ahogyan az 2010 után történt, és kettős recessziót okozott. Ez ellentétes lenne a Next Generation EU programjának céljával, és újabb recessziót idézhetne elő.

3.3.8. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság azon döntését, hogy az általános mentesítési záradékot 2022-ben továbbra is alkalmazják, 2023-ban pedig deaktiválják, feltéve, hogy a gazdasági tevékenység szintje eléri a válság előtti szintet⁽³⁰⁾. Az EGSZB támogatja továbbá az Európai Bizottság azon szándékát, hogy „az országspecifikus helyzeteket az általános mentesítési záradék deaktiválása után is figyelembe veszik”⁽³¹⁾. Végezetül az Európai Bizottságnak iránymutatásokat kellene előterjesztenie egy átmeneti időszakra vonatkozóan, amíg az új költségvetési keretrendszer létre nem jön, amely alatt nem szabadna túlzott hiány esetén követendő eljárást aktiválni, és amely lehetővé tenné a „rendkívüli eseményre vonatkozó rendelkezés” országspecifikus alapon történő alkalmazását. Az EGSZB továbbá arra kéri az Európai Bizottságot, hogy gyorsan folytassa az EU gazdasági kormányzási keretének felülvizsgálatát, amely megakadt. Az EGSZB azt ajánlja, hogy ahelyett, hogy visszatérnénk a normális kerékvágásba, térjünk át egy felülvizsgált gazdasági kormányzási keretre (lásd alább)⁽³²⁾.

3.4. Az euro nemzetközi szerepe

3.4.1. Közös valutánk – az euro – nemzetközi szinten nagy tekintélynek örvend, és elismerték, hogy tartalék- és kereskedelmi valutaként globális jelentőséggel bír. Az euro mint stabil és megbízható valuta hírneve olyan világos, érthető és végrehajtható költségvetési szabályoktól függ, amelyek megerősítik az állami beruházásokat, hogy lehetővé tegyék a tőkeállomány korszerűsítését és nagyobb ciklikus mozgásteret teremtsenek a gazdasági visszaesés idején, ugyanakkor biztosítják az adósság fenntarthatóságát. Az EGSZB ezért meg van győződve arról, hogy a költségvetési szabályok felülvizsgálatának semmilyen módon nem szabad aláásnia az eurónak mint az Unió fő „horgonyvalutájának” a stabilitását. A költségvetési szabályok felülvizsgálatáról szóló vita során külön hangsúlyt kell fektetni arra, hogy a pénzpiacok hogyan ítélik meg az euro hosszú távú kilátásait globálisan fontos valutaként. Az euro hírneve alapvetően a gazdasági, társadalmi és politikai stabilitástól függ.

3.5. A parlamentek és a civil társadalom szerepének erősítése az uniós gazdasági kormányzásban

3.5.1. Az EGSZB megjegyzi, hogy a költségvetési politika a parlamenti politika klasszikus területe, és döntései az állami kiadások és bevételek teljes szerkezetét befolyásolják. Ezért mind a nemzeti parlamenteknek, mind az Európai Parlamentnek hangsúlyos szerepet kell kapnia a jövőbeni uniós gazdasági kormányzási keretben. Az Európai Parlament szerepét az európai szemeszterben egy intézményközi megállapodás révén meg kell erősíteni. Ugyanakkor tiszteletben kell tartani a szubszidiaritás elvét és a Szerződésekben foglalt hatáskörmegosztást. A nemzeti parlamenteknek felelősségre kell tudni vonniuk a kormányokat az általuk követett költségvetési politikákért. Ezért hatékonyan be kell vonni őket az európai szemeszterbe és a nemzeti helyreállítási tervek végrehajtásába.

3.5.2. Hasonlóképpen a civil társadalmat is nagyobb mértékben be kell vonni az európai szemeszterbe mind nemzeti, mind uniós szinten. Így kiegyensúlyozott gazdaságpolitika alakítható ki, amelyben minden érdek összeegyeztethető. Ez különösen igaz a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz irányítására, ahol a civil társadalom részvétele nem volt kielégítő⁽³³⁾. A civil társadalom részvételét lehetővé tevő hatékony mechanizmus tekintetében a partnerség elvét kellene követni, amelynek alkalmazása régóta hagyomány az európai strukturális és beruházási alapok irányításában.

3.5.3. A gazdaságpolitikai célkitűzéseket jelző mutatóktól való jelentős eltérés esetén tárgyalásokra van szükség az uniós intézmények és a tagállamok között. A két félnek közösen, egyenrangú félként kell megoldásokat kidolgoznia. Ahelyett, hogy pénzügyi szankciókkal fenyegetnénk az érintett tagállamokat, pozitív ösztönzők bevezetése enyhíthetné a problémát. Az ajánlásokban az inkluzív és fenntartható növekedés előmozdításának kell a fő szempontnak lennie⁽³⁴⁾.

3.5.4. Az EGSZB kifogásolja az európai strukturális és beruházási alapokra vonatkozó közös rendelkezésekről szóló rendeletben, a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközzel szemben az Európai Stabilitási Mechanizmusról szóló kormányközi szerződésben szereplő úgynevezett „makrogazdasági feltételrendszert”, amely általánosságban lehetővé

⁽³⁰⁾ Európai Bizottság (2021): 2021. évi gazdaságpolitikai koordináció: a Covid19 leküzdése, a helyreállítás támogatása és gazdaságunk korszerűsítése. COM(2021) 110 final.

⁽³¹⁾ Európai Bizottság (2021): Egy évvel a Covid19-járvány kitörése után: a fiskális politikai válasz, COM(2021)105 final.

⁽³²⁾ HL C 429., 2020.12.11., 227. o.

⁽³³⁾ Az EGSZB állásfoglalása: A szervezett civil társadalom bevonása a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe – Mi működik és mi nem? (2021) (HL C 155., 2021.4.30., 1. o.).

⁽³⁴⁾ HL C 429., 2020.12.11., 227. o.

teszi az uniós források folyósításának leállítását, ha a tagállamok megsértik az uniós költségvetési szabályokat vagy makrogazdasági egyensúlyhiányhoz járulnak hozzá. A mentesítési záradék deaktiválása után ezek a makrogazdasági feltételek csökkentéseket ösztönözhetnek, ami arra készteti a tagállamokat, hogy a költségvetési célok elérése érdekében csökkentsék kiadásait. Ez ellentétes lenne a területi kohézió politikai céljával és a Next Generation EU program átfogóbb céljaival.

3.5.5. A fenntartható fellendüléshez továbbra is elengedhetetlen az alkalmazkodó monetáris politika. Az Európai Parlament az EKB-ról szóló éves állásfoglalásai és az EKB-val folytatott negyedéves „monetáris párbeszéd” meghallgatásai révén szavazhatna a másodlagos célkitűzésekről, és makrogazdasági és iparpolitikára vonatkozó iránymutatásokkal egy demokratikusabb folyamatot alakíthatna ki. Ez lehetővé tenné a szociális partnerek és a polgárok, valamint a nemzeti parlamentek nagyobb mértékű bevonását. Ily módon az EKB megújult legitimitást kapna egy kibővített célrendszerhez. Hatékonyan működhetne, teljes eszköztárát bevetve, hogy demokratikus intézmények által irányított, világos és politikailag meghatározott politikai célkitűzések érdekében dolgozzon. Az EKB közintézmény, és igénybe vehető, hogy a kamatlábak és a kamatfelárak célzott irányításával, valamint célzott monetáris eszközökkel segítse a tagállamokat abban, hogy az emelkedő kamatlábak idején akár árstabilitási, akár foglalkoztatási szempontból finanszírozni tudják magukat.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az európai üvegipar válaszút előtt: környezetbarátabb, energiatakarékos ipar megvalósítása a versenyképesség fokozása és a minőségi munkahelyek fenntartása mellett

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2022/C 105/04)

Előadó: **Aurel Laurențiu PLOSCEANU**

Társelőadó: **Gerald KREUZER**

Közyűlési határozat:	2021.3.25.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI)
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.9.29.
Plenáris ülésen történő elfogadás kelte:	2021.10.21.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	142/1/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az európai üvegipar innovatív és fokozottan stratégiai ágazat, amelyből az EU jelentős hasznót húz. Az üvegtermékek nélkülözhetetlenek a klímasemleges körforgásos gazdaságra való átálláshoz: az épületek renoválásához, a több megújuló villamos energia termeléséhez, a közlekedési eszközök szén-dioxid-mentesítéséhez és a fenntartható csomagolásokhoz. Az üveg hozzájárul Európa digitalizációs forradalmához is. Röviden: az üveg a jövő.

1.2. Az EGSZB arra kéri az EU szakpolitikai döntéshozóit, hogy az üvegipart és annak összes alágazatát helyezzék a jelenlegi politikai prioritások, így az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag, a körforgásos gazdaságról szóló csomag, a digitális menetrend, a stratégiai értékláncok menetrendje és az EU nemzetközi kereskedelempolitikája és az azokkal összekapcsolódó eszközök középpontjába.

1.3. Az EU épületkorszerűsítési programja az üzleti lehetőségek hatalmas tárházát jelentené az üvegipar számára, azáltal, hogy beruházásokat indíthat el, miközben nagymértékben hozzájárul az épületekből származó CO₂-kibocsátás csökkentéséhez. Arra kérjük az EU-t és a nemzeti szakpolitikai döntéshozókat, hogy legalább tartsák fenn a jelenlegi javasolt célkitűzéseket, és ha lehet, növeljék is azokat.

1.4. Az ágazaton belül energetikai átállásra van szükség ahhoz, hogy az üveggyártás eredendően energaintenzív folyamatát karbonsemlegessé tegyék. Ez az energetikai átállás a magasabb működési költségek és tőkeigény miatt nagyfokú költségnövekedéshez vezet az ágazatban.

1.5. Az EGSZB nyomatékosan ajánlja, hogy az EU szakpolitikái támogassák az üvegipart ennek az átállásnak a megvalósítása érdekében, mind a tőke-, mind a működési kiadásokhoz nyújtott pénzügyi támogatással, a megújuló energiaforrások kapacitásépítésével, megfizethető energiaellátással és annak biztosításával, hogy az üvegipar ne legyen kitéve tisztességtelen versenynek az EU piacán kívülről.

1.6. Az EGSZB támogatja azokat az uniós szakpolitikákat és nemzeti helyreállítási terveket, amelyek elősegítik az okos és klímasemleges autókra való átállás jelentette közlekedési forradalmat és a tömegközlekedési rendszerek masszív bővülését. A csúcstechnológiát képviselő üvegnek fontos szerepe van ebben.

1.7. Az EGSZB határozottan ajánlja, hogy az EU az üveget közömbös, újrafelhasználható és végtelenül újrafeldolgozható jellege miatt tartós anyagnak sorolja be.

1.8. Az EGSZB kéri, hogy térjenek át a nem lineáris anyagokról a teljes mértékben körforgásos, újrafelhasználható és újrafeldolgozható üvegre annak érdekében, hogy csökkentsék a fossziliztüzelőanyag-behozattól való függőséget, a szűz nyersanyagok kitermelését és az erőforrások kimerülését. Az EGSZB javasolja, hogy az EU ismerje el az üveg azon előnyeit, amelyek révén hozzájárul a fenntartható csomagolási rendszerekhez.

1.9. Az EGSZB nyomatékosan ajánlja a körforgásos gazdaság elveinek szélesebb körű megvalósítását, állami és magán pénzügyi támogatással és olyan partnerségekkel együtt, mint amilyen a Close the Glass Loop (Üveg-újrafeldolgozás: zárjuk be a kört!) kezdeményezés, hogy ösztönözze az üveg újrafeldolgozását. Ez lehetővé teszi Európa számára, hogy kerülje az üveghulladékot, csökkentse az energiafogyasztást és a CO₂-kibocsátást, és új munkahelyeket teremtsen az üveg-újrafeldolgozó ágazatban.

1.10. Az EGSZB sürgeti az EU-t, hogy ismerje el, hogy az üveg nélkülözhetetlen a zöld energiatermeléshez. Az üveg nemcsak a fotovoltaikus paneleknek, hanem a szélturbináknak is kulcsfontosságú összetevője, és egyéb módokon is felhasználható a zöld villamosenergia-termeléshez. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a Parlamentet, hogy alakítsanak ki új uniós szakpolitikákat az éghajlati célokra és a stratégiai értékláncokra vonatkozóan, hogy újraindítsák a fényelemek gyártását Európában, és megőrizzék a többi stratégiai üvegtermék gyártását és azokat az értékláncokat, amelyekhez ezek tartoznak (pl. szélvédők a szállítójárművek gyártói számára).

1.11. Az EGSZB kéri, hogy támogassák az oktatásba és a képzésbe való befektetést, hogy új és fiatal alkalmazottak léphessenek be az ágazatba, akik a szükséges tudás és képességek birtokában felválthatják az idősödő munkaerőt, valamint hogy a jelenlegi munkavállalók lépést tudjanak tartani az innovációval és az ipari átállással együtt járó változásokkal.

1.12. Az EGSZB arra kéri az EU-t, hogy a kibocsátásáthelyezéssel szemben nyújtson védelmet üvegipari ágazataink számára. A fokozódó éghajlat-politikai törekvések és a növekvő szén-dioxid-kibocsátási költségek következtében nem gyengébb, hanem erősebb védelemre van szükség a kibocsátásáthelyezés ellen. A kibocsátáskereskedelmi rendszerben (ETS) hatékony kibocsátásáthelyezési intézkedésekkel részben biztosítható az üvegtermékek versenyképessége az exportpiacokon és magában az EU-ban is. Ezt a rendszert fenn kell tartani, hogy támogassa az ipart az EU klímasemlegességi célkitűzésének elérését célzó átállás során. Alaposan át kell gondolni az importárúk karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmus (CBAM) és a taxonómiai intézkedéscsomag bevezetését. Az EGSZB kéri, hogy a CBAM tartalmazzon megoldást az exportra vonatkozóan, és hogy erősítsék meg a kibocsátásáthelyezési intézkedéseket azáltal, hogy a WTO szabályaival összhangban legalább 2030-ig teljes mértékben referenciaértékeken alapuló ingyenes kiosztással egészítik ki a CBAM-ot.

1.13. A zöld és digitális átállásnak Európában és különösen az üvegiparban méltányos átállásnak kell lennie. Annak érdekében, hogy ez az átállás maximális támogatást kapjon, az EGSZB kéri, hogy a munkavállalókat is vonják be abba. Ezért az uniós jogalkotásnak támogatnia kell a különböző szinteken folytatott szociális párbeszédet.

1.14. Az üvegipari CO₂-csökkentés, a termelés és egyéb változók alakulásának nyomon követése érdekében az EGSZB üdvözlölné, ha az ágazat egésze és alágazatai és az egyes tagállamok célzottabb támogatást és elemzéseket kapnának.

2. Az üvegipari ágazat általános ismertetése

2.1. Gyártás

A Glass Alliance Europe szerint az európai üvegyártás 2020-ban elérte a 36,8 millió tonnát. Az EU a világ egyik legnagyobb üvegyártója. Öt alágazatot foglal magába:

- a) 60,4 % – öblőüveg
- b) 29,2 % – síküveg
- c) 3,2 % – háztartási üveg
- d) 5,3 % – üvegszálak (megerősítés és szigetelés)
- e) 2,1 % – speciális üveg

2.2. Foglalkoztatás

2018-ban az üvegipar körülbelül 290 000 munkavállalót foglalkoztatott az EU-27-ben ⁽¹⁾. Ez a számadat az üvegyártásra, -újrafeldolgozásra és -megmunkálásra terjed ki, mivel egyes ágazatok – például a síküvegyártás – összetett értékláncokkal rendelkeznek. Az üvegfeldolgozó ágazatban jelentős számú kkv-t is találunk.

⁽¹⁾ Forrás: Eurostat és FERVER.

2.3. Egészség és biztonság

2.3.1. Az európai üvegyipar minőségi állásokat kínál sokféle munkavállaló számára: a szakképzettséget nem igénylő fizikai munkától a magas szintű mérnöki állásokig.

2.3.2. Fizikailag nehéz és néha még veszélyes is lehet, ha valaki fizikai munkaként dolgozik az üvegyiparban. Az egészséggel és a biztonsággal kapcsolatos intézkedések befektetést igényelnek, és gyakran pozitív hatást gyakorolnak a termelékenységre. A foglalkozási betegségek megelőzésére szolgáló intézkedéseket folyamatosan javítják, például a szilikózis esetében az Európai Szilíciumhálózat (European Network for Silica (NEPSI)) által a belélegezhető kristályos szilícium-dioxidról folytatott szociális párbeszéd keretében. A biztonság és a megelőzés kultúrája hozzájárult az ágazatbeli munkahelyek minőségéhez.

2.4. Életkor, oktatás és képzés

Közép- és Kelet-Európával ellentétben a nyugat-európai országok munkavállalói többnyire idősebbek (50+) és nagyon tapasztaltak. Egyre nehezebb odavonzani az új és a fiatalabb munkavállalókat. Az idősebb és tapasztalt munkavállalók pótlásához ki kell képezni az új munkásokat, és lehetővé kell tenni a jelenlegi dolgozók számára, hogy lépést tartsanak az ágazatban zajló innovációval és változásokkal.

2.5. Az üvegyipar nagyon innovatív ágazat

2.5.1. Az egészséggel és jólléttel kapcsolatos trendek új lehetőségeket és piacokat nyitnak a fenntartható, egészséges, újrafelhasználható és végtelenül újrafeldolgozható „zárt rendszerű” üvegcsomagolások számára. Az üvegyipari ágazat a tervezési innovációján és a gyártási folyamat szén-dioxid-mentesítésének „forradalmibb” módszerein dolgozik, miáltal nagyszabású átalakulást hirdet meg az üveggyártásban.

2.5.2. Az építőipari és a gépjárműipari ágazatban használt üvegek egyre kifinomultabbá válnak a biztonság, a szigetelő tulajdonságok és az adatátvitel fokozása érdekében alkalmazott fóliáknak, gázoknak, bevonatoknak, kameráknak, radaroknak és egyéb anyagoknak köszönhetően. A hatékonyság fenntartása és a megújuló villamos energia termelése érdekében fényelemek építhetők be az épületek homlokzatüvegébe vagy a gépkocsik átlátszó panorámatetőjébe.

2.5.3. Csúcstechnológiát alkalmazó üvegtermékeket a védelmi és repülési ágazatban is használnak. Üvegtermékeket és kompozit anyagokat használnak az űreszközökben és műholdakon a burkolathoz, elektronikához, a szenzorokhoz, kijelzőkhöz stb. Emiatt az üvegyipar nemcsak csúcstechnológiát alkalmazó és innovatív, hanem nagy mértékben stratégiai ágazat is.

2.6. A Covid19 hatása

A vilájárvány kezdete óta a kulcsfontosságú ágazatok piacait depresszió uralta, ami csökkent termelést eredményezett, bár időközben egyes fontos üvegyipari ágazatok (síküveg, háztartási üveg, üvegcsomagolások) lassan kezdenek helyreállni. 2020-ban az üvegyipar alágazattól függően 1–14 %-os mértékű csökkenést szenvedett el. A síküveg ágazatában, amely többnyire az építőipart és a gépjárműipart szolgálja ki, az EU piaca 2020-ban több mint 10 %-kal zsugorodott. Míg az építőipar fellelőpiaca a vártnál állandóbb volt, addig a gépjárműipar üvegpiaca máig nagyon nyomott.

3. Az üveg hozzájárulása az EU klímasemlegességéhez, a körforgásos gazdasághoz, a jólléthez és a digitális menetrendhez

3.1. Klímasemlegesség

3.1.1. Épületkorszerűsítési program

3.1.1.1. Az üvegtermékek az EU épületkorszerűsítési programjának középpontjában állnak, amelynek célja, hogy drasztikusan csökkentse az épületek energiafogyasztását és CO₂-kibocsátását. Az épületek szigeteléséhez a legmagasabb energiateljesítmény-szabványoknak eleget tevő üvegezéssel rendelkező ablakokat kell használni. Ez masszív CO₂-csökkentést jelentene, mivel a nagy teljesítményű üvegezés 2050-re 37,4 %-kal csökkentheti az épületekből származó CO₂-kibocsátást⁽²⁾. Az üveggyapot, a habüveg és az egyéb szigetelő üvegcsomagolások is kulcsfontosságúak az épületek optimális szigeteléséhez.

⁽²⁾ Forrás: egy 2019-es TNO-jelentés: Glazing potential: energy savings and CO₂ emission reduction – Glass for Europe.

3.1.1.2. Az EU épületkorszerűsítési programja az üzleti lehetőségek hatalmas tárházát jelentené. Az ablakcserék számának megduplázódása a síküveg piacának több mint 60 %-os növekedéséhez vezethet, így felpörgetheti a beruházásokat.

3.1.2. Zöld energia termelése

3.1.2.1. Az üveg nélkülözhetetlen a zöld energia termeléséhez. Az üveg a fotovoltaikus panelek egyik kulcsfontosságú összetevője. A szélturbinákhoz üvegszálakat használnak, hogy könnyűek, ugyanakkor robusztusak legyenek. Zöld villamos energia létrehozható speciális tükröveggel is, amely fényt összpontosít egy generátorhoz csatlakoztatott központi elemre.

3.1.2.2. A fotovoltaikus panelek európai gyártásának gyors felemelkedése és a kínai vállalatok által tanúsított tisztességtelen verseny hatására bekövetkező bukása példaként szolgálhat arra, hogyan nem szabad kezelni az új zöld energia lehetőségeit egy nemzetközi versenykörnyezetben. A klímacélokra és a stratégiai értékláncokra vonatkozó új uniós szakpolitikáknak azt kell célozniuk, hogy felpörgessék Európában a fényelemek gyártását.

3.1.3. Közlekedés

3.1.3.1. Az üvegipari ágazat a gördülő eszközök gyártóinak egyik nagy szállítója. A Covid19-válságnak köszönhetően némely tömegközlekedési vállalatok szüneteltettek vagy lemondtak nagy megrendeléseket, és számos gyártóhelyet bezárás fenyeget, ami az import fokozódását eredményezheti. Az időben érkező nemzeti helyreállítási tervek hatékonyak lehetnek az európai termelés támogatásában.

3.1.3.2. Noha a gépjárműipar már a Covid19 előtt is válságban volt, valószínűleg lesz kereslet a fejlettebb, könnyű és kiváló szigetelésű üvegezés iránt. Az önzetű autókkal intenzívebbé válik a kereslet a kifinomultabb speciális üvegtermékek iránt, amelyek a kijelzőkben, vezérlő panelekben és a kibővített valóságot használó eszközökben stb. használatosak.

3.1.4. Fenntartható csomagolás

Az üveg egészséges és fenntartható inert csomagolást nyújt az európai élelmiszer- és italgyártó, kozmetikai és gyógyszeripari (pl. Covid19-vakcinák) ágazatok számára. Az üvegipari ágazat az üvegyártási módok átalakítása céljából élen jár az ökotervezési, a szén-dioxid-mentesítési és az energiahatékonysági innovációk széles skáláján. Évente a gyártási költségek nem kevesebb mint 10 %-át fektetik be szén-dioxid-mentesítésbe, energiahatékonyságba és a gyártóüzemek fejlesztésébe. Az öblösüvegekre irányuló legújabb Furnace for the Future (A jövő olvasztókemencéje) projekt ⁽³⁾, amely az ETS innovációs alapjához pályázott, a kibocsátást 60 %-kal fogja csökkenteni. Ez egyike annak a számos kezdeményezésnek, amelyek mind támogatják az ágazat arra irányuló célkitűzését, hogy klímasemleges üvegcsomagolást nyújtson, amelyek átalakítják az ágazatot, és nagy lehetőségeket kínálnak az alacsony kibocsátású üvegcsomagolás növekedéséhez.

3.2. Körforgásos gazdaság: az üveg – egy tökéletes körforgásos termék

3.2.1. Az üveg egy tartós, közömbös anyag, amely tulajdonságai elvesztése nélkül újra felhasználható, és végtelenül újrafeldolgozható.

3.2.2. Az üveg egy olyan környezetbarát alternatíva a műanyag számos alkalmazása helyett, amely élen jár a hatékony újrafeldolgozás terén, és 100 %-ban újrafelhasználható, miáltal teljes mértékben körforgásos rendszert biztosít. Ez az egyetlen olyan csomagolás, amelyhez nincs szükség műanyag rétegre vagy bélésre, és mindig egészséges és biztonságos marad az élelmiszerek kereskedelmi csomagolására, akár hányiszor is dolgozzák fel újra, így ez az egyedüli csomagolóanyag, amely ezt meg tudja valósítani. Az üveg az egyik legnagyobb arányban újrafeldolgozott csomagolóanyag: a manapság piacra kerülő üveg 76 %-át begyűjtik újrafeldolgozásra. Az újrafeldolgozott üveg használata energiát és CO₂-kibocsátást takarít meg. Továbbra is támogatni kell azokat az uniós szintű ösztönzőket, amelyek az értéklánc egészében több és jobb újrahasznosításra sarkallják az érdekelt feleket, köztük a fogyasztókat is.

3.2.3. Az építőipari üvegágazatban manapság az újrafeldolgozott üveg a nyersanyaginput 26 %-át teszi ki ⁽⁴⁾. Az újrafeldolgozás fokozható a régi ablakokból vagy homlokzatokról származó üveg gyűjtésének, szelektálásának és tisztításának a javításával.

⁽³⁾ Furnace for the Future: <https://feve.org/about-glass/furnace-for-the-future/>.

⁽⁴⁾ Glass for Europe – 2050: Flat glass in climate-neutral Europe – 2019. <https://glassforeurope.com/wp-content/uploads/2020/01/flat-glass-climate-neutral-europe.pdf>.

3.2.4. Az első generációs fényelemek élettartamának vége új lehetőséget teremthet a napenergiával kapcsolatos iparpolitika átdolgozásához és a fokozott újrafeldolgozás által az értékes anyagok Európában tartásához. Ezt egyértelmű uniós jövőképpel és szakpolitikával kell támogatni.

3.3. Jólét

3.3.1. Mindenütt üveg vesz körül minket. Nélküle nem lenne lehetséges a modern élet. Az üvegágazat ugyanakkor az egyik legősibb iparág, melynek Európában mély történelmi gyökerei vannak az üvegdíszítésben, a művészetekben és a kultúrában. Ez a régi hagyomány formálta az európai szaktudást, gyakorlatokat és az üveggyártás művészetét.

3.3.2. Az üveg napjainkban lehetővé teszi az orvostechológiát, a biotechnológiát és az élettudományokkal kapcsolatos műszaki tervezést. Az üveg a röntgensugárzástól (radiológia) és a gamma-sugaraktól (nukleáris) is védelmet nyújt számunkra. A belsőépítészeti üvegek és üvegbútorok, mint például a tükrök, térelválasztók, korlátok, asztalok, polcok és üveg világítóeszközök javítják lakó- és irodatereinket.

3.3.3. Az üveg védi ételeink és italaink minőségét és eltarthatóságát. Az üveg étkészletek a kifinomult étkezés és életstílus kellékei. Az üveglablakok beengedik a természetes fényt otthonainkba és irodáinkba. Üveget használnak a háztartási és irodai készülékekhez és elektronikai eszközökhöz, így a sütőajtókhoz, főzőlapokhoz, a televíziók és számítógépek képernyőjéhez és az okostelefonokhoz.

3.4. Digitális Európa

Az európai gyártóhelyek már a rendelkezésre álló legvékonyabb üveget gyártják, amelyek kijelzőkhöz, okostelefonokhoz, táblagépekhez és egyéb (érintő)képernyőkhöz használatosak. Az üvegszáloptikás huzalok és kábelek az adatok széles körű és akár földrészek közötti szállítását, valamint az elektronikus készülékek és chippek mikrocsatlakozásait is biztosítják.

4. Az üvegipar – egy energiaintenzív ágazat

4.1. Az új olvasztókemencéket minden évben fokozatosan átépítik vagy kiigazítják sokkal energiahatékonyabb, innovatív karbonszegény technológiákkal. Az iparág folyamatosan csökkenti az energiafogyasztást, azáltal, hogy egyre több újrahasznosított üveget, hulladékhő-visszanyerésre irányuló technológiákat, szerves Rankine-ciklusú technológiát és egyéb szimbiotikus technológiákat alkalmaz. Az üveggyárakban mindenütt alkalmazott új energiagazdálkodási rendszerek és technológiák segítenek az energiahatékonyság fokozásában.

4.2. Az üvegipari ágazatban a csökkenő energiafelhasználás majdnem 100 éve meredeken csökkenő pályán mozog, és most éri el termodinamikai korlátait.

4.3. Mivel az üvegipari ágazatban a CO₂-kibocsátások közvetlenül összekapcsolódnak a felhasznált energiával, az energiahatékonyság javulása megmutatkozik a CO₂-kibocsátások csökkenésében. Ezek a fejlesztések ténylegesen a CO₂-kibocsátások meredek csökkenéséhez vezettek. Például a francia üvegipar, amely eléggé sokszínű és kifinomult, 1960 és 2010 között 70 %-kal csökkentette CO₂-kibocsátását.

4.4. Az üvegipar által más nagy energiaigényű ágazatokhoz mérten elért haladás nyomon követése érdekében célzottabb támogatást kell kialakítani az ágazat egésze és alágazatai, illetve minden tagállam számára.

4.5. A klíma-/szén-dioxid-semlegességhez vezető utak

4.5.1. Az üvegipari ágazat majdnem elérte termodinamikai korlátait, ami azt jelenti, hogy a CO₂-kibocsátást a jelenlegi technikákkal és földgáz elégetésével már nem lehet jelentősen csökkenteni. Energetikai átállásra és a körforgásosság további fokozására van szükség az üveggyártásban azokon a területeken, ahol ez még lehetséges.

4.5.2. Zöld villamosenergia

A villamosítás az üveggyártás szén-dioxid-mentesítésének egy másik ígéretes módja. Jelenleg fejlesztés alatt áll egy demonstrációs projekt: Furnace for the Future (A jövő olvasztókemencéje). Ez lenne a világ első nagyszabású hibrid elektromos öblösüveggyártó kemencéje. Már léteznek kisebb méretű elektromos olvasztókemencék, amelyek az öblösüvegek és a háztartási üvegek alágazatában működnek. Hasonlóan a hidrogénhez, a zöld villamos energia kapacitása is fejlesztésre szorul.

4.5.3. Zöld hidrogén

A hidrogén a földgáz egyik nagyon ígéretes alternatívája. Az üvegyipar már vizsgálja a hidrogénnel működő olvasztókemencék opcióját. Még évekbe telik, mire az első hidrogénüzemű olvasztókemence versenyképesen működtethető lesz, és mire elegendő gyártási és szállítási kapacitás fog rendelkezésre állni a hidrogénhez.

4.5.4. Körforgásosság

Amikor az üveget földgázzal működő kemencékben olvasztják meg, a CO₂ akár 80 %-a is a földgáz égése által szabadul fel, 20 %-ot pedig a szűz nyersanyagok bocsátanak ki. Ha a szűz nyersanyagokat újrafeldolgozott üveggel (üvegtörmelék) helyettesítik, azzal elkerülhető a szűz nyersanyagok kitermelése, csökkenthető a hulladék és a CO₂, és energia takarítható meg. Lehetőség van arra, hogy „bezárják az üvegyártási kört”⁽⁵⁾, és több üveget dolgozzanak fel újra a fogyasztást követően. Az építőipari és a gépjárműipari üvegyártó alágazatban egyaránt számos kezdeményezést és modellt tesztelnek a begyűjtés javítása érdekében. Elő kell irányozni az épületekből származó különféle üvegelemek bontás előtti kiemelését és anyagspecifikus gyűjtési céltételeket kell meghatározni az építési és bontási hulladéokra vonatkozó általános célkitűzés kiegészítéseként, amely nem hatékony az olyan könnyű anyagok esetében, mint az üveg. A kiváló minőség biztosítása érdekében szelektív gyűjtési rendszerekre van szükség annak érdekében, hogy az üvegtermékek nagy arányban tartalmazzanak újrafeldolgozott anyagot.

4.5.5. Akadályok és kihívások

Az energetikai átállás magasabb működési költségeket (OPEX) és magasabb tőkeigényt (CAPEX) fog eredményezni. Az uniós politikáknak támogatniuk kell az ipari beruházásokat, hogy lehetővé tegyék ezt az átállást, és biztosítaniuk kell, hogy az ipar ne legyen kitéve az EU piacán kívülről jövő tisztességtelen versenynek. Ráadásul most kell cselekedni, mivel a kemencék élettartama körülbelül 10–15 év (öblösüveg) vagy 15–20 év (síküveg). Ez azt jelenti, hogy a kulcsfontosságú 2050-es évig a kemencéknek csak két generációja van hátra.

5. Az üvegyipar az uniós politikában

5.1. Zöld helyreállítás: A zöld megállapodásnak, az EU épületkorszerűsítési programjának, a több megújuló energiára való törekvésnek, a fenntartható közlekedési politikának és a körforgásos gazdaság kezdeményezéseinek mind hatékonyan elő kell mozdítaniuk a karbonszegény üvegtermékek gyártását.

5.2. Új energiaforrások: Megújulóenergia-kapacitások támogatása és építése a zöld villamos energia és a zöld hidrogén számára és biogázok rendelkezésre állásának biztosítása. Az energiaszerkezetben belül a szél- és a napenergia támogatása.

5.3. K+F: Több állami támogatás és finanszírozás nyújtása a K+F- és a demonstrációs projektek⁽⁶⁾ számára, például az ETS Innovációs Alapból, a termelés szénmentesítése és az energiahatékony kemencék további fejlesztése céljából. Az alapra az első pályázat során óriási volt a túljelentkezés, és a későbbi pályázatok esetében is ugyanez várható.

5.4. Piaci elterjedés: Mechanizmusokra van szükség a kis szénlábnymű üvegtermékek piaci elterjedésének támogatására, hogy biztosítsák a karbonszegény gyártásba történő beruházások megtérülését. A műanyagok fenntartható üveggel való helyettesítésének támogatása a kiskereskedelmi ágazatban, a háztartásokban, a vendéglátóiparban, az elvitelre szánt ételek és az útközben fogyasztható ételek és italok esetében, hogy segítse az elmozdulást a lineáristól a körforgásos gazdasági rendszerek felé.

5.5. Épületkorszerűsítési program: Az épületkorszerűsítési program azon intézkedéseinek a támogatása, amelyek ösztönözhetik a CO₂-ot kerülő termékek használatát, az energiahatékony és a megújuló energiák használatának felpörgetésére mind az épületekben, mind a közlekedésben. Az energiahatékony kapcsolatos céltételek megemlése és kötelezővé tétele uniós szinten, hogy ösztönözzék a középületek renoválását, és ambiciózusabb energiatakarékossági kötelezettségeket írjanak elő. Az épületek felújítására rendelkezésre álló finanszírozás növelésének támogatása számos eszközzel, beleértve az Új Szociális Klímaalapot is.

5.6. Fenntartható közlekedés: Az okos és klímasemleges autókra való átállás jelentette közlekedési forradalom és a tömegközlekedési rendszerek bővítésének támogatása. A csúcstechnológiát képviselő üveg fontos szerepet játszik ebben.

⁽⁵⁾ Close the Glass Loop: <https://closetheglassloop.eu/>.

⁽⁶⁾ Az üvegyiparban számos szén-dioxid-mentesítési stratégiát alkalmaznak, ilyen például a megújuló energiaforrásokra való átállás, az energiahatékony intézkedések, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású nyersanyagok és az újrahasznosított üveg használata, a közlekedés és a logisztika.

5.7. Fenntartható csomagolás: A nem lineáris anyagokról a teljes mértékben körforgásos, újrafelhasználható és újrafeldolgozható üvegre való áttérés támogatása annak érdekében, hogy csökkentsék a fosszilizüstüzelőanyag-behozattal való függőséget, a szűz nyersanyagok kitermelését és az erőforrások kimerülését.

5.8. Körforgásosság: A szelektív gyűjtési és újrafeldolgozási infrastruktúrák, a kapacitásépítés és a technológiák támogatása annak érdekében, hogy maximálisra fokozzák a fogyasztóktól származó használt üveg mennyiségét és minőségét a zárt rendszerű újrafeldolgozás számára, és az visszajusson az új üvegtermékekbe. Az állami és a magánszektor értékláncai közötti – az öblösüveg-ágazat „Close the Glass Loop” platformjához ⁽⁷⁾ hasonló – együttműködési partnerségek bátorítása.

5.8.1. Erőfeszítéseket kell tenni különösen az építőipari tevékenységek terén, például a bontási hulladékokat illetően, hogy kiaknázzák a hulladéküveg lehetőségeit.

5.8.2. Az üvegcsomagolások magas újrafelhasználási aránya és az üveg csomagolóanyagok magas újrafeldolgozási aránya bizonyítottan hozzájárul az üvegcsomagolási rendszerek környezeti hatásainak csökkentéséhez és az erőforrás-hatékonyság növeléséhez. A magas újrafelhasználási és újrafeldolgozási arány elérése érdekében – az egyutas üvegcsomagolások újrafeldolgozására vonatkozó kiterjesztett gyártói felelősség rendszerei mellett – az ágazat önkéntes betétdíjas rendszereket vezetett be az újrahasználatos üvegcsomagolásokra vonatkozóan, az Európai Gazdasági Térség (EGT) néhány tagállama pedig kötelező betétdíjas rendszert vezetett be az egyszer használatos italcsomagolásra vonatkozóan. Bár az egyutas csomagolásra vonatkozó kötelező betétdíjas rendszereket hatékony eszköznek tekintik a szemetelés megelőzése és az italcsomagolások magas újrafeldolgozási arányának elérése szempontjából, az EGSZB úgy véli, hogy az egyutas üvegre alkalmazott betétdíjas rendszer más üvegtartályok (és nem csak az italcsomagolások) esetében nem egyeztethető össze a jól működő kiterjesztett gyártói felelősségi rendszerekkel, amelyek bizonyítottan alkalmas gyűjtési módot jelentenek az újrafeldolgozási rendszerhez, és amelyekkel igen magas újrafeldolgozási arányt értek el.

5.8.3. Az újra nem tölthető öblösüvegek esetében támogatni kell azoknak a gyártóknak a kiterjesztett felelősségi rendszereit, amelyek képesek az üveg ömlesztett begyűjtésére. Ezek mind környezeti, mind gazdasági szempontból sokkal hatékonyabbak az egyszer használatos csomagolások esetében, mint a betétdíjas visszaváltási rendszerek.

5.9. Digitalizáció: A digitális Európa megvalósítását (száloptika, érintőképernyők, kijelzők, érzékelők) lehetővé tevő iparágak és alkalmazottak támogatása hatékony uniós iparpolitika és ökoszisztémák fejlesztése által, figyelembe véve az összes fent említett kihívást, és tükrözve az üvegipar különböző ágazatainak sajátosságait.

5.10. A versenyképesség biztosítása az európai piacon

5.10.1. Az üvegipar energetikai átállása időbe fog telni, és az átmenet idején az ágazat számára rendkívüli kihívást fognak jelenteni a magas és tovább emelkedő energiaköltségek, amelyek jelenleg terméktől és az árak ingadozásától függően az üveggyártási költségek körülbelül 25–30 %-át teszik ki.

5.10.2. Állami támogatások

Az üvegipar minden ágazatának részesülnie kell a CAPEX- és OPEX-célú támogatási eszközökből, például a Modernizációs Alapból, az EU strukturális alapjaiból és a kibocsátáskereskedelmi rendszer innovációs alapjából. Az üveget mentesíteni kell az energiaadó-irányelv alól, de be kell vonni a villamosenergia-kompensáció csoportmentességének hatáskörébe, valamint a karboncsökkentési célú szerződések programjába, hogy az ágazati szereplők képesek legyenek beruházni szén-dioxid-szegény gyártási folyamatokba. A speciális üveget pedig hozzá kell adni az állami támogatással kapcsolatos éghajlati listához.

5.10.3. Versenyképesség világszerte

5.10.3.1. Hatékony kereskedelempolitikai eszközökkel gyorsan kezelni kell harmadik országok tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatait.

5.10.3.2. A folytonosüvegrostsál termékek ágazata megsínylette a dömpingáras és támogatott ázsiai üvegszálak nagy mértékű importja miatt torzult piacot. Sürgős szükség van kijátszásellenes intézkedésekre, például az Egyiptomból és Bahreintől származó import vonatkozásában.

⁽⁷⁾ Close the Glass Loop www.close-theglassloop.eu.

5.10.3.3. A gépjárműipar számára szélvédőket gyártó üvegyipari ágazat is többnyire kínai gyártók kíméletlen versenyével néz szembe. A környezetvédelemre és a CO₂-kibocsátásra vonatkozó, kevésbé szigorú szabványok az alacsonyabb bérékkel és a rosszabb munkakörülményekkel párosulva tisztességtelen versenyhez vezetnek, amelynek hatására az európai gépkocsi-összeszerelő üzemek fokozhatják Kelet-Ázsiából származó importjukat, miáltal globálisan több CO₂-kibocsátást okoznak.

5.10.3.4. Európa a világ vezető üvegcsomagolás-gyártója. Az ágazat az EU alapvető élelmiszer- és italgyártó ágazatát, az EU legnagyobb ágazatát szolgálja ki. Az üveg a becslések szerint 250 milliárd euro értékű termék külkereskedelméhez járul hozzá, amelyeket egész biztosan vagy nagy valószínűséggel üvegbe csomagolnak, ami több extra exportbevételt nyújt az EU-nak, mint a műgyanta és a pellet, a szerves vegyi anyagok és a légi járművek.

5.11. A méltányos átállás biztosítása

Bátorítani és támogatni kell az élethosszig tartó tanulást és képzést annak biztosítása érdekében, hogy a munkaerő alkalmazkodjon az új technológiákhoz és folyamatokhoz, és biztosabb munkahelyeket lehessen nyújtani magán az ágazaton belül és a szélesebb munkaerőpiacon egyaránt. A munkavállalókat be kell vonni az átállásba, ezért az uniós jogalkotásnak támogatnia kell a különböző szinteken folytatott szociális párbeszédet.

5.12. Jogstabilitás és -biztonság

5.12.1. Kibocsátáshelyezés: A kibocsátáskereskedelmi rendszerben hatékony kibocsátáshelyezési intézkedéseket kell fenntartani, hogy támogassák az ágazatot az EU klímasegítség célkitűzésének elérését célzó átállás során, és hogy európai és nemzetközi szinten egyenlő versenyfeltételeket teremtsenek és fenn is tartsák azokat.

5.12.2. CBAM (az importárak karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmus): Az EGSZB támogatja a CBAM óvatos bevezetését a WTO szabályaival összhangban, de annak megoldást kell kínálnia az exportra vonatkozóan, és legalább 2030-ig teljes mértékben referenciaértékeken alapuló ingyenes kiosztással kell kiegészülnie, hogy a vállalatok az alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó beruházásokra összpontosíthassanak, és értékelni lehessen a CBAM hatékonyságát.

5.12.3. Taxonómia: Az EGSZB üdvözlí az EU taxonómiai csomagjával kapcsolatban végzett munkát – melynek célja, hogy a magánfinanszírozást fenntartható tevékenységek felé irányítsa –, de úgy gondolja, hogy foglalkozni kell az üveggyártás szerepével és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz és az éghajlatváltozás hatásainak enyhítéséhez nyújtott hozzájárulásával.

5.12.4. Körforgásosság: Az EGSZB üdvözlí a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervet, és kéri, hogy az üveget teljes mértékben ismerjék el tartós anyagként, amely hozzájárul gazdaságaink folyamatos termelékenységéhez, és hogy maximálisan támogassák az üveg körforgásos jellegének fokozására irányuló kezdeményezéseket

5.12.5. Irány az 55 %! Ezt a csomagot véleményünk kidolgozása idején terjesztették elő. Egy tucat meglévő javaslat (kibocsátáskereskedelmi irányelv, energiaadó-irányelv, megújulóenergia-irányelv stb.) módosítását javasolja és néhány új javaslatot is tartalmaz (például a CBAM-ra vonatkozóan). Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy gondosan mérje fel a csomag üvegyiparra gyakorolt hatását. Tekintettel arra, hogy számos különböző területen nagy horderejű változásokat vezetnek be, alapvetően fontos a különböző jogszabályok közötti koherencia biztosítása és az esetleges konfliktusok elkerülése. A csomagnak támogatnia kell az ipart az energetikai átállásban, ugyanakkor egyenlő versenyfeltételeket kell biztosítania azon Unió kívüli versenytársakkal szemben, amelyekre nem hárulnak ugyanilyen magas költségek a szén-dioxid-kibocsátással kapcsolatban.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az EU mobilitási stratégiája és az uniós ipari értékláncok: ökoszisztéma alapú megközelítés a gépjárműiparban

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2022/C 105/05)

Előadó: **Arnaud SCHWARTZ**

Társelőadó: **Monika SITÁROVÁ**

Közgyűlési határozat:	2021.3.25.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI)
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.9.29.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	235/1/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai gépjárműipari ökoszisztéma élvassá válhat a fenntartható mobilitási megoldások kifejlesztésében és bevezetésében. Ezért a gépjárműipari ökoszisztémának aktívan stratégiákat kell kidolgoznia az európai gépjárműipar jelenleg zajló forradalmi megújulása és megatrendjei alakítására.

1.2. Annak érdekében, hogy 2050-ig 90 %-kal csökkenjen a közlekedésből származó kibocsátás, az EGSZB azt szeretné, ha az EU arra törekedne, hogy valamennyi közlekedési módot fenntarthatóvá tegye, és a fenntartható alternatívákat széles körben elérhetővé és hozzáférhetővé tegye az uniós polgárok számára. Ez a cél az erőátviteli rendszerek olyan intelligens kombinációjával érhető el, amely egyensúlyt teremt a környezetvédelem, a megújuló energiaforrások hatékony felhasználása, a gazdaságosság és a fogyasztói elfogadottság között, miközben tiszteletben tartja a technológiasemlegesség elvét.

1.3. Az EGSZB nagyon fontosnak tartja, hogy az egyéni mobilitás mindenki számára elérhető és megfizethető maradjon, különös tekintettel azokra az ingázókra, akik nem férnek hozzá jó minőségű tömegközlekedéshez vagy más mobilitási megoldásokhoz. Mindenáron el kell kerülni, hogy a társadalom polarizálódjon azok között, akik megengedhetik maguknak, hogy környezetbarát autót vásároljanak, és azok között, akik nem. Ebben a tekintetben az EGSZB arra figyelmeztet, hogy egy a közlekedési ágazatra vonatkozó kibocsátáskereskedelmi rendszer felállítása alááshatja a közúti közlekedés defosz-szilizálásának társadalmi támogatottságát, ha az alacsonyabb jövedelmű csoportok és a közúti közlekedéstől megélhetésük szempontjából függő csoportok nem kapnak megfelelő kompenzációt.

1.4. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy az európai gépjárműipar mindig is vezető szerepet játszott a világban, és a növekedés és a munkahelyteremtés motorja volt. A digitalizált és dekarbonizált közúti közlekedési rendszerre történő paradigmaváltás során meg kell őriznie ezt a pozíciót, és ki kell dolgoznia azokat az átalakulási pályákat, amelyek lehetővé teszik számára, hogy megbirkózzon azokkal a forradalmi jelentőségű tendenciákkal, amelyekkel az ágazat jelenleg szembesül. Ezt a technológia, a képzett munkaerő, a világszínvonalú mérnöki tevékenység, az igényes fogyasztók, a kifinomult ellátási láncok, az erős kkv-kultúra és a konstruktív munkaügyi kapcsolatok terén meglévő erősségeire építve kell elérnie.

1.5. Az akkumulátorokra vonatkozó közös európai érdeket szolgáló fontos projekt (IPCEI) sikeres elindítása bebizonyította, hogy az állami és magánforrások egyesítése egyértelműen hozzájárul a gépjárműipari ellátási lánc megerősítéséhez. Az EGSZB ezért meg van győződve arról, hogy ebben az ágazatban további IPCEI-ket kell fontolóra venni, például a hidrogén (előkészítés alatt), az automatizált és hálózatba kapcsolt járművek, a körforgásos gazdaság, a

nyersanyagok stb. terén. Határozott fellépésre van szükség a félvezetők ellátási szűk keresztmetszeteinek kezelése érdekében, és egy félvezetőkre vonatkozó második IPCEI létrehozása segítene a probléma kezelésében.

1.6. Az EGSZB azt szeretné, ha az EU támogatná a globálisan egyenlő versenyfeltételek megteremtését. Európának törekednie kell arra, hogy megőrizze erős exportpozícióját a gépjárműiparban. Ezért intézkedéseket kell hozni az alábbiak érdekében:

- a kereskedelmi kapcsolatokban a kölcsönösségre való törekvés (piacra jutás, közbeszerzés, beruházások, a szellemi tulajdon-jogok tiszteletben tartása, támogatások),
- kétoldalú szabadkereskedelmi megállapodások megkötése (amelyek tartalmazzak egy a gépjárművekről/közúti közlekedésről szóló fejezetet),
- küzdelem a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok (támogatások, kétoldalú szabadkereskedelmi megállapodások, a szén-dioxid árban mutatkozó különbségek, szociális és környezeti dömping) ellen,
- a tiszta üzemű gépjárművek és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású üzemanyag-technológiák terén folytatott nemzetközi együttműködés előmozdítása.

1.7. A gépjárműipar átalakulása drámai hatással lesz a szükséges munkahelyek mennyiségére és minőségére. Ezért aktív munkaerőpiaci politikára van szükség a munkaerő foglalkoztathatóságának fenntartása érdekében, például továbbképzési és átképzési kezdeményezéseken keresztül (mint amilyen az Automotive Skills Alliance), hogy felruhazzuk a munkavállalókat a jövő készségeivel. Az ágazatot elhagyni kényszerülő munkavállalók számára biztosítani kell a zökkenőmentes átmenetet egy másik munkahelyre (a korengedményes nyugdíjrendszerek mellett).

1.8. Az EGSZB kéri, hogy egyértelműen térképezzék fel az ágazat digitális és zöld átállásának hatásait, hogy azonosítani lehessen a leginkább veszélyeztetett régiókat és az ellátási lánc azon részeit, amelyek a legnagyobb kockázatnak vannak kitéve. Nyomon kell követni az iparágnak a dekarbonizáció és a digitalizáció miatt változó lábnyomát is, figyelmet fordítva az életciklus összes releváns szakaszára. Mivel a gépjárműipari ellátási láncnak hatalmas kihívásokkal kell szembenéznie, az EGSZB elengedhetetlennek tartja egy méltányos átállást támogató mechanizmus létrehozását az ágazat számára, hogy a társadalmi zavarok elkerülése és a társadalmilag felelős átállás biztosítása érdekében meg lehessen hozni a szükséges kísérő intézkedéseket.

2. Általános megjegyzések

Jelenlegi helyzet

2.1. A gépjárműipar mindig is az Európai Unió iparának egyik sarokköve volt, és fontos kapcsolatokat ápol az olyan upstream iparágakkal, mint az acélipar, a vegyipar és a textilipar, valamint az olyan downstream ágazatokkal, mint az ikt, a javítás, az üzemanyagok, a kenőanyagok és a mobilitási szolgáltatások. Az ágazat az EU GDP-jének több mint 8 %-át teszi ki, az EU teljes K+F-kiadásainak 28 %-át adja, exportja pedig jelentős kereskedelmi többletet eredményez. Az európai gépjárműipar jövője azonban azon múlik majd, hogy miként képes végrehajtani azokat az alapvető kiigazításokat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy megbirkózzon a ma előtte álló példátlan kihívásokkal.

2.2. Az európai gépjárműipar a digitális és zöld gazdaságra való komplex átállásból eredő **radikálisan új paradigma** előtt áll. Az Európai Bizottság 2018. november 28-án egy hosszú távú jövőképet fogadott el a klímasemleges gazdaság 2050-ig történő megvalósításáról. Megállapította, hogy a közlekedési ágazat fontos szerepet játszik ebben az átállásban. A 2019. decemberi európai zöld megállapodás meghatározza a klímasemlegesség elérésének stratégiai keretét. Előírja, hogy 2050-re 90 %-kal kell csökkenteni a közlekedés kibocsátását. Ezzel összefüggésben az EU úgy döntött, hogy az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának 2030-ig történő csökkentésére vonatkozó célkitűzését legalább 55 %-ra módosítja. E cél elérése érdekében az Európai Bizottság 2021. július 14-én bemutatta az „Irány az 55%!” intézkedéscsomagját, amely felülvizsgálja a közös kötelezettségvállalási rendeletet, az alternatív üzemanyagok infrastruktúrájának kiépítéséről szóló irányelvet és a CO₂-kibocsátási előírások megállapításáról szóló rendeletet.

2.3. A fosszilis tüzelőanyagokról az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiaforrásokra való áttérés, valamint az az átállás, amelynek során a tömeges gépjárműgyártás helyett a mobilitási szolgáltatások nyújtásával állítják elő a hozzáadott értéket, **mélyreható zavarokat fog okozni az iparágban**, az ágazat komplex ellátási láncában működő kvk-kban és a szektor 13,8 millió munkavállalója körében. Ezért a kihívás az lesz, hogy társadalmilag elfogadható módon kezeljük ezt a nettó nulla kibocsátásra való átállást.

Forradalmi jelentőségű megatrendek

2.4. **Globalizáció.** Miközben az érett piacokon lassul az értékesítés, a feltörekvő piacokon nő a gépjárműeladások száma. Ennek eredményeként a gazdasági súlypont az EU-ból és az USA-ból Ázsiába helyeződik át. Kína jelenleg 26 millió gépjárművet gyárt évente, míg az EU-ban csak 22 milliót állítanak elő. Szintén Kína az első között kezdte meg az elektromos járművek gyártását, és fejlett akkumulátoriparral rendelkezik. Japán és Korea is élen jár az akkumulátorok terén és különösen erős a fémvezetők ágazatában. Európa számára az etikus beszerzett nyersanyagokhoz, például a lítiumhoz és a kobalthoz való hozzáférés is problémás⁽¹⁾. Emellett a gépjárműiparnak figyelembe kell vennie a növekvő geopolitikai feszültségeket.

2.5. **A fenntartható fejlődés kihívása.** Az EU fenntartható és intelligens mobilitási stratégiájában megfogalmazott jövőkép szerint „2030-ra legalább 30 millió kibocsátásmentes gépkocsi” lesz az európai utakon. Július 14-én az Európai Bizottság azt javasolta, hogy 2035-től csak kibocsátásmentes járműveket lehessen forgalomba hozni. Ehhez erőteljesen növelni kell a kibocsátásmentes járművek részarányát a járműparkban (a jelenlegi 0,2 %-ról 2030-ra 11–14 %-ra)⁽²⁾. A zöld megállapodás célkitűzéseinek megvalósítása megeremti majd azt az előnyt, amit az elsőként lépők szereznek meg, és támogatni fogja Európa vezető szerepét az alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák terén, ahogy a globális versenyképességét is. Ez egyben hatalmas beruházásokat is jelent az alternatív hajtásláncok (akkumulátoros-elektromos, hibrid, hidrogén) és az olyan, defoszilizált tüzelőanyagok fejlesztése terén, amelyek a flottában még sokáig jelen lévő hagyományos hajtásláncokban használhatóak. Ezen erőátviteli rendszerek és üzemanyagok elterjedésének üteme a támogató szabályozási keret meglététől és a beruházások megtérülési idejétől függ. Az EU fenntartható és intelligens mobilitási stratégiája elismeri, hogy „minden közlekedési módot fenntarthatóbbá kell tennünk”. Ez a megközelítés megköveteli az alacsony kibocsátású és kibocsátásmentes járművek, valamint a megújuló és alacsony szén-dioxid-kibocsátású tüzelőanyagok elterjedését a közúti, vízi és légi közlekedésben.

2.6. **Változó fogyasztói szemlélet.** A mobilitási magatartás változik. A fogyasztók új generációja kevésbé érdekelt abban, hogy saját személygépkocsija legyen, mivel sokan olyan városi térségekben élnek, ahol jól kiépített közösségi közlekedési rendszerek vannak. A saját személygépkocsi helyett más mobilitási megoldást keresnek (járműmegosztás, fuvarmegosztás, mikromobilitási eszközök). A világiárvány felerősített más, már korábban is látható trendeket is, mint például az online vásárlás, a távmunka, a videokonferencia, a kézbesítési szolgáltatások. Ezek a személygépkocsin alapuló mobilitás csökkenéséhez fognak vezetni, miközben a könnyű haszongépjárművek használata növekedni fog.

2.7. **Az összekapcsoltság fokozása.** A digitális technológiák célja, hogy a járművek szinte állandóan hálózathoz legyenek kapcsolva. Ez nagy lehetőségeket teremthet az új adatvezérelt üzleti modellek számára. Az intelligens járművek aktív biztonsági funkciókkal, infotainment rendszerrel, forgalmi információk szolgáltatásokkal, a jármű és az infrastruktúra közötti kommunikációval stb. lennének felszerelve.

2.8. **A járművek fokozatos automatizálása.** Ha elindulunk az önvezető járművek irányába, egyre magasabb szintet érünk el az autonóm járműfunkciók terén. Az automatizált vezetés óriási beruházásokat igényelne a szoftverek, kommunikációs hálózatok és hardverek (radarok, fényérzékelés és távmérés, jeladók) terén. Emellett számos kihívást is teremt a megbízhatóság, a jogi keret, az ár, a közúti berendezések és a felelősség tekintetében.

2.9. **A gyártás digitalizálása.** Az autóipar találta fel a gyártósorokat (Ford), a karcsúsított gyártás elveit (Toyota) és a globalizált gyártási platformokat (VW). Jelenleg az Ipar 4.0 elveit alkalmazza a fejlett robotizáción, a digitálisan integrált ellátási láncokon, a fejlett gyártási rendszereken és az additív gyártáson keresztül.

A zöld és digitális átállás következményei

2.10. A kisebb, digitalizált és dekarbonizált gépjárműipar **hatalmas kihívást jelent majd a munkahelyek terén.** Az akkumulátoros elektromos járművek kevesebb alkatrészből állnak és egyszerűbben gyárthatók, miközben hozzáadott értékük legalább 36 %-át az akkumulátorok adják. A német IFO Intézet nemrégiben készült tanulmányának extrapolációja alapján 620 000 munkahely kerül veszélybe a hagyományos erőátviteli rendszerek uniós értékláncában. A megoldás részben például a (korengedményes) nyugdíjazásban⁽³⁾ vagy tágabb értelemben a munka jövőjének forradalmasításában⁽⁴⁾ keresendő. Másrészt az átállás új munkahelyeket is teremt a szomszédos iparágakban, mint amilyen az erősáramú elektronika, az intelligens hálózatok, az út- és töltőinfrastruktúra, az akkumulátorok, az új anyagok és az alternatív üzemanyagokat használó erőátviteli rendszerek.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_20_2312.

⁽²⁾ Európai bizottsági szolgálati munkadokumentum: Fenntartható és intelligens mobilitás, SWD(2020)331, 248. o.

⁽³⁾ Dr. Oliver Falck, Dr. Nina Czernich, Auswirkungen der vermehrten Produktion elektrisch betriebener Pkw auf die Beschäftigung in Deutschland, Mai 2021, ifo Institut; https://www.ifo.de/DocDL/ifoStudie-2021_Elektromobilitaet-Beschaeftigung.pdf.

⁽⁴⁾ <https://eeb.org/library/escaping-the-growth-and-jobs-treadmill/>.

2.11. **Konszolidációs tendencia, stratégiai szövetségek** (pl. a Stellantis, a BMW és a Mercedes, valamint a VW és a Ford közötti szövetségek) az új erőátviteli rendszerek kutatás-fejlesztésének egyesítése, az alkatrészek beszerzésének összevonása érdekében. Ezek az összeolvadások és szövetségek mindig új vállalati stratégiákat, az ipari lábnyom felülvizsgálatát, az alacsonyabb munkaerőköltségű régiókba történő kiszervezést, munkahely-leépítési programokat és a beszállítókra nehezedő nagyobb nyomást eredményeznek. Ezenkívül az érettebb üzletágak leválasztása lehetővé teszi a vállalatok számára, hogy erőforrásaikat az új erőátviteli rendszerekre összpontosítsák.

2.12. **A gépjárműipar és az információtechnológiai ágazat közötti határok elmosódása.** Az információs technológiák az ellátási lánc minden szakaszába behatolnak. Az adatok új nyersanyaggá és bevételi forrássá válnak. Az iparág globális átrendeződése zajlik, és új szereplők törnek be az ágazatba: mobilitási szolgáltatók (Uber), információtechnológiai óriások (Google, Apple, Baidu), chipgyártók (Intel, NXP, STM), akkumulátorgyártók (Panasonic, CATL, LG) és feltörekvő eredetiberendezés-gyártók (Tesla).

2.13. **A hozzáadott érték a gépjárműipar magjától (eredetiberendezés-gyártók) eltolódhat** az ellátási lánc más részei felé, mivel az információs technológiák hozzáadott értéken belüli százalékos aránya csak növekedni fog a mechanikus alkatrészek rovására.

2.14. Valószínű, hogy egyre **több hozzáadott értéket teremtenek majd a mobilitási szolgáltatások**, például a fuvarközvetítés, a fuvarmegosztás, a járműmegosztás és számos digitális szolgáltatás, például a navigációs alkalmazások, az infotainment, a reklámok és a fejlett vezetéstámogató rendszerek. Ez új üzleti modelleket fog létrehozni: míg az eredetiberendezés-gyártók a gépjárműipart 100 millió jármű piacának tekintik, addig a digitális platformok olyan piacnak, ahol évente 10 billió kilométert lehet értékesíteni.

2.15. **Az ágazat munkaköri struktúrája teljesen átalakul.** Új készségekre és tapasztalatokra lesz szükség (elektronika, elektrokémia, új anyagok, információs technológiák), miközben ezzel párhuzamosan csökken a hagyományos mechanikai készségek iránti kereslet. A munkaerő ilyen készségekkel való felvértezése jelentős kihívások elé állítja a gépjárműipart.

2.16. A fent említett megatrendek erősítik egymást. Miközben széles körű egyetértés van abban, hogy a forradalmi átalakulások megkezdődtek, minden érdekelt fél számára prioritást kell képeznie annak, hogy a méltányos átállás megszervezésén keresztül fokozatosabban valósuljon meg a dekarbonizált közlekedésre való társadalmi átállás. Fontos, hogy a fenntartható mobilitás mindenki számára megfizethető legyen.

3. Az átalakulás kezelése

Környezet: elmozdulás a fenntarthatóság felé

3.1. **Annak érdekében, hogy 2050-ig 90 %-kal csökkenjen a közlekedésből származó kibocsátás, az EU-nak arra kell törekednie, hogy valamennyi közlekedési módot fenntarthatóvá tegye, és a fenntartható alternatívákat széles körben elérhetővé és hozzáférhetővé tegye az uniós polgárok számára. Ez a cél az erőátviteli rendszerek olyan intelligens kombinációjával érhető el, amely egyensúlyt teremt a környezetvédelem, a megújuló energiaforrások hatékony felhasználása, a gazdaságosság és a fogyasztói elfogadottság között, miközben tiszteletben tartja a technológiasemlegesség elvét.** Ez különböző stratégiák összekapcsolását követeli meg:

- Az „üzemanyagtól a kerékig” CO₂-kibocsátás csökkentése (48V, hibridek, elektromos áram, hidrogén, hatékonyabb belső égésű motorok stb.).
- A „kitermeléstől a kerékig” CO₂-kibocsátás csökkentése. Az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak és a megújuló energiaforrásokból előállított energia támogatásáról szóló irányelvben⁽³⁾ meghatározott fenntarthatósági kritériumoknak megfelelő e-üzemanyagok és bioüzemanyagok fejlesztését a földhasználatra, a biológiai sokféleségre és az erdőkre gyakorolt hatások elkerülése érdekében támogatni kell.
- Összehangolt stratégia a tiszta városokért (pl. az „utolsó kilométer” megtételének dekarbonizálásával, innovatív mikromobilitási megoldásokkal, intermodális utazással).

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/2001 irányelve (2018. december 11.) a megújuló energiaforrásból előállított energia támogatásáról (HL L 328., 2018.12.21., 82. o.).

- A teljes életciklusra vetített kibocsátások csökkentése (gyártás és újrahasznosítás).
- A közlekedési ágazat kibocsátásintenzitásának csökkentése (intelligens közlekedési megoldások, megosztott mobilitás). Minden közlekedési igényre fenntartható mobilitási megoldást kell rendelkezésre bocsátani (távolsági áruszállítás bioüzemanyagokkal és szintetikus üzemanyagokkal/hidrogénnel, akkumulátoros elektromos erőátviteli rendszerek a szállítás utolsó szakaszát jelentő városi kézbesítéshez) a technológiasemlegesség elvének tiszteltében tartásával.
- Az utólagos átalakítás ösztönzése, amelynek során a belső égésű motorokat elektromos motorra cserélik vagy kiegészítik egy kerékgymotorral (hibridde teszlik).
- Az újonnan forgalomba hozott gépkocsik súlyának csökkentése ⁽⁶⁾.

3.2. Az Európai Bizottság a közúti közlekedésre és az épületekre vonatkozóan egy párhuzamos kibocsátáskereskedelmi rendszert kíván létrehozni. A közúti közlekedésből származó kibocsátásokra kivetett díj egyenlő lesz az üzemanyag megadóztatásával (de minősített többséggel). A bevételeket azok kompenzálására fogják felhasználni, akik belső égésű motorral hajtott járművekre szorulnak, akár munkavégzés céljából, akár alternatív közlekedési lehetőségek hiányában. Mivel egy ilyen kompenzációs mechanizmus kialakítása rendkívül bonyolult lesz, és a magasabb üzemanyagárak aránytalanul nagy mértékben sújtják majd az alacsonyabb jövedelmű csoportokat, az EGSZB nincs meggyőződve arról, hogy ez a helyes út, mivel aláássa az éghajlat-politikai fellépés társadalmi támogatottságát. Ehelyett az alternatív erőátviteli rendszerek életciklusköltségének csökkentésére, illetve az alacsony és nettó nulla szén-dioxid-kibocsátású üzemanyagok költségének csökkentésére irányuló erőfeszítések tűnnek jobb módszernek arra, hogy az alacsony szén-dioxid-kibocsátású közlekedés sokak számára pénzügyileg elérhetővé váljon.

3.3. **Prioritásnak kell tekinteni az úgynevezett „töltési sivatagokat”.** Jelenleg 213 000 töltőállomás áll rendelkezésre, és az összes uniós töltőállomás 70 %-a három országban (Hollandia, Németország és Franciaország) összpontosul. Mivel a célkitűzés az, hogy 2025-re 1 millió, 2030-ra pedig 3 millió nyilvános töltőberendezés legyen, az **infrastruktúrafejlesztés terén áthidalandó szakadék óriási** (az európai fenntartható és intelligens mobilitási stratégia becslése szerint az alacsony szén-dioxid-kibocsátású üzemanyagok töltő- és üzemanyagtöltő infrastruktúrájába szükséges további beruházások összege a következő évtizedben évi 130 milliárd eurónak felel meg). Az EGSZB ezért támogatja a kötelező célok bevezetését. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz részeként a „Töltés” elnevezésű kiemelt projekt csak arra ösztönzi a tagállamokat, hogy helyreállítási terveik részeként gyorsítsák fel a töltő- és üzemanyagtöltő állomások telepítését. Különös figyelmet kell fordítani a lakóépületekre, valamint arra, hogy a hálózatokat felkészítsék az elektromos járművek nagyobb mértékű integrációjára, továbbá a töltőinfrastruktúra átjárhatóságára, intelligens töltési szolgáltatások fejlesztésére (pl. terheléskiegyenlítés révén), valamint a megújuló és alacsony szén-dioxid-kibocsátású üzemanyagok beszerzésére. Mivel a teljesen elektromos meghajtású nehézgépjárművek egyre inkább valósággá válnak, ezek is külön figyelmet érdemelnek.

3.4. Amíg a hagyományos és az elektromos járművek közötti (2025–27-re tervezett) árparitás nem valósul meg, addig **pénzügyi ösztönzőkre** lesz szükség az alacsony szén-dioxid-kibocsátású járművek piaci elterjedésének támogatásához. Ezek lehetnek pénzügyi (támogatások, adókedvezmények és selejtezési támogatási rendszerek) vagy nem pénzügyi ösztönzők (elsőbbbségi sávok, útdíjmentesség, fenntartott parkolóhelyek), beleértve az alacsony szén-dioxid-kibocsátású üzemanyagokba történő beruházások előmozdítását szolgáló koherens szabályozási környezetet is. Különös figyelmet kell fordítani a járműflották zöldítésére, mivel ez fontos ösztönzője lehet az átállás felgyorsításának, illetve mert hozzájárul a használt kibocsátásmentes és alacsony szén-dioxid-kibocsátású járművek piacának a megerősítéséhez.

3.5. **A körforgásos gazdaság fejlesztésének támogatása a gépjárműipari ökoszisztémában:** a járművek és alkatrészek újrahasznosítása, újrafelhasználása és újragyártása. A körforgásos gazdaság elveit is alkalmazni kell annak érdekében, hogy növeljük az ipar számára rendelkezésre álló másodlagos nyersanyagok mennyiségét, és csökkentjük az importtól való függőséget. A legújabb tanulmányok szerint azonban az újrahasznosított anyagok csak egy évtized múlva, az elektromos járművek élettartamának végén érik el a megfelelő piaci nagyságrendet. Ezért realistának kell lennünk, és meg kell értenünk, hogy az elsődleges kitermelés legalább a 2020-as években még kulcsfontosságú lesz. Ezért az ellátási láncok diverzifikálásának, valamint a zöld és etikus bányászati stratégiának kell garantálnia az ellátás biztonságát. Ezenkívül az elhasznált járművekről szóló 2000/53/EK irányelv ⁽⁷⁾ közelgő felülvizsgálata során figyelembe kell venni a járművek villamosítását, ahogy azt is, hogy fejleszteni kell a másodlagos anyagok piacait.

⁽⁶⁾ Franciaországban az eladott gépjárműveket tekintve az 1 000 kg-nál kisebb tömegűek aránya 1998-ban 36 %, 2019-ben 15 %, míg az 1 500 kg-nál nagyobb tömegűek aránya 1998-ban 7 %, 2019-ben 16 % volt (Eurostat).

⁽⁷⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/53/EK irányelve (2000. szeptember 18.) az elhasznált járművekről (HL L 269., 2000.10.21., 34. o.).

Gazdaság: A teljes gépjárműipari ellátási lánc fenntartása és fejlesztése az Unión belül

3.6. Az ipari együttműködés előmozdítása. A dekarbonizált, hálózatba kapcsolt, automatizált és megosztott mobilitás fejlesztésére jelenleg fordított hatalmas K+F költségvetések (jelenleg évi 60 milliárd euro) ipari együttműködést és köz- és magánszféra közötti partnerségeket követelnek meg. Ebben a tekintetben a Horizont Európa 5. klasztere (égőhajlat, energia, mobilitás) keretében megvalósuló innovációs partnerségek (tisztá hidrogén, akkumulátorok, összekapcsolt és automatizált mobilitás, kibocsátásmentes közúti közlekedés, a városi átállás előmozdítása) teljeskörű támogatást érdemelnek. Ezenkívül az Európai Bizottság égisze alatt működő ipari szövetségek (például az akkumulátorokkal, a hidrogénnel és a nyersanyagokkal foglalkozó szövetség és a megújuló és alacsony szén-dioxid-kibocsátású üzemanyagok értékláncával kapcsolatban bejelentett szövetség) széles körű és nyílt fórumot biztosítanak a stratégiai menetrendek kidolgozásához, valamint a K+F, a beruházások és az új innovációk piaci bevezetésének összehangolásához. Végül pedig az állami és magánforrások közös európai érdeket szolgáló fontos projektekben való egyesítése egyértelműen megerősíti az európai gépjárműipari ellátási láncot, csökkenti a stratégiai függőségeket, és elősegíti a kettős zöld és digitális átállást. Új közös európai érdeket szolgáló fontos projekteket kell fontolóra venni: hálózatba kapcsolt és automatizált járművek, az energiarendszerek integrációja, nyersanyagellátás, adatgazdaság, félvezetők.

3.7. **A fenntartható és körforgásos akkumulátor-értéklánc Unión belüli kialakításának kihívásai**⁽⁸⁾. Az akkumulátorok és üzemanyagcellák gyártásának lokalizálása kulcsfontosságú uniós célkitűzés kell, hogy legyen. Az uniós akkumulátor- és hidrogénművek támogatást érdemelnek, és elegendő forrást kell a rendelkezésükre bocsátani. Ezeknek az ipari szövetségeknek hatalmas beruházásokat kell elindítaniuk a termelőlétesítményekkel kapcsolatban, és munkahelyek ezreit kell biztosítaniuk Európában. Gondoskodni kell arról, hogy elkerüljük az európai régiók közötti – jelenleg is tapasztalható – töréseket.

3.8. A hálózatba kapcsolt és automatizált járművek megatrendje ahhoz vezethet, hogy a hozzáadott érték a járművek értékesítéséről és szervizeléséről az adatalapú szolgáltatásokon és mobilitási szolgáltatásokon alapuló új, úttörő jellegű üzleti modellekre tevődik át. A gépjárműipari ökoszisztémának fel kell készülnie arra, hogy belépjen és biztosítsa jelenlétét ezekben az új üzleti modellekben. Ez megköveteli, hogy technológiai és szabályozási előírásokat vezessenek be az olyan új, innovatív mobilitási szolgáltatások nyújtására, mint a használatonkénti fizetés, a helyalapú reklám, a járművek távoli frissítése/karbantartása. Az európai mobilitási adattér kialakítása is kulcsfontosságú lesz ahhoz, hogy biztosítsuk Európa vezető szerepét a digitális mobilitási szolgáltatások terén. Emellett ki kell építeni a szükséges digitális kommunikációs infrastruktúrát, és meg kell tervezni a növekvő mértékű automatizálás ütemtervét (beleértve a nagyszabású tesztelés kereteit, az adatokhoz való hozzáférést és a járművek típusjövőahagyásának új megközelítését). Ezenkívül fel kell mérni az egyre inkább automatizált járművek hosszú távú hatásait, különös tekintettel a munkahelyekre és az etikai kérdésekre, mivel ez fontos lesz a társadalmi elfogadottság biztosításához. Végezetül pedig, mivel az áruszállítás a jövőben fokozódhat (e-kereskedelem), a logisztikai lánc automatizálási és konnektivitási megoldásainak felhasználásával intelligens közlekedési mobilitási megoldásokat kell kidolgozni, amelyek a szállítás multimodális szervezésén, a költséghatékonyságon (nagy kapacitású járműkombinációk) és a fenntartható közlekedési módokon alapulnak.

3.9. **Az „Ipar 4.0 paradigmán” alapuló intelligens technológiáknak és digitális megoldásoknak** támogatniuk kell a termelési rendszerek integrációját, és segíteniük kell azok rugalmasabbá tételét. A továbbfejlesztett termelési rendszerek (nem csak a termelési folyamatok vállalati szintű integrációja) a teljes ellátási lánc mentén reziliensebbé teszik a gépjárműipari ellátási láncokat, és támogatják a versenyképességet. A digitalizációt úgy kell támogatni, hogy egy ipari adatteret hoznak létre az ágazat számára. Ezek a technológiák azonban nagyobb mértékű automatizálással is járnak, ami negatív hatással van a munkahelyekre, ezzel pedig foglalkozni kell.

3.10. **A globális szinten egyenlő versenyfeltételek támogatása.** Európának törekednie kell arra, hogy megőrizze erős exportpozícióját a gépjárműiparban. Ezért intézkedéseket kell hozni az alábbiak érdekében:

- a kereskedelmi kapcsolatokban a kölcsönösségre való törekvés (piacra jutás, közbeszerzés, beruházások, a szellemi tulajdon-jogok tiszteletben tartása, támogatások),
- kétoldalú szabadkereskedelmi megállapodások megkötése (amelyek tartalmazzák egy a gépjárművekről/közúti közlekedésről szóló fejezetet),
- küzdelem a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok (támogatások, kétoldalú szabadkereskedelmi megállapodások, a szén-dioxid árban mutatkozó különbségek, szociális és környezeti dömping) ellen,
- a tiszta üzemű gépjárművek és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású üzemanyag-technológiák terén folytatott nemzetközi együttműködés előmozdítása.

⁽⁸⁾ Az akkumulátorokról szóló európai rendelet ezzel kapcsolatos szerepét részletesen ismerteti a következő vélemény (HL C 220., 2021.6.9., 128. o.).

3.11. Az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága (ENSZ EGB) keretében meg kell erősíteni a globális műszaki harmonizáció támogatását. A **gépjárműipari félvezetők ellátási szűk keresztmetszetét** merész lépésekkel kell megoldani. Az autók elektronikus eszközökké válásával a félvezetők iránti kereslet tovább fog nőni. Ebben a tekintetben az EGSZB teljes mértékben támogatja az iparpolitikáról szóló legutóbbi közleményben szereplő javaslatot, hogy dolgozzanak ki egy eszköztárat Európa stratégiai függőségének csökkentésére és megelőzésére. Teljes mértékben támogatni kell azt a „Digitális iránytű” című közleményben kitűzött célt is, hogy a globális félvezetőgyártásban 10 %-ról 20 %-ra kell megduplázni Európa piaci részesedését. A félvezetőkkel foglalkozó második IPCEI létrehozása minden bizonnyal hozzájárul e cél eléréséhez. Az uniós tagállamoknak is teljesíteniük kell ígéretüket, miszerint a Covid utáni Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz 20 %-át a digitális átállásra fordítják. A további intézkedések közé tartozhat a közvetlen külföldi befektetések vonzása, valamint a gépjárműipari vállalatok és a félvezetőgyártók közötti stratégiai együttműködés kialakítása. Végezetül pedig a kritikus technológiák uniós megfigyelőközpontjának szorosan figyelemmel kell kísérnie a gépjárműipar számos más stratégiai függőségét is: nyersanyagok, hidrogén, akkumulátorok, megújuló energia, felhőtechnológiák stb.

3.12. **Foglalkozni kell azzal is, hogy az új gépjárműipari környezet milyen hatást gyakorol az utópiacra.** A négy millió embert foglalkoztató gépjárműipari utópiac a csökkenő eladásokból, a villamosításból, az üzemenyagok iránti kereslet csökkenéséből, az online értékesítésből és a karbantartás csökkenéséből eredő mélyreható strukturális változásokkal fog szembesülni. Az ágazatnak újra fel kell találnia magát mobilitási szolgáltatóként: ilyen szolgáltatás lehet az autók korszerűsítése, a megelőző karbantartás, a fuvarmegosztás, a járműmegosztás és a mikromobilitási üzleti modellek kialakítása. A járműfedélzeti adatokhoz való hozzáféréssel kapcsolatos érdekellentéteket le kell küzdeni, és interoperábilis és szabványosított platformot kell létrehozni annak érdekében, hogy az utópiac adataalapú szolgáltatásokat (például távdiagnosztika, szoftverfrissítés, megelőző karbantartás) tudjon kifejleszteni.

Társadalom: A változás kezelése és a társadalmilag méltányos átállás biztosítása

3.13. A gépjárműipar átalakulása drámai hatással lesz a járművek és alkatrészeik gyártásához szükséges munkahelyek számára, valamint az új paradigmához szükséges munkakörökre. Ezért a munkaerőpiaci politikáknak a munkaerő foglalkoztathatóságának az egész életen át tartó tanulás révén történő fenntartására/növelésére, valamint az oktatás és a munka világa közötti rugalmas útvonalak megteremtésére kell összpontosítaniuk (pl. duális tanulási rendszerek, jól működő tanulószerveződéses gyakorlati képzési piacok és a nem formális tanulás tanúsítása). A munkavállalók vállalatokon belüli belső mobilitását továbbképzéssel és átképzéssel kell elősegíteni annak érdekében, hogy felvértézzék a munkavállalókat a jövő készségeivel (a manuális munka visszaszorulása és a digitális készségek erőteljes növekedése, különös tekintettel a szoftver- és elektronikai mérnöki tevékenységekre). Az olyan európai ágazati kezdeményezések, mint a DRIVES és az ALBATTs, valamint az új Automotive Skills Alliance kulcsfontosságú eszközök a készségekkel kapcsolatos kihívások kezelésében.

3.14. Az ágazatot elhagyni kényszerülő munkavállalók számára **meg kell szervezni a zökkenőmentes átmenetet egy másik munkahelyre.** Hozzáfértést kell biztosítani számukra az új munkahelyekhez, amelyek valóban létre fognak jönni az olyan feltörekvő iparágakban, mint az információtechnológia, az 5G hálózatok, az erősáramú elektronika, a töltőinfrastruktúra, a megújuló energiaforrások előállítása, az intelligens hálózatok, az intelligens utak, a mobilitási szolgáltatások, az akkumulátorok, az alternatív üzemanyagok, az energiatárolás, a villamosenergia-termelés és -elosztás. Ez nagy próbatételt jelent majd, mivel ezek a munkahelyek valószínűleg a megszűnő állásoktól eltérő helyen, ütemben és más készségigényekkel jönnek majd létre. Az átállás során garantálni kell a jövedelembiztonságot. A tömeges elbocsátások korengedményes nyugdíjazási rendszerekkel, csökkentett munkaidős foglalkoztatással és munkaidő-csökkentéssel is elkerülhetők. Biztosítani kell a megfelelő szociális párbeszédet annak érdekében, hogy a változásokat időben előre lehessen jelezni, és el lehessen kerülni a társadalmi zavarokat és konfliktusokat.

3.15. **Egyértelműen fel kell térképezni az ágazat digitális és zöld átállásának hatásait,** hogy azonosítani lehessen a leginkább veszélyeztetett régiókat és az ellátási lánc azon részeit, amelyek a legnagyobb kockázatnak vannak kitéve. Nem engedhető meg, hogy új társadalmi törésvonalak jelenjenek meg Kelet és Nyugat között vagy akár Dél- és Észak-Európa között. Figyelemmel kell kísérni az iparágak a dekarbonizáció és a digitalizáció miatt változó lábnyomát is. Alaposan meg kell vizsgálni, miként lehet előrelépni a fenntartható biomassza felhasználása terén, mivel itt új munkahelyek létrehozására is van lehetőség, kellő figyelmet fordítva ugyanakkor arra, hogy ne lépünk túl az ökológiai tűrőképesség határain.

3.16. A gépjárműipari régiókban minden érdekelt félnek (vállalatok, szakszervezetek, klaszterszervezetek, hatóságok, munkaerőpiaci ügynökségek, regionális fejlesztési szervek) intenzíven együtt kell dolgoznia **az átfogó regionális újrakezlesztési tervekben.**

3.17. **A gépjárműipari ellátási láncokban el kell kerülni a meg nem térülő eszközök kialakulását,** mégpedig azáltal, hogy időben és megfelelően támogatják azt a sok kkv-t, amelyek nem rendelkeznek a tevékenységeik átalakításához és az ígéretesebb üzleti modellekre való áttéréshez szükséges (humán és pénzügyi) erőforrásokkal.

3.18. **Fontos, hogy az egyéni mobilitás mindenki számára elérhető és megfizethető maradjon**, különös tekintettel azokra az ingázókra, akik nem férnek hozzá jó minőségű tömegközlekedéshez vagy más mobilitási megoldásokhoz. Ezt úgy lehet elérni, hogy kompenzáljuk az alternatív erőátviteli rendszerek, valamint a hagyományos autókban használható alacsony és nettó nulla szén-dioxid-kibocsátású üzemanyagok magasabb árát. Mindenáron el kell kerülni, hogy a társadalom polarizálódjon azok között, akik megengedhetik maguknak, hogy környezetbarát autót vásároljanak, és azok között, akik nem.

3.19. **Következtetés.** Az európai gépjárműipar mindig is vezető szerepet játszott a világban, és a növekedés és a munkahelyteremtés motorja volt. A digitalizált és dekarbonizált közúti közlekedési rendszerre történő paradigmaváltás során meg kell őriznie ezt a pozíciót, és ki kell dolgoznia azokat az átalakulási pályákat, amelyek lehetővé teszik számára, hogy megbirkózzon azokkal a forradalmi jelentőségű tendenciákkal, amelyekkel az ágazat jelenleg szembesül. Ezt a technológia, a képzett munkaerő, a világszínvonalú mérnöki tevékenység, az igényes fogyasztók, a kifinomult ellátási láncok, az erős kkv-kultúra és a konstruktív munkaügyi kapcsolatok terén meglévő erősségeire építve kell elérnie. Az európai gépjárműipari ökoszisztémának éllovassá kell válnia a fenntartható mobilitási megoldások kifejlesztésében és bevezetésében. Ezért a gépjárműipari ökoszisztémának aktívan stratégiákat kell kidolgoznia az európai gépjárműipar jelenleg zajló forradalmi megújulása és megatrendjei alakítására. **Mivel a gépjárműipari ellátási láncnak hatalmas kihívásokkal kell szembenéznie, az EGSZB elengedhetetlennek tartja egy méltányos átállást támogató mechanizmus létrehozását az ágazat számára, hogy a társadalmi zavarok elkerülése és a társadalmilag felelős átállás biztosítása érdekében meg lehessen hozni a szükséges kísérő intézkedéseket.**

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az 5G ökoszisztéma társadalmi és ökológiai hatása**(saját kezdeményezésű vélemény)**

(2022/C 105/06)

Előadó: **Dumitru FORNEA**

Közgyűlési határozat:	2021.3.25.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.10.7.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	210/2/19

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB megállapítja, hogy az elektronikus hírközlés gyors digitalizálódása és fejlődése jelentősen átalakítja a gazdaság és a társadalom egészét. Az emberiségnek történelmi esélye van arra, hogy ezeknek a technológiáknak a felelős használata révén jobb társadalmat építsen. Azonban kellő gondosság és demokratikus ellenőrzés nélkül közösségeink komoly kihívásokkal kerülhetnek szembe, amikor a jövőben kezelni akarják majd ezeket a technológiai rendszereket.

1.2. Az EGSZB szerint az elektronikus hírközlési infrastruktúra nagymértékben javíthatja az emberek életminőségét, és közvetlen hatással van a szegénység elleni küzdelemre. Az 5G technológia hatalmas lehetőséget kínál az egészségügyi szolgáltatások javítására azzal, hogy segítségével fejleszthető a távorvoslás és javítható az orvosi ellátáshoz való hozzáférés. Széles körben elismert tény, hogy a távorvoslás fontos szerepet játszik a világjárvány idején.

1.3. Az EGSZB megjegyzi, hogy az 5G-hálózatok kiépítéséről szóló vita egy ellentmondásos és politikai színezetű vitává vált, mindazonáltal a társadalmi, egészségügyi és környezetvédelmi kérdéseket tisztázni kell a polgárok és az összes érintett szereplő bevonásával.

1.4. Az EGSZB arra bátorítja az Európai Bizottságot, hogy lépjen tovább az új 5G és 6G technológiák több ágazatra gyakorolt hatásának értékelésében, figyelembe véve, hogy a kockázatok és sebezhetőségek kezeléséhez eszközökre és intézkedésekre van szükség. Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy különítsenek el európai és nemzeti forrásokat egyrészt olyan mélyrehatóbb multidiszciplináris kutatásra és hatástanulmányokra, amelyek elsősorban az emberekre és a környezetre gyakorolt hatásokat vizsgálják, másrészt ezek eredményeinek a terjesztésére, hogy ezzel is bővíteni lehessen a nyilvánosság és a döntéshozók ismereteit.

1.5. Az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság konzultáljon a polgárokkal és a civil társadalmi szervezetekkel, valamint valamennyi érintett közintézmény bevonásával segítse elő a döntéshozatali folyamatot a mobil elektronikus kommunikáció társadalmi és ökológiai hatásának tekintetében.

1.6. Az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak egy független európai testületre van szüksége, amely a jelenlegi technológiai környezetnek megfelelő, korszerű módszerekkel és multidiszciplináris megközelítéssel rendelkezik, hogy iránymutatásokat dolgozzon ki a lakosság és a munkavállalók védelmére a rádiófrekvenciás elektromágneses sugárzásnak való kitettség esetén.

1.7. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a jobb területi irányítás és a polgárok, különösen a veszélyeztetett csoportok (gyermekek, terhes nők, krónikus betegek, idősek, elektromágneses túlérzékenységre hajlamos személyek) érdekeinek védelme érdekében az összes rádiófrekvenciás adóállomást és az általuk használt frekvenciasávokat vegyék leltárba, és tegyék közzé ezeket az információkat. Figyelembe kell venni a munkavállalók egészségével és biztonságával kapcsolatos szempontokat is.

1.8. Az EGSZB támogatja azt az elképzelést, hogy az 5G hálózati berendezéseket gyárilag úgy kell megtervezni, hogy képesek legyenek valós idejű és nyilvános információkat szolgáltatni a fogyasztói szervezetek és az eziránt érdeklődők számára a jelek kibocsátási teljesítményéről, illetve egyéb releváns technikai paraméterről. Ezeket az adatokat az illetékes hatóságoknak kell központosítaniuk, kezelniük és nyilvánosságra hozniuk

1.9. Az EGSZB úgy véli, hogy az elektromágneses szennyezés nyomon követését és ellenőrzését szigorú intézményközi és interdiszciplináris tudományos megközelítés alapján kell elvégezni, amelyet az elektronikus hírközlési hálózatok paramétereinek mérésére szolgáló modern berendezésekkel kell támogatni, hogy a hosszabb időn át tartó kumulatív hatásokat megfelelően ki lehessen emelni és értékelni lehessen.

1.10. Bár nincsenek olyan elfogadott tudományos adatok, amelyek szerint az 5G negatív hatást gyakorolna az emberi egészségre, az EGSZB úgy véli, hogy az elővigyázatosság elvével összhangban folyamatosan nyomon kell követni az 5G társadalmi, egészségügyi és környezeti vonatkozásait. Elismeri az egészségügyi hatásokkal kapcsolatos aggodalmakat, beleértve a termikus és nem termikus hatásokat, az expozíció intenzitását és az ilyen expozíció hosszú távú hatásait. Egyes régiókban/térségekben az expozíció nagyobb mértékben fog koncentrálni, mint másokban, és ilyen esetekben egyedi intézkedéseket kell mérlegelni, beleértve az észszerűen elérhető legalacsonyabb szint (ALARA) elve alkalmazásának kiterjesztésére vonatkozó ajánlást is, hogy korlátozzák az 5G-hálózatok által generált elektromágneses sugárzás hatásait.

1.11. Az EGSZB megjegyzi, hogy a lakosság különböző elektromágneses mezőknek való kitettségét szinte lehetetlen elkerülni. A munkavállalók fizikai tényezők (elektromágneses terek) által okozott kockázatoknak való expozíciójára vonatkozó egészségügyi és biztonsági minimumkövetelményekről szóló európai irányelvben⁽¹⁾ szereplő expozíciós határértékek felülvizsgálatakor a szociális partnereket a kezdetektől fogva be kell vonni. Külön figyelmet kell fordítani a nem termikus hatásokra.

1.12. Meg kell erősíteni az egészség- és biztonságvédelmi intézkedéseket, mégpedig úgy, hogy szigorúan ellenőrzik a sugárzási szinteket és szigorúan alkalmazzák az elektromágneses sugárforrások közelében dolgozóakra vonatkozó biztonsági előírásokat.

1.13. Az EGSZB megjegyzi, hogy a hiperdigitalizáció, a hiperautomatizálás és a hiperkonnektivitás 5G bevezetése által elősegített új környezetben aktualizálni kell az összes emberi jog védelmét célzó intézményi mechanizmusokat, mivel minden technológiai fejlesztésnek magában kell foglalnia ezeket az egyetemes értékeket, amelyek érvényes és szükséges dimenziót jelentenek a költség-haszon jelentés értékelésében.

1.14. Az EGSZB megéri a polgárok azzal kapcsolatos aggodalmát, hogy az antennák elosztása során tiszteltben tartják-e a tulajdonjogaikat, illetve hogy a – saját otthonuktól a Föld körüli pályán mozgó műholdakig – mindenhol kiterjedő 5G-hálózatokkal összefüggésben mindenhol biztosítva lesz-e a saját testük feletti rendelkezéshez való joguk. A tulajdonhoz való jogot és az emberek választási lehetőségeit tiszteltben kell tartani. Biztosítani kell a tájékozott beleegyezés fogalmának meghatározását, hogy a polgároknak tényleges joguk legyen a szabad, teljeskörű tájékoztatáson alapuló és érvényes beleegyezéshez.

1.15. Az EGSZB támogatja a kiberkockázatok megelőzésére, oktatására és a velük szembeni védelemre irányuló európai kapacitások megerősítését, egyrészt az érintett intézmények, például az ENISA megerősítése, másrészt a polgárok jogainak tiszteltben tartását biztosító technológiai, intézményi és jogi eszközök létrehozása révén. Egyes biztonsági fenyegetések orvoslása érdekében az EU-nak többet kell beruháznia saját technológiáinak kiépítésébe, valamint a technológiai ágazat és a fejlesztők támogatásába. A legfontosabb, hogy ezeket az intézkedéseket úgy kell kialakítani, hogy az európai kvv-kat biztonságos és megbízható 5G-infrastruktúra kifejlesztésére ösztönözzék.

2. Bevezetés

2.1. Az 5G önmagában nem új technológia, hanem a meglévő technológiák (az 1G-től a 4G-ig) továbbfejlesztése, és azok mellett fog létezni. Ez a hálózatok vegyes hálózatát fogja eredményezni: több és többféle rádiófrekvenciás sávot, számos adatcserére szolgáló eszközt és a felhasználókkal folytatott interakciók sokaságát. Az új berendezések és az alkalmazott új technológiák némelyikének hatása eltérhet az előző generációkéitól.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2013/35/EU irányelve (2013. június 26.) a munkavállalók fizikai tényezők (elektromágneses terek) által okozott kockázatoknak való expozíciójára vonatkozó egészségügyi és biztonsági minimumkövetelményekről (20. egyedi irányelv a 89/391/EGK irányelv 16. cikke (1) bekezdésének értelmében) és a 2004/40/EK irányelv hatályaon kívül helyezéséről (HL L 179., 2013.6.29., 1. o.).

2.2. Az 5G technológiának lehetővé kell tennie a vezeték nélküli hiperkonnektivitást, hatalmas számú eszköz lefedését és összekapcsolását, valamint a Gbps-ban mért sokkal gyorsabb átviteli sebességet. Ezt sugáralakítással, spektrumösszevonással és többszörös párhuzamos kapcsolatokkal éri el, amelyek masszív MIMO-antennákat (a szolgáltató többfázisú antennarendszerekből álló bázisállomása) és hagyományos MIMO-antennákat (az ügyfél saját eszköze), valamint alacsony késleltetést (ezredmásodpercek a szolgáltató saját infrastruktúrája esetében, de nem az internet többi részével) használnak.

2.3. A GSMA 2019-es tanulmánya szerint az új 5G hálózati képességekre az önvezetés, a virtuális valóság, a kiterjesztett valóság és a „taktilis internet” miatt van szükség; a többi alkalmazás a jelenlegi technológiával (4G LTE és optikai szál) is megvalósítható. Az 5G technológia felgyorsítja az Ipar 4.0-ra való áttérést is, és megkönnyíti a mesterséges intelligencián alapuló alkalmazások fejlesztését, ezért ez a technológia kulcsfontosságú és szükséges elemnek tekinthető a modern, egyre inkább automatizált és digitalizált gazdaság kialakításában.

2.4. Világszerte vannak olyan tudósokközösségek, amelyek adatokkal igazolták⁽²⁾, hogy jogos aggodalomra ad okot az emberi test és más biológiai szervezetek hosszan tartó, mindenütt jelenlévő kitettsége az 5G-hálózatok által használt mikrohullámú frekvenciáknak és az 5G technológiákra jellemző, 10-20-30 vagy több gigahertzes rádiószakaszoknak és frekvenciáknak, ahogy aggasztóak az emberi egészségre, a biológiai sokféleségre és a környezetre gyakorolt lehetséges káros hatások is. Az illetékes uniós és nemzeti hatóságok azonban mindeddig azt kommunikálták, hogy nincs tudományos bizonyíték az 5G emberi egészségre gyakorolt negatív hatásáról. A WHO kijelenti, hogy „a mai napig és számos kutatás után sem sikerült a vezeték nélküli technológiáknak való kitettséggel ok-okozati összefüggésbe hozni az egészségre gyakorolt káros hatásokat”.

2.5. Az általa elősegített, kialakulóban lévő technológiákkal együtt az 5G bizonytalanságot és – mint minden új technológia – olyan hatásokat is hoz magával, amelyek adott esetben még nem láthatóak. Az 5G közegészségügyre gyakorolt hatásával kapcsolatos kérdések megfelelő kezelése és annak megelőzése érdekében, hogy a közvélemény dezinformáció áldozatává váljon, a civil társadalom úgy véli, hogy megfelelő előrettekintő irányításra van szükség, amely az *elővigyázatosság elvét* alkalmazza az elektronikus kommunikáció ezen új technológiai generációjának szabályozására irányuló európai jogalkotási folyamatban.

3. Általános megjegyzések

3.1. Általánosságban elmondható, hogy a nemzetközi intézmények, vállalatok és nemzeti hatóságok rendületlenül lelkesednek az 5G technológia előnyeire. Ugyanakkor tanulmányozni kell, felléphetnek-e negatív hatások az 5G ökoszisztéma kiépülésével, ahogy – implicit módon – azt is, hogy milyen feltételek mellett biztosított az ilyen, jelentős társadalmi hatással járó infrastruktúrák és szolgáltatások társadalmi elfogadottsága.

3.2. Az elektronikus kommunikációs technológiák és az internetes infrastruktúra gyors fejlődésével a fejlett országok közvéleményében és szervezett civil társadalmában egyre nagyobb vita bontakozik ki az ikt-hálózati fejlesztések exponenciális felgyorsításának szükségességéről és előnyeiről. A hatóságoknak tudomásul kell venniük, hogy ezek a technológiai rendszerek potenciálisan hatással lehetnek a környezetre, az élő szervezetekre vagy az emberek polgári jogaira.

3.3. Európai szinten az elektromágneses szennyezés egészségre gyakorolt lehetséges hatásaival kapcsolatos aggodalmakat a 243/2012/EU európai parlamenti és tanácsi határozat⁽³⁾ (31) preambulumbekszövege tartalmazza: „A spektrumhasználat engedélyeztetésének Unión belüli egységes megközelítésének teljes mértékben figyelembe kell vennie a közegészség elektromágneses mezők elleni védelmét, amely a polgárok számára alapvető fontosságú. A lakosságot érő elektromágneses sugárterhelés (0 Hz–300 GHz) korlátozásáról szóló, 1999. július 12-i 1999/519/EK tanácsi ajánlás értelmében pedig folyamatosan ellenőrizni kell a spektrumhasználat egészségre gyakorolt ionizáló és nem ionizáló hatásait, köztük a különböző frekvenciákon működtetett, egyre több és változatosabb berendezés spektrumhasználatának valós halmozott hatásait.”

⁽²⁾ <https://ehtrust.org/environmental-health-trust-et-al-v-fcc-key-documents/>

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 243/2012/EU határozat (2012. március 14.) többéves rádióspektrum-politikai program létrehozásáról (HL L 81., 2012.3.21., 7. o.).

4. Részletes megjegyzések

5G technológia és az emberek polgári jogaira gyakorolt hatás

4.1. Az elmúlt években az EU-ban és más országokban számos civil társadalmi szervezet figyelmeztetett azokra a káros hatásokra és összetett, súlyos válságokra, amelyeket egyrészt a demokratikus kontroll és az átláthatóság hiánya, másrészt az abból eredő biztonsági kockázatok okozhatnak, hogy harmadik országbeli szolgáltatók technológiáitól függünk.

4.2. Az elektronikus hírközlési ágazat és az általa kínált, 5G típusú forradalmi alkalmazások két nagyon fontos erőforrás kiaknázásán alapulnak. Egyrészt a rádiófrekvenciás spektrum használatán. Ez egy korlátozott természeti erőforrás, amely az emberek tulajdonában van, és amelyet az ő nevükben az adott kormányok kezelnek, még hozzá olyan nemzeti ügynökségeken vagy más állami szerveken keresztül, amelyek elektronikus hírközlési szolgáltatók számára lízingbe adják ezeket az erőforrásokat.

4.3. Egy másik alapvető erőforrás a fogyasztók és magánszemélyek adataihoz és metaadataihoz való hozzáférés. A digitális szolgáltatások piacának fejlődése miatt ezek az adatok rendkívül értékesek, és hatalmas előnyökkel járnak az őket hasznosító vállalatok számára. Az EGSZB az adatstratégiáról szóló véleményében rámutatott néhány ezzel kapcsolatban felmerülő kihívásra⁽⁴⁾.

4.4. A fentieket figyelembe véve hangsúlyozni kell, hogy az 5G és az adatmegosztás és -összesítés – sok más technológiához hasonlóan – hatékony eszköz, amelyet fel lehet használni a civil társadalom megerősítésére, a közszolgáltatások hatékonyabbá és megbízhatóbbá tételére, valamint a gazdasági növekedés fellendítésével az egyenlőtlenségek csökkentésére. Ezért az EU-nak és a tagállamoknak ki kell használniuk az 5G technológiában rejlő lehetőségeket arra, hogy javítsák a jó minőségű adatokhoz való hozzáférést és fejlesszék a jobb digitális közigazgatási infrastruktúrát (e-közigazgatást), ezzel is közelebb hozva a polgárokhoz a közintézményeket és a demokratikus intézményeket.

4.5. Következésképpen az elektronikus hírközlési infrastruktúra felelős és fenntartható fejlesztésének javítania kell az átlagpolgárok életminőségét, különösen a vidéki régiókban és a kevésbé fejlett országokban. Ezeknek a technológiáknak a fejlesztése tehát közvetlenül kihat a szegénység elleni küzdelemre is.

4.6. Az 5G-hálózatok gyors kiépítése érdekében az (EU) 2018/1972 európai parlamenti és tanácsi irányelvvel⁽⁵⁾ (42., 43. és 44. cikk) olyan szabályozási keretet hozott létre, amely megkönnyíti az elektronikus hírközlési szolgáltatók számára az olyan ingatlanokhoz való hozzáférést, amelyeken az e hálózatok fejlesztéséhez elengedhetetlen berendezéseket és infrastrukturális létesítményeket kell telepíteni. A civil társadalom figyelemmel kíséri ennek a rendelkezésnek az értelmezését, hogy az irányelv gyakorlati átültetése ne vezessen ahhoz, hogy – alkotmányellenes módon – sérüljön az emberek tulajdonhoz való jogának szavatolása.

Az 5G ökoszisztéma hatása a környezetre

4.7. Egyes civil társadalmi szervezetek felhívták a figyelmet az új 5G-hálózatok lehetséges környezeti hatásaira. Állításaik egy része a környezeti hatástanulmányokra vonatkozó elégtelen rendelkezéseket, illetve az 5G hálózati infrastruktúra energiaigényének csökkentésére vagy az elektronikai hulladék újrahasznosításának előmozdítására szolgáló nem megfelelő mechanizmusokat és intézkedéseket érintette⁽⁶⁾.

4.8. Az 5G környezetre és éghajlatra gyakorolt hatásának megfelelő értékeléséhez a közhatalóságoknak olyan szempontokat kell figyelembe venniük, mint az üvegházhatásúgáz-kibocsátás⁽⁷⁾, a kritikus fontosságú nyersanyagok rendelkezésre állása és fogyasztása, a dolgok internetéhez csatlakoztatott és ott használt tárgyak által felhasznált energia mennyisége (és forrásai), valamint a vezeték nélküli adatok szállítására és az adatközpontosítási és -továbbítási pontok üzemeltetésére felhasznált energia mennyisége (és forrásai).

4.9. Az 5G-nek és a dolgok internetének elterjedésével több milliárd új 5G hálózati elem és háztartási cikk (elektronikai és háztartási gépek, berendezések stb.) kerül az elektronikai hulladék (*e-hulladék*)⁽⁸⁾ kategóriájába, amit a körforgásos gazdaság koncepciójával és a hulladékmentességi politikákkal összefüggésben figyelembe kell venni.

⁽⁴⁾ TEN/708 (HL C 429., 2020.12.11., 290. o.).

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1972 irányelve (2018. december 11.) Európai Unió az Európai Elektronikus Hírközlési Kódex létrehozásáról (HL L 321., 2018.12.17., 36. o.).

⁽⁶⁾ <https://www.greenpeace.org/static/planet4-eastasia-stateless/2021/05/a5886d59-china-5g-and-data-center-carbon-emissions-outlook-2035-english.pdf>

⁽⁷⁾ https://www.hautconseilclimat.fr/wp-content/uploads/2020/12/rapport-5g_haut-conseil-pour-le-climat.pdf

⁽⁸⁾ <https://www.itu.int/en/ITU-D/Climate-Change/Pages/Global-E-waste-Monitor-2017.aspx>

Az 5G-hálózatok emberi egészségre és élő szervezetekre gyakorolt hatásaival kapcsolatos aggodalmak

4.10. Az 5G technológia hatalmas lehetőséget kínál az emberi egészség javítására. Az IKT-infrastruktúra fejlesztése és az 5G ennek során való felhasználása felgyorsítja a távorvoslás fejlődését, többek között a dolgok internetének koncepcióján keresztül. Az 5G lehetővé teszi komplex műtétek távolról történő elvégzését, így nagymértékben javítja a magas színvonalú orvosi ellátáshoz való hozzáférést, különösen azok számára, akik nem engedhetik meg maguknak, hogy a szükséges kezelésért külföldre utazzanak.

4.11. A távorvoslás fejlődése különösen fontos világválságok idején, amikor jelentősen csökken az orvosi ellátáshoz való állandó hozzáférés. Ezenkívül a 4G technológia nagyban segítette a teleradiológia fejlődését is. Az IKT-infrastruktúra lehetővé tette, hogy a betegeket távolról diagnosztizálják (MRI, CT), és hogy azok az adott helyszíntől függetlenül minőségi orvosi ellátást kapjanak. Az 5G technológia továbbfejleszti ezt a folyamatot, aminek köszönhetően az emberek könnyebben hozzáférhetnek távolról végzett diagnosztikához/közvetlen orvosi szolgáltatásokhoz.

4.12. Másrészt az elmúlt 20 év gyors technológiai fejlődése az elektromágneses mezők növekedéséhez és ezzel együtt az elektroszmog okozta szennyezés növekedéséhez vezetett. Az elektroszmog hatását – a valós kockázat értékelése érdekében – kutatási eredményeken alapuló megközelítéssel kell vizsgálni.

4.13. Az elektromágneses túlérzékenység vagy elektromágneses intolerancia az Európai Parlament ⁽⁹⁾, az EGSZB ⁽¹⁰⁾ és az Európa Tanács ⁽¹¹⁾ által is elismert betegség. Számos embert érint, és az 5G bevezetésével (amely sokkal sűrűbb elektronikus hálózatot igényel) várható, hogy ez az állapot még többeket érinthet.

4.14. Világszerte végeztek olyan tudományos vizsgálatokat, amelyek arra a következtetésre jutottak, hogy az elektromágneses sugárzás biológiai hatásai nem jelentenek egészségügyi kockázatot feltéve, hogy teljesülnek a nemzeti vagy az ICNIRP-szabványok. Ugyanakkor az 1970-es évektől napjainkig készültek olyan tanulmányok ⁽¹²⁾, amelyek arra a következtetésre jutottak, hogy az elektromágneses sugárzás veszélyt jelent az emberi egészségre ⁽¹³⁾.

4.15. Az Európai Bizottság és a Federal Communications Commission (FCC, Szövetségi Hírközlési Bizottság) az 5G technológia által generált elektromágneses mezőknek való hosszú távú kitettséggel kapcsolatos aggodalmakról szóló, 2019-ben, illetve 2020-ban készített jelentéseiben ⁽¹⁴⁾ azzal érvel, hogy nincs szilárd vagy hiteles tudományos bizonyíték arra, hogy a mobiltelefonok által kibocsátott rádiófrekvenciás energiának való kitettség egészségügyi problémákat okozna.

4.16. Évekkel ezelőtt az Egészségügyi Világszervezet a rádiófrekvenciák által keltett elektromágneses mezőt lehetséges rákkeltő hatásának minősítette; most az EU és az USA hatóságaihoz hasonló álláspontot képvisel. Az 5G-hálózatok kiépítésével összefüggésben azonban 2022-ben bejelentette, hogy újabb értékelést végez a rádiófrekvenciás spektrum (3 kHz–3000 GHz) elektromágneses mezőinek kockázatairól ⁽¹⁵⁾.

4.17. Az Európa Tanács 2011. május 27-i, az *elektromágneses mezők lehetséges veszélyeiről és környezetre gyakorolt hatásokról* szóló, 1815. számú állásfoglalásának végleges változata figyelmeztet az elektromágneses szennyezésnek az emberi egészségre gyakorolt hatására, és tartalmaz egy sor általános és konkrét ajánlást a mobiltelefonok elterjedése által támasztott kihívások következtetéses közép- és hosszú távú megközelítésére. Ez a dokumentum hangsúlyozza, hogy minden észszerű intézkedést meg kell tenni az elektromágneses mezőknek való kitettség csökkentése érdekében az ALARA-elvvel ⁽¹⁶⁾ összhangban, amelyet ionizáló sugárzás esetén alkalmazni kell.

⁽⁹⁾ Az Európai Parlament 2009. április 2-i állásfoglalása az elektromágneses mezőkhöz kapcsolódó egészségügyi aggodalmakról (2008/2211(INI)), 28. pont: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-6-2009-0216_HU.html?redirect

⁽¹⁰⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: Az 5G biztonságos kiépítése – Uniós eszköztár, TĚN/704 (HL C 429., 2020.12.11., 281. o.).

⁽¹¹⁾ Az 1815 (2011) sz. állásfoglalás végleges változata, 8.1.4. cikk <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17994>

⁽¹²⁾ <https://bioinitiative.org/updated-research-summaries/>

⁽¹³⁾ Defence Intelligence Agency – Biological Effects of Electromagnetic Radiation (Radiowaves and Microwaves), 1976. március.

⁽¹⁴⁾ Egyes amerikai civil szervezetek bíróságon támadták meg az FCC álláspontját: <https://ehtrust.org/eh-trust-takes-the-fcc-to-court/>

⁽¹⁵⁾ A Nemzetközi Távközlési Egyesület (ITU) rádiószabályozása szerint.

⁽¹⁶⁾ Az észszerűen elérhető legalacsonyabb szint (As Low As Reasonably Achievable – ALARA) elvét akkor használják, amikor programokat hoznak létre az ionizáló sugárzással szembeni védelemre.

4.18. Egyes tanulmányok azzal érvelnek, hogy a mobiltelefonok és a vezeték nélküli távközlési infrastruktúrák által kibocsátott sugárzás hatásai (még a nem termikus sugárzások is) neuronális, reprodukciós, onkológiai és genotoxikus szempontból kockázatot jelentenek az emberi egészségre nézve ⁽¹⁷⁾. Az illetékes intézmények azonban saját értékeléseik és módszereik alapján úgy vélik, hogy a mobiltelefonok és a vezeték nélküli kommunikációs infrastruktúra által kibocsátott sugárzás biztonságos az emberek számára.

4.19. Mint fentebb említettük, vannak tanulmányok, amelyek az elektromágneses sugárzás emberek és állatok egészségére gyakorolt hatását vizsgálták. Ugyanakkor nagyon kevés kérdést tisztáztak, és még kevesebbet közöltek arról az összetett hatásról, amelyet a nem ionizáló elektromágneses sugárzásnak való kitettség nem termikus hatásként gyakorolhat a növény- és állatvilágra. A legismertebb tanulmányok a beporzókra és a madarakra gyakorolt jelentős és azonnali hatásról szólnak, de a tudósok nagyon aggodnak az elektromágneses sugárzás élő ökoszisztémákra gyakorolt hosszú távú hatása miatt is.

Az ICNIRP iránymutatásaival ⁽¹⁸⁾ kapcsolatos állítások

4.20. Az Európai Bizottság és a nemzeti kormányok túlnyomó többsége világszerte az ICNIRP iránymutatásait használja, amikor a lakosság elektromágneses mezőknek való kitettségére vonatkozó határértékeket állapít meg. Az ICNIRP 2020-ban frissített és közzétett iránymutatásai figyelembe vették a sugáralakítást és a frekvenciákat is, azaz az 5G-re jellemző paramétereket, de a frekvenciák összesítését és a kapcsolatok megnövekedett sűrűségét nem vették figyelembe.

4.21. Annak ellenére, hogy az ICNIRP jelentős erőfeszítéseket tesz a védelmi iránymutatások megállapításához használt tudományos módszerek ismertetése érdekében, csak az elektromágneses sugárzás által keltett hőhatásokat ismeri el potenciálisan károsnak.

4.22. Az Európai Parlament által készített STOA-tanulmány ⁽¹⁹⁾ az Európa Tanács 2011. évi, 1815. számú állásfoglalásában megfogalmazott ajánlásokkal összhangban az elővigyázatosság elvének betartása, az ICNIRP által javasolt küszöbértékek felülvizsgálata, valamint az elektronikus hírközlés által okozott elektromágneses szennyezés hatásának csökkentésére irányuló technikai és adminisztratív intézkedések elfogadása mellett érvel.

4.23. A javasolt intézkedések célja a kommunikációs infrastruktúra felelősségteljesebb felépítésének biztosítása (antennák és egyéb speciális berendezések elhelyezése), a lakosság tájékoztatása az elektromágneses szennyezés lehetséges hatásairól és az elektromágneses sugárzásnak való kitettség hatásainak csökkentéséhez rendelkezésre álló lehetőségekről, az elektromágneses mezők megfigyelésére szolgáló kapacitás fejlesztése stb. Európai és nemzeti forrásokat kell elkülöníteni olyan mélyrehatóbb multidiszciplináris kutatások és hatástanulmányok elvégzésére, amelyek az emberekre és a környezetre gyakorolt hatásokat vizsgálják, valamint ezek eredményeinek a terjesztésére, hogy ezzel is bővíteni lehessen a nyilvánosság és a döntéshozók ismereteit.

5G kiberbiztonság – Eszközök, intézkedések és ezek hatékonysága

4.24. Az EGSZB már számos kiberbiztonsági kihívásra rámutatott „Az 5G biztonságos kiépítése az EU-ban – Az uniós eszköztár alkalmazása” című véleményében ⁽²⁰⁾. A 4G-ben megoldatlan kibersebezhetőségek még súlyosabbak lesznek az 5G-ben. Ezek az ENISA vizsgálata szerint az architektúra, a topológia és a protokoll technikai szintjén jelentkeznek ⁽²¹⁾, és a NIS-jelentés ⁽²²⁾ szerint még nem lehet hatékony intézkedésekkel kivédeni őket.

4.25. Egyes biztonsági fenyegetések orvoslása érdekében az EU-nak többet kell beruháznia saját technológiáinak kiépítésébe, valamint a technológiai ágazat és a fejlesztők támogatásába. A legfontosabb, hogy ezeket az intézkedéseket úgy kell kialakítani, hogy az európai kvv-kat biztonságos és megbízható 5G-infrastruktúra kifejlesztésére ösztönözzék.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹⁷⁾ Ilyen például az Európai REFLEX-tanulmány (2004), amelyet 12 tudományos intézmény készített az EU nevében, több mint 3 millió eurós költségvetéssel, az Európai Bizottság 2,059 millió eurós hozzájárulásával.

⁽¹⁸⁾ Nemzetközi Nemionizáló Sugárvédelmi Bizottság.

⁽¹⁹⁾ <https://www.home-biology.com/images/emfsafetylimits/EuropeanParliamentSTOA.pdf>

⁽²⁰⁾ HL C 429., 2020.12.11., 281. o.

⁽²¹⁾ https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-report-for-5g-networks/at_download/fullReport

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=64468

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Új generációs kereskedelem és fenntartható fejlődés – a 15 pontos cselekvési terv felülvizsgálata

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2022/C 105/07)

Előadó: **Tanja BUZEK**

Közgyűlési határozat:	2021.3.25.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Külkapcsolatok” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.9.28.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	236/2/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A kereskedelemnek megfelelő politikai keretre van szüksége ahhoz, hogy támogatni tudja a növekedést, a tisztességes munkahelyek teremtését, a fenntartható fejlődést és a gazdaság koronavírus-válság utáni fenntartható helyreállítását, lehetővé téve a vállalatok számára, hogy újjáépítsék és újjászervezzék szétesett ellátási és értékláncaikat. 2021 fordulópontot jelent az EU kereskedelemirányításának újragondolása számára, és az EGSZB támogatja annak nyitott, fenntartható és határozott új útját.

1.2. A kereskedelemről és a fenntartható fejlődésről (TSD) szóló fejezetek kifejezik az EU elkötelezettségét egy „értékalapú kereskedelmi menetrend” mellett, amely egyszerre támogatja a gazdasági, a társadalmi és a környezeti fejlődést. A meg nem felelés kezelése és a kereskedelemre és a fenntartható fejlődésre (TSD) vonatkozó kötelezettségvállalások hatékonyabb végrehajtása alapvető fontosságú a magas szintű munkaügyi és fenntarthatósági normák kereskedelmi eszközök révén történő eléréséhez. Az EU-nak kétoldalú és globális szinten egyaránt ambiciózus TSD-referenciaértékeket kell meghatároznia olyan hasonlóan gondolkodó kereskedelmi partnerekkel, akik készen állnak az irányításra.

1.3. Az EGSZB üdvözli a 15 pontos cselekvési terv korai felülvizsgálatát, és reméli, hogy az felülmúlja a 2018-ban létrehozott korlátozott és „siló jellegű” keretet. A jogilag kötelező érvényű kötelezettségvállalásaikat nem teljes mértékben teljesítő TSD-fejezetek arra készítetik az EGSZB-t, hogy nagyszabású felülvizsgálatot javasoljon, amely átdolgozott, szankciókat is tartalmazó jogérvényesítési megközelítést alkalmaz, a civil társadalom erősebb felügyeletével, innovatív eszközök alkalmazásával és a kereskedelemre és a fenntartható fejlődésre gyakorolt fellendítő hatás növelésével. Ennek a „következő generációs TSD-nek” az EU kereskedelmi stratégiájának olyan szerves részét kell képeznie, amely a jelenlegi és a jövőbeli tárgyalási megbízásokra egyaránt vonatkozik.

1.4. Egy új megközelítés a silók megszüntetésével kezdődik. A TSD sikeres megvalósítása és alkalmazása a szereplők élénk, strukturált és együttműködőbb interakcióját igényli. Az intézmények, a nemzetközi testületek, és ami a legfontosabb, a belső tanácsadó csoportokkal (DAG) és a belső tanácsadó csoportok között folytatott cserét. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezetnek (ILO) mint nemzetközi szinten elismert szervnek részt kell vennie az ILO-egyezmények szabadkereskedelmi megállapodások (FTA) keretén belüli végrehajtásának nyomon követésében.

1.5. A nagyobb problémák gyakran a kezdetekben gyökereznek. Az EGSZB hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a TSD fejezetben belül biztosítsák a nemzetközi alapegyezmények ratifikációját megelőző kötelezettségvállalásokat vagy kötelező és számonkérhető menetrendeket, a ratifikációjukra vonatkozó egyértelmű határidőkkel együtt. A jelenlegi modell szerinti első TSD-érvényesítési ügy megerősítette, hogy a homályos terminológia nem elégséges.

1.6. A TSD három dimenziója összefonódik, és nem szabad őket külön-külön kezelni. Az EGSZB üdvözli, hogy a vállalkozások aktív szerepet kapnak a fenntartható kereskedelem biztosítására irányuló erőfeszítésekben, és úgy véli, hogy – különösen a kvv – pozitív szerepet játszhatnak az éghajlatvédelmi lehetőségek előmozdításában, például a tiszta technológiák iparában. A TSD-fejezeteknek szorosabb kapcsolatokat kell kialakítaniuk az ILO multinacionális

vállalkozásokra és szociálpolitikára vonatkozó elvekről szóló háromoldalú nyilatkozatával (MNE-nyilatkozat), elősegítve az ILO-egyezmények ratifikálását, valamint a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) multinacionális vállalkozásokra vonatkozó iránymutatásaival, különös tekintettel az ellátási lánc későbbi szakaszaira.

1.7. Ahhoz, hogy helyben valódi változások történjenek, túl kell lépni a klasszikus TSD-fejezeteken, és figyelembe kell venni a további szakpolitikai eszközök nagy hatását. Az EGSZB kéri, hogy a közbeszerzéseket csak azzal a feltétellel ítéljék oda az egyes vállalatoknak, ha származási országuk megfelel az ILO alapvető normáinak és a Párizsi Megállapodásnak. Másik fontos kísérő intézkedésként a kötelező átvilágításról szóló nagyratörő uniós jogszabályokat is szorgalmaz. A külföldi beruházóknak eleget kellene tenniük az átvilágítási követelményeknek, mielőtt részesülhetnének a nemzetközi beruházási megállapodás előnyeiből. A fenntartható kereskedelem elérése érdekében az intézkedéseket ki kell egészíteni a pénzmosás, az adóbűncselekmények és az adókikerülés elleni fellépéssel, valamint a korrupció elleni küzdelemmel.

1.8. A fenntartható fejlődésnek tükröznie és ösztönöznie kell a fejlődést, a munkaügyi és környezetvédelmi normáknak egyaránt kiemelt helyen kell szerepelniük a napirendjén. A zöld megállapodás, a körforgásos gazdasággal kapcsolatos kezdeményezések és az importárúk karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmus (CBAM) a biológiai sokféleséghez hasonlóan kiegészítik a vonatkozó TSD-témákat. A konkrét kötelezettségek meghatározása érdekében a környezetvédelmi kötelezettségvállalásokat nemzetközi szabványokba kell foglalni.

1.9. A jogérvényesítésre nincs „csodafegyver”, de annak eléréséhez az első lépés a számonkérhetőség hatékonyságának fokozása. Az EGSZB már régóta szorgalmaz egy megújított szakértői testületi mechanizmust, amely pénzügyi szankciók vagy büntetések lehetőségét biztosítaná, és a belső tanácsadó csoportok tevékeny szerepet játszanának az aktiválásában. Az egyenlő versenyfeltételek és a fenntarthatóság előtérbe helyezéséhez – ami a vállalkozások és a munkavállalók javát egyaránt szolgálja – az EU és az Egyesült Királyság közötti kereskedelmi és együttműködési megállapodás (TCA) mintául szolgálhat.

1.10. Az uniós kereskedelmi partnerek az új kereskedelmi eszközökkel kapcsolatban új, kreatív gondolkodásmódot mutatnak. A munkaügyi viták rendezésének innovatív megközelítését alkalmazva az EU-nak meg kellene fontolnia a kedvezményes vámok felfüggesztését azon vállalatok esetében, amelyek megsértik az elfogadott nemzetközi normákat. A progresszív gazdasági kapcsolat érdekében az EGSZB támogatja, hogy a partnerországok a TSD-kötelezettségek teljesítésével párhuzamosan fokozatos vámcsoökkentést élvezzenek úgy, hogy a kötelezettségvállalások megszegése esetén lehetőség legyen a kedvezmények megvonására.

1.11. Civil társadalom nélkül nincs fenntarthatóság. A belső tanácsadó csoportok létrehozása nem volt öncélú. Ahhoz, hogy komolyan vegyék őket, információra, erőforrásokra és hozzáférésre, valamint erősebb intézményesített keretre van szükségük, hogy tanácsot adhassanak a feleknek a végrehajtással és a jogérvényesítéssel kapcsolatban. A belső tanácsadó csoportokon túlmenően az EGSZB kéri a szabadkereskedelmi megállapodásokkal foglalkozó szakértői csoport visszaállítását.

1.12. Az EGSZB a belső tanácsadó csoportok egyik legerősebb szószólója, és továbbra is támogatni fogja munkájukat. A belső tanácsadó csoportok megerősítéséről szóló viták a közelmúltban felerősödtek, és az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot és más érdekelt feleket⁽¹⁾, hogy működjenek együtt a belső tanácsadó csoportokkal összetételük, munkaszervezésük, hatáskörük és a jogérvényesítési mechanizmusokban betöltött szerepük, valamint intézményi csatornáik javítása érdekében, amint azt e vélemény ötödik fejezete részletesen bemutatja.

2. Bevezetés

2.1. Az aktív kereskedelempolitikának hatékonyan kell ösztönöznie a fenntartható fejlődést, és a vállalkozások, a munkavállalók, a fogyasztók és általában az emberek javát kell szolgálnia, tekintve, hogy új piaci lehetőségeket, tisztességes munkahelyeket teremt, valamint kiegyenlíti a versenyfeltételeket. Emellett magában hordozza azokat a kockázatokat is, amelyeket csak egy olyan inkluzív kereskedelempolitika tud hatékonyan mérsékelni, amelyben a civil társadalom, az érdekelt felek és a szélesebb nyilvánosság is felvetheti aggályait.

2.2. Az EGSZB már régóta szorgalmazza, hogy a fenntarthatóság legyen a kereskedelempolitika egyik mozgatórugója, tekintettel arra, hogy a kereskedelemnek kulcsszerepet kell játszania az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak elérésében. Az EU idej új kereskedelmi stratégiája meghatározza az elkövetkező évek keretrendszerét. Az EGSZB külön véleményben⁽²⁾ tett ajánlásokat a kereskedelmi vonatkozásokkal kapcsolatban, ugyanakkor üdvözölte a fenntarthatóságra való összpontosítást, és a TSD-fejezetek nagyratörő megerősítésére és hatékony számonkérhetőségére szólított fel.

⁽¹⁾ 2020-ban a Friedrich-Ebert Alapítvány (FES) tanulmánya elemezte a belső tanácsadó csoportok hiányosságait, és a belső tanácsadó csoportok tagszervezeteinek egy, a CNV Internationaal által koordinált csoportja jelenleg állítja össze a megerősítésükre vonatkozó ajánlásokat tartalmazó informális dokumentumot.

⁽²⁾ HL C 374., 2021.9.16., 73. o.

2.3. Az EGSZB korábbi munkájára építve ez a vélemény a civil társadalomnak a jelenlegi megközelítésről alkotott értékelését mutatja be, tájékoztatást nyújtva a TSD folyamatban lévő felülvizsgálatához. Az EU fenntartható fejlődéssel kapcsolatos értékeinek megvalósítása érdekében a kereskedelem innovatív gondolkodásmódjára támaszkodik: ezek a kereskedelemre és a fenntartható fejlődésre (TSD) vonatkozó fejezetek a jövő nemzedékei számára.

3. A kereskedelem és a fenntartható fejlődés: értékalapú uniós kereskedelmi menetrend

3.1. Azáltal, hogy az EU szisztematikusan beépíti a TSD-fejezeteket szabadkereskedelmi megállapodásaiba, hangsúlyozza elkötelezettségét az „értékalapú kereskedelmi menetrend” mellett, amely egyszerre támogatja a gazdasági, a társadalmi és a környezeti fejlődést. A meg nem felelés kezelése és a kereskedelemre és a fenntartható fejlődésre (TSD) vonatkozó kötelezettségvállalások hatékonyabb végrehajtása alapvető fontosságú a magas szintű munkaügyi és fenntarthatósági normák kereskedelmi eszközök révén történő eléréséhez.

3.2. A TSD-fejezetek első formájukban a 2011-es EU–Dél-Korea szabadkereskedelmi megállapodásban jelentek meg, azóta pedig következetesen fejlődtek minden későbbi uniós szabadkereskedelmi megállapodásban. Rendelkeznek pusztán konzultáción alapuló vitarendezési mechanizmussal és belső tanácsadó csoportokkal az intézményesített civil társadalmi ellenőrzés érdekében. Kötelezettségvállalásokat tartalmaznak a többoldalú munkaügyi és környezetvédelmi megállapodások tiszteletben tartására, valamint annak megakadályozására, hogy a felek a kereskedelem és a befektetések vonzása érdekében lazítsák vagy csökkentsék a munka- és környezetvédelem szintjét. Kétoldalú párbeszéd- és együttműködési fórumokként a fenntartható kereskedelemre vonatkozó többoldalú menetrend előmozdításának platformjaként is szolgálhatnak.

3.3. Bár az EU lépéseket tett annak érdekében, hogy a fenntarthatóságot kereskedelmi törekvéseinek középpontjába helyezze, a jelenlegi tárgyalások nem felelnek meg ennek. A kreatív gondolkodásmódot alkalmazó felülvizsgálat révén felfrissített és szigorított TSD-fejezeteknek ki kell lépniük a régi „nem hivatalos státuszukból”, és az EU kereskedelmi stratégiájának szerves részeként a jelenleg tárgyalt megállapodásokra is vonatkozniuk kell, és a felülvizsgált tárgyalási megbízásokba is bele kell foglalni azokat.

4. 15 pontos cselekvési terv – értékelés

4.1. Az EP, az EGSZB és az érdekeltek nagy csoportja egyre intenzívebb nyilvános vitát folytatott az uniós TSD-megközelítés hatékonyságáról, amelyet 2018 elején az Európai Bizottság 15 pontos cselekvési tervének elindítása szakított félbe. Négy fő címszó alá csoportosítva meghatározta a TSD elmúlt évekbeli fejlődésének korlátozott és „siló jellegű” keretét, amelyet az alábbiakban a megvalósítás és a hiányosságok tükrében értékelünk.

Közös munka

4.2. *Partnerség kialakítása a tagállamokkal és az Európai Parlamenttel:* Az Európai Bizottság TSD-vel foglalkozó szakértői csoportja megerősítette a kapcsolatot a tagállamokkal, azonban már maga a csoport struktúrája is ahhoz vezet, hogy fontos szakértelem és információ vesz el a folyamatban. Munkájának eredményeit és ajánlásait jobban kellene kommunikálni, és munkája szorosabb és rendszeres kapcsolattartást követel meg a belső tanácsadó csoportokkal és az EGSZB-vel. A Kereskedelmi Főigazgatóságnak ki kell terjesztenie együttműködését a tagállamok TSD-ért felelős fő szervezeti egységeire, adott esetben bevonva más érintett főigazgatóságokat, például a Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatóságát és az Éghajlatpolitikai Főigazgatóságot és azok saját hálózatait is, és az információ- és visszajelzés-áramlás részeként együtt kell működnie a nemzetközi szervezetekkel. Az Európai Parlament TSD-vel kapcsolatos kérdésekről való tájékoztatása során a belső tanácsadó csoportokat egyenrangú félként kell bevonni, és ez nem történhet zárt ülésen. Az Európai Parlamentnek szerepet kell vállalnia a TSD nyomon követésében és végrehajtásában, és teljeskörű tájékoztatást kell kapnia a TSD-albizottság és más érintett közös irányítási testületek tevékenységeiről, valamint részt kell vennie azok döntéseiben. Ez különösen fontos az Unió Egyesült Királysággal kötött kereskedelmi és együttműködési megállapodásának egyenlő versenyfeltételeket biztosító mechanizmusával összefüggésben.

4.3. *Nemzetközi szervezetekkel való együttműködés:* Az EGSZB proaktívabb és rendszerszerűbb megközelítést szorgalmaz, és kéri, hogy a nemzetközi szervezeteket, például az ILO-t már a szabadkereskedelmi megállapodások tárgyalása és végrehajtása során is vonják be, beleértve az ütemtervek minden szakaszát. Amint azt a vietnámi ratifikációs eset is alátámasztja, az ILO alapvető szerepet játszhat az előzetes és a korai végrehajtási szakaszban. Az Európai Bizottság, az ILO és az EGSZB közötti szorosabb együttműködés megkövetelése kulcsfontosságú az ILO technikai segítségnyújtási és kapacitásépítési projektjeinek kialakításához a partnerországokban. Az intézkedések mellett az ILO-t határozottabban be kell vonni a belső tanácsadó csoportok felügyeleti szerepébe, és a Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatósága által szervezett éves magas szintű üléseket megnyithatná az EGSZB és esetleg a belső tanácsadó csoportok elnökségei előtt. A multilaterális környezetvédelmi megállapodásokkal (MEA) kapcsolatos megközelítés nem tűnik eléggé kidolgozottnak, és azt ki lehetne terjeszteni más érintett nemzetközi szervezetekre, például az OECD-re, valamint – a fenntartható fejlődési célok finanszírozásának növekvő jelentőségére tekintettel – a Világbankra és a Nemzetközi Valutaalapra is.

A civil társadalom – beleértve a szociális partnereket – végrehajtásban való szerepvállalásának lehetővé tétele

4.4. *A civil társadalom, azon belül a szociális partnerek ellenőrző szerepének elősegítése:* Az EGSZB üdvözlözi az EU Partnerségi Eszköz projektjét, amely finanszírozza az uniós belső tanácsadó csoport egyes tagjainak részvételét az üléseken, és megőrzi a belső tanácsadó csoportok politikai függetlenségét. Felkéri az Európai Bizottságot, hogy újítsa meg a finanszírozást, és működjön együtt a belső tanácsadó csoportokkal annak kialakításában. Nagyobb rugalmasságot javasol a jövőbeni logisztikai és technikai támogatás terén. A videokonferencia használata kiegészítheti, de nem helyettesítheti a személyes találkozókat. A jövőbeni finanszírozásnak biztosítania kell olyan éves találkozókat, amelyeken a belső tanácsadó csoport valamennyi tagja részt vesz, hogy megvitassák az átfogó TSD-kérdéseket. A pénzügyi források biztosításán túlmenően kezelni kell a strukturális és szervezeti kihívásokat is, hogy a belső tanácsadó csoportok az 5. fejezetben kifejtetteknek megfelelően teljeskörű felhatalmazást kapjanak.

4.5. *A civil társadalom, azon belül a szociális partnerek szerepének kiterjesztése a szabadkereskedelmi megállapodások egészére:* Az EGSZB már régóta határozottan azt javasolja, hogy a belső tanácsadó csoportok az uniós kereskedelmi megállapodások valamennyi aspektusával kapcsolatban adjanak tanácsot, továbbra is kiemelt figyelmet fordítva a TSD végrehajtására és szélesebb értelemben a kereskedelem fenntartható fejlődésre gyakorolt hatásaira. Ezt az új hatáskört először az Unió Egyesült Királysággal kötött kereskedelmi és együttműködési megállapodásában fogják tesztelni. Az EGSZB javasolja a jelenlegi belső tanácsadó csoportok hatáskörének kiterjesztését valamennyi meglévő szabadkereskedelmi megállapodásban, mégpedig úgy, hogy felülvizsgálják a megállapodások szövegét, vagy a belső tanácsadó csoportok eljárási szabályzataiban foglaltaknak megfelelően harmonizálják a gyakorlatokat.

4.6. *Fellépés a felelős üzleti magatartással kapcsolatban:* Az EGSZB üdvözlözi a vállalkozások aktív szerepét a fenntartható kereskedelem biztosítására irányuló erőfeszítésekben, valamint az Európai Bizottság felelős üzleti magatartás előmozdítása melletti elkötelezettségét. Sajnálja azonban, hogy sem az EGSZB-t, sem az érintett belső tanácsadó csoportokat nem vonták be a projekteknek az OECD-vel és az ILO-val közös felügyeletébe. Az Európai Bizottságnak mutatókat kell kidolgoznia annak értékelésére, hogy a projekt a figyelemfelhíváson túlmenően milyen kézzelfogható eredményeket ért el, és célzottabb és mélyrehatóbb felülvizsgálatot kell végeznie az ellátási láncokban.

Megvalósítás

4.7. *Országos szintű prioritások:* Az EGSZB egyetért a stratégiai és célzottabb megközelítéssel, azonban a partnerországok között jelentős különbségek vannak, még az egyes regionális megállapodásokon belül is, mint amilyen az EU és Közép-Amerika között létrejött megállapodás. A prioritások meghatározásának és az értékelésnek a folyamat különböző szakaszaiban – főként a belső tanácsadó csoportok bevonása révén – proaktívan törekednie kell a civil társadalommal való konzultációra. A Kereskedelmi Főigazgatóság földrajzi egységeinek és az EU-küldöttségeknek nagyobb mértékben kellene együttműködniük a belső tanácsadó csoportokkal, hogy észrevételeket kapjanak és rendszeres visszajelzést adjanak. Ez megköveteli annak rendszeres értékelését, hogy az Európai Bizottság milyen előrelépést ért el e prioritások terén, illetve történt-e visszalépés.

4.8. *Határozott végrehajtás:* A koreai munkaügyi vita esete fontos tanulságokkal szolgál. Először is, hogy az Európai Bizottság legyen proaktívabb és gyorsabb a TSD-vel kapcsolatos vitarendezési eljárások elindításában, aktívabb szerepet adva a belső tanácsadó csoportoknak. Másodszor, hogy fontos a nemzetközi munkajogi szakértők részvétele a testületekben, hogy konzultáljanak az ILO-val annak joggyakorlatáról és a kötelező értelmezésről. Harmadszor, a testület jelentése megerősíti, hogy kötelező és szankciókat is kilátásba helyező, az ILO-egyezmények ratifikálására vonatkozóan egyértelmű határidőket tartalmazó menetrendekre van szükség. A „folyamatos és tartós erőfeszítések” homályos kifejezés túl nagy mozgásteret biztosít a feleknek. Bár Korea a négy hiányzó ILO-egyezményből hármat ratifikált (a kényszermunka eltörléséről szóló 105. számú nem), továbbra is kérdéses, hogy a koreai törvénymódosítások teljes mértékben végrehajtják-e a 29., a 87. és a 98. számú egyezmény rendelkezéseit. Az ügy tehát továbbra is nyitott marad, és az EGSZB ismét csak nyomonkövetési intézkedéseket szorgalmaz. Megfelelési problémák azonban nem csak a partnerországokban vannak. Az EGSZB aggodalommal állapítja meg, hogy láthatóan az EU-ban és a tagállamokban is hiányoznak a határozott jogérvényesítéshez szükséges eszközök.

4.9. *Az alapvető nemzetközi megállapodások mielőbbi ratifikálásának ösztönzése:* Az EGSZB a maximális tárgyalási és diplomáciai befolyás kihasználása érdekében támogatja az alapvető nemzetközi egyezmények ratifikálását a szabadkereskedelmi megállapodás megkötése és aláírása előtt. A legutóbbi, vietnámi eset ezeket a pozitív hatásokat szemlélteti, mivel az ország ratifikálta az ILO 98. és 105. sz. egyezményét. A 87. számú egyezmény ratifikálása terén azonban nem történt előrelépés. Az EGSZB ezért hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a TSD-fejezetben belül biztosítsák az alapvető nemzetközi megállapodásokra vonatkozó, a ratifikációjukat megelőző kötelezettségvállalásokat vagy kötelező és számonkérhető menetrendeket, a ratifikációjukra vonatkozó egyértelmű határidőkkel együtt.

4.10. *A TSD-fejezetek tényleges végrehajtásának felülvizsgálata:* Az EGSZB egyetért azzal, hogy a TSD-fejezetek végrehajtását rendszeresen felül kell vizsgálni és értékelni kell. Sajnálja azonban, hogy a belső tanácsadó csoportok munkája kevésbé látható, és hogy ajánlásait nem veszik figyelembe ezekben a folyamatokban, különösen az éves végrehajtási jelentésekben. A jövőbeli jelentésekben jobban tükröződniük kell a belső tanácsadó csoportok munkaprogramjainak és a partnerek belső tanácsadó csoportjaival közösen kiadott nyilatkozatoknak. Az EGSZB különösen sajnálja, hogy eddig nem történt

előrelépés afelé, hogy a már meglévő TSD-fejezeteket valóban számonkérhetővé tegyék. A Kanadával kötött átfogó gazdasági és kereskedelmi megállapodás (CETA) esetében az EGSZB, az uniós belső tanácsadó csoport és a kanadai belső tanácsadó csoportok többször is határozott előrelépést sürgettek a korai felülvizsgálat terén, amelyre a felek a munkaügyi és környezetvédelmi rendelkezések hatékonyabb számonkérhetőségét célzó közös értelmező okmányban (III) kötelezték el magukat. A felülvizsgálati folyamatba mindkét fél belső tanácsadó csoportját szorosan be kell vonni.

4.11. *Végrehajtási kézikönyv:* Az EGSZB üdvözlí a végrehajtási segédkönyvek kidolgozását, amelyek a szabadkereskedelmi megállapodás partnerei számára nyújtanak segítséget a TSD-kötelezettségvállalások jobb megértéséhez és iránymutatást azok végrehajtásához. A munkaügyi kérdésekben a szociális partnereket kulcsfontosságú helyi partnereknek kell tekinteni. A hivatalos összehasonlító adatbázisoknak messze túl kell lépniük a megállapodás szövegezésében elért előrehaladáson, és a TSD-rendeletek végrehajtásának tényleges szintjére kell összpontosítaniuk.

4.12. *Az erőforrások növelése:* Az Uniónak a kereskedelemösztönző támogatásra szánt forrásainak egy részét arra kellene fordítania, hogy támogassa a nem uniós belső tanácsadó csoportok és a civil társadalmi szervezetek fenntartható kereskedelmi és beruházási törekvésekkel kapcsolatos szerepvállalását és kapacitásépítését.

4.13. *Éghajlat-politika:* Ha a kereskedelem nem is az éghajlat-politika mozgatórugója, szerepet kell vállalnia a globális éghajlat-politikai menetrend megvalósításában, és a vállalkozások – különös tekintettel a kkv-kra – pozitív szerepet játszhatnak a tiszta technológiai ipar lehetőségeinek előmozdításában. Pozitív lépés, ha a Párizsi Megállapodást az összes jövőbeli átfogó kereskedelmi megállapodás „nélkülözhetetlen elemévé” tesszük, ami azt jelenti, hogy meg nem felelés esetén felfüggesztjük a megállapodást. Ezt az ILO alapvető és naprakész egyezményeire is ki kellene terjeszteni.

4.14. *Kereskedelem és munka:* Az EGSZB üdvözlí, hogy a TSD-fejezetekben szereplő munkaügyi kérdések körét kibővítették, és a kötelezettségvállalások további aktualizálását szorgalmazza. A TSD-fejezeteknek szorosabb kapcsolatban kell állniuk az ILO multinacionális vállalatokról szóló nyilatkozatával és az OECD multinacionális vállalatokra vonatkozó iránymutatásaival. Az Európai Bizottságnak elő kell mozdítania a háromoldalú nyilatkozatban szereplő ILO-egyezmények ratifikálását. A fejlett uniós jogszabályok, nevezetesen a fenntartható vállalatirányításról és a kötelező átvilágításról szóló jogszabályok folyamatos háttérrel biztosítanak a TSD-fejezetek továbbfejlesztéséhez. Ahhoz azonban, hogy ezek a kötelezettségvállalások valódi változáshoz vezessenek, proaktívabb érvényre juttatásra és jobb számonkérhetőségre van szükség.

Átláthatóság és kommunikáció

4.15. *Nagyobb átláthatóság és jobb kommunikáció:* Az EGSZB csatlakozik az összes intézményhez és érdekelt félhez, amelyek az átláthatóság és a kommunikáció fontosságát hangsúlyozzák. Az átfogó jegyzőkönyvek közzététele hasznos kiindulópontot biztosít a civil társadalom szerepvállalásához. Az Európai Bizottság civil társadalmi párbeszéd találkozási fontos csatornát jelentenek, azonban tovább kell fejlődniük és el kell mozdulniuk a strukturáltabb nyomon követés irányába. Ennek érdekében az EGSZB azt ajánlja, hogy szüntessük meg a silókat, és biztosítsuk, hogy – az Európai Parlamentnek, a tagállamoknak és a civil társadalomnak szóló – a kommunikációs csatornák kölcsönösen erősítsék egymást.

4.16. *Időhöz kötött válaszadás a TSD-beadványokra:* Az EGSZB üdvözlí a panaszrendszer 2020-as, az egyablakos ügyintézési pont létrehozásával történő elindítását és különösen a kereskedelmi jogérvényesítési főtisztviselő alatt működő, kizárólag a TSD-vel kapcsolatos panaszokkal foglalkozó külön osztály felállítását. Még túl korai lenne értékelni a hatékonyságot, de az EGSZB elvárja, hogy a mechanizmus folyamatos alakításába vonják be a civil társadalmat, és vegyék figyelembe az ajánlásait.

5. Új generációs kereskedelem és fenntartható fejlődés

5.1. A 2018. évi cselekvési terv óta a kereskedelem világa, ahogy a TSD-vita is, megváltozott. A zöld megállapodás az EU kereskedelmi menetrendje szempontjából is átfogó szakpolitikai célkitűzés. Az olyan intézményi szereplők, mint az Európai Parlament és a tagállamok egyre inkább szorgalmazzák a kereskedelemmel és fenntartható fejlődéssel kapcsolatos ambiciózus reformot. A Covid19-világjárvány példátlan zavarokat okozott a kereskedelmi forgalomban, és olyan jelentős problémákat tárt fel a globális ellátási és értékláncokban, amelyek gyakran a kereskedelemre és a fenntartható fejlődésre vonatkozó kötelezettségvállalások nem tartásához kapcsolódnak. A TSD-vel kapcsolatos legelső vitarendezési ügy tesztelte a jelenlegi rendszer intézményi felkészültségét. Az új kereskedelmi jogérvényesítési főtisztviselő a TSD-kötelezettségvállalások jobb végrehajtása és érvényesítése érdekében nagy elvárásokat támasztott a fokozottabb összpontosítással, erőforrásokkal és új jogalkotási eszközökkel szemben. Eközben az EU kereskedelmi partnerei (például Kanada és az Egyesült Államok) szigorú jogérvényesítési eszközöket fogadtak el saját szabadkereskedelmi megállapodásaikban, vagy (például Új-Zéland) nagyratörő javaslatokat terjesztettek elő az EU kereskedelmi tárgyalásain, biztosítva, hogy a kereskedelem mindenki javát szolgálja.

5.2. A TSD nem csupán egy értékvita, hanem a túlélés kérdése mind uniós, mind globális szinten. Holisztikus megközelítést szorgalmazva az EGSZB támogatja az EU erőfeszítéseit a fenntarthatósági menetrend multilaterális szintű előmozdítására, és stratégiai szövetségeket szorgalmaz a legfontosabb kereskedelmi partnerekkel olyan kiemelt kérdésekben, mint a kibocsátásáthelyezés vagy az átvilágítás. Megismétli, hogy az EU-nak vezető szerepet kell vállalnia a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) átfogó reformjában és a tabuk lebontásában, pl. a kereskedelem szociális vonatkozásai tekintetében. Az EGSZB pozitív újragondolásként üdvözölte az Egyesült Államok javaslatát, amely szerint a halászati támogatásokról folyó jelenlegi WTO-tárgyalások során foglalkozzanak a halászhajókon alkalmazott kényszermunka globális problémájával⁽³⁾.

5.3. Az EGSZB folyamatosan kérte a hatékonyabb TSD-fejezetek beillesztését, mivel úgy érzi, hogy a 15 pontból álló cselekvési terv nem valósult meg. Ugyanebben a szellemben a 2021. évi kereskedelempolitikai felülvizsgálat további intézkedéseket vesz fontolóra a TSD-fejezetek hatékony végrehajtása és érvényesítése érdekében, beleértve többek között „meg nem felelés esetén szankciók alkalmazásának lehetőségét”.

5.4. Mára elegendő tapasztalat és tanulság áll rendelkezésre a jelenlegi megközelítés újragondolásához, és az EGSZB azt javasolja, hogy új kezdeményezésekkel tegyék lehetővé, hogy a TSD-fejezetek teljes mértékben eleget tegyenek jogilag kötelező erejű kötelezettségvállalásaiknak. E vita során gondoskodni kell arról, hogy a környezetvédelmi és a munkaügyi normák egyformán kiemelt helyet kapjanak a végrehajtási és jogszabály-érvényesítési napirendben.

A kereskedelemre és a fenntartható fejlődésre vonatkozó fejezetek végrehajtására további ösztönző hatást gyakorló szakpolitikai eszközök

5.5. 2020 májusában Hollandia és Franciaország nem hivatalos dokumentumot tett közzé, amelyben arra kérték az EU-t, hogy az európai zöld megállapodás fényében javítsa „a kereskedelmi hatások társadalmi-gazdasági vonatkozásainak elemzését, és fokozza a kereskedelem és a fenntartható fejlődés közötti kapcsolatra vonatkozó törekvéseit annak minden dimenziójában”⁽⁴⁾. Az EGSZB üdvözlöi a kereskedelmi hatások analitikusabb megközelítését, és határozottan támogatja azt az ajánlást, hogy a TSD-kötelezettségvállalások tényleges végrehajtását fokozatos vámcsökkentéssel ösztönözzék, beleértve az egyes vámtarifasorok visszavonásának lehetőségét egy későbbi jogsértés esetén, valamint az országok által e csökkentésekhez teljesítendő feltételek tisztázását.

5.6. Az EGSZB szorgalmazza továbbá, hogy a klasszikus kereskedelmi eszköztáron kívül is keressünk olyan kísérő intézkedéseket, amelyek tényleges változásokat biztosítanak helyi szinten. Az EU-nak el kellene fogadnia egy ambiciózus uniós irányelvet a kötelező átvilágításról, amely a jelenlegi normák alapján elismeri a felelősséget, és világos és biztonságos jogi keretet kínál az európai vállalkozások és az EU-ban működő európai és nem uniós vállalkozások számára. Az EGSZB határozottan kiállt amellett, hogy a kereskedelmi megállapodások átvilágítási kötelezettségeket tartalmazzanak a globális ellátási és értékláncok tekintetében, irányt mutatva a gazdasági, ökológiai és társadalmi szempontból fenntartható vállalatokra irányuló vezetői döntések számára⁽⁵⁾.

5.7. A fenntartható fejlődési menetrend előmozdítása érdekében az Európai Bizottságnak a hagyományos TSD-fejezeteken kívül más fejezeteket és területeket is meg kell vizsgálnia, ilyen például a beruházás, a kapcsolatok kialakítása és a szinergiák létrehozása. A külföldi beruházóknak meg kellene felelni az átvilágítási követelményeknek, mielőtt részesülhetnének a nemzetközi beruházási megállapodás előnyeiből. Hasonlóképpen a szabadkereskedelmi megállapodás feleinek garantálniuk kell, hogy a területükön telephellyel rendelkező vállalatok eleget tesznek az átvilágítási követelményeknek⁽⁶⁾.

5.8. A fenntartható kereskedelem megvalósítása érdekében az EU-nak feltétlenül rendelkezéseket kell bevezetnie a felek között folytatott együttműködésről a pénzmosás, az adóbűncselekmények és az adókikerülés elleni küzdelem terén. A korrupció ugyanúgy aláássa a fenntartható fejlődésre irányuló erőfeszítéseket, és szükségessé teszi, hogy hasonlóan magas színvonalú követelményeket támasszanak a felszámolásához.

5.9. A közbeszerzések odaítélését feltételekhez kell kötni, és a szerződéseket olyan országok vállalatainak kell elnyerniük, amelyek megfelelnek az ILO alapvető normáinak és a Párizsi Megállapodásnak. Az uniós szabadkereskedelmi megállapodásoknak népszerűsíteniük kellene az azzal kapcsolatos bevált gyakorlatokat is, hogy a közbeszerzésbe hogyan lehet beépíteni környezeti és szociális kritériumokat⁽⁷⁾.

5.10. Bár az elmúlt évtizedben a TSD-fejezetekben a környezetvédelmi szempontok fejlődtek a legnagyobb mértékben, két kihívás továbbra is fennáll. Egyrészt a Párizsi Megállapodás szerinti éghajlat-politikai kötelezettségek a nemzeti szinten meghatározott végrehajtáson alapulnak, ami megnehezíti a jogsértések pontos megállapítását. Másrészt a nemzetközi környezetvédelmi szabványok – például a tiszta levegőre vagy vízre vonatkozó szabványok – hiánya megnehezíti a

⁽³⁾ HL C 374., 2021.9.16., 73. o.

⁽⁴⁾ Nem hivatalos dokumentum a kereskedelemről, a társadalmi-gazdasági hatásokról és a fenntartható fejlődésről, 2020.

⁽⁵⁾ HL C 429., 2020.12.11., 136. o. és HL C 429., 2020.12.11., 197. o.

⁽⁶⁾ Uo.

⁽⁷⁾ HL C 374., 2021.9.16., 73. o.

kötelezettségek meghatározását. Fontos, hogy törekedjünk a környezetvédelmi kötelezettségvállalások operacionalizálására, hogy szabványokat dolgozzunk ki, akár a kellő gondossággal kapcsolatban is. A Covid19-világjárvány fényében a biológiai sokféleség minden eddiginél sürgetőbb kérdéssé vált. A zöld megállapodás, a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós jogalkotási kezdeményezések vagy az importáruk karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmus (CBAM⁽⁸⁾) releváns témákká válnak a TSD összefüggésében.

5.11. Átfogóbb szemléletmóddal a szabadkereskedelmi megállapodásokkal kapcsolatos komoly fenntarthatósági problémákra derül fény, amelyek nem oldhatók meg a TSD-fejezetekben. A mezőgazdaságnak, amely az EU egyik fő tárgyalási ütközője, például egyértelmű fenntarthatósági hatásai vannak. Az EGSZB különös hangsúlyt fektet arra, hogy az EU élelmiszerbiztonsága és fenntarthatósága az elemzés középpontjába kerüljön⁽⁹⁾. A hatékonyabb és igazságosabb élelmiszer-ellátási lánc kialakítása érdekében az EGSZB a mezőgazdasági és élelmiszer-ellátási láncban alkalmazott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv zökkenőmentes végrehajtását szorgalmazza.

A valódi számonkérhetőség előmozdítása

5.12. Az EGSZB már régóta szorgalmazza, hogy az átalakított szakértői bizottság képes legyen olyan államok közötti szerződéses vitarendezési mechanizmus elindítására, amely lehetőséget biztosítana bírságok vagy szankciók kiszabására, illetve jogorvoslatra a sértett fél számára⁽¹⁰⁾. A belső tanácsadó csoportoknak aktív szerepet kell játszaniuk a vitarendezési keretrendszerben. A kereskedelmi jogérvényesítési főtisztviselői csoportnak ki kell vizsgálnia a belső tanácsadó csoportok által felvetett eseteket, és tájékoztatást kell nyújtania a jogérvényesítési intézkedésekről és a szakértői testület jelentéseiről, valamint nyomon kell követnie azokat.

5.13. Az EGSZB üdvözli az új TCA-megközelítést, amely az egyenlő versenyfeltételeket és a fenntarthatóságot helyezi előtérbe, és olyan vitarendezési mechanizmust alkalmaz, amely jogorvoslati lehetőséget biztosít bármilyen jogsértés esetén. Ez a „hibrid” modell a szakértői testületen alapuló megközelítést kapcsolja össze tartós meg nem felelés esetén alkalmazható jogérvényesítési eszközökkel, úgy, hogy a munkaügyi, szociális, környezetvédelmi vagy éghajlatvédelmi rendelkezések esetében megtiltja a védelmi szintek gyengítését és belső jogérvényesítési rendszereket ír elő. Ez magában foglalja a felek által elfogadott ideiglenes kompenzációt, illetve a panaszos fél kötelezettségeinek egyoldalú felfüggesztését bármely területen (pl. kereskedelmi vámok, légi közlekedési jogok, halászati területekhez való hozzáférés) bizonyos feltételek mellett.

5.14. Egy független munkaügyi titkárságnak, amely a szabadkereskedelmi megállapodások keretében felmerülő transznacionális munkaügyi kérdésekkel foglalkozik – beleértve a munkaerőpiaci hatásokat is –, és amely figyelemmel kíséri és kivizsgálja a munkaügyi fejezetek betartását, valamint egy kollektív panaszmechanizmusnak kell kiegészítenie a TSD fejezetek⁽¹¹⁾ érvényre juttatását. Az ILO-t mint nemzetközi szinten elismert szervet be kell vonni az ILO-egyezmények szabadkereskedelmi megállapodások keretén belüli végrehajtásának nyomon követésébe. Szerepét meg kell erősíteni, valamint intézményesíteni kell a nemzetközi munkaügyi normákat érintő viták esetén az ILO-okmányok helyes értelmezése tekintetében. Az ILO-t rendszerszinten be kell vonni, hogy iránymutatást adjon a szakértői testületnek ezekben a kérdésekben.

5.15. Az EGSZB javasolja, hogy vizsgálják meg a munkaügyi viták rendezésének innovatív megközelítéseit, amelyek lehetővé tennék, hogy ad hoc nemzetközi testületek kártérítési kötelezettséget szabjanak ki az elfogadott nemzetközi munkaügyi normákat megsértő vállalatokra. Az EU és Kanada közötti átfogó gazdasági és kereskedelmi megállapodás belső tanácsadó csoportjai⁽¹²⁾ az Észak-amerikai Szabadkereskedelmi Megállapodás (USMCA)⁽¹³⁾ gyorsreagálási mechanizmusának példáját hozták fel, amelynek értelmében a szankciók közé tartozik a kedvezményes vámok felfüggesztése, és a szankciók a jogsértés súlyosságától és attól függenek, hogy egyszeri vagy ismétlődő esetről van-e szó. A cél továbbra is az, hogy lehetőség szerint ösztönözzük a felek közötti kétoldalú együttműködésen és párbeszéden keresztül megvalósuló vitarendezést. Ugyanakkor a következmények kilátásba helyezése visszatartja a cégeket a szabályok megszegésétől.

5.16. A jogérvényesítés sikerrel zárult peres ügyek alapján történő értékelése csak részleges képet ad, különösen mivel a pereskedés mindig a végső megoldás. A szankciók lehetősége szintén „erőteljes ösztönzést” jelent a megfelelésre, akár élnek vele, akár nem. Végül a „megalapozatlan esetek” és azok alakulása olyan hasznos információkat nyújt, amelyeket az Európai Bizottságnak figyelembe kellene vennie az országok különböző megközelítéseiről szóló összehasonlító tanulmánya elkészítéséhez. A megállapodások szövegezésének és a nyelvi fejlődésüknek pusztán összehasonlítása önmagában kevés érdemi betekintést nyújtana. A végrehajtás eredményeinek minőségi értékelésére is szükség van, például a civil társadalom által a tárgyalásokkal kapcsolatos tanácsadás, illetve az így hozott rendelkezések végrehajtásának nyomon követése során szerzett tapasztalatok felhasználásával.

⁽⁸⁾ A CBAM-ról szóló NAT/834. sz. vélemény hamarosan megjelenik.

⁽⁹⁾ A közeljövőben megjelenő NAT/822. sz. vélemény a stratégiai autonómiáról, az élelmiszerbiztonságról és a fenntarthatóságról.

⁽¹⁰⁾ HL C 364., 2020.10.28., 53. o.

⁽¹¹⁾ HL C 227., 2018.6.28., 27. o.

⁽¹²⁾ Az EU és Kanada belső tanácsadó csoportjainak közös nyilatkozata, 2020. szeptember.

⁽¹³⁾ Egyesült Államok–Mexikó–Kanada megállapodás.

A civil társadalom belső tanácsadó csoportokban való részvételét támogató keretrendszer

5.17. A belső tanácsadó csoportok létrehozása az új generációs szabadkereskedelmi megállapodások kulcsfontosságú eredménye, de a nyomonkövetési feladataik sikeres ellátásához erősebb intézményesített keretre van szükségük, legyen szó akár a TSD-ről, akár az egész uniós szabadkereskedelmi megállapodásról.

5.18. Komoly aggodalmak merültek fel azzal kapcsolatban, hogy a belső tanácsadó csoportként működő testületek néhány partnerországban nem aktívak, nem reprezentatívak, vagy akár nem is függetlenek a kormányzati befolyástól. A probléma gyakran abból adódik, hogy a megállapodásban nem határozzák meg a csoportok létrehozásának eljárásait, a felek szabadon választhatnak egy már meglévő testületet is, és hogy nincs következménye, ha a kapcsolódó kötelezettségvállalások nem teljesülnek. Az EGSZB különösen tart attól, hogy az, hogy a kereskedelmi és együttműködési megállapodásban a belső tanácsadó csoport összetétele tekintetében törlik a „kiegyensúlyozott” kifejezést, súlyosan befolyásolhatja a csoport működését.

5.19. Az olyan regionális kereskedelmi megállapodások keretében, mint az EU–Közép-Amerika és az EU–Kolumbia/Peru/Ecuador, vagy a jövőbeni EU–Mercosur szabadkereskedelmi megállapodás, továbbra is aggodalomra ad okot, hogy az egyes partnerországokban külön belső tanácsadó csoportokat hoznak létre. Ez a szigorúan „belföldi” megközelítés komoly akadályt jelent az egyes országok belső tanácsadó csoportjai közötti, illetve e csoportoknak az uniós belső tanácsadó csoporttal való érdemi együttműködése előtt.

5.20. Ezért a TSD-fejezeteknek kifejezetten a belső tanácsadó csoportok feladatait ellátó testületeket kell létrehozniuk, amelyek egyértelműen meghatározott függetlenséggel, reprezentativitással és kiegyensúlyozott összetétellel rendelkeznek. A feleknek felelősséget kell vállalniuk a csoportok felállításáért és működéséért. A regionális megállapodásoknak megfelelő titkársági támogatással rendelkező, közös regionális szerveket kell létrehozniuk. Az uniós küldöttségeknek és az EGSZB-nek támogatnia kell a létrehozási és működtetési folyamatot, beleértve az iránymutatásokat és a bevált gyakorlatokat is. Az EGSZB javasolja továbbá, hogy vizsgálják meg, az uniós és nem uniós belső tanácsadó csoportokba hogyan lehetne jobban kiválasztani a reprezentatív szervezeteket, nevezetesen a környezetvédelem és az üzleti szféra érdekelt feleit.

5.21. Az uniós belső tanácsadó csoportok és a partnerországokbeli civil társadalmi partnerek közötti együttműködés megerősítése érdekében elengedhetetlen, hogy a belső tanácsadó csoportok évenként együttes ülést tartsanak, és erről maguknak a szabadkereskedelmi megállapodásoknak is rendelkezniük kell. Az EGSZB hozzáadott értéket lát a közös civil társadalmi szervek létrehozásában, és nagymértékben közreműködik abban, különösen a partnerországok civil társadalmának támogatása révén. Különleges szerepét fenn kell tartani a konzultatív vegyes bizottságokban (kvb-k), amelyek alapvető párbeszéd fórumként szolgálnak a társulási megállapodások – amilyen például az EU és Chile közötti társulási megállapodás – két felének civil társadalma számára ⁽¹⁴⁾.

5.22. Az EGSZB szerepe a belső tanácsadó csoportok kialakításában és hatékony működésének biztosításában kulcsfontosságú, és azt meg kell erősíteni. 2021 júliusában az EGSZB kijelölte az előre vezető utat azzal, hogy megszervezte a legelső #AllDAGs találkozót, amelyen a jelenlegi 11 belső tanácsadó csoport minden tagja részt vett, hogy megvitassák a konkrét fejlesztési lépéseket. Az EGSZB valamennyi belső tanácsadó csoportban jelen van, és a belső tanácsadó csoportok elnökségeinek is egyik fontos elemét képezi. Ezek egy elnökből és két alelnökből állnak, akiket három csoportból és a belső tanácsadó csoport összes tagja közül választanak ki. A belső tanácsadó csoport közös elnökségein belüli együttműködés hasznosítja mind az EGSZB szakértelmét, mind az EGSZB-n kívüli szakértelmet a belső tanácsadó csoport munkájának irányításában, és ezt a gyakorlatot folytatni kell. Különösen az Ukrajnával, Moldovával és Grúziával foglalkozó belső tanácsadó csoportok esetében bizonyult rendkívül értékesnek a szomszédos uniós országokból érkező EGSZB-tagság. Tagi szerepén túlmenően az EGSZB azzal is segíti a belső tanácsadó csoportokat, hogy értékes titkársági támogatást nyújt azoknak.

5.23. A fokozott láthatóság és a strukturált intézményi csatornák elengedhetetlenek az eredményes munkához. A belső tanácsadó csoportok elnökségeinek állandó meghívást kell kapniuk a felek TSD-albizottságainak üléseire és az Európai Parlament által a vonatkozó megállapodások nyomon követésére létrehozott csoportokba. A kereskedelemmel és a fenntartható fejlődéssel foglalkozó, tagállamokkal közös szakértői csoportnak és a kereskedelmi jogérvényesítési főtisztviselőnek jelentéstételi és csereszerkeztúrák révén szorosan kapcsolódnia kell a belső tanácsadó csoportok munkájához. Ezt a kereskedelem és fenntartható fejlődés munkaügyi szempontjainak végrehajtására vonatkozóan az ILO-val, valamint a környezetvédelemre és az éghajlatra vonatkozóan a MEA-titkárságokkal folytatott információcserének kell kiegészítenie. Az EU Külügyi Szolgálatának (EKSZ) és a partnerországokban működő uniós küldöttségeknek rendszeresen tájékoztatniuk kell a belső tanácsadó csoportokat, a célországokban pedig külön munkaügyi és környezetvédelmi attaséknak kell őket támogatniuk.

5.24. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy fokozni kell a civil társadalommal folytatott együttműködést, a kereskedelmi eszközök és megállapodások kialakításától kezdve azok nyomon követéséig. Kéri, hogy állítsák vissza a szabadkereskedelmi megállapodásokkal foglalkozó szakértői csoportot, amely példa nélküli, szükséges és rendszeres szerepvállalást biztosított kereskedelmi kérdésekben. A belső tanácsadó csoportok az átfogó TSD-kérdésekkel kapcsolatos know-how kiaknázatlan gazdagságát is jelentik, amelyet teljes mértékben ki kell használni.

⁽¹⁴⁾ Egy hamarosan megjelenő, 2022 tavaszán elfogadandó vélemény (REX/536) megvizsgálja a civil társadalom részvételének kereteit a kereskedelmi és politikai megállapodások teljes életciklusára vonatkozóan.

5.25. A belső tanácsadó csoportok növekvő kihívásai rendszerszintű megoldásokat igényelnek, amelyekhez megfelelő emberi és pénzügyi erőforrásokra van szükség. Magukat a belső tanácsadó csoportokat is jobban be kellene vonni az idevágó döntésekbe.

5.26. A belső tanácsadó csoportok racionalizálása önmagában nem cél. Bármely potenciális új megközelítésnek – például a struktúrák egyes témákra való fokozottabb összpontosításának – garantálnia kell azok eredményes működését az adott megállapodás végrehajtásával kapcsolatos kihívások kezelése terén, és a megközelítés kialakításába magukat a belső tanácsadó csoportokat is be kell vonni. Az uniós belső tanácsadó csoportok valamennyi tagjának rendszeres találkozási segítenének közös megoldásokat találni az átfogó kérdésekre, és fórumot biztosítanának a pragmatikus és gyakorlati módszerek megvitatására a belső tanácsadó csoportok tagságának következő, 2023 tavaszán esedékes megújítása előtt.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

**Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fenntartható vidék- és városfejlesztés
holisztikus stratégiája felé**

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2022/C 105/08)

Előadó: **Josep PUXEU ROCAMORA**

Társelőadó: **KÁLLAY Piroska**

Közyűlési határozat:	2021.3.25.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.10.4.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.21.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	220/0/1

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy **Európa jövője** attól függ, hogyan kezeljük a vidéki térségeket, és hogy a **városi** térségekkel való szorosabb együttműködésre van szükség annak biztosítása érdekében, hogy egyetlen térség vagy polgár se „maradjon le” a klímasemleges, fenntartható és virágzó Európai Unió felé történő igazságos átmenet során. Ez összhangban lenne az európai zöld és szociális megállapodás céljaival, a Next Generation EU helyreállítási csomaggal, a 2030-ig szóló területi agendával és a 17 fenntartható fejlődési céllal.

1.2 Az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak **csökkentenie kell a területek közötti különbségeket** olyan szakpolitikák előmozdításával, amelyek minden szempontból biztosítják az igazságos és fenntartható átmenetet, és garantálják a megfelelő életminőséget a vidéki területeken.

1.3 Tekintettel az éghajlatváltozás és a világválságok jelentette kihívásokra, az EGSZB hangsúlyozza, hogy **sürgősen** cselekedni kell, és **paradigmaváltást** kell végrehajtani annak érdekében, hogy demonstrálhassuk a közös munka hozzáadott értékét, és valamennyi polgár érdekében előmozdíthassuk a kölcsönös tiszteletet és megértést.

1.4 Az EGSZB ezért arra kéri a döntéshozókat, hogy dolgozzanak ki és hajtsanak végre egy olyan **globális és holisztikus uniós stratégiát**, amely támogatja a kiegyensúlyozott, koherens, méltányos és fenntartható város- és vidékfejlesztést, helyzetbe hozva a helyi közösségeket, fellendítve a hagyományos iparágakat, új gazdasági tevékenységeket és munkalehetőségeket teremtve a vidéki térségekben, ugyanakkor elősegítve a szinergiákat a városi térségekkel.

1.5 A **vidéki közösségek és a városi környezet** közötti egyenlő versenyfeltételek megerősítése érdekében az EGSZB a következőket ajánlja:

1. elegendő forrást kell biztosítani a vidéki szakpolitikák számára, továbbá kommunikációtechnológiai és közlekedési infrastruktúrákat (elsősorban kollektív közlekedést, amely feltétlenül szükséges a mindennapi élethez és a foglalkoztatáshoz), valamint színvonalas és hatékony rendszereket kell biztosítani az oktatáshoz és az egészségügyi szolgáltatások nyújtásához. Ezeket tökéletesen össze kell hangolni a kapcsolódó városi szolgáltatásokkal („equal health”);
2. a foglalkoztatási, képzési és lakhatási kínálatnak tükröznie kell és ki kell használnia a vidéki természeti erőforrásokat, ugyanakkor innovatív üzleti lehetőségeket kell teremtenie;

3. a politikai döntéshozóknak támogatniuk kell a vidéki parlamenteket és a közösségvezérelt helyi fejlesztést mint a **részvételi demokrácia** modelljét, ez utóbbiaknak pedig nyitniuk kell minden vidéki polgár, köztük a szociális partnerek, a nők, az idősek, a fogyatékossgal élők, a kisebbségek és különösen a fiatalok felé;
4. védeni és népszerűsíteni kell a kulturális örökség értékeit⁽¹⁾.

1.6 Az EGSZB a következő ajánlásokat fogalmazza meg a **vidék-/városfejlesztés** érdekében:

1. a kormányoknak minden területen átláthatóknak és méltányosoknak kell lenniük a polgárok számára történő szolgáltatásnyújtás során;
2. a civil társadalmi szervezeteknek, beleértve a LEADER-t és a helyi akciócsoportokat is, **helyi vidéki és városi partnerségeket** kell kialakítaniuk a gazdasági, társadalmi és környezeti lehetőségek megteremtése és a kölcsönös egymástól való függések jobb megértése érdekében;
3. az élelmiszerpolitikai tanácsok **kormányzási modellje** inspirálhatja a valamennyi helyi szintű érdekelt fél közötti hatékony együttműködést. Az új környezeti hatások és kihívások, valamint a világhárvány megváltoztatták a távmunka lehetőségeit, a vidéki élet iránti igényt és a földhasználatához való hozzáférést;
4. pozitívnak tekinthető a bevált gyakorlatok és a kockázatos esetek területek közötti megosztásának előmozdítása és támogatása;
5. a vidéki térségekben a minőségi oktatáshoz való hozzáférés az egyik olyan tényező lehet, amely hozzájárul a helyi gazdasági fejlődéshez, és segítheti a vidéki közösségeket a gyorsan változó környezethez való alkalmazkodásban.

1.7 Az EGSZB különösen az alábbi **ajánlásokat fogalmazza meg az Európai Bizottság, valamint az állami és a regionális kormányok számára:**

1. az Európai Bizottság által a vidéki területekről nemrégiben elfogadott hosszú távú elképzelést⁽²⁾ tovább kell fejleszteni, hogy az egy méltányos megközelítést alkalmazó kötelezettségvállalás legyen a vidék és a városok felé. Fontos, hogy demonstráljuk a vidéki és a városi szervezetek együttműködéséből fakadó hozzáadott értéket, például „a termelőtől a fogyasztóig” kezdeményezés és a társadalmi szempontból inkluzív zöld megállapodás esetében;
2. az Európai Bizottságnak síkra kellene szállnia azért, hogy az „Intelligens falvak” kezdeményezés alapján létrejöjjön a **vidéki és városi érdekelt felek csoportja**, hogy a partnerségi modellek terén bevált gyakorlatokat dolgozzon ki;
3. e fellépés támogatása érdekében be kell ruházni a helyi kísérleti projektekbe, valamint páneurópai **ösztönzőket/fel-tételeket kell meghatározni és díjakat kell létrehozni** az inkluzív megállapodások előremutató példái számára.

1.8 Az EGSZB vállalja továbbá, hogy kutatásokra adott megbízások, a szervezett civil társadalommal folytatott konzultáció, valamint a **vidéki és városi jogok és felelősségek** európai chartájának népszerűsítése révén együttműködik az Európai Parlamenttel és a Régiók Bizottságával.

1.9 Az EGSZB a területi, városi és vidéki szakpolitikákkal kapcsolatos jövőbeli véleményeiben átfogó megközelítést követ majd. Ezt a véleményt például elfogadása előtt az EGSZB különböző szekcióiban is megvitaták.

2. Bevezető

2.1 Az EGSZB „Az EU sérülékeny régióinak integrált megközelítése” című, 2020 szeptemberében elfogadott véleményének⁽³⁾ ajánlásai és a 2021. június 18-án megtartott meghallgatás⁽⁴⁾ alapján most egy, a fenntartható vidék- és városfejlesztésről szóló holisztikus uniós stratégiára törekszik, elemezve a vidékfejlesztési politikát az összes többi vonatkozó szakpolitikához kapcsoló átfogó keretet, azonosítva a meglévő kihívásokat és akadályokat, valamint hangsúlyozva a civil társadalom, az üzleti élet és a helyi közösségek szerepét az alulról felfelé építkező megközelítések kialakításában. Az EGSZB aktívan hozzá járulni annak biztosításához, hogy ezt a stratégiát figyelembe vegyék az uniós politikák kidolgozásakor.

⁽¹⁾ EGSZB-velemény: Az európai vidéki területek hozzájárulása a kulturális örökség 2018-as európai évéhez a fenntarthatóság és a vidéki és városi területek kohéziójának biztosítása mellett (HL C 440., 2018.12.6., 22. o.).

⁽²⁾ COM(2021) 345 final.

⁽³⁾ HL C 429., 2020.12.11., 60. o.

⁽⁴⁾ Úton a fenntartható és méltányos vidék- és városfejlesztés holisztikus stratégiája fel | Európai Gazdasági és Szociális Bizottság.

2.2 Alapvető fontosságú, hogy **jobban kezeljük a vidéki térségeken belüli sokszínűséget, az egyes térségek lehetőségeinek megfelelően**. Vannak olyan vidéki térségek, amelyeket a városi térségekhez való közelségük miatt, a vidék és a város közötti interakció révén előnyösen érint az „agglomerációs hatás”, a távolabb fekvő egyéb területek viszont sokkal inkább függenek egy-egy ágazattól – általában a mezőgazdaságtól, az erdőgazdálkodástól, a halászártól vagy a bányászattól –, és ezekben kevésbé észlelhető a városokkal való interakció.

2.3 Bár a vidéki és városi térségek két különböző területípust jelentenek, a maguk sajátos jellemzőivel és eltérő fejlődésével, a tények azt mutatják, hogy mégis **szorosan, kölcsönösen kötődnek egymáshoz**. Ezek a kölcsönös függőségek ugyanakkor egyre összetettebbek és dinamikusabbak, és kiterjednek az emberek és a beruházási javak, az információ, a technológia és az életstílusok strukturális és funkcionális áramlására. Ezért döntő fontosságú a vidéki és a városi térségek közötti megfelelő egyensúly, hiszen ezek kölcsönösen egymásra utalt területek, amelyek nem létezhetnek a másik nélkül.

2.4 A vidéki életmód eszményképe, amely a polgárok számára **a jóllétet és a minőségi életet** testesíti meg, olyan cél kell, hogy legyen, amelyet még a távoli vagy hátrányos helyzetű területeken is meg kell valósítani. A stratégiának megoldást kell találnia a fenti két szempont között szükséges egyensúly megteremtésére, és arra, hogy a kettő kiegészítse egymást, és így a jövőben megvalósuljon a fenntarthatóság.

2.5 A vidéki térségek előtt álló kihívásokat (demográfiai változások, elnéptelenedés, digitális szakadék, alacsony jövedelemszintek, korlátozott hozzáférés bizonyos szolgáltatásokhoz, a jobb foglalkoztatási kilátások iránti igény vagy az éghajlatváltozás konkrét hatásai) csak átfogó és megújított területi megközelítéssel lehet kezelni, amely viszonyosságán alapuló kapcsolatokra törekedve kíván fejlődést elérni.

2.6 Ebben az új helyzetben, amely **túlmutat a mezőgazdasági ágazatra összpontosító és a városi környezettől elszakadt vidéki térségek közötti hagyományos kapcsolaton**, a vidékfejlesztési intézkedéseket több ágazatra kiterjedő, integrált megközelítésre kell alapozni minden régióban, kihasználva a szinergiákat és egymást kiegészítő jelleget adva a vidéki, a városi és a köztes területeknek.

3. Kihívások és cselekvési javaslatok

3.1 A hagyományos felfogás egyértelműen elválasztja egymástól a vidéki és városi térségeket, most azonban **új koncepciókra, új értelmezésekre és megközelítésekre van szükség**, és a helyi valóságot figyelembe kell venni egy adott régió meghatározásakor.

3.2 Az európai területek jövőbeli fejlődésének **a vidéki és a városi térségek egymást kiegészítő jellegén, valamint az ezekre irányuló szakpolitikák összehangolásán** kell alapulnia, a végső cél pedig a társadalmi és gazdasági kohézió elérése, valamint e területek környezeti fenntarthatósága kell, hogy legyen.

3.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a fejlesztési folyamatok és beruházások során a vidék- és városfejlesztési stratégiai megközelítésekben nagyobb következetességre van szükség a stratégiák közötti átfedések és ellentmondások elkerülése (pl. helyi akciócsoportok stratégiája, integrált területi beruházási stratégia, helyi fejlesztési stratégia, regionális fejlesztési stratégia), valamint a helyi szereplők általi végrehajtásuk megkönnyítése érdekében.

3.4 A vidék- és városfejlesztést az EU 2030-ig szóló területi agendájában, a Lipcsei Chartában, az ENSZ városfejlesztési menetrendjében, az uniós városfejlesztési menetrendben, az Amszterdami Paktumban, a „Jobb életminőség a vidéki területeken” című Cork 2.0 nyilatkozatban és az OECD város- és vidékpolitikai elveiben meghatározott elvekkel összhangban kell irányítani, amelyek szem előtt tartják a tematikus partnerségeket és a városi és vidéki területek közötti megosztott irányítást.

3.5 **A közepes méretű városok kulcsszerepet játszanak a nagyvárosi és a vidéki területek összekapcsolásában**, ezért különös figyelmet érdemelnek mind a területrendezésben, mind az erőforrások és szolgáltatások elosztásában. Sok európai város (például a franciaországi Toulouse, a spanyolországi Manresa, az olaszországi Torino vagy a dániai Aalborg) már végrehajtott nagyon sikeres megközelítéseket. Az olyan városhálózatok, mint az ICLEI⁽³⁾, az Eurotowns⁽⁴⁾ és az Eurocities⁽⁵⁾ kulcsszereplők a tapasztalatcserében és a legjobb gyakorlatok népszerűsítésében.

⁽³⁾ <https://www.iclei.org>

⁽⁴⁾ <https://www.eurotowns.org/>

⁽⁵⁾ <https://eurocities.eu>

3.6 A vidék és a város közötti interakciónak szerepelnie kell a **politikai napirenden**, és elő kell segítenünk annak megértését a **politikai döntéshozók** és a szakpolitikák kidolgozói körében, valamint elő kell mozdítanunk az ügyek helyben történő megszervezésének különböző módozatait.

3.7 Az EU által finanszírozott **kutatásoknak** továbbra is keresniük kell annak módját, miként mozdítható elő a méltányos és fenntartható vidék-/városfejlesztés, és miként éleszthető újjá a vidéki térségek gazdasági fejlődése. Az olyan projekteknek, mint amilyen a ROBUST⁽⁸⁾, a RUBIZMO⁽⁹⁾ és a LIVERUR⁽¹⁰⁾, még tovább kell fejlődniük, és konkrét változásokhoz kell vezetniük.

3.8 A szóban forgó vidéki és városi területek (gazdasági, társadalmi és környezeti) fenntarthatóságának eléréséhez átfogó politikára van szükség, amely a helyi társadalmi-gazdasági, kulturális és etnográfiai realitáshoz kapcsolódik, elősegítve a vidéki és városi területek közötti együttműködést, valamint a különböző társadalmi és gazdasági szereplők közös szerepvállalását és a helyi közigazgatásokkal kialakított megfelelő irányítási mechanizmusokat.

3.9 A **távoli vidéki térségek** még inkább ki vannak téve a vidéki területek előtt álló kihívásoknak, éppen ezért egyedi szakpolitikákat és bánásmódot igényelnek. A közszolgáltatásokhoz – többek között az egészségügyhez és az oktatáshoz – való hozzáférés nehézségeivel kapcsolatos problémák megoldása mellett az EGSZB olyan programok létrehozását javasolja, amelyek a szomszédos települések együttműködésének keretében helyreállítják a helyi gazdasági ökoszisztémát.

3.10 A vidéki térségek előtt álló számos kihívás túlmutat a közös agrárpolitika (KAP) hatókörén és forrásain – amint azt a KAP vidéki térségek területfejlesztésére gyakorolt hatásáról szóló legutóbbi tájékoztató jelentésünkben⁽¹¹⁾ is kiemeltük –, ezért a különböző vidéki térségeket érintő politikákban a **cselekvések** és a finanszírozás integrált megközelítése felé kell haladni. A nemzeti politikákból származó forrásoknak ki kell egészíteniük a KAP vidékfejlesztésre szánt forrásait.

3.11 A mezőgazdasági, élelmiszer- és vidékpolitikának összhangban kell lennie az éghajlatpolitikákkal és a biológiai sokféleséggel kapcsolatos politikákkal, a szegénység csökkentését célzó politikákkal, az infrastruktúra- és közlekedési politikákkal, az oktatási és képzési politikákkal, az általános érdekű alapszolgáltatásokkal (egészségügy, lakhatás stb.) kapcsolatos politikákkal, valamint a körforgásos gazdaságra és a biogazdaságra, továbbá a digitalizációra és az elnéptelenedés elleni küzdelemre alapuló új tevékenységek fejlesztését támogató politikákkal.

3.12 A szóban forgó politikáknak emellett koherenseknek kell lenniük, és ki kell egészíteniük az olyan európai stratégiákat, mint a **zöld megállapodás**⁽¹²⁾ vagy „a termelőtől a fogyasztóig” **stratégia**⁽¹³⁾, és különösen az új iparstratégia⁽¹⁴⁾ – amely az agrár-élelmiszeripari ágazatot az egyik legfontosabb uniós stratégiai ökoszisztémaként határozza meg –, továbbá az **élelmiszerbiztonságot garantáló politikákat** is. A város és vidék közötti együttműködés új formáival a zöld megállapodás keretében zajló kísérletezés nemcsak előfeltétele az igazságos átmenetnek és a területileg kiegyensúlyozott fenntartható fejlődésnek, hanem lehetőséget is kínál ezek számára.

3.13 Javítani kell az európai, a nemzeti és a szubnacionális **alapok irányítását** és harmonizációját, hogy a horizontális kérdések jobb kezelése révén, illetve az egyes térségek igényeinek kielégítése mellett megfelelőbben alakíthassuk a fenntartható fejlődést.

3.14 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy biztosítani kell a fenntartható finanszírozáshoz való hozzáférést, valamint testre szabott pénzügyi eszközök kidolgozását a vidék- és -városfejlesztés érdekében, figyelembe véve a kockázati struktúrát és a gazdasági kombináció jellemzőit. Ezenkívül a vidéki térségekre vonatkozó taxonómiának és adóügyi megközelítésnek tekintetbe kell vennie a fejlesztési és beruházási igényeket.

3.15 Ez az integrált megközelítés **összehangolást igényel a különböző közigazgatási és irányító szervek között**, beleértve az Európai Bizottság horizontális politikákkal foglalkozó számos igazgatóságát is. Ehhez a horizontális koordinációhoz olyan megközelítésre van szükség, amelynek során a politikai döntéshozók **a vidékkel kapcsolatos kérdéseket** a vidék igényeinek figyelembevétele érdekében **minden politikába beépítik**.

⁽⁸⁾ <https://rural-urban/eu>

⁽⁹⁾ <https://rubizmo.eu>

⁽¹⁰⁾ <https://liverur.eu/>

⁽¹¹⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/information-reports/evaluation-caps-impact-territorial-development-rural-areas-information-report>

⁽¹²⁾ Európai zöld megállapodás | Európai Bizottság.

⁽¹³⁾ A „termelőtől a fogyasztóig” stratégia.

⁽¹⁴⁾ Közlemény a 2020. évi új iparstratégia frissítéséről.

3.16 A közigazgatási szervek közötti sikeres koordinációhoz a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- i. a megfelelő beavatkozási szint azonosítása;
- ii. egyértelmű vezetői szerep kialakítása a szakpolitikai koordináció során;
- iii. a régiók vagy települések közötti együttműködési megállapodások megerősítése;
- iv. a vidéki és a városi térségek közötti partnerségek előmozdítása a funkcionális kapcsolatok kiaknázása érdekében;
- v. a kormányzati szintek közötti vertikális koordináció javítása.

3.17 Fontos a vidéki területekkel való közvetlen kapcsolat fenntartása azáltal, hogy tevékeny szerepet biztosítunk az uniós régiók számára, hiszen azok kulcsszerepet töltenek be a vidékfejlesztési politikák helyi szintű meghatározása és végrehajtása során; A több érdekelt fél részvétele és az alulról felfelé építkező megközelítés kulcsfontosságú elem a vidékpolitikák fenntarthatóságának és a velük kapcsolatos helyi felelősségvállalásnak a garantálásához. Az EGSZB kéri, hogy vegyék figyelembe a közösség által irányított helyi fejlesztési modell és a helyi akciócsoportok lehetséges szerepét.

3.18 Az EGSZB szerint továbbá az élelmiszerpolitikai tanácsok kormányzási modellje inspirálhatja a valamennyi helyi szintű érdekelt fél közötti hatékony együttműködést.

3.19 Előre kell lépni a kötelezettségvállalási politikákkal támogatott területi szerződések terén, amelyek szükségessé teszik a célok meghatározását, az összefogást, a köz- és magán kötelezettségvállalások területi megközelítéssel történő ösztönzését, az intézményközi és ágazatközi együttműködés mechanizmusainak kidolgozását, a fenntartható fejlődés előmozdítását célzó új intézményi struktúra létrehozását, a vidéki térségek sokszínűségének felismerését és a városok és vidék közötti kapcsolatok előmozdítását. E tekintetben az agrár-élelmiszeripari ágazatban működő vállalatoknak és szervezeteknek most lehetőségük van arra, hogy aláírják a felelősségteljes üzleti és marketinggyakorlatokra vonatkozó magatartási kódexet ⁽¹⁵⁾, amelyet az Európai Bizottság a „termelőtől a fogyasztóig” stratégia részeként indított el.

3.20 A területi szerződéseknek a méltányosságon és a tisztetelen kell alapulniuk. Angliában, Walesben és Skóciában léteznek olyan vidéki magatartási kódexek, amelyek rávezetik az embereket arra, miként tarthatják tisztetelen a vidéki területeket. Egy ilyen kódex átalakítható az európai szintű jogok és felelőségek chartájává ⁽¹⁶⁾, amely a vidék és város közötti méltányos és fenntartható kapcsolatokat szolgálná. Ezt a chartát be kellene építeni az állampolgári ismeretek mindenkinek szóló oktatásába.

3.21 Az EGSZB elismeri, hogy nincsenek a különböző területekre alkalmazható egységes formulák, és hogy minden területi egységnek fókuszpontokat kell kijelölnie és specializálódnia kell, tisztetelenben tartva a felhasználási módok egyediségét, sokszínűségét és multifunkcionalitását, és saját lehetőségei, szükségletei, képességei és elképzelései alapján találva megoldásokat. A meglévő infrastruktúrák használata és az új infrastruktúrák kialakításával kapcsolatos megfontolások globális megközelítésmódot igényelnek, ugyanakkor figyelni kell a tendenciákat, hogy a beruházások a megfelelő helyeken történjenek.

3.22 A foglalkoztatási lehetőségek javításának szükségessége:

- i. A Covid19-világjárvány felgyorsította a digitalizációt és az ökológizálási folyamatokat, amelyek hosszabb időn át történő fenntartásához további erőfeszítések szükségesek.
- ii. Új foglalkoztatási lehetőségeket kell létrehozni és fenntartani a vidéki térségekben, ideértve a vidéki szolgáltatások nyújtásával, a távmunkával, az új technológiákkal vagy a megújuló energiákkal kapcsolatosakat is.
- iii. A mezőgazdaság multifunkcionális aspektusainak megerősítése, a nem mezőgazdasági tevékenységek előmozdítása, a tiszta energiához kapcsolódó szolgáltatások ágazatában a vállalkozások létrehozása, valamint a vidéki területeken működő iparágak számos foglalkoztatási lehetőséget teremthetnek.
- iv. Ösztönözni kell a vállalkozói szellemet, méltányos versenyszabályokat kell biztosítani a kkv-k számára és oda kell figyelni a fiatalabb generációk igényeire (pl. távmunka).

⁽¹⁵⁾ Magatartási kódex (europa.eu).

⁽¹⁶⁾ The Countryside Code: advice for countryside visitors gov.uk.

- v. A foglalkoztatást és az üzleteket továbbra is az emberek közelében kell biztosítani. A vidéki-városi jövőkép lehetőséget teremt a körforgásos gazdaság fejlesztésére.
- vi. Támogatni kell a tisztességes munkát, és javítani kell a munkakörülményeket a vidéki területeken, biztosítva azt is, hogy minden felelős szereplő részt vegyen a fejlesztési folyamatban.
- vii. Össze kell kapcsolni a fogyasztói keresletet a regionális és a vidéki piacokkal, a helyi termékek forgalmazása és a minőségi címkék révén.
- viii. Széles körben ösztönözni kell kulturális lehetőségek vidéki térségekben való létrehozását, beleértve a kulturális események népszerűsítését, valamint a vidéki történelmi és vallási helyszínek (templomok, várak stb.) védelmét.
- ix. A digitalizációs folyamatok új lehetőségeket kínálnak, amelyek perspektívát jelenthetnek és vonzóak lehetnek a polgárok – különösen a fiatalok – számára, s így megfordíthatják a vidéki területeken a népességfogyás tendenciáit és javíthatják az életminőséget. Ehhez a vidéki környezetnek megfelelő infrastruktúrával kell rendelkeznie, amely biztosítja az összekapcsoltságot. A konnektivitási stratégiák és a **digitális platformok** megoldásokat kínálnak erre, míg egy, a **vidék digitalizációját célzó jogszabály** elősegítené a digitális technológiák fejlesztését a mezőgazdaságban és a vidéki térségekben;
- x. Támogatni kell a fenntartható mezőgazdaságot és akvakultúrát⁽¹⁷⁾ a vidéki és a városközeli területeken, az ökoturizmussal, a szabadidő eltöltésével és a fenntarthatósághoz kapcsolódó oktatási tevékenységekkel együtt, és ezeknek a tevékenységeknek az egyének életminőségének garantálása érdekében összeegyeztethetőeknek kell lenniük a biológiai sokféleség védelmével.
- xi. A minőségi és hozzáférhető vidéki oktatás – amely már a gyermekek korai éveitől elérhető – hozzájárulhat az oktatási eredmények javulásához, míg a közszolgáltatásokhoz, például a gyermekgondozáshoz és az iskolákhoz való hozzáférés olyan, helyhez kötődő tényező, amely mérvadó az egyes vidéki területek vonzereje szempontjából, a magasan képzett munkavállalók szemszögéből is.

3.23 A gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés fontos, de ezeket ki kell egészíteni többek között a jó minőségű **szolgáltatások**, a lakhatás, az energia, a szabadidő eltöltése, az oktatás és képzés, az egész életen át tartó tanulás és az egészségügyi rendszerek megfelelő kínálatával, biztosítva, hogy a vidéki térségek ne csupán fenntarthatóak legyenek, hanem vonzó lakóhelyek is. Az Uniónak sürgősen ki kell dolgoznia a mindenkit szolgáló fenntartható és inkluzív **jóléti gazdaság** alapjait⁽¹⁸⁾.

3.24 Különösen a megfizethető kollektív közlekedés folyamatos fejlesztésének kell prioritást élveznie a vidéki területek fejlesztése, és ezáltal a városi területekkel való összeköttetés szempontjából. A megfizethető kollektív közlekedés biztosítása feltétlenül szükséges a mindennapi élethez és a foglalkoztatáshoz, és az olyan alapvető közszolgáltatásokhoz való hozzáféréshez kapcsolódik, mint az iskolák, gyermekgondozási létesítmények, orvosok vagy gyógyszertárak, valamint a munkahelyre és a munkahelyről történő ingázás.

3.25 Ehhez a **vidéki szolgáltatások nyújtásának új formáira** van szükség:

- i) integrált szolgáltatásnyújtás (többféle szolgáltatással kapcsolatos közös munka egy térben; együttműködés a szolgáltatók között; együttműködés a szakembercsoportok között; az állami, magán- és közösségi szervezetek közös tevékenysége);
- ii) alternatív és rugalmasabb szolgáltatásnyújtási megközelítés (a polgárok rendelkezésére álló mobilszolgáltatások; olyan, csillagszerű felépítésű modellek, ahol a szolgáltatásokat rendszeresen egy központi helyről kiindulva nyújtják; a helyi igényekhez jobban igazodó szolgáltatások);
- iii) technológiai és digitális megoldások, többek között az oktatási és az egészségügyi ágazatban.

3.26 A fenntartható városi és vidéki területek kialakításának kulcsfontosságú eleme a különböző területeken a **szolgáltatási küszöbök** elérését célzó globális stratégia, valamint a szolgáltatásoknak a területek különböző részei közötti cseréje.

⁽¹⁷⁾ Lásd a következő véleményeket: *Stratégiai iránymutatás az uniós akvakultúra fenntartható fejlesztéséhez* és *Az EU-n belüli fenntartható kék gazdaság új megközelítése* (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

⁽¹⁸⁾ Az EGSZB véleménye: A fenntartható gazdaság, amelyre szükségünk van, HL C 106., 2020.3.31., 1. o.

3.27 Olyan stratégiát kell kidolgozni, amely a vidéki szolgáltatások javítása és az új foglalkoztatási lehetőségek révén lehetővé teszi a lakosság tartós megtelepedését, és mindenekelőtt **garantálja a szükséges generációs megújulást.**

Kelt Brüsszelben, 2021. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Stratégiai autonómia, élelmiszerbiztonság és fenntarthatóság**(saját kezdeményezésű vélemény)**

(2022/C 105/09)

Előadó: **Klaas Johan OSINGA**

Közgyűlési határozat:	2021.3.25.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.10.4.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	128/0/1

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB javasolja a nyitott stratégiai autonómia fogalmának meghatározását, amelyet az élelmiszertermelésen, a munkaerőn és az élelmiszer-kereskedelmen alapuló élelmiszerrendszerekre alkalmaznak, azzal az átfogó céllal, hogy igazságos, egészséges, fenntartható és rugalmas élelmiszerellátás révén minden uniós polgár számára garantálják az élelmiszerbiztonságot és fenntarthatóságot.

1.2. Különösen az uniós élelmiszerrendszereket kell diverzifikáltabbá tenni; a mezőgazdasági munkaerőt meg kell erősíteni, elsősorban fiatalok bevonásával, valamint méltányos munkakörülmények és bérek biztosításával; a kereskedelempolitikát összhangba kell hozni az EU élelmiszer-fenntarthatósági normáival és a versenyképességgel⁽¹⁾.

1.3. A nyitott stratégiai autonómia és az élelmiszerrendszerek fenntarthatósága leginkább egy olyan eszköztár kidolgozásával garantálható, amely olyan kockázatkezelési intézkedéseket tartalmaz, amelyek segítik az élelmiszer-ellátási láncokat a szélsőséges helyzetek kezelésében, valamint a nemzeti és uniós hatóságokat az azonnali intézkedések meghozatalában.

1.4. A Covid19, az éghajlati összeomlás miatti szélsőséges időjárás és a kibertámadások okozta közelmúltbeli események azt mutatják, hogy javítani kell az élelmiszerrendszerek rezilienciáját és fenntarthatóságát. A „termelőtől a fogyasztóig” stratégia keretében az Európai Bizottság kidolgozza az EU élelmiszer-ellátási és élelmiszerbiztonsági szükséghelyzeti tervét és az ahhoz kapcsolódó uniós élelmiszerbiztonsági válságkezelési mechanizmust⁽²⁾. Ennek elő kell segítenie a kockázatokkal kapcsolatos tudatosítás növelését, és magában kell foglalnia a legfontosabb kockázatok azonosítását, értékelését, feltérképezését és nyomon követését a kritikus rendszerek uniós és tagállami szintű stressztesztje segítségével, valamint elő kell segítenie a felmerült problémák megoldását célzó intézkedések végrehajtását.

1.5. Az EU-nak szüksége van egy olyan rendszerre, amely megakadályozza, hogy az olyan események, mint az áramkimaradások, hálózatkiesések vagy kibertámadások az egymástól való kölcsönös függések miatt kezelhetetlenné fokozódjanak (például: egy város, amelyet több hétre le kell zárni; egy több napig tartó áramkimaradás; egy élelmiszeripari vállalat vagy kiskereskedő elleni kibertámadás).

⁽¹⁾ Ahhoz, hogy egy átfogó uniós élelmiszer-politika valóban releváns legyen az európai fogyasztók szempontjából, elengedhetetlen, hogy az EU-ban fenntartható módon termelt élelmiszerek versenyképesek legyenek. Ezt azt jelenti, hogy az európai agrár-élelmiszeripari ágazat képes olyan élelmiszereket kínálni a fogyasztóknak, amelyek ára már tartalmazza a fenntarthatósággal, az állatjóléttel, az élelmiszer-biztonsággal és a tápértékkel kapcsolatos többletköltségeket, és a termelőknek is tisztességes részesedés jut belőle, ugyanakkor a fogyasztók döntő többsége továbbra is ezeket az élelmiszereket választja (HL C 129., 2018.4.11., 18. o.; HL C 429., 2020.12.11., 268. o.).

⁽²⁾ Szükséghelyzeti terv, Európai Bizottság.

1.6. A problémamegoldási mechanizmusok javítása érdekében fejleszteni kell a meglévő élelmiszerrendszereket, és egyúttal diverzifikálni kell az élelmiszerrendszereket, beleértve a gazdaságok termékeit közvetlenül árusító üzletek, a városi gazdálkodás, a vertikális gazdálkodás és általában a „helyi termékek helyi fogyasztásra” megközelítés élelmiszeripari üzleti modelljeit. Ez megköveteli, hogy a gazdálkodók és termeszítők szélesebb körben alkalmazzák a kutatás és az innováció eredményeit, hozzájárulva ahhoz, hogy minimálisra csökkenjen az „élelmiszer-sivatagok” („*food deserts*”), vagyis a friss és jó minőségű élelmiszerrel kevésbé ellátott területek kialakulásának és a termelés túlzott specializálódásának kockázata ⁽³⁾. Ugyanakkor növelni kell a gazdaságokat, valamint a feldolgozást és a piacokat is felölelő hatékony forgalmazási rendszer előnyeit.

1.7. Az elegendő mennyiségű és egészséges élelmiszerek hosszú távú termelésének és a megfelelő megélhetésnek a biztosítása érdekében fontos, hogy a természeti erőforrásokat fenntartható módon használják, megőrizve a talaj- és vízkészleteket, küzdve az éghajlatváltozás és a biológiai sokféleség csökkenése ellen, valamint védve az állatok jólétét. Az EU-nak emellett meg kell erősítenie a helyi és regionális termelést is annak érdekében, hogy összehangolja a kiegyensúlyozott élelmiszer-termelést és -feldolgozást az alacsony szén-dioxid-kibocsátással.

1.8. A KAP létfontosságú gazdasági, társadalmi és környezeti szerepet játszik. Stabilizálnia kell a piacokat a válságok idején, miközben biztonsági hálót nyújt a mezőgazdasági termelőknek és feldolgozóknak, és védi a környezetet, az éghajlatot, a munkaerőt és az állatok jólétét. A KAP szerepet játszik a stratégiai termelési kapacitás, az élelmiszer- és élelmiszer-biztonság fenntartásában.

1.9. A gazdaságok, termékeny mezőgazdasági földterületek és vizek olyan stratégiai értéket képviselnek, amelyet egy bizonyos szintig Unió-szerte védeni kell: ezek alkotják nyitott stratégiai élelmiszer-önrendelkezésünk gerincét.

1.10. Az EGSZB megismétli azt az ajánlását, hogy vizsgálják meg egy többszereplős és többszintű európai élelmiszer-politikai tanács létrehozásának lehetőségét ⁽⁴⁾. A nyitott stratégiai autonómia keretében egy ilyen tanács többek között ellenőrző szerepet tölthetne be, és segíthetne az élelmiszer-ellátási lánc kockázatainak értékelésében és előrejelzésében.

1.11. Az EU-nak biztosítani kell a határok biztonságos nyitva tartását, valamint a munkaerő és az élelmiszertermelés és -elosztás logisztikájának fenntartását („zöld sávok”) az EU-n belül és harmadik országok felé egyaránt. Ehhez erős koordinációs mechanizmusra van szükség a tagállamok, az Európai Bizottság és a harmadik országok között.

2. Bevezetés

2.1. E saját kezdeményezésű vélemény célja, hogy megvizsgálja Európa „nyitott stratégiai autonómiájának” koncepcióját a jövőbeli élelmiszerbiztonság és fenntarthatóság szempontjából, és a civil társadalomtól származó jövőorientált álláspontokat és szakpolitikai ajánlásokat mutasson be. A vélemény különösen a közelmúltbeli események, például a Covid19, a szélsőséges időjárás, a kibertámadások és a politikai/társadalmi feszültségek kapcsán felmerülő kérdésekhez nyújt „gondolatébresztőt”.

2.2. A „nyitott stratégiai autonómiát” lehetőségnek kell tekinteni arra, hogy az EU garantálja az élelmiszer-ellátás biztonságát és magas szintű fenntarthatósági normákat határozzon meg, különösen az európai zöld megállapodással és az ENSZ fenntartható fejlődési céljaival összefüggésben. Az élelmiszer fenntarthatóságával kapcsolatos európai kihívást mind az Unión belül, mind az Unión kívül kezelni kell, és ez a vélemény azt is meg fogja vizsgálni, hogy miként lehetne biztosítani és javítani a fenntartható élelmiszerek hozzáférhetőségét minden uniós polgár számára, különösen válságok idején.

2.3. A vélemény számos olyan javaslatra és konkrét elképzelésre épül, amelyet az EGSZB már korábbi munkája során is előterjesztett ⁽⁵⁾. Ezeket a javaslatokat a következőképpen összegezzük:

- egy átfogó élelmiszerpolitika előmozdítása az EU-ban, amelynek célja a fenntartható élelmiszerrendszereken alapuló egészséges étrend kialakítása, a mezőgazdaság összekapcsolása a táplálkozással és az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal, valamint olyan ellátási láncok biztosítása, amelyek az európai társadalom minden rétege tekintetében biztosítják a közegészség védelmét. Egy ilyen politika – amely most már tükröződik az Európai Bizottság „termelőtől a fogyasztóig” stratégiájában – javíthatja az élelmiszerekkel kapcsolatos szakpolitikai területek közötti összhangot, újból értékkel ruházhatja fel az élelmiszereket, és hosszú távra előmozdíthatja az élelmiszerekkel kapcsolatos termelési- és fogyasztóközpontúság helyett a tudatos polgároknak az élelmiszerlánc alakításában való aktív részvételét („*food citizenship*”),

⁽³⁾ COVID-19 and the food phenomena, FAO

⁽⁴⁾ HL C 129., 2018.4.11., 18. o., valamint HL C 429., 2020.12.11., 268. o.

⁽⁵⁾ Többek között: HL C 129., 2018.4.11., 18. o., HL C 190., 2019.6.5., 9. o., HL C 429., 2020.12.11., 268. o., HL C 429., 2020.12.11., 66. o., HL C 440., 2018.12.6., 165. o., az EGSZB véleménye: Egy méltányos élelmiszer-ellátási lánc felé (HL C 517., 2021.12.22., 38. o.).

- a rövid élelmiszerellátási láncokban rejlő lehetőségek kiaknázása, agroökológia és termékminőségi rendszerek,
- tisztességes árak szavatolása és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok betiltása,
- a zöld megállapodás „termelőtől a fogyasztóig” stratégiájának és biodiverzitási stratégiájának globális fenntarthatósági normaként való beépítése minden jövőbeli uniós kereskedelmi megállapodásba,
- a civil társadalom és az élelmiszer-ellátási lánc valamennyi érdekelt fele strukturált bevonásának és részvételének biztosítása, többek között az európai élelmiszer-politikai tanácson keresztül.

2.4. Végezetül pedig a saját kezdeményezésű vélemény célja az is, hogy értékes információkkal szolgáljon a zöld megállapodás „termelőtől a fogyasztóig” stratégiájával, a KAP-pal, a kereskedelem-politika felülvizsgálatával és a stratégiai előrejelzési programmal kapcsolatos folyamatban lévő munkához, az elemzés középpontjába az EU élelmiszerbiztonságát és az élelmiszer fenntarthatóságát állítva.

2.5. 2021 szeptemberében az ENSZ élelmiszeri rendszerekről szóló csúcstalálkozót tartott azzal a céllal, hogy segítse az országokat a 17 fenntartható fejlődési cél, különösen a 2. fenntartható fejlődési cél, az éhezés megszüntetése elérésében. Az EGSZB közreműködött ebben a vitában ⁽⁶⁾.

3. A nyitott stratégiai autonómia – az élelmiszerrendszer kulcselemei

3.1. Az Európai Bizottság szerint a „nyitott stratégiai autonómia” azt jelenti, hogy – a stratégiai érdekeit és értékeit tükröző vezető szerep és elkötelezettség révén – az EU képes meghozni a maga döntéseit és formálni a körülötte levő világot. Ez lehetővé teszi, hogy az EU gazdaságilag és geopolitikailag is erősebbé váljon azáltal, hogy ⁽⁷⁾:

- nyitott a kereskedelem és a beruházások előtt, ami segít az EU gazdaságának abban, hogy kilábaljon a válságokból, valamint megőrizze versenyképességét, és kapcsolatban maradjon a világgal,
- fenntartható és felelősségteljes, nemzetközi szinten vezető szerepet vállal egy zöldebb és igazságosabb világ kialakításában, megerősíti a meglévő szövetségeket, és számos partnerrel együttműködik,
- határozottan fellép a tisztességtelen és kényszerítő gyakorlatokkal szemben, és kész érvényt szerezni jogainak, miközben a globális problémák megoldása érdekében mindig a nemzetközi együttműködést részesíti előnyben.

3.2. A „nyitott stratégiai autonómiát” az élelmiszerrendszerek tekintetében jobban meg kell határozni. Az EGSZB hozzá kíván járulni az arról való gondolkodáshoz, hogy az EU hogyan készülhet fel jobban a jövőbeli válságokra. Ennek az európai helyreállítási terv részét kell képeznie, például a Next Generation EU forrásainak felhasználásán keresztül.

3.3. Az EGSZB azt javasolja, hogy a nyitott stratégiai autonómia fogalmát az élelmiszertermelés, a munkaerő és a méltányos kereskedelem alapján határozzák meg, azzal az átfogó céllal, hogy igazságos, fenntartható és reziliens élelmiszer-ellátás révén minden uniós polgár számára garantálják az élelmiszerbiztonságát és fenntarthatóságát.

3.4. Élelmiszer-termelés

3.4.1. Az élelmiszerbiztonságot nemzetközi, nemzeti és helyi perspektívából kell megközelíteni. A világ lakosságának 55 %-a olyan városokban él, ahol kevés friss élelmiszert termelnek – ezek az úgynevezett „élelmiszer-sivatagok”. Az ENSZ azzal számol, hogy 2050-re ez az arány 68 %-ra emelkedik. Az előrejelzések szerint az urbanizáció és a világ népessége általános növekedésének együttes hatására 2050-re további 2,5 milliárd emberrel fog bővülni a városi területek lakossága ⁽⁸⁾. Az európai urbanizáció szintje 2050-re várhatóan körülbelül 83,7 %-ra fog növekedni ⁽⁹⁾.

3.4.2. Az Európai Unió belső piacán naponta szállítanak élelmiszereket elsősorban a vidéki területekről és a feldolgozóiparból a városi szupermarketekbe. A 2020–2021-es lezárások idején azonban egyre nagyobb népszerűségnek örvendtek a fogyasztók körében a helyi mezőgazdasági üzemek saját boltjai és a webáruházak.

⁽⁶⁾ Hozzájárulás az élelmiszeri rendszerekről szóló 2021. évi ENSZ-csúcstalálkozóhoz, EGSZB.

⁽⁷⁾ A kereskedelem-politika felülvizsgálata, Európai Bizottság.

⁽⁸⁾ 2050-re a világ népességének 68%-a városi térségekben fog élni, ENSZ.

⁽⁹⁾ Urbanizáció Európában, Európai Bizottság; A világ urbanizációs kilátásai: 2018-as felülvizsgálat.

3.4.3. A rövid ellátási láncok fejlesztése hozzájárul Európa rezilienciájához. A helyi csatornáknak összhangban kell lenniük a lakosság igényeivel és a területi és éghajlati sajátosságokkal. A feldolgozási kapacitásokat helyi szinten jobban kell fejleszteni.

3.4.4. A termelés diverzifikációja szintén segít növelni az EU rezilienciáját. A „termelőtől a fogyasztóig” stratégia előirányozza a biogazdálkodásra szánt mezőgazdasági földterületek növelését, emellett pedig a konyhakertek és a városi és a vertikális gazdálkodás⁽¹⁰⁾ is olyan érvényes lehetőségek, amelyek csökkentik az élelmiszerek szállítási útját, és egyre népszerűbbé válnak. Ezeket a kezdeményezéseket össze kell kapcsolni más helyi és regionális élelmiszer-termeléssel és -feldolgozással, hogy biztonsági hálót lehessen létrehozni.

3.4.5. A veszélyeztetett pontok feltérképezésének kiemelt helyet kell kapnia az EU napirendjén. A tagállamoknak és az Európai Bizottságnak együtt kell működniük a hiányosságok feltárásában, az élelmiszer-pazarlás csökkentésében, a forgatókönyvek kidolgozásában, valamint a célzott képzés és kommunikáció összehangolásában.

3.4.6. Az intelligens élelmiszerkészlet-gazdálkodásnak az EU nyitott élelmiszer-önrendelkezési stratégiájának részét kell képeznie. Ennek magában kell foglalnia a stratégiai készletek rendszeres rotációját, miközben el kell kerülni a kereskedők spekulációit – például az áruk és az élelmiszerek termelési költségek alatti áron való felvásárlását⁽¹¹⁾, – és az erős piaci reakciókat a piac átláthatóságának biztosításával.

3.5. Munkaerő

3.5.1. Nincs elég képzett és gazdálkodni akaró fiatal. 2016-ban minden 35 évnél fiatalabb uniós gazdálkodóra több mint hat 65 évnél idősebb gazdálkodó jutott⁽¹²⁾.

3.5.2. Emellett a katasztrófák által okozott károk és veszteségek aránytalanul nagy részét továbbra is a mezőgazdasági termelők viselik. A katasztrófák növekvő gyakorisága és intenzitása, valamint a kockázatok rendszerszintű jellege felborítja az emberek életét, tönkreteszi a megélhetésüket, és veszélyezteti egész élelmiszerrendszerünket.

3.5.3. Alapvető fontosságú, hogy Európában növeljük a mezőgazdasági munkaerő létszámát, védjük a gazdálkodást és a termékeny mezőgazdasági földterületeket, valamint biztosítsuk a mezőgazdasági ismeretek és innovációk megfelelő rendszereit (AKIS). A fiatalokat és a nőket ösztönözni kell arra, hogy kezdjenek el gazdálkodni, és vonzóvá kell tenni számukra, hogy több évre a gazdaságokban maradjanak.

3.5.4. A fenntartható és rugalmas élelmiszerrendszer megvalósításának előfeltétele, hogy az uniós és nem uniós munkavállalók számára tisztességes munkakörülményeket biztosítsunk a mezőgazdaságban és az élelmiszeripari ágazatban az ellátási lánc minden szintjén. Megfelelő finanszírozást, tisztességes és magasabb béreket, tisztességes árakat, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz nyújtott támogatásokat és szezonális munkavállalói jogokat kell biztosítani.

3.5.5. Az EGSZB véleménye szerint az átfogó uniós élelmiszer-politikának a következőkre kell kiterjednie: gazdasági, környezeti és társadalmi-kulturális fenntarthatóság. Ezért feltétlenül biztosítani kell, hogy „a termelőtől a fogyasztóig” stratégia alapjaiban alakítsa át az ellátási lánc dinamikáját, és tartós javulást érjen el a mezőgazdasági termelők jövedelme és megélhetése terén⁽¹³⁾. Kérdéses, hogy ez a szükséges alapvető változás bekövetkezik-e, ha nem vezetnek be a megfelelő politikai és gazdasági ösztönzőket?

3.6. Kereskedelem

3.6.1. Az EU-27 agrár-élelmiszeripari exportjának értéke 2020-ban 184,3 milliárd euro volt, ami 1,4 %-os növekedést jelent 2019-hez képest, míg a behozatal 122,2 milliárd euro volt, 0,5 %-kal több az előző évinél. Az agrár-élelmiszeripari kereskedelmi többlet 2020-ban 62 milliárd euro volt, 3 %-kal több, mint 2019-ben⁽¹⁴⁾. A Közös Kutatóközpont szerint 1 milliárd eurónyi agrár-élelmiszeripari export átlagosan 20 000 munkahelyet teremt, ebből 13 700 munkahelyet a primer szektorban. Ugyanakkor 2016-ban a mezőgazdaság az EU teljes foglalkoztatásának mintegy 4,2 %-át tette ki⁽¹⁵⁾.

⁽¹⁰⁾ Vertical farming, WUR.

⁽¹¹⁾ Az EGSZB véleménye: „Egy méltányos élelmiszer-ellátási lánc felé”, NAT/823 (HL C 517., 2021.12.22., 38. o.).

⁽¹²⁾ CAP – Structural change and generational renewal, Európai Bizottság.

⁽¹³⁾ HL C 429., 2020.12.11., 268. o.

⁽¹⁴⁾ 2020 a year of stability for EU agri-food trade, Európai Bizottság.

⁽¹⁵⁾ Mezőgazdasági termelők és mezőgazdasági munkaerő – statisztika, Eurostat

3.6.2. Az Egyesült Királyság, az Egyesült Államok, Kína, Svájc és Japán voltak az EU legnagyobb agrár-élelmiszeripari piacai; ezekbe az országokba irányult a teljes export több mint 52 %-a. Az EU agrár-élelmiszeripari importjának legnagyobb forrásai 2020-ban az Egyesült Királyság, Brazília, az USA, Ukrajna és Kína voltak.

3.6.3. Az EU jelentős szerepet játszik az agrár-élelmiszeripari termékek globális kereskedelmében, és alapvető fontosságú, hogy kereskedelempolitikája összhangban legyen fenntarthatósági célkitűzéseivel. Egy korábbi véleményében ⁽¹⁶⁾ az EGSZB azt javasolta, hogy a zöld megállapodás „termelőtől a fogyasztóig” stratégiáját és biodiverzitási stratégiáját globális fenntarthatósági normaként építsék be minden jövőbeli uniós kereskedelmi megállapodásba. Elismerte a szabályokon alapuló, egyenlő versenyfeltételek mellett működő kereskedelem fontosságát és értékét, ahogy azt is, hogy ez nagymértékben hozzá fog járulni a Covid19-válságot követő gazdasági helyreállításhoz.

3.6.4. A mezőgazdasági termeléshez felhasznált alapanyagoktól való függőség csökkentése érdekében az EU-nak támogatnia kell az alacsony alapanyag-felhasználású gyakorlatokat, különösen a fosszilis tüzelőanyagok és a növényvédő szerek tekintetében, és elő kell mozdítania a mezőgazdasági alapanyagok európai termelési kapacitását.

3.6.5. Innovatív rendszerekre van szükség a természeti erőforrások védelme és bővítése érdekében, miközben elősegítik a hatékony termelést ⁽¹⁷⁾. Az új technológiák, robotok és oltóanyagok fontos fejlesztendő eszközök.

4. Kockázatkezelés és stressztesztelési forgatókönyv

4.1. A FAO szerint az emberiség és az élemezésbiztonságunk számos új és korábban nem látott fenyegetéssel néz szembe, például éghajlati összeomlás miatt bekövetkező szélsőséges időjárással, betegségekkel és világjárványokkal. A mezőgazdaságnak is sokféle kockázattal kell szembenéznie, amelyek kölcsönhatásban állnak egymással egy rendkívül összekapcsolt világban ⁽¹⁸⁾.

4.2. A FAO jelentése szerint 2020–2021-ben az élelmiszerárak 2011 óta a legmagasabb szintre emelkedtek ⁽¹⁹⁾. Gyakran számolnak be arról, hogy az áringadozást részben a spekuláció hajtja. Az ENSZ és az OECD jelentése szerint 2020-ban 720–811 millió ember éhezett. 2020-ban a világon majdnem minden harmadik ember (2,37 milliárd) nem jutott megfelelő élelmiszerhez, ami egy év alatt 320 millió fős növekedést jelent ⁽²⁰⁾.

4.3. A Covid19-világjárvány rámutat arra, hogy az élemezésbiztonság még Európában sem tekinthető magától értetődőnek. Az élelmiszerlánc minden szereplője és tevékenysége rendkívüli módon összefonódik egymással. A világjárvány idején az országok kereskedelmi korlátozásokat vezettek be. A tagállamok még az EU-n belül is egyoldalú intézkedéseket hoztak a határok lezárására, veszélyeztetve az élelmiszerek szállítását és az idénymunkások mozgását. A mezőgazdasági termelők és az élelmiszerláncon belüli partnerek gyors alkalmazkodásának köszönhetően a termelés, a feldolgozás és a forgalmazás folytatódott. Az Európai Bizottság intézkedéseket hozott a belső piac működésének fenntartása érdekében is. A válság azonban sok vállalkozót sújtott gazdaságilag, mivel az utazást korlátozták, az idegenforgalmat és vendéglátást pedig felfüggesztették.

4.4. A kibertámadások, például a zsarolóvírus-támadások valós válságokhoz vezetnek, mivel ma már sok minden online működik („a dolgok internete”). Az AP sajtóügynökség jelentése szerint a kiberbűnözőknek fizetett átlagos összeg 2020-ban 311 %-kal, 310 000 dollárra emelkedett. Az áldozatok átlagosan csak 21 nap után kapták vissza a hozzáférést az adataikhoz ⁽²¹⁾.

⁽¹⁶⁾ HL C 429., 2020.12.11., 66. o.

⁽¹⁷⁾ The future of food and agriculture, FAO.

⁽¹⁸⁾ The impact of disasters and crises on agriculture and food security: 2021, FAO.

⁽¹⁹⁾ A FAO élelmiszerár-indexe, FAO.

⁽²⁰⁾ 2021 State of Food Security and Nutrition in the World, WFP.

⁽²¹⁾ Cyber attack on US pipeline is linked to criminal gang, AP News.

4.5. 2021 áprilisában a legnagyobb holland áruházláncnál (Albert Heijn) több napra kifogytak bizonyos sajt készítmények, mert az egyik nagy forgalmazót kibertámadás érte⁽²²⁾. Nemrégiben megtámadták a világ legnagyobb húscsomagoló vállalatát, a JBS-t. Ez felerősítette az Egyesült Államokban az ország élelmiszerellátásának biztonságával kapcsolatos aggodalmakat⁽²³⁾. Úgy tűnik, hogy a vállalatok sok kibertámadást nem jelentenek be, hogy elkerüljék a piaci reakciókat, például a felhalmozást és az árak felszökését. A kibertámadások akkor is jelentős hatást fejtettek ki a vállalatokra, ha nem ők voltak a támadás közvetlen célpontjai; ilyen volt például 2021 júliusában a svédországi Cooperative csoport több száz üzletének bezárása az amerikai Kaseya szoftverszállítót ért zsarolóvírus-támadást követően⁽²⁴⁾.

4.6. Ugyanilyen aggasztó volt, hogy 2021. április elején egy 200 000 tonnás konténerszállító hajó elzárta a Szezi-csatornát. Az ilyen incidensek a globális ellátási láncok sebezhetőségére mutatnak rá. Ha ezek a láncok néhány napra megszakadnak, hosszú időbe telik, amíg újra helyreállnak, és ez áremelkedést okozhat a fogyasztók és a vállalatok számára.

4.7. Szeptemberben az Európai Bizottság közzétette 2021. évi **stratégiai előrejelzési jelentését**, amely a nyitott stratégiai autonómiát helyezi a középpontba⁽²⁵⁾. Az Európai Bizottság a „fenntartható és reziliens élelmiszerrendszerek biztosítását” az EU globális vezető szerepének megerősítése szempontjából kulcsfontosságú stratégiai területnek tartja. E tekintetben megemlíti, hogy az ellenállóképes és fenntartható élelmiszerrendszerek megóvása érdekében be kell ruházni az innovációba⁽²⁶⁾.

4.8. Ezenfelül a Közös Kutatóközpont nemrégiben kiadott technikai dokumentuma adja a hátterét az Európai Bizottság 2020. évi stratégiai előrejelzési jelentésében bemutatott reziliencia-eredménytábláknak⁽²⁷⁾. Ez magában foglalja a helyi szolgáltatásokhoz való hozzáféréssel és az élelmiszerimporttól való függéssel kapcsolatos sebezhetőségi mutatókat, és alátámasztja az élelmiszerek geopolitikai jelentőségét. Az eredménytábla segít a sebezhetőség feltérképezésében és a célzott stresszteszt kidolgozásában. Ez azonban általános megközelítés, mivel nincs egyetlen mutató, és a reziliencia-eredménytáblák jelenleg felülvizsgálat alatt állnak.

4.9. Az ellátási láncoknak az időzített termelésről és szállításról át kell térniük arra, hogy felkészülnek minden lehetőségre. Monopolhelyzetben lévő beszállítóktól való függés esetén bizonyos áruk esetében ellenséges kormányok beavatkozásával is számolni lehet. Ez a probléma a mezőgazdasági termelők és az élelmiszer-feldolgozók alapanyag-ellátása kapcsán is felmerülhet. Az EGSZB ezért az EU-ban az élelmiszerek rendelkezésre állásának biztonsági felülvizsgálatát szorgalmazza. Ezt **forгатókönyv-elemzésekkel** kellene elvégezni.

4.10. A sebezhetőségek feltárására stressztesztelést kell alkalmazni. Például: milyen következményei lehetnek egy több napig tartó helyi/regionális/országos energia- és távközlési hálózati kiesésnek? Széles körben elfogadott tény, hogy ez az egyik legnagyobb kockázat bármely ország kritikus infrastruktúrájára nézve, beleértve az élelmiszerellátást is. Az élelmiszerellátásra gyakorolt közvetlen hatások a következők: az áram-, víz- és gázellátás kiesése; a hűtési és fagyasztási kapacitás csökkenése; a főzési, sütési és feldolgozási/gyártási létesítmények leállása; a fűtés és a világítás leállása; nem tudják biztosítani az alapvető élelmiszer-higiéniát; valamint nem tudják beszerezni az elosztó járművekhez vagy az ellátási lánc egyéb területeihez szükséges üzemanyagot. Ugyanakkor az egyéb kritikus infrastruktúrára gyakorolt hatásokból eredő közvetett hatások is jelentős következményekkel járhatnak. A távközlés és adatkommunikáció tartós hiánya komoly és azonnali kihívások elé állítaná a vállalatok belső kommunikációját, valamint a kormányzati szervekkel, beszállítókkal, ügyfelekkel és fogyasztókkal folytatott kommunikációját, amelynek célja a létfontosságú információk terjesztésének elősegítése, valamint az újabb rendelkezések és a kifizetések működtetése, többek között a banki kapcsolatrendszeren keresztül.

4.11. Az EGSZB ennek a forгатókönyvnek a további vizsgálatát ajánlja.

⁽²²⁾ Kaasschaarste bij Albert Heijn na hack leverancier, de Volkskrant.

⁽²³⁾ Hacking American beef: the relentless rise of ransomware, Financial Times.

⁽²⁴⁾ NCSC statement on Kaseya incident, NCSC.

⁽²⁵⁾ 2021. évi stratégiai előrejelzési jelentés, Európai Bizottság.

⁽²⁶⁾ Az EU nyitott stratégiai autonómiájának kialakítása és biztosítása 2040-ig és azon túl, Közös Kutatóközpont.

⁽²⁷⁾ Reziliencia-eredménytáblák, Európai Bizottság.

5. Ajánlások további intézkedésekre

5.1. A nyitott stratégiai autonómia koncepciója lehetőségeket kínál, de kockázatokat is rejt magában. Az EU jóléte a világkereskedelemtől is függ, és így a kereskedelemre vonatkozó egyértelmű szabályoktól és intézkedések meghatározásától.

5.2. Élelmiszerhiány vagy annak látszata esetén pánikszerű vásárlásokra kerülhet sor, s e közben a fogyasztóknak nem lesz sok kedvük az éghajlatra, a biológiai sokféleségre vagy az állatjólétre gondolni. Európa tehát csak akkor válhat zölddebbé, ha reziliensebbé is válik.

5.3. A Covid19 rámutatott arra, hogy ha az ellátási láncok hosszabb időre megszakadnak, annak tovagyűrűző hatásai vannak az egész gazdaságban. Több évbe is beletelhet, mire visszaáll a normális állapot.

5.4. A nyitott stratégiai élelmiszer-önrendelkezés nem létezhet tisztességes és nyitott kereskedelempolitika nélkül. Az Európai Unió nem térhet vissza a protekcionista politikákhoz, mert ez új sebezhetőségeket teremtené, és nagy károkat okozhatna⁽²⁸⁾. Például: az EU gabonát szállít Észak-Afrikába és a Közel-Keletre. A nemzetközi ellátási láncok gyakran hatékonyabbak és diverzifikáltabbak, és ezért gyorsabban képesek alkalmazkodni az új sokkhatásokhoz, mint a helyi ellátási láncok.

5.5. Az EU-nak értékelnie kell, hogy mely esetekben és mely termékek esetében az önállóságra törekvés az észszerű megközelítés. Jobban kell tudatosítani a fogyasztók és a nagyközönség körében az ellátási láncok működési módját.

5.6. Az EU-nak az ENSZ-szel és kereskedelmi partnereivel együtt foglalkoznia kell az élelmiszer-ellátás bizonytalanságának kiváltó okaival, és közre kell működni az élelmiszerrendszer olyan nyira szükséges átalakításában, amely a mezőgazdaságot a sokkhatásokkal szemben ellenállóbbá teszi. A kormányoknak szerepük van abban, hogy támogassák az ellátási láncok fenntarthatóbbá, szilárdabbá és biztonságosabbá válását.

5.7. Franciaország és Hollandia egy nemrégiben kiadott közös informális dokumentumban szigorúbb uniós kereskedelmi feltételeket, többek között egy **felelős üzleti magatartásra (RBC)** vonatkozó uniós tervet sürgetett. Ennek koherens és harmonizált politikát kell biztosítani, miközben fenntartja az egyenlő versenyfeltételeket az EU belső piacán. A tisztességes kereskedelem, a felelős termelés és az ellátási láncok irányításának előmozdítására irányuló uniós megközelítés átfogó stratégiáját a felelős üzleti magatartásra vonatkozó uniós tervnek kell szolgáltatnia.

5.8. Spanyolország és Hollandia nemrégiben közös informális dokumentumot dolgozott ki arról, hogy a nyitott gazdaság megőrzése mellett hogyan kell törekedni a stratégiai autonómiára. Az említett dokumentum egyik pontja az volt, hogy a „nyitott stratégiai autonómiának” az **Európa jövőjéről szóló konferencián** megvitatandó kérdések között kell szerepelnie.

5.9. Ebben az összefüggésben jelentőséggel bír a kellő gondosságról⁽²⁹⁾ és a „termelőtől a fogyasztóig” stratégiához kapcsolódó magatartási kódexről⁽³⁰⁾ folyó uniós vita is. E tekintetben az agrár-élelmiszeripari ágazatban működő vállalatoknak és szervezeteknek most lehetőségük van arra, hogy aláírják a felelősségteljes üzleti és marketinggyakorlatokra vonatkozó magatartási kódexet, amelyet az Európai Bizottság a „termelőtől a fogyasztóig” stratégia részeként indított el⁽³¹⁾.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽²⁸⁾ Minden jövőbeli uniós kereskedelmi megállapodásnak globális fenntarthatósági normaként tartalmaznia kell a zöld megállapodás „termelőtől a fogyasztóig” és biodiverzitási stratégiáit is (HL C 429., 2020.12.11., 66. o.).

⁽²⁹⁾ Towards a mandatory EU system of due diligence for supply chains, Euractiv.

⁽³⁰⁾ Felelősségteljes üzleti és marketinggyakorlatokra vonatkozó magatartási kódex, Európai Bizottság.

⁽³¹⁾ Az EGSZB véleménye: Az élelmiszer-vállalkozási stratégiák és tevékenységek összehangolása a fenntartható fejlődési célkitűzésekkel a Covid19 utáni fenntartható helyreállítás érdekében (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 564. PLENÁRIS ÜLÉSE – INTERACTIO,
2021.10.20.–2021.10.21.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A 2020. évi új iparstratégia frissítése: Erősebb egységes piac kiépítése Európa fellendülése érdekében

(COM(2021) 350 final)

(2022/C 105/10)

Előadó: **Sandra PARTHIE**Társelőadó: **Dirk BERGRATH**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.7.1.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.9.30.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.21.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	194/0/0

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Egy koherens iparstratégiának két tényezőre: a világiárvány utáni helyreállításra és újjáépítésre, illetve a rezilienciára kell összpontosítania. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) üdvözli a zöld és digitális jövőt szolgáló átállási pályák közös létrehozására irányuló felhívást, és hangsúlyozza, hogy ezt az iparral, a hatóságokkal, a szociális partnerekkel és más érdekelt felekkel partnerségben kell megvalósítani. Az EGSZB szerint az iparstratégia sikeres és koherens végrehajtásának első lépése a versenyképességre és az innovációra összpontosító megfelelő keret kialakítása. Ezzel a két kérdéssel – egyértelmű célokat kitűzve – minden ökoszisztéma kapcsán foglalkozni kell.

1.2. Ezzel összefüggésben az EGSZB olyan célzott fő teljesítménymutatókat szorgalmaz, amelyek nemcsak az ökoszisztéma versenyképességét mérik, hanem horizontális kérdéseket is, és hangsúlyozza, hogy rendszeresen értékelni kell a kiválasztott mutatókat, és idővel módosítani kell azokat vagy le kell cserélni őket.

1.3. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság meg akarja tartani, illetve növelni akarja az európai ipari és feldolgozóipari bázist, és hangsúlyozza, hogy a szociális partnereknek és a civil társadalmi szervezeteknek kulcsszerepük van, és be kell vonni őket az európai ipar jövőjének megtervezésébe. Az EGSZB kéri továbbá, hogy a klímasemlegesség és a digitális átállás megvalósítása érdekében tervezett intézkedéseket hangolják össze a társadalmi jóllét és a fenntartható növekedés célkitűzésével.

1.4. Az EGSZB egyetért azzal, hogy az értékláncok rezilienciája egyre fontosabbá vált, és támogatja az ellátási láncok biztosítása és a vállalkozások rezilienciájának fokozása érdekében tett európai bizottsági erőfeszítéseket, mivel ez fontos az európai uniós gazdaság számára, főként hogy a Covid19-világiárvány váratlan hiányosságokra világított rá, többek közt az egységes piacon is.

1.5. A világválság egy területen sajnálatos módon hozzájárult a fejlett és a kevésbé fejlett uniós tagállamok közötti szakadék mélyítéséhez. Ez tovább veszélyezteti a társadalmi és gazdasági kohéziót. A Next Generation EU példa nélküli eszköz ahhoz, hogy az EU enyhíteni tudja ezt a hatást, ezért fel kell használni az európai tagállamok és régiók közötti konvergencia javítására, többek között a fenntartható és digitális Európára való kettős átállás tekintetében is.

1.6. Az ipari szövetségek sikeres módszernek bizonyulnak a nagyszabású és határokon átnyúló ipari projektek fejlesztéséhez a stratégiai területeken. Ezek az ipari szövetségek a közös európai érdeket szolgáló fontos projektekkel együtt alapvetően fontosak a helyreállításához, valamint az európai szabványok és kulcstechnológiák előmozdításához, különösen azokon a területeken, ahol a piac erre önmagában nem képes vagy torzul.

1.7. Véleményünk szerint az ilyen projektek sikeres végrehajtásához szoros párbeszédre van szükség a munkavállalók képviselőivel és a szakszervezetekkel, valamint a vállalatok képviselőivel és a munkáltatói szervezetekkel, hogy a lehető legjobban bevonjuk a szakértelmüket, és csökkentjük az átalakítással kapcsolatos bizonytalanságokat. Ezeket hatásvizsgálattal kell kiegészíteni arra vonatkozóan, hogy a dekarbonizációs folyamatok milyen hatást gyakorolnak az értékteremtésre, a foglalkoztatásra, valamint a dekarbonizált ipari termeléshez és a körforgásos gazdasághoz szükséges készségekre.

1.8. Rendkívül fontos, hogy egyértelmű és megfelelő intézkedéseket határozzanak meg az európai mkkv-k⁽¹⁾ támogatására, és az EGSZB támogatja azt a szándékot, hogy biztosítsanak hozzáférhető támogatást a különböző méretű vállalkozások számára az innovációhoz és a digitalizáció teljeskörű bevezetéséhez. A vállalatok munkaerő-felvételi nehézségeinek enyhítése és a képzett munkaerő vonzása érdekében felül kell vizsgálni egyes szakpolitikákat, valamint vállalkozásbarát környezetre, továbbá beruházásokra van szükség a szociális infrastruktúra, a munkavállalók készségei és képzése, valamint a tisztességes munkakörülmények terén.

1.9. A stratégiai értékláncokban mutatkozó hiányosságok, valamint a szakképzett munkaerő hiánya aláássa az európai iparágak azon képességét, hogy gyorsan kilábaljanak a világválságból. Alapvető fontosságú, hogy a tagállamok és az EU – többek között az újraiparosítás, a körforgásos gazdaság, a kereskedelempolitika és a készségekre irányuló intézkedések révén – határozottan fellépjenek a stratégiai függőségek⁽²⁾ kezelése érdekében. Általában a vállalkozások vannak a legjobb helyzetben ahhoz, hogy felülvizsgálják és átalakítsák ellátási láncukat, ezért támogatni kell őket ebben a törekvésben.

1.10. Az EU-nak – a befektetők vonzása és a gazdasági tevékenységek támogatása érdekében – nyitottnak, tisztességesnek és értékalapúnak kell maradnia. Az EGSZB mindazonáltal támogatja a nyitott és tisztességes egységes piacot, amely segít abban, hogy az európai vállalatok versenyképesek legyenek a külföldi piacokon is, ezért arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy gondoskodjanak arról, hogy a beruházások olyan digitális megoldásokba irányuljanak, amelyek hozzáadott értéket teremtenek az európai gazdaságok számára. A gazdaság digitalizációját inkluzív módon kell előmozdítani, megakadályozva a digitális diszkrimináció minden formáját.

1.11. Az EGSZB úgy véli, hogy a külföldi támogatásokból eredő tisztességtelen verseny elleni küzdelemre irányuló, az Európai Bizottság által bejelentett intézkedéscsomagnak eszközként kell szolgálnia Európa újraiparosításához és iparági értékláncainak támogatásához is. Az EGSZB támogatja továbbá az európai termelési láncok feltérképezését, az ipart állítva ennek az újjászervezésnek a középpontjába, és az európai szabványok jobb globális szintű érvényesítésére szólít fel.

2. Az Európai Bizottság közleménye

2.1. A közlemény a 2020. március 10-én közzétett „Új európai iparstratégia” című dokumentum frissített változata. A frissítés célja a világválság okozta válság európai gazdaságra és iparra gyakorolt hatásának feltérképezése. A közlemény ismerteti a válságból levont tanulságokat, és három fő témakörben határozza meg a szakpolitikai prioritásokat:

— az egységes piac ellenálló képességének erősítése;

— Európa stratégiai függőségeinek kezelése;

⁽¹⁾ Mikro-, kis- és középvállalkozások (mkkv-k).

⁽²⁾ Az EGSZB szeretne rámutatni, hogy itt stratégiai „függetlenségekről”, nem pedig a „függőségekről” volna logikus beszélni, de a koherencia érdekében továbbra is az Európai Bizottság által bevezetett terminológiát követi.

— az európai uniós ipar zöld és digitális átállásának felgyorsítása.

2.2. A frissített változat továbbá értékelést ad az egységes piac ellenálló képességéről és működéséről, felméri az egyes ipari ökoszisztémák szükségleteit, azonosítja a kulcsfontosságú sérülékeny ökoszisztémákban mutatkozó stratégiai függőségeket, és javaslatot tesz a stratégia végrehajtásának nyomán követésére szolgáló fő teljesítménymutatókra (KPI-k). Foglalkozik a kkv-k dimenziójával is, testre szabott pénzügyi támogatást és intézkedéseket javasolva a kkv-k és az induló vállalkozások segítéséhez a kettős átállás megvalósításában.

3. Általános észrevételek

3.1. Az EGSZB üdvözlöi az iparstratégia frissítését. A stratégiát felül kellett vizsgálni, hiszen a Covid19-válság az európai gazdaságot, az ipari értékláncokat, a mikro-, kis- és középvállalkozásokat és a polgárokat – különös tekintettel a fiatalokra, a munkájukat elvesztőkre, az alacsony jövedelműekre, a kiszolgáltatott csoportokra, például a fogyatékkal élőkre és a nőkre – egyaránt nyomás alá helyezte. Az ellátási láncokban további gyenge pontokra, függőségekre és hiányosságokra derült fény, és ezek sikeres kezeléséhez tényeken alapuló értékelésre van szükség. Az EGSZB üdvözlöi, hogy az Európai Bizottság meg akarja tartani és növelni akarja az európai ipari és feldolgozóipari bázist, és hangsúlyozza, hogy a szociális partnereknek és a civil társadalmi szervezeteknek kulcsszerepük van, és be kell vonni őket az európai ipar jövőjének megtervezésébe. Az EGSZB különösen hangsúlyozza, hogy a szociális párbeszédnek, a szociális partnereknek, a kollektív tárgyalásoknak és a munkavállalók bevonásának, valamint a civil társadalom szerepvállalásának döntő szerepe van a versenyképes iparpolitika megvalósításában.

3.2. Mivel azonban a Covid19 előtti kihívások sem szűntek meg, a 2020. évi európai iparstratégiában javasolt intézkedésekkel is meg kell teremteni az összhangot. A fellendülés időigényes lesz, és az európai iparágaknak, vállalatoknak és munkavállalóknak folyamatos támogatásra lesz szükségük a folyamat során. Az átmenet által támasztott kettős kihívás – az éghajlatváltozás kezelése és a digitalizáció előmozdítása – erőfeszítéseket követel meg a vállalatoktól és a hatóságoktól, és ezért annak központi szerepet kell játszania egy modern európai iparstratégiában. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a klímasemlegességre és a digitális átállásra irányuló intézkedéseknek összhangban kell lenniük a társadalmi jólét és a fenntartható növekedés célkitűzésével, hogy olyan igazságos átmenet valósulhasson meg, amelyben senki sem marad le. A Covid-19-válságból történő kilábalásra való összpontosítás mellett elengedhetetlen, hogy hosszabb távú perspektíva álljon rendelkezésre a zöld és digitális átmenet, valamint általában a termelékenység és a versenyképesség vonatkozásában.

3.3. Az EGSZB egyetért azzal, hogy egyre fontosabbá vált az értékláncok rezilienciája, és támogatja az ellátási láncok biztosítása és a vállalkozások rezilienciájának fokozása érdekében tett európai bizottsági erőfeszítéseket, mivel ez fontos az európai uniós gazdaság számára, a Covid19-világjárvány pedig váratlan hiányosságokra világított rá, többek közt az egységes piacon is. Az európai ipari bázist erős horizontális iparpolitikának kell támogatnia anélkül, hogy a piaci eredményekbe diszkrecionálisan beavatkozna. Az EGSZB felhívja a figyelmet az innováció fontosságára. Az ellátásbiztonság megfelelő szintjének megtalálására irányuló módoszatok kidolgozása és a zavarok kezeléséhez szükséges képességek megerősítése a politikai, de mindenképp a vállalati szereplők feladata kell, hogy legyen.

3.4. A készségek döntő fontosságúak a kettős átmenet támogatása és a fellendüléshez való hozzájárulás érdekében. Az EU kizárólag akkor lehet geopolitikai hatalom, ha nagyon versenyképes ipari bázissal, erős vállalatokkal, magasan képzett munkavállalókkal és az EU területén működő termelési létesítményekkel rendelkezik, továbbá világos és tisztességes belső piaci szabályai vannak. Az EGSZB támogatja a „készségfejlesztési paktum” kezdeményezést, amelynek célja a felnőtt munkavállalók át- és továbbképzését célzó intézkedések előmozdítása. A paktum keretében megvalósuló intézkedések kidolgozása – ideértve például a készségfejlesztési partnerségek ökoszisztémaként történő kialakítását, amely magában foglalja a köz- és magánszféra partnerségeit is – ágazati szinten, az ágazati szociális partnerek és az érintett civil társadalmi szervezetek bevonásával a leghatékosabb. Fontos továbbá, hogy a nemzeti készségfejlesztési kezdeményezések képzési lehetőségek biztosítására ösztönözzék a munkaadókat. Rendkívül fontos e tekintetben a területi dimenzió; a munkaerőpiacokat megfelelően értékelni kell annak érdekében, hogy minden régióban új munkahelyek jölessenek létre. Az EGSZB figyelemmel fogja kísérni ezeket a szempontokat, és arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy a szociális partnereket és a civil társadalmat is vonják be a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközhöz kapcsolódó tervek nyomán követésébe és végrehajtásába, amelyeknek összhangban kell lenniük az európai zöld megállapodással és az iparstratégiával. Európának magasan képzett munkaerőre van szüksége, amely alkalmazkodik a gazdaság előtt álló változásokhoz. A továbbképzések és átképzések sikerre vitele hatalmas kihívást jelent ⁽³⁾.

⁽³⁾ HL C 374., 2021.9.16., 16. o.

3.5. Az EGSZB üdvözli a Covid19-világjárvány hatásairól a stratégia keretében készült alapos elemzést. A javaslat szerinti folyamatos nyomonkövetési és megfigyelési tevékenységek és eszközök – mint például az egységes piacról szóló éves jelentés vagy a kritikus jelentőségű nyersanyagok nyomon követése – nagyon hasznos adathalmazokat eredményezhetnek Európa ipari erejének értékeléséhez és egy olyan horizontális iparpolitika megalapozásához, amely ismét globális vezető pozícióba helyezi Európát.

3.6. Azonban a stratégiák és tervek sora – ideértve például az európai zöld megállapodást vagy a Next Generation EU helyreállítási eszközt – nem elegendő, ha nem valósítják meg őket. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy gondoskodjanak róla, hogy az Európa helyreállítását célzó különféle tervek összhangba kerüljenek egymással, és rendelkezzenek a szükséges szabályozási keretekkel és ösztönzőkkel, hogy az ipari ágazat, annak vállalatai és munkavállalói képessé váljanak a fenntartható és digitális jövőre való áttérésre.

3.7. A szociális jogok európai pillérével összhangban a közpénzek e jelentős mértékű felhasználásának a társadalmi fenntarthatóság és szolidaritás elvét kell szolgálnia. Ennek vezérelvnek kell lennie az aktualizált stratégia végrehajtása során. A kihívások nagyságrendjét tekintve az Igazságos Átmenet Alapból jelenleg rendelkezésre bocsátott források nem elegendőek ahhoz, hogy a strukturális átalakulás folyamatában elegendő perspektívát teremtsenek az érintett régiók és munkavállalók számára. Az ipari ágazatban kizárólag akkor kerülhet sor igazságos átmenetre, ha azt összehangoltan valósítják meg. Az EGSZB úgy véli, hogy a közberuházásokat – a piachoz közelebb álló tevékenységek támogatásának elkerülése érdekében – olyan széles körű és nyitott kutatási programokon keresztül kell megvalósítani, mint a Horizont Európa.

3.8. Az ipar- és a kereskedelempolitika összekapcsolódik, kölcsönösen erősíteniük kell egymást, és kezelniük kell a piaci torzulásokat. A rugalmasság elérésének előfeltétele, hogy az EU továbbra is nyitott maradjon a kereskedelem és a beruházások előtt. A kereskedelem hozzájárulhat az ellátási láncok diverzifikálásához, és lehetővé teheti az EU számára, hogy akadálytalanul hozzáférjen az innovációs és termelési kapacitásunk növelése szempontjából létfontosságú inputokhoz⁽⁴⁾. Az EU kereskedelempolitikája hozzájárulhat globális versenyképességünk növeléséhez, többek között azáltal, hogy például a környezeti áruk és szolgáltatások kereskedelmének liberalizálása révén fokozza a kereskedelmi partnerek éghajlat-politikai ambícióit. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy minden uniós politikának elő kell mozdítania a fenntartható fejlődést mind európai, mind nemzetközi szinten, valamint biztosítania kell, hogy a gazdasági fejlődést társadalmi igazságosság, az emberi jogok tiszteletben tartása és magas szintű munkaügyi és környezetvédelmi normák kísérjék. Az EU-nak – a befektetők vonzása és gazdasági tevékenységének támogatása érdekében – nyitottnak, tisztességesnek és értékalapúnak kell maradnia.

3.9. Az egységes piac Európa legnagyobb értéke, és sikere kulcsfontosságú lesz az átállás lehetővé tételéhez. Az Európai Bizottságnak továbbra is a szabályok végrehajtására és érvényesítésére, valamint az egységes piacot jellemző, már a válság előtt is fennálló akadályok felszámolására kell összpontosítania.

3.10. A világjárvány egyes területeken tovább mélyítette a fejlett és a kevésbé fejlett uniós tagállamok közötti szakadékokat. Ez tovább veszélyezteti a társadalmi és gazdasági kohéziót. A Next Generation EU példa nélkül álló eszköz e hatás enyhítésére, de az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az iparstratégia frissítéséből hiányzik a regionális szempont, valamint a perifériakusság vagy földrajzi elhelyezkedés szempontja. Az ökoszisztéma-szemlélet önmagában nem lesz elég a helyzet orvoslásához és az eltérések mérsékléséhez. A stratégia egyik fő célkitűzése – a felfelé irányuló konvergenciára való törekvéssel egyidejűleg – a tagállamok és régiók közötti eltérések mérséklése kell, hogy legyen.

4. Az ipari tendenciák, értékláncok és a versenyképesség nyomon követése

4.1. A feldolgozóipar az innováció mozgatórugója, az értékláncok – beleértve a szolgáltatásokat is – gyűjtőpontjaként szolgál, továbbá nagy termelékenységű és magas jövedelmű munkahelyeknek ad otthont. A reziliens és korszerű, munkahelyeket megőrző és teremtő európai gazdaság- és iparpolitika sarokkövét a gyártás jövőjének biztosítása, az ipari termelés megerősítése és a kedvező üzleti és szabályozási környezet biztosítása kell, hogy jelentse.

4.2. A stratégiai értékláncokban mutatkozó hiányosságok, valamint a szakképzett munkaerő hiánya aláássa az európai iparágak azon képességét, hogy gyorsan kilábaljanak a világjárványból. A tagállamoknak és az EU-nak kezelniük kell a stratégiai függőségeket, többek között azáltal, hogy az EU területére vonzzák a stratégiai termelést, valamint a körforgásos gazdaság és kereskedelempolitikai intézkedések révén. Általában a vállalkozások vannak a legjobb helyzetben ahhoz, hogy felülvizsgálják és átalakítsák ellátási láncukat. Az EGSZB úgy véli, hogy a külföldi támogatásokból eredő tisztességtelen verseny elleni küzdelemre irányuló, az Európai Bizottság által bejelentett intézkedéscsomagnak eszközként kell szolgálni Európa újrapiarosításához és iparági értékláncainak támogatásához is. Azzal, hogy Európa stratégiai kapacitásait olyan új ipari szövetségek révén növeljük, amelyek egyébként nem jönnének létre, munkahelyeket és növekedést teremthetünk és egyben újjáalakíthatunk bizonyos stratégiai gyártási létesítményeket is.

⁽⁴⁾ Lásd: HL C 429., 2020.12.11., 197. o. és HL C 364., 2020.10.28., 53. o.

4.3. Az európai feldolgozóiparnak egyre élesedő versenyben kell helytállnia az Egyesült Államokkal és Kínával szemben. Európa olyan beruházásokért verseng, amelyek a világ számos részén megvalósíthatók. A kedvező beruházási feltételek kulcsfontosságú előfeltételt jelentenek Európa jövőbeli jólétéhez. A hazai, európai és nemzetközi befektetőknek vonzó feltételeket kell találniuk, hogy fenntarthassák és növelhessék a jövőbeli növekedést elősegítő tőkeállományt. A meglévő vállalatoknak teljesíteniük kell a fejlődés feltételeit, a vállalkozást alapítókat pedig meg kell győzni arról, hogy üzleti projektjeik sikeresen növekedhetnek Európában. Az EGSZB a horizontális megközelítés erősítését ajánlja az iparstratégiában, vertikális megközelítésekkel kiegészítve.

4.4. Az adózás kulcsszerepet játszhat a szükséges ösztönzők biztosítása terén, de addig nem, amíg a tagállamok tisztességtelen és ártalmas módon versengenek egymással, ezáltal lehetővé téve egyes nagyvállalatok számára, hogy elkerüljék az adófizetés méltányosan rájuk eső részét. Az EGSZB támogatja a BEFIT-re („Vállalkozás Európában: Társaságiadó-keret”) vonatkozó jogalkotási javaslat előkészítését, és nagyra értékeli azokat a megállapodásokat, amelyeket a közelmúltban az OECD-n belül sikerült elérni a vállalatok adóztatása terén.

4.5. Az egységes piacról szóló éves jelentés olyan fő teljesítménymutatókat határoz meg, amelyek segítségével elemezhetők a gazdasági fejlemények, és nyomon követhetők az európai ipar számára prioritásként meghatározott különféle területeken elért eredmények. Az EGSZB támogatja a fő teljesítménymutatók nyomonkövetési eszközként való alkalmazását, és üdvözlő az arra irányuló célkitűzést, hogy áttekintés szülessen az uniós gazdaság teljesítményéről, összehasonlítva azt a nemzetközi partnerekkel és elemezve az ipari ökoszisztémák sajátosságait. Kérjük az Európai Bizottságot, hogy készítsen éves értékelést arról, hogy a fő teljesítménymutatók hogyan érték el a javasolt célokat, és szükség esetén hozzon korrekciós intézkedéseket. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy amennyiben a fő teljesítménymutatók kulcseszközök az iparstratégia végrehajtásához, akkor számszerűsíthető célkitűzésekre, világos ütemtervre és megfelelő irányításra van szükség.

4.6. Véleményünk szerint ugyanakkor olyan mutatókra lenne szükségünk, amelyek nem csupán egy újabb adathalmazt szolgáltatnak, hanem megmutatják, mi a fontos az EU versenyképessége szempontjából. A javasolt fő teljesítménymutatók figyelmen kívül hagynak néhány olyan fontos mutatót, mint például a különféle munkaerő-ökoszisztémákat jellemző kor, nem vagy képzettségi profil. Ezek a szempontok döntő fontosságúak ahhoz, hogy az európai ipar átalakítása során előre lássuk az előttünk álló változásokat, és elkerüljük a buktatókat és akadályokat. Ugyanakkor az inkluzív helyreállítás megvalósításában is kulcsszerepet játszanak, mivel a válság a fiatalokat, a nőket és a bizonytalan helyzetű munkavállalókat érintette a legsúlyosabban. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a javasolt fő teljesítménymutatókat egészítsék ki olyan mutatókkal, amelyek az iparstratégiának és 14 ökoszisztémájának szociális teljesítményét mérik. Ezzel az a cél, hogy jó munka- és termelési körülményeket és minőségi munkahelyeket lehessen biztosítani. Olyan célzott mutatókat szorgalmaz, amelyek nemcsak ökoszisztémákat, hanem horizontális kérdéseket is mérnek, és lehetőséget kell biztosítani ezek kiigazítására, cseréjére vagy fejlesztésére, ha szükséges. A fő teljesítménymutatók például figyelembe vehetnék a fogyasztói preferenciákat, különösen a fenntartható termékekre való áttérést.

5. Az egységes piac ellenálló képességének erősítése

5.1. Az EGSZB üdvözlő, hogy az aktualizálás középpontjában az egységes piac áll. Az erős hazai piac előfeltétel az európai vállalatok letelepedéséhez, fejlődéséhez és további gyarapodásához. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a cél magas szintű munkaügyi, szociális és környezetvédelmi normák, valamint az ellátási láncok és értékteremtő hálózatok zavartalan működésének biztosítása Európán belül. A társadalmi kohézió, a megfizethető egészségügyi rendszerek, a hatékony közszolgáltatások, a jó infrastruktúrák, a sikeres oktatási rendszerek és a jól működő ipari kapcsolatok kulcsfontosságú feltételek a beruházások bevonásához és a jólét megteremtéséhez.

5.2. Az EGSZB támogatja az egységes piaci szükséghelyzeti eszközről szóló európai bizottsági javaslatot, amely nagyobb mértékű átláthatóságot és koordinációt szorgalmaz. Üdvözlő továbbá az ipari ökoszisztémák részletes elemzését, amelyet olyan ágazati elemzésekkel és ütemtervekkel kell kiegészíteni, amelyek nemcsak a kölcsönös függőségeket és kapcsolatokat, hanem az EU számos ágazatában megmutatkozó hiányosságokat is kiemelik, és kiterjednek a munkaerőpiaci fejlemények és a megfelelő készségigények értékelésére is. Ezenkívül – hogy ne váljon túlságosan szelektív a eszköz – mozgásteret kell biztosítani annak felülvizsgálatára is, hogy hogyan határozzák meg és használják az ökoszisztémákat⁽⁹⁾, és mely ágazatok képezik a vizsgálat tárgyát.

5.3. Az EGSZB üdvözlő, hogy elismerik az európai mkkv-k szerepét, és támogatja azt a szándékot, hogy segítsék őket a növekedésükben és a szakképzett munkaerő bevonásában. Ehhez vállalkozásbarát környezetre, továbbá a munkavállalók készségeibe és képzéseibe történő beruházásokra, valamint tisztességes munkakörülményekre és jó szociális infrastruktúrára van szükség. Az EGSZB nagyra értékeli, hogy az Európai Bizottság kiemelt figyelmet fordít a késedelmes kifizetésekre.

⁽⁹⁾ Az „ökoszisztéma” kifejezés használata tévesen sugall fenntartható egyensúlyt. Az Európai Bizottság közleményeiben nem következetesen használják az „ökoszisztéma” kifejezést. Az európai zöld megállapodásról szóló 2019. decemberi közleményben az „ökoszisztéma” a természetes rendszerekre, nem pedig az emberek által létrehozott rendszerekre használatos. Az iparstratégiáról szóló aktualizált közleményben a kifejezés csak az ipari rendszerekre vonatkozik.

A késedelmes fizetés problémájának kezelése különösen fontos a kkv-k számára. Ebbe az irányba fontos lépést jelenthetnek az alternatív vitarendezési rendszerek, amelyek keretében a jogviták titkosíthatóak.

5.4. Az ipari szövetségek sikeres módszernek bizonyulnak a nagyszabású és határokon átnyúló ipari projektek fejlesztéséhez a stratégiai területeken. Ezek az ipari szövetségek a közös európai érdeket szolgáló fontos projektekkel együtt alapvetően fontosak a helyreállításhoz, valamint az európai szabványok és kulcstechnológiák előmozdításához, különösen azokon a területeken, ahol a piac erre önmagában nem képes vagy torzul.

5.5. Az EGSZB az állami támogatásokra vonatkozó szabályok reformjára szólít fel. A jelenlegi rendszer már nem bizonyul célravezetőnek. Olyan rendszerre van szükségünk, amely csökkenti az adminisztratív terheket, felgyorsítja a döntéshozatalt és megkönnyíti a megfelelési záradék követelményeinek teljesítését. Az állami támogatásokra vonatkozó szabályok azt is eldönthetik, hogy a köz- és magánberuházások ösztönzésében kulcsfontosságú, közös európai érdeket szolgáló fontos projektek sikeresek lesznek-e vagy megbuknak.

5.6. Az EGSZB sajnálattal veszi tudomásul, hogy a közlemény nem ismeri el a szociális vállalkozások által a világválság idején betöltött kulcsfontosságú szerepet, és azt, hogy azok mennyire fontosak a reziliens Európa építésében. Ennek kapcsán az EGSZB felhívja a figyelmet a szociális gazdaság előmozdítására irányuló, hamarosan elkészülő cselekvési tervre.

5.7. A kutatás, a fejlesztés és az innováció nagyon fontos az európai ipar jövője szempontjából. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a K+F+I-re fordítandó 3 %-os GDP-arányos beruházási cél még mindig messze nem teljesül. Míg egyes tagállamok elérik ezt a szintet, addig mások 1 % alatt vannak. Ezek a különbségek akadályt gördítenek az EU mint blokk globális kapacitása elé, és tartósan az USA, Japán és Kína mögé kényszerítik azt.

5.8. Az egységes piac ellenálló képességének erősítéséhez elő kell mozdítani a piac integrációját. Ennek érdekében mind európai, mind nemzetközi szinten fontolóra kell venni az adóügyi dimenziót és integrációt, valamint a tisztességtelen adóverseny elkerülését célzó intézkedéseket. A versenyszabályokat – az iparpolitikától függetlenül – hozzá kell igazítani azokhoz az új realitásokhoz is, amelyekkel napjainkban szembe kell néznünk.

6. A függőségek kezelése: nyitott stratégiai autonómia a gyakorlatban

6.1. Az EU-nak – a befektetők bevonása és gazdasági tevékenységének támogatása érdekében – nyitottnak, tisztességesnek és értékalapúnak kell maradnia. Geopolitikai ereje a versenyképes ipari bázisához, az erős vállalatokhoz és a magasan képzett munkavállalókhöz, az EU-n belüli termelési létesítményekhez, valamint ahhoz kapcsolódik, hogy világos és tisztességes szabályokkal rendelkezik a belső piac vonatkozásában, amelyek példaként szolgálhatnak nemzetközi szinten⁽⁶⁾. Fontos azonban, hogy az EU-ban a tisztességes verseny fenntartása érdekében megfontoltan alkalmazza a kereskedelemvédelmi eszközöket.

6.2. Az EGSZB meggyőződése, hogy az autonómiára összpontosító politika nem lehet célravezető. Az EU kereskedelempolitikájának inkább azt kell felismernie, hogy a nyitottság kulcsfontosságú tényező a reziliencia megvalósításához. Fontos a nyitottság és a tervezett jogi eszköz közötti megfelelő egyensúly megtalálása, hogy kezelni lehessen az egységes piacon a külföldi támogatások miatti, vállalatokat és munkavállalókat érintő, esetleges torzító hatásokat. Az EGSZB támogatja a nyitott és tisztességes egységes piacot és az európai vállalatok külföldi piacokon való versengését lehetővé tevő egyenlő versenyfeltételeket.

6.3. Másrésztől kerülni kell az olyan új terminológiák további magyarázat nélküli bevezetését, mint a „versenyképes fenntarthatóság”. Nehéz küzdelemmel kell szembenéznük a vállalatoknak a helyreállítás időszakában, ehhez pedig könnyen tárgyalható jogi keretre van szükségük.

6.4. Az ipari szövetségek létrehozására és támogatására irányuló megközelítés az akkumulátorok és a hidrogén jelenlegi példánál sikeresnek bizonyult. Az EGSZB ezt nagyon jó eszköznek tartja, és támogatja további szövetségek elindítását a kiválasztott ágazatokban, például a processzorok és a félvezető technológiák, az ipari adatok, a perem- és felhőtechnológia, az úrhajó-hordozórakéták és a kibocsátásmentes repülés terén. Sürgetjük azonban, hogy a szövetségeket átlátható és inkluzív módon hozzák létre, különös figyelmet fordítva az mkkv-kra.

⁽⁶⁾ Lásd: HL C 364., 2020.10.28., 108. o.

7. A kettős átállás felgyorsítása

7.1. Mint ahogy azt a zöld megállapodás is elismeri, a digitalizáció valamennyi ökoszisztémában kulcsszerepet játszik. Ezért növelni kell a beruházások mértékét az EU-ban az új ikt-ágazatok, mint például az adatgazdaság, a dolgok internete, a felhőalapú számítástechnika, a robotika, a mesterséges intelligencia és a korszerű gyártás növekedési erejének fokozásához, valamint az Európában kidolgozott ipari szabványok alkalmazása érdekében. Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat annak biztosítására, hogy a beruházások olyan digitális megoldásokra irányuljanak, amelyek hozzáadott értéket biztosítanak az európai gazdaságoknak.

7.2. A legfontosabb prioritás, hogy Európa versenyképessé váljon a digitális területen. A stratégia helyesen mutat rá arra, hogy a társjogalkotóknak minél hamarabb el kell fogadniuk a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabályt és a digitális piacokról szóló jogszabályt, valamint hogy a harmonizált szabványoknak kiemelkedő szerepük van abban, hogy az áruk egységes piaca megerősödjön, és Európa – többek között a digitalizációnak a nagyobb energiahatékonyságra irányuló használata révén – alkalmassá váljon a globális technológiai vezető szerep betöltésére. Egy jól működő európai szabványosítási rendszer kulcsfontosságú a kettős átállás céljainak elérésében, valamint az uniós iparágak versenyképességének és ellenálló képességének megerősítésében. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy fokozza erőfeszítéseit arra irányulóan, hogy Európa – a meglévő európai ipari szabványok vállalatokkal közösen történő népszerűsítése és fejlesztése révén – vezető szerepet töltsön be a szabványosítás terén. Az EGSZB ezért üdvözlí az Európai Bizottság holisztikus megközelítését, amely figyelembe veszi azt is, hogy a szolgáltatási ágazatnak fontos szerepe van a jól működő egységes piac és a kettős átállás lebonyolítása szempontjából.

7.3. Nagyon fontos az európai munkaerő digitális készségekkel való felvértezése az iparosodás ezen új szakaszában. A digitális kor előnyei kizárólag képzett és jól felkészült munkaerő segítségével használhatók ki. A készségek az innováció és a hozzáadott értékteremtés fontos katalizátorai. A foglalkoztathatóság növelése olyan átfogó munkaerőpiaci stratégiákat igényel, amelyekben minden érintett érdekelt fél (szociális partnerek, munkaerőpiaci intézmények, civil társadalmi szervezetek, képzési szolgáltatók) részt vesz. A digitális készségeket és kompetenciákat az oktatás, a képzés és az ágazati szociális partnerek minden szintjén integrálni kell. A helyi vállalatokat is be kell vonni az oktatási és szakképzési rendszerek irányításába, hiszen azok széles körű ismeretekkel rendelkeznek a vállalatok rendszereiről és a helyi piac igényeiről. A gazdaság digitalizációját inkluzív módon, és mindenfajta – különösen az idősekkel, a fogyatékkal élőkkel, valamint a vidéki és távoli régiókban élőkkel szembeni – digitális diszkrimináció kizárásával kell előmozdítani.

7.4. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a gazdasági jólét és az éghajlat szempontjából az alacsony vagy kibocsátásmentes technológiákon és az energiahatékonyságon alapuló, erős európai feldolgozóipar a legjobb. Alapvető hiba lenne csökkenteni a termelési kapacitásokat és megkockáztatni azt, hogy a kibocsátások és a beruházások kevésbé ambiciózus kibocsátási normákkal rendelkező országokba helyeződjenek át. A globális kibocsátáscsökkentés legfontosabb eszköze a megfizethető, alacsony szén-dioxid-kibocsátású vagy kibocsátásmentes – és energiahatékony – technológiák kifejlesztése és globális piacra vitele. Európa felelőssége, hogy bebizonyítsa, hogy az ambiciózus kibocsátáscsökkentés anélkül is lehetséges, hogy az a gazdasági jólétet veszélyeztetné.

7.5. Létfonosságú a körforgásos gazdaság⁽⁷⁾ és a másodlagos nyersanyagok piacainak megteremtése. A hulladékgazdálkodási politikák, valamint az, hogy a csomagolásokban és egyéb termékekben kötelező újrafeldolgozott anyagokat is felhasználni, elengedhetetlen ahhoz, hogy az újrafeldolgozási láncok mentén elinduljanak a beruházások.

7.6. Ahhoz, hogy elérjük a zöld megállapodás finanszírozásához szükséges beruházási szintet, tervbe kell venni az alacsony szén-dioxid-kibocsátású termékekbe és folyamatokba való beruházásra vonatkozó állami támogatási szabályok felülvizsgálatát is. Ezenkívül az újonnan létrehozott innovációs és modernizációs alapoknak, valamint az ETS-árverésből befolyó bevételeknek és a javasolt karboncsökkentési célú szerződéseknek további forrásokat kellene biztosítaniuk az éghajlati és energetikai vonatkozású projektek támogatásához és a – lehetőleg mindenkire kiterjedő – átállás társadalmi hatásának kezeléséhez. Emellett össze kell kapcsolni az iparstratégiát, illetve az európai zöld megállapodást és a levegőre, a vízre és a talajra vonatkozó uniós szennyező anyag-mentességi cselekvési tervet.

7.7. Az EGSZB támogatja az iparstratégia aktualizált változatának az importárúk karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmussal kapcsolatos szemléletét. Hangsúlyozni szeretnénk, hogy a kiválasztott ágazatokra bevezetett, az importárúk karbonintenzitását ellensúlyozó mechanizmusnak maradéktalanul meg kell felelnie a WTO-szabályoknak, hogy így elejét vegyük annak, hogy a kereskedelmi partnerek megtorló intézkedéseket vezetnek be. A karbonsemlegességre való törekvés során a jövőbeni többoldalú tárgyalások kiemelt céljának kell lennie, hogy nemzetközi szinten hasonló szén-dioxid-árszintek legyenek érvényben.

⁽⁷⁾ Lásd: HL C 364., 2020.10.28., 94. o. és HL C 14., 2020.1.15., 29. o.

7.8. Az adatelemzés rövid és középtávon döntő szerepet fog játszani. Az EU-nak fejlett adatelemző programokra van szüksége, amelyekkel képes felmérni, hogy globális versenytársainkhoz képest milyen szinten áll Európa versenyképessége. Az EGSZB ezért üdvözli az ipari adatokkal, a peremtechnológiával és a felhőtechnológiával foglalkozó ipari szövetségek létrehozására irányuló erőfeszítéseket.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Megjegyzés: E dokumentum függeléke (az Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI/185) „Az új iparstratégia aktualizálása – Az egészségügyi ágazat ökoszisztémájára gyakorolt hatások” című véleménykiegészítése – EESC-2021-02562-00-00-AS-TRA) a következő oldalakon található.

MELLÉKLET

Az Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI) véleménye – Az új iparstratégia aktualizálása – Az egészségügyi ágazat ökoszisztémájára gyakorolt hatások**(véleménykiegészítés – INT/935)**Előadó: **Anastasis YIAPANIS**Társelőadó: **Antonello PEZZINI**

Közyűlési határozat: 2021.4.26.

Jogalap: az eljárási szabályzat 37. cikkének (2) bekezdése
Véleménykiegészítés

Illetékes testület: Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI)

Elfogadás a CCMI ülésén: 2021.9.29.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB-nek szilárd meggyőződése, hogy az új nemzetközi geopolitikai kontextus középpontjában az egészség áll, és mindenképpen támogatni kell egy erős és koordinált európai egészségügyi ökoszisztémát ahhoz, hogy hozzájárulhassunk az EU iparstratégiai autonómiájához és technológiai szuverenitásához, valamint az uniós polgárok jobb életminőségéhez, egy holisztikus megközelítésre alapozva, egyértelműen meghatározott ütemtervekkel és a mérhető, átlátható teljesítménymutatókkal.

1.2. Alulról felfelé haladó feltérképezést és elemzést kell végezni a tagállamokkal és az ágazat érdekelt feleivel együtt annak érdekében, hogy fel lehessen mérni az azonosított függőségek pontos jellegét, valamint azt, hogy ezek milyen kockázatokot jelentenek az ipari ökoszisztéma ellenálló képességét és működését illetően, továbbá hogy kezelni lehessen a sebezhetőségeket és a stratégiai anyagok hiányát.

1.3. Az EGSZB úgy véli, hogy intézkedni kell egy olyan erősebb, méltányosabb, hatékonyabb és hozzáférhetőbb egészségügyi ökoszisztéma megteremtése érdekében, amely hatékony irányítással, megfelelően diverzifikált ellátási forrásokkal, valamint interoperábilis és összekapcsolt digitális egészségügyi struktúrával rendelkezik. Az EU-nak meg kell találnia a megfelelő ösztönzőket a stratégiai termelési kapacitások átalakítására.

1.4. Európa bizonyos nyersanyagok szállítását illetően más országoktól függ. Az egészségügyi ágazatnak erősebb és változatosabb nemzetközi ellátási láncokra van szüksége ahhoz, hogy készen álljon a jövőbeli válságok kezelésére. Az EGSZB üdvözlö az Európai Unió Egészségügyi Szükséghelyzet-felkészültségi és -reagálási Hatóságának létrehozására vonatkozóan tett bejelentést.

1.5. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy nagyobb sebességre kell kapcsolni, többek között a közsféra és a magánszektor közötti szinergiák révén. Rendkívül fontos az uniós szintű stratégiai előtekintés, amely elősegíti a felszerelések méltányos rendelkezésre állását és az egészségügyi ökoszisztémához való hozzáférést, a nagyobb szolidaritást, a méltányosságot és a többoldalú együttműködést. Az EGSZB szerint az EU valamennyi lakosa számára biztosítani kell a társadalmi jólétet a magas színvonalú és hatékony gyógyszerekhez való egyszerű hozzáférés révén.

1.6. A nagyvállalkozások és a kkv-k közötti lehetséges szinergiákat nem aknázzuk ki maradéktalanul, ez pedig súlyosan hátráltatja a kkv-k szerepvállalását, és megakadályozza, hogy az egészségügyi szektor áttörést hozó találmányok inkubátorává váljon. A beruházástámogató eszközöket hatékonyan össze kell hangolni, külön pályázati felhívásokkal az ipari kkv-k számára.

1.7. Az EGSZB egyértelműbb helyzetet szorgalmaz az egészségügyi adatok megosztása és a mesterséges intelligencia használata, a szabályozási akadályok felszámolása, valamint a távorvoslási szolgáltatások használatára vonatkozó közös uniós megközelítés támogatása tekintetében. Az EGSZB teljes mértékben támogatja az európai egészségügyi adattér kiépítését, maximálisan tiszteletben tartva az egyéni jogokat és a személyes adatok védelmét.

1.8. Az egészségügyi ágazat jelentősen hozzájárulhat az EU klímasemlegességéhez a megfelelően kialakított hulladékgazdálkodási politikák, a körforgásos gazdasághoz kapcsolódó új üzleti modellek és a közlekedési infrastruktúra kapacitásának növelése révén.

1.9. A K+F-be történő beruházások elengedhetetlenek az egészségügyi ipar versenyképessége és fenntarthatósága szempontjából. Az európai politikáknak arra kell ösztönözniük a köz- és magánberuházásokat, hogy integrálják a szociális és egészségügyi szempontokat.

1.10. Az EGSZB nagyobb elkötelezettséget kér a védőeszközökre és orvostechikai eszközökre vonatkozó harmonizált minőségi és biztonsági előírások kidolgozását érintő szabályozási eljárásokkal kapcsolatban. Az EGSZB a szabványügyi testületek megbízásának egyértelmű meghatározását kéri a technikai-szabályozási folyamatban.

1.11. Ahhoz, hogy megfelelhessünk a zöld megállapodás új kihívásainak, külön képzési, átképzési, továbbképzési és egész életen át tartó tanulással kapcsolatos programokat kell biztosítani az európai egészségügyi munkaerő számára. Nemcsak az egészségügyi szakemberekre kell összpontosítanunk, hanem a kutatókra, a tanárokat, a média munkatársaira és magukra a betegekre is. Az EGSZB ezért több uniós szintű tájékoztatást kér a fogyasztók/betegek jogairól, a szociális partnerek és az érintett civil társadalmi szervezetek teljeskörű bevonásával.

1.12. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy az európai gyógyszerstratégia keretében meglévő struktúrákra építve folytassa az együttműködést és az érdekelt felek közötti párbeszédet a gyógyszeripar rezilienciájával kapcsolatban, és további erőfeszítéseket tegyen az egészségügyi ipari ökoszisztéma erőteljes, fenntartható és digitális átalakulásáért az európai iparstratégiában foglaltaknak megfelelően.

2. Háttér és bevezetés

2.1. A Covid19-világjárvány példátlan válságot idézett elő valamennyi uniós tagállamban, amely más válságokkal ellentétben mind a keresletre, mind a kínálatra, ugyanakkor a társadalom egészére is kihatott. Az EU számára a világjárvány a világ más részeihez képest komoly csapást jelentett, a globális tendenciákhoz viszonyítva pedig itt több regisztrált haláleset jutott egymillió emberre⁽¹⁾. Az Unió megfelelően, nagyjából összehangolt módon reagált. Többet is tehetünk volna, ha az EU egésze felkészültebb egy ilyen fajta sokkhatásra.

2.2. Az egységes piac az európai uniós projekt egyik legfontosabb vívmánya. Még mindig vannak olyan akadályok, amelyek az uniós jogszabályok tagállami szinten nem harmonizált alkalmazásából fakadnak. A Covid19-világjárvány felerősítette ezeket az akadályokat, különösen az értékláncok sérülékenységét és az elosztási problémák növekedését mutatva meg. Nyilvánvalóvá vált, hogy az EU az orvostechikai termékek tekintetében harmadik országoktól függ.

2.3. Az egészségügyi szektor 2018-ban több mint 7 millió munkahelyet biztosított⁽²⁾. Az ágazat fontos eszköze az egységes piacnak, ugyanis több mint 800 000 közvetlen munkahelyet és 109,4 milliárd euro kereskedelmi többletet jelent⁽³⁾. 2019-ben a gyógyszergyártók járultak hozzá a legnagyobb mértékben a K+F beruházásokhoz, az európai elektromos gyógyászati piac értéke pedig jelenleg 120 milliárd euro. Az EU azonban kereskedelmi partnereinkhez képest kevesebbet ruház be: az EU-ban az ipari K+F beruházások 19,2 %-át fordítják egészségügyi innovációra, szemben például az Egyesült Államokkal, ahol 26,4 %-ot. Európa a globális orvostechikai eszközök ágazatának egyik fő központja. Az orvostechikai eszközök uniós piaca a globális piac egyharmadát teszi ki, mintegy 32 000 vállalkozással és 730 000 alkalmazottal.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az egészségügy a jövő egyik megatrendje, különösen Európában, az új geopolitikai helyzetben pedig mindenképpen támogatni kell egy olyan egészségügyi ágazati ökoszisztémát, amely hozzájárul az EU stratégiai autonómiájához és technológiai szuverenitáshoz.

3.2. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság közleménye az európai politikák középpontjába az ipart és különösen az egészségügyet helyezi, és felismeri, hogy az utóbbi jelentős változásokat képes indukálni, értelmezni tudja a társadalom új igényeit és kihívásait, valamint innovatív és versenyképes megoldásokat kínálhat. Az EGSZB azonban holisztikusabb megközelítést követel, mint az Európai Bizottság, amely főként az iparra összpontosít. A politikai döntéshozók felelőssége igen magas, hiszen az egészség az egyéni létezés egyik alapja, és kétségtelenül az egyének

⁽¹⁾ Az EP tanulmánya – Impacts of the COVID-19 pandemic on EU industries [A Covid19-világjárvány hatásai az uniós ágazatokra]

⁽²⁾ Eurostat – Az egészségügyi alkalmazottakra vonatkozó statisztikák.

⁽³⁾ Nemzetközi árukereskedelem árutípusok szerint.

legértékesebb kincse. Az EGSZB ezért szorgalmazza a fogyasztók/betegek jogaira – ideértve az EU Alapjogi Chartájában rögzített alapvető jogokat is – vonatkozó uniós szintű kommunikáció fejlesztését. Az EU-nak erős, összehangolt egészségügyi rendszerre van szüksége.

3.3. Az egészségügyi ökoszisztéma ipari szerkezete kiterjedt struktúrát jelent, amelyben néhány nagy gazdasági szereplő mellett számtalan kkv van jelen. A két csoport közötti lehetséges szinergiákat azonban nem aknázzák ki teljes mértékben, ami komolyan hátráltatja a kkv-k szerepvállalását. Az egészségügyi ökoszisztéma ezért nem működik teljeskörűen, és nem képes ellátni azt a szerepét, hogy új innovatív felfedezések inkubátorává váljon.

3.4. Az egészségügyi ipari ökoszisztémának erős belső piacra van szüksége, erős gyártási és forgalmazási lehetőségekkel. Az EGSZB korábban hangsúlyozta „a működő, igazságos és hatékony belső piac” fontosságát, „amelyben egyrészt támogatják és jutalmaznak az egészségügyi ellátás számára valódi hozzáadott értéket nyújtó orvosi innovációt, másrészt a gyógyszerekhez való igazságos és megfizethető hozzáférés érdekében erősítik a versenyt is” ⁽⁴⁾.

3.5. Mindenképpen korszerűsíteni kellene az egységes piac integrációját, biztosítva a hatékonyabb irányítást, különösen az egészségügyi ipari szektorban ⁽⁵⁾: a jól működő egységes piac és a versenypolitika erős üzleti dinamikát tesz lehetővé, amely alapvető szerepet játszhat az EU-n belüli ellátási források diverzifikálásában, amivel elkerülhető az egészségügyi ellátás felaprózódása.

3.6. Amint arra a Covid19-világjárvány rámutatott, az országok közötti együttműködés és szolidaritás javítja az EU reagálóképességét, és növeli az Unió egészének rezilienciáját. Egetően fontos az uniós szintű stratégiai előrettekintés, különösen azért, mert a világjárvány mélyebben érintette azokat az ágazatokat és értékláncokat, amelyek határokon átnyúló módon össze vannak kapcsolva egymással.

3.7. A stratégiai függőségek befolyásolják az EU alapvető érdekeit. Különösen a biztonságot és a biztonságosságot, az európai egészségét, valamint az olyan árukhoz, szolgáltatásokhoz és technológiákhoz való hozzáférés képességét érintik, amelyek kulcsfontosságúak az EU fő prioritásai között lévő zöld és digitális átállás szempontjából.

3.8. Az EGSZB a következőket ajánlotta: „egyértelmű rövid, közép- és hosszú távú, konkrét és átfogó európai iparstratégia bemutatása”, és sürgette az Európai Bizottságot, hogy „tegyen közzé konkrét cselekvési tervet, amely egyértelmű éves célokat és ellenőrzési eljárásokat tartalmaz, és amelynek része a valamennyi érdekelttel való szoros együttműködés” ⁽⁶⁾, hangsúlyozva ugyanakkor, hogy „[a] munkáltatók, vállalkozók és a magánszektor strukturális változást előmozdító szerepvállalása az ipari átalakulás kulcseleme” ⁽⁷⁾.

3.9. Az innovatív gyógyászati és gyógyszeripart a gyógyászati fejlődés vezérli. Az egyik azonnal megoldandó fontos kérdés a gyógyszerek megfizethetlensége vagy hiánya. Az EU-ban élő valamennyi polgár számára biztosítani kell a társadalmi jólétet a magas színvonalú és hatékony gyógyszerekhez való egyszerű hozzáférés révén. Az Egyesült Királyság Európai Unióból való kilépése jelentős következményekkel jár az orvostechikai eszközök gyártóit illetően.

3.10. A Covid19-világjárvány nyilvánvalóvá tette, hogy Európa bizonyos nyersanyagok tekintetében alig néhány termelőtől és országtól függ. Sőt még a zöld és a digitális technológiák is, amelyek gyakran állnak összefüggésben az egészségügyi ipari rendszerrel, számtalan szűkösön elérhető nyersanyag Európába való behozatalától függenek, és a szükséges ritkaföldfémek nagy része egyetlen szállítótól, Kínától érkezik ⁽⁸⁾. A nemzetközi ellátási láncok megerősítése és diverzifikálása szintén alapvető fontosságú az egészségügyi ipar fejlődése szempontjából, ugyanakkor gondoskodni kell arról, hogy az EU készen álljon a Covid19-világjárványhoz hasonló jövőbeli válságok kezelésére. A végső cél a biztonsági rések kiküszöbölése, valamint egy stabil, kiszámítható és erőforrás-hatékony kereskedelmi környezet megteremtése kell, hogy legyen. Az EGSZB üdvözlözi az Európai Unió Egészségügyi Szükséghelyzet-felkészültségi és -reagálási Hatóságának létrehozására vonatkozóan bejelentett javaslatot.

3.11. Európa sikereseket ért el a köz- és magánszféra közötti partnerségek fejlesztésére vonatkozó stratégiájával a gyógyszeripari K+F ösztönzését illetően, de az érintett összegek mindössze egytizedét teszik ki az USA Orvosbiológiai Kutatási és Fejlesztési Hatósága (BARDA) által elköltött összegeknek.

⁽⁴⁾ Az EGSZB véleménye: *Európai gyógyszerstratégia* (HL C 286., 2021.7.16., 53. o.).

⁽⁵⁾ Kérdések és válaszok: A 2021–2027-es időszakra szóló, „az EU az egészségért” program.

⁽⁶⁾ Az EGSZB véleménye: *Új európai iparstratégia* (HL C 364., 2020.10.28., 108. o.).

⁽⁷⁾ Az EGSZB véleménye: *Ipari átalakulás a zöld és digitális európai gazdaság felé* (HL C 56., 2021.2.16., 10. o.).

⁽⁸⁾ Pl. platina a tiszta hidrogén, szilícium a napelemek és lítium az elektromos személygépjárművek előállításához.

3.12. Az elkövetkező évek legnagyobb lehetőségeit a digitális egészségügyi technológiák kínálják. Akár gyógyszerekről, orvostechnikai eszközökről és eljárásokról, akár a betegségek megelőzésére, diagnosztizálására vagy kezelésére irányuló intézkedésekről beszélünk, ezek mindegyike létfontosságú valamennyi uniós polgár számára. A mesterséges intelligenciáról készülő rendelet⁽⁹⁾, az európai egészségügyi adatterről szóló jogalkotási javaslat⁽¹⁰⁾ és a szabványosítás nagyobb egyértelműséget eredményez az egészségügyi adatok megosztása és a mesterséges intelligencia használata terén, megszünteti a szabályozási akadályokat, és támogatja a távorvoslási szolgáltatások használatára vonatkozó közös uniós megközelítést, míg az adatkormányzási rendelet⁽¹¹⁾ várhatóan garantálja az egészségügyi adatok megosztását, a személyes adatok védelmének fenntartása és egyéb emberi jogok tiszteletben tartása mellett.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az egészségügyi szektor digitális átalakulása hatalmas lehetőségeket tartogat. A kettős átállás átfogó versenyelőnyöket jelenthet az Unió számára, most, amikor a nemzetközi környezetet komplex helyzet és feszültség jellemzi. Különösen a nagy teljesítményű számítástechnikai és a mesterséges intelligenciával kapcsolatos technológiákba történő beruházás révén képes az EU csúcstechnológiákat, különösen prediktív technológiákat fejleszteni. A világjárvány bebizonyította, hogy haladéktalanul szükség van intelligens egészségügyi szolgáltatásokra, például a távegészségügyre.

4.2. Ezenkívül az egészségügyi ágazat jelentősen hozzájárulhat az EU klímasemlegességéhez azáltal, hogy az értéklánc egészében csökkenti az üvegházhatásúgáz-kibocsátását. Meg kell erősíteni a hulladékgazdálkodási politikát, mivel az ágazat jelentős mennyiségű hulladékot termel a megmaradt gyógyszerek, valamint a használt technológiai és egyéni felszerelések miatt. Új körforgásos üzleti modelleket és megnövelt közlekedési infrastruktúra-kapacitásokat kell kidolgozni, ugyanakkor valamennyi tagállamot és érdekelt felet be kell vonni az értékláncok dekarbonizálásába.

4.3. Az emberi egészség végső soron az ökoszisztéma-termékektől és -szolgáltatásoktól (például az ivóvíz, az élelmiszerek és az üzemanyagforrások rendelkezésre állásától) függ, amelyek szükségesek a jó emberi egészséghoz és a produktív megélhetéshez. A biológiai sokféleség csökkenése jelentős közvetlen hatást gyakorolhat az emberi egészségre, ha az ökoszisztéma-szolgáltatások már nem felelnek meg a társadalmi igényeknek.

4.4. A hagyományos orvoslás továbbra is alapvető szerepet játszik az egészségügyben, különösen az egészségügyi alapellátásban. A gyógynövények alkalmazása világszerte a legelterjedtebb gyógymód a hagyományos és az alternatív orvoslásban. Számos közösség támaszkodik olyan természetes termékekre, amelyet a táplálkozási cél mellett orvosi és kulturális célból gyűjtenek az ökoszisztémákból.

4.5. Az uniós vállalatok stratégiai készletezése és átalakítása olyan további fontos szempontok, amelyeket figyelembe kell venni, és amelyek az EU megosztott hatáskörébe tartoznak. A technológia és ezzel együtt a gyártási kapacitás fejlődése során az EU-nak meg kell találnia a megfelelő ösztönzőket a stratégiai termelési kapacitások uniós területre történő visszatelepítésére. Az adókedvezmények ebben a tekintetben kulcsszerepet játszhatnak.

4.6. Alulról felfelé történő feltérképezésre és elemzésre van szükség a tagállamokkal és az ágazattal közösen, hogy részletesebben értékelni lehessen az azonosított függőségek pontos jellegét, ideértve az EU ipari ökoszisztémáinak rezilienciáját és működését e függőségek miatt fenyegető kockázatokat, valamint e függőségek, a kereskedelmi viták és a kibertámadások jövőbeli mérséklésének lehetséges kilátásait.

4.7. A K+F-be történő beruházások elengedhetetlenek az egészségügyi ipar versenyképessége és fenntarthatósága szempontjából. Az uniós alapok hozzájárulása mellett az európai politikáknak a lehető legnagyobb mértékben ösztönözniük kell az állami és a magánberuházásokat is. A köz- és magánszféra közötti partnerségek, például az IMI2 fejlődése arra ösztönzi majd a gyártókat, hogy ruházzanak be a jövőbeli gyógyszerfejlesztések szempontjából létfontosságú K+F+I tevékenységekbe, és maguk is végezzenek ilyeneket. Az ilyen típusú kezdeményezések képesek Európát a gyógyszeres innováció élvonalában tartani.

4.8. Ugyanígy rendkívül fontos, hogy támogassuk a tagállamok arra irányuló erőfeszítéseit, hogy közös európai érdeket szolgáló fontos projekteken keresztül egyesítsék a közszférabeli erőforrásokat azokon a területeken, ahol a piac önmagában nem képes áttörést jelentő innovációt megvalósítani, például a gyógyszeriparban.

4.9. Támogatni kell az ágazat versenyképességét egy olyan erős szellemi tulajdonjogi keretrendszerrel, amely segíti és védi az innovációt. Az adatokhoz való hozzáférés létfontosságú a gyártók számára is, különösen a világjárvány által sújtott kkv-k számára, melyeket ösztönözni kell a bővülésre és a növekedésre. Az EU-nak külön e célra kidolgozott politikákra van szüksége a nagy adathalmazok elemzéséhez és az interoperábilis adatelérési infrastruktúrához.

⁽⁹⁾ Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok (a mesterséges intelligenciáról szóló jogszabály) megállapításáról és egyes uniós jogalkotási aktusok módosításáról (COM(2021) 206 final).

⁽¹⁰⁾ Közlemény az európai adatstratégiáról (COM(2020) 66 final).

⁽¹¹⁾ Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai adatkormányzásról (Adatkormányzási rendelet) (COM(2020) 767 final).

4.10. A fellendülés és növekedés érdekében a kkv-k számára fontos a finanszírozáshoz való egyszerű hozzáférés is. Ez a szokásos banki kölcsönökkel szemben alternatív forrásokat is jelent, például magántőke- vagy kockázati tőke-finanszírozási lehetőségeket. A beruházástámogató eszközöket hatékonyan össze kell hangolni, és külön költségvetési sorokról kell gondoskodni az ipari kkv-k számára. Ezen a területen fontos, hogy az EU fenntartható pénzügyi keretrendszeréből fakadó kezdeményezéseket, többek között a taxonómia végrehajtását úgy tervezzük meg, hogy lehetőséget teremtsünk az európai gazdaság számára, figyelembe véve mind a pénzügyi piacok igényeit, mind az ágazati kihívásokat.

4.11. Az egészségügyi adatok határokon átnyúló áramlásának lehetővé tételét célzó európai egészségügyi nyilvántartási csereformátum kidolgozása biztosíthatja az egészségügyi adatok uniós tagállamok közötti biztonságos megosztására vonatkozó közös műszaki előírások továbbfejlesztését. E megosztással kapcsolatban az Európai Szabványügyi Bizottság jelenleg dolgozik a műszaki specifikációkon. Az EGSZB nagyobb elkötelezettséget kér az egyéni védőeszközökre és az orvostechikai eszközökre vonatkozó harmonizált minőségi és biztonsági előírások kidolgozását érintő szabályozási eljárásokkal kapcsolatban, valamint az érintett felek bevonását szorgalmazza azokba.

4.12. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz az egészségügyi ökoszisztéma számos igényének kielégítésére felhasználható a nemzeti egészségügyi rendszerekbe történő beruházások és reformok révén, a reziliencia és a válságra való felkészülés, valamint az alapellátás megerősítésével, a szolgáltatásokhoz való méltányos és átlátható hozzáférés bővítésével, az ellátási lánc sérülékenységeinek és az egészségügyi dolgozók digitális készségeinek, a távorvoslási megoldásoknak, valamint a kutatásnak, a fejlesztésnek és az innovációnak a kezelésével.

4.13. Az EGSZB külön programok kidolgozását kéri az európai egészségügyi munkaerő képzése, átképzése, továbbképzése és egész életen át tartó tanulása céljából, kulcsfontosságú szakmai és társadalmi szerepüknek, a technológiai fejlődésnek és a fenntarthatóság fokozására vonatkozó új követelményeknek megfelelően. Az ágazati érdekelt felek által irányított, egyértelmű képzési politikákra van szükség annak érdekében, hogy olyan képzett munkavállalók álljanak rendelkezésre, akik képesek megbirkózni a zöld megállapodás új kihívásaival.

4.14. Az EGSZB korábban már megállapította, hogy „[a] készségekre vonatkozóan új politikákat kellene kidolgozni a civil társadalmi szervezetek és a szociális partnerek bevonásával, hogy felgyorsuljon az oktatási és képzési rendszereknek az újonnan megjelenő munkahelyekhez történő igazítása”⁽¹²⁾. Az egészségügyi szektorban nemcsak az egészségügyi szakemberekre kell összpontosítani, hanem a kutatókra, a tanárokat, valamennyi döntéshozóra, a média munkatársaira, magukra a betegekre és az őket képviselő szervezetekre is.

4.15. A stratégiai közbeszerzés kulcsfontosságú szerepet játszik az EU iparának, kutatóközpontjainak, valamint az uniós és a nemzeti szabályozó hatóságoknak az összefogásában, különösen az egészségügyi szektorban, és megkönnyíti a köz- és a magánszféra együttműködését az állami és a magán egészségügyi rendszerek igényeinek kielégítése, valamint az innovatív és megfizethető egészségügyi technológiák, köztük a zöld és digitális megoldások megvásárlásának, valamint a szociális záradékoknak a biztosítása érdekében⁽¹³⁾.

4.16. Az EGSZB korábban arra kérte az uniós intézményeket és a tagállamokat, hogy tegyenek tanúbizonyságot az „Egészségügyi paktum Európa jövőjéért”⁽¹⁴⁾ megvalósítására irányuló politikai szándékról, amely tükrözi az EU alapvető értékeit.

4.17. A gyógyszerstratégiában bejelentett strukturált párbeszéd kezdeményezés⁽¹⁵⁾ elengedhetetlen Európa számára ahhoz, hogy azonosíthassuk a gyógyszerellátási láncok lehetséges sérülékenységeinek és függőségeinek okait és mozgatórugóit.

4.18. Az EGSZB teljeskörűen támogatja az európai egészségügyi adattér elindítását⁽¹⁶⁾, a diagnosztikai eszközökhöz és kezeléshez szükséges adatmegosztási infrastruktúra biztosítása érdekében, a következő generációs egészségügyi ökoszisztémákba az értékláncok egészében történő közös beruházásokban való együttműködés és részvétel kapcsán.

⁽¹²⁾ Az EGSZB véleménye: *Új európai iparstratégia* (HL C 364., 2020.10.28., 108. o.).

⁽¹³⁾ Szociális közbeszerzés – Útmutató a szociális szempontok figyelembevételéhez a közbeszerzések során – 2. kiadás (HL C 237., 2021.6.18., 1. o.).

⁽¹⁴⁾ Az EGSZB véleménye a 2021–2027-es időszakra szóló uniós egészségügyi cselekvési program létrehozásáról (HL C 429., 2020.12.11., 251. o.).

⁽¹⁵⁾ Structured dialogue on security of medicines supply [Strukturált párbeszéd a gyógyszerellátás biztonságáról].

⁽¹⁶⁾ A Bizottság nyilvános konzultációt indít az európai egészségügyi adatterről.

4.19. Az EGSZB úgy véli, hogy a harmonizált szabványokat az alapvető termékbiztonsági követelmények kielégítését szolgáló eszközként kell használni, olyan eszközökkel támogatva, amelyek elősegítik a termékek forgalomba hozatalát. Az Európai Uniónak kerülnie kell a termékek túlszabályozását, és elsősorban a túlzott jogszabályi előírások okozta adminisztratív terhek enyhítésére kell összpontosítania, biztosítva ugyanakkor a dokumentumokhoz való egyszerű hozzáférést, a megbízható információkat, a bevált gyakorlatok zökkenőmentes cseréjét és a hatékony együttműködést.

4.20. Végezetül az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy az európai gyógyszerstratégiában⁽¹⁷⁾ és az európai iparstratégiában⁽¹⁸⁾ meghatározott meglévő mechanizmusokra építve folytassa az összes érdekelt fél közötti együttműködést és párbeszédet az uniós gyógyszerészeti rendszer jövőbeli válságokkal szembeni ellenálló képességének megerősítése érdekében. Az EGSZB arra is felkéri az Európai Bizottságot, hogy hozzon létre további szinergiákat a tagállamok között, terjesszen elő új kezdeményezéseket a különböző nemzeti rendszerek koordinációjának megerősítésére (az EUMSZ-szel⁽¹⁹⁾ összhangban), és továbbra is dolgozzon az egészségügyi ipari ökoszisztéma erőteljes, fenntartható és digitális átalakításán.

Kelt Brüsszelben, 2021. szeptember 29-én.

az Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága
elnöke
Pietro Francesco DE LOTTO

⁽¹⁷⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52020DC0761>.

⁽¹⁸⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1593086905382&uri=CELEX:52020DC0102>.

⁽¹⁹⁾ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a kutatás és az innováció globális megközelítéséről – Európa nemzetközi együttműködésre irányuló stratégiája egy változó világban

(COM(2021) 252 final)

(2022/C 105/11)

Előadó: **Neža REPANŠEK**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.7.1.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.9.30.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	231/0/4

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözlí, hogy az EU elköteleződött amellett, hogy élen járjon és megőrizze a nemzetközi kutatási és innovációs együttműködés nyitottságát, egyidejűleg előmozdítva az egyenlő versenyfeltételeket és az alapvető értékek által alátámasztott viszonyosságot.

1.2. Az EGSZB üdvözlí a tudományos kutatás szabadságáról szóló bonni nyilatkozat következtetéseit, amelyet az Európai Kutatási Térségről (ERA) szóló miniszteri konferencián fogadtak el 2020. október 20-án ebben a városban, mivel ez a szabadság az egyik előfeltétele a dinamikus kutatási és innovációs környezetnek, amely a tudás és a társadalmi haszon előmozdítására törekszik. Az EGSZB támogatja, hogy a jövőben nemzetközi szinten fogadják el ezeket az alapelveket.

1.3. Az EGSZB szükségesnek tartja, hogy a civil társadalmi szervezetek fokozottabb bevonásával támogassák az EU intézményeit és a tagállamokat abban, hogy olyan rendkívüli szakpolitikákat és külön programokat alakítsanak ki (karriermobilitás, kutatók vonzása/megtartása és az alkalmazott kutatás és az innováció eredményei az uniós kkv-k vállalkozói kultúrája számára), amelyek képesek olyan uniós hozzáadott értéket gyűjteni, ami aztán a következő évtizedben táplálhatja az ambiciózus Európai Kutatási Térséget⁽¹⁾. Ennek részeként különösen figyelembe kell venni a világjárvány tanulságait és az éghajlatváltozásnak a társadalmakra és gazdaságokra gyakorolt hatását, valamint azt, hogy a teljeskörű tudás- és technológiatranszfert a kutatás digitális átalakítása révén kell biztosítani. A világjárvány előtérbe helyezte az egészségügy terén folytatott együttműködést, amelynek középpontjában az egészségügyi ellátás elérhetővé tételének, az egészség időben történő fejlesztésének és erősítésének, valamint az egészségügyi szakemberek együttműködésének kell állnia, hiszen együttműködés révén még a legösszetettebb egészségügyi problémákra is lehet megoldást találni.

1.4. Az EGSZB szeretné kiemelni annak fontosságát, hogy erősítsék az EU vezető szerepét a többoldalú kutatási és innovációs partnerségek támogatásában. Erre azért van szükség, hogy új megoldásokat kínáljanak a környezeti, digitális, egészségügyi, társadalmi és innovációs kihívásokra, figyelembe véve a Covid19 jelenlegi hatását az európai egészségügyi rendszerekre, társadalmakra, gazdasági közösségekre és a tágabb globális gazdaságra.

1.5. A globálisan erősebb Unió célkitűzéséhez való konkrét hozzájárulás érdekében az EGSZB kéri, hogy uniós és nemzeti szinten megfelelő módon vonják be a civil társadalmi szervezeteket az Európai Bizottságnak a fellépések ellenőrzésére irányuló munkájába, amit a közlemény is előír. Az átállással foglalkozó, tervezett EKT-fórumra tekintettel az EGSZB azt javasolja, hogy a civil társadalmi tudáshálózatról szóló előzetes jelentés révén könnyítsék meg az uniós és nemzeti intézményekkel való együttes fellépést, amelyet egy 2022-ben tartandó nemzetközi konferencián ismertetnének és vitatnának meg.

⁽¹⁾ Az elnökség feljegyzése a Tanácsnak: Az Európai Kutatási Térség megújítása – Hogyan készíthető elő egy ambiciózus, a következő évtizedre felkészült EKT megvalósítása? és az „Új Európai Kutatási Térség: a Tanács következtetéseket fogadott el” c. sajtóközlemény, 2020. december 1.

2. Általános megjegyzések

2.1. A kutatás és az innováció (K+I) globális megközelítése ismerteti az Európai Bizottság elképzeléseit Európa nemzetközi kutatási és innovációs együttműködési stratégiája kapcsán. A stratégia célja, hogy erősítse a partnerségeket annak érdekében, hogy új megoldásokat kínáljanak a környezeti, digitális, egészségügyi, társadalmi és innovációs kihívásokra.

2.2. Az új stratégia két fő célkitűzésre épül. Először is célja egy olyan kutatási és innovációs környezet kialakítása, amely szabályokon és értékeken alapul, és amely nyitottságának köszönhetően világszerte segíti a kutatók és az innovátorok együttműködését többoldalú partnerségekben, hogy megoldásokat találjanak a globális kihívásokra. Másodszor, a nemzetközi kutatási és innovációs együttműködésben a kölcsönösség és egyenlő versenyfeltételek biztosítására törekszik.

2.3. Az új globális megközelítést a következők által kell megvalósítani:

- az EU kétoldalú kutatási és innovációs együttműködésének modulálása annak érdekében, hogy az összeegyeztethető legyen az európai érdekekkel és értékekkel, és erősödjön az EU nyitott stratégiai autonómiája,
- a tudomány, a technológia és az innováció mozgósítása a fenntartható és inkluzív fejlődés, valamint az ellenállóképes, tudásalapú társadalmakra és gazdaságokra való áttérés felgyorsítása érdekében az alacsony és közepes jövedelmű országokban,
- az „Európa együtt” megközelítésen alapuló kezdeményezések indítása. Ez a megközelítés ötvözi az EU, a pénzügyi intézmények és a tagállamok fellépéseit, maximalizálva az intézkedések hatékonyságát és hatását.

2.4. A közlemény emellett iránymutatásként szolgál majd az új uniós polgári kutatási és innovációs program, a Horizont Európa nemzetközi dimenziójának, valamint a más uniós programokkal, különösen a Szomszédsági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz – Globális Európa eszközzel való szinergiáinak megvalósításához.

3. Elkötelezettség a nemzetközi nyitottság és az alapvető értékek iránt a kutatás és az innováció terén

3.1. A vezető szerep megőrzése érdekében az EU kutatási és innovációs programjának továbbra is nyitottnak kell lennie a világ előtt. Ez azt jelenti, hogy az EU programjaiba – így az Erasmus+ és a Horizont Európa programba – a világ minden tájáról be kell tudniuk kapcsolódniuk a résztvevőknek, függetlenül székhelyüktől vagy lakóhelyüktől. Ezen túlmenően minden nemzetközi partnerségben továbbra is elő kell mozdítani és meg kell valósítani az értékek tiszteletét és közös értelmezését.

3.2. A *kutatási integritás európai magatartási kódexe* ⁽²⁾ nyomán az EGSZB Új Európai Kutatási Térség a kutatás és az innováció szolgálatában ⁽³⁾ című véleménye hangsúlyozza annak szükségességét, hogy beépítsék a tudományos és etikai integritás elvét a kutatási etikába és integritásba, hogy megelőzzék a veszteségeket az emberi egészség és a pénz terén, valamint elkerüljék a tudományos kudarcokat. A közlemény kiemeli az Uniónak az általános alapvető értékek védelmében betöltött szerepét az etikai kihívások kezelése és az emberközpontú technológiai innováció biztosítása terén.

3.3. A tudományos élet szabadságát, az intézményi autonómiát, a kutatás etikával és integritással kapcsolatos aspektusait, az empirikus alapokat, a nemek közötti egyenlőséget, a sokféleséget és az inkluzivitást általánosan érvényesíteni kell, és be kell építeni a nemzetközi kutatási együttműködésbe. Az EGSZB nagymértékben egyetért azzal, hogy a nemek közötti egyensúly és egyenlőség, a fiatalok szerepvállalása és részvétele, a társadalmi befogadás és a sokféleség fontos a globális kutatásban és innovációban. Minden szinten sikereket kell szelni az inkluzív és támogató, politikai beavatkozástól mentes kutatási környezetért, valamint a kutatási lehetőségekért. Az EGSZB üdvözlözi az EB kezdeményezését, amely szerint iránymutatásokat dolgoz ki és mozdít elő az uniós kutatószervezeteket és felsőoktatási intézményeket célzó külföldi beavatkozás kezelésére vonatkozóan.

3.4. Az EU átfogó célja a „FAIR”, azaz kereshető, hozzáférhető, interoperábilis és újrafelhasználható [Findable, Accessible, Interoperable and Reusable] adatkészletek létrehozása a nyílt hozzáféréssű adatok és nyílt tudomány koncepcióján belül.

3.5. Fontos, hogy nemzeti szinten központi finanszírozást nyújtsanak, biztosítva a kutatásra és fejlesztésre irányuló beruházások megfelelő szintjét, ami képessé tesz az ágazatban megszabott célok elérésére.

⁽²⁾ The European Code of Conduct for Research Integrity, www.alla.org [accessed 6 June 2021].

⁽³⁾ Az EGSZB véleménye: A new European Research Area (ERA) for Research and Innovation (HL C 220., 2021.6.9., 79. o.).

3.6. A „tudományos diplomácia” segíthetné az EU-t abban, hogy éljen a „puha hatalommal”, és hatékonyabban érvényesíthesse gazdasági érdekeit és értékeit, kielégítve a partnerországok igényeit és érdeklődését, valamint kihasználva az EU-nak mint a kutatás és az innováció motorjának erősségeit. Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy a valamennyi szinten folytatott konstruktív társadalmi és polgári párbeszéd hozzájárulna közösségeinkben a sikeres „tudományos diplomáciához”.

4. Új egyensúly – A K+I egyenlő versenyfeltételei és kölcsönössége felé

4.1. Szakpolitikai és programjai révén az EU a kutatás és az innováció nemzetközivé tételének egyik fő katalizátora. Képes bevonni a termelési rendszereket, és mozgósítja a tudományt, a fiatal kutatókat, az interdiszciplináris hálózatokat, a technológiát és az innovációt egyrészt a fenntartható és inkluzív fejlődés, másrészt az ellenállóképes, tudásalapú társadalmakra és gazdaságokra való átállás felgyorsítása érdekében az alacsony és közepes jövedelmű országokban. Az EGSZB hangsúlyozza a tudományba történő magán- és különösen állami beruházások fontosságát annak érdekében, hogy a kutatás és az innováció terén lépést lehessen tartani a többi világhatalommal, ugyanakkor pedig védelmezni lehessen az emberi jogokat és az alapvető értékeket.

4.2. A többi tudományos nagyhatalom jelenleg GDP-arányosan tekintve többet költ a tudományra, mint az EU. A geopolitikai feszültségek fokozódnak, és kihívás elé kerültek az emberi jogok és az olyan alapvető értékek, mint a tudományos élet szabadsága. Az EU-ban a tudományos élet szabadsága a felsőoktatás gerincét alkotja, és azt meg kell védeni a harmadik országokkal szemben. A közelmúlt eseményeinek fényében az EGSZB üdvözlí és támogatja az európai tudósok arra irányuló felhívását⁽⁴⁾, hogy haladéktalanul lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy a veszélyeztetett kutatók és tudósok – többek között az afganisztáni tudósok, diákok és civil társadalmi szereplők, különösen a nők, valamint az etnikai és vallási kisebbségek – számára gyorsított, kiegészítő jogszerű beutazási lehetőségek álljanak rendelkezésre.

5. A globális kihívások együttes kezelése

5.1. Az EGSZB teljes mértékben támogatja, hogy egyértelműen a „kettős igazságos átmenetet”, azaz a digitális átállást és a zöld megállapodást, az egészségügyre vonatkozó és a Covid19-világjárványt követő hosszú távú helyreállítási szakpolitikákat helyezték a középpontba. Európának minden eddiginél nagyobb mértékű határokon átnyúló együttműködésre van szüksége, hogy megtanulja, hogyan dolgozzon ki más partnerekkel együtt innovatív megoldásokat, és ezáltal a fenntartható fejlődési célokkal összhangban megvalósítsa az igazságos zöld és digitális átállást és előmozdítsa Európa rezilienciáját, jólétét és versenyképességét – különösen a kkv-k érdekében –, valamint támogassa a gazdasági és társadalmi jólétet. A reziliensebb európai gazdaságra való átállás elősegítésével párhuzamosan, a fenntartható európai gazdaság felé történő elmozdulás során elengedhetetlen az olyan inkluzív fellendülés, amely egyetlen európaikat sem hagy magára, miközben a munkavállalók számára új lehetőségeket teremt. A szociális innováció is fontos szerepet játszhat ezekben a folyamatokban.

5.2. A kölcsönös nyitottság, az ötletek szabad cseréje és a megoldások közös kidolgozása elengedhetetlen az alapvető ismeretek eléréséhez és előmozdításához. Ezek kulcsfontosságúak a dinamikus innovációs ökoszisztéma kialakításához, mivel az uniós fellépésre jellemző nyitott együttműködést napjainkban egy átalakult globális környezetben kell megvalósítani.

5.3. A világ kutatóinak és innovátorainak mozgósítása kulcsfontosságú lesz a polgárok és a jövőendő nemzedékek jóléte szempontjából. Ahogyan azt a közelmúltban a világjárvány esetében láttuk, az olyan témákban, mint amilyen a globális egészség, a nemzetközi együttműködés erősítése segít az áttörést jelentő innovációk megvalósításában. Az EU-nak elő kell mozdítania a nyitott stratégiai autonómiára irányuló célkitűzéseinek megvalósítását azáltal, hogy ezzel párhuzamosan bizonyos területeken modulálja a nem uniós országokkal folytatott kétoldalú együttműködését⁽⁵⁾.

5.4. Az EU-nak a jelenlegi globális trendekre adott válaszul a szabályokon alapuló multilateralizmust előmozdítva kell jó példával elől járnia. Újból meg kell erősíteni a multilaterális rendet, hogy az betölthesse célját és képes legyen megküzdni a globális kihívásokkal, valamint eleget tegyen a polgárok átláthatóságra, minőségre és inkluzivitásra irányuló fokozott igényeinek. Az EU-nak elő kell mozdítania a kulcsfontosságú nemzetközi multilaterális intézmények ambiciózus modernizációját is, közös ütemtervet követve a kutatási és innovációs együttműködésen belüli kölcsönös nyitottság érdekében, hogy elősegítse a globális kihívásokra adott globális válaszokat és a legjobb gyakorlatok megosztását.

⁽⁴⁾ <https://www.scholarsatrisk.org/2021/08/urgent-appeal-to-european-governments-and-eu-institutions-take-action-for-afghanistans-scholars-researchers-and-civil-society-actors/>

⁽⁵⁾ Az EFTA-országokkal, a Nyugat-Balkánnal, Törökországgal, az európai szomszédságpolitika hatálya alá tartozó országokkal és az Egyesült Királysággal való együttműködés integrálása; az EU Afrikával, Latin-Amerikával és egyéb régiókkal való partnerségeinek elmélyítése stb.

5.5. Az EU-nak globális fenntartható szabványok alkotójaként vezető szerepet kell játszania, és ezt a „kkv-barát” jogalkotást megelőző és szabványosítási kutatás területén történő nemzetközi együttműködésben játszott szerep növelése révén is elő kell mozdítani. Az EGSZB hangsúlyozza a kkv-k támogatását célzó intézkedések fontosságát is a szellemi tulajdon-jogok védelmének valamennyi területén.

5.6. Az EGSZB teljes mértékben támogatja a szellemi tulajdonra vonatkozó cselekvési tervet⁽⁶⁾, amely az uniós szellemi tulajdon-rendszer korszerűsítésére irányuló nagyon jó és holisztikus megközelítés. Az egységes szabadalmi rendszer bevezetésének elsődleges prioritásnak kell lennie, amely jelentősen növelni fogja az uniós vállalatok versenyképességét.

5.7. Néhány ország egyre inkább igyekszik diszkriminatív intézkedések révén technológiai vezető szerepet betölteni, és gyakran a globális befolyás és a társadalmi ellenőrzés eszközeként használja a kutatást és az innovációt. Meg kell erősíteni az EU jólétét és gazdasági versenyképességét, valamint azt a képességét is, hogy önállóan szerezzen be és biztosítson polgárai számára biztonságos és védett kulcsfontosságú technológiákat és szolgáltatásokat. Az EU-nak élen kell járnia új globális normák, nemzetközi szabványok és együttműködési keretek kialakításában olyan területeken, mint a digitális ágazat, beleértve a mesterséges intelligenciát és az egyéb technológiákat is. Az EU demokratikus és szabályozási téren meglévő erősségei olyan eszközök, amelyek segítenek egy jobb világ felépítésében, és béketeremtő szereplőként hitelességével, valamint biztonsági és védelmi struktúráival segíthet a béke megőrzésére, fenntartására és kiépítésére irányuló többoldalú erőfeszítések támogatásában.

5.8. Az EGSZB a mesterséges intelligenciáról (MI) szóló első, 2017-es véleménye óta kiemelt szereplője a témáról folytatott vitának⁽⁷⁾, és az elmúlt néhány évben számos véleményt tett közzé a témában⁽⁸⁾. A mesterséges intelligencia kapcsán az emberi vezérlés megközelítését szorgalmazza, amelyben az emberek technikai értelemben továbbra is a mesterséges intelligencia urai maradnak, és továbbra is képesek lesznek eldönteni, hogy azt szélesebb társadalmunkban használják-e, és ha igen, mikor és hogyan. Fel kell hívni a figyelmet többek között a mesterséges intelligencia munkahelyekre gyakorolt hatására, a szabályozás, az önszabályozás és az etikai iránymutatás közötti megfelelő egyensúly megteremtésének fontosságára, valamint a mesterséges intelligencia fogyasztókra gyakorolt hatására is. Az EGSZB jelenleg dolgozza ki hivatalos véleményét a mesterséges intelligenciáról szóló jogszabályra irányuló európai bizottsági javaslatról⁽⁹⁾.

5.9. Az EU külső fellépései és az egyes tagállamokban folytatott belső szakpolitikák között meglévő összhang is biztosítja az EU azon képességét, hogy globális szereplőként lépjen fel. Az egységes és koherens uniós álláspont alapvető fontosságú ahhoz, hogy stabilizáljuk partnerségeinket és szövetségeinket harmadik országokkal, támogassuk a multilaterális és regionális szervezeteket, és tárgyalásokat folytassunk a globális közjavak érdekalapúbb megközelítése érdekében.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽⁶⁾ Az EGSZB véleménye: A szellemi tulajdonra vonatkozó uniós cselekvési terv (HL C 286., 2021.7.16., 59. o.).

⁽⁷⁾ HL C 288., 2017.8.31., 1. o.

⁽⁸⁾ HL C 440., 2018.12.6., 1. o.; HL C 440., 2018.12.6., 51. o.; HL C 240., 2019.7.16., 51. o.; HL C 47., 2020.2.11., 64. o.; HL C 364., 2020.10.28., 87. o.

⁽⁹⁾ INT/940 – A mesterséges intelligenciáról szóló rendelet (HL C 517., 2021.12.22., 61. o.).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a 910/2014/EU rendeletnek az európai digitális személyazonosság keretének létrehozása tekintetében történő módosításáról

[COM(2021) 281 final – 2021/0136 (COD)]

(2022/C 105/12)

Előadó: Tymoteusz Adam ZYCH

Felkérés:	Európai Parlament, 2021.7.8. Tanács, 2021.7.15.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.9.30.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	229/2/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) üdvözli az Európai Bizottság javaslatát az eIDAS-rendeletet az európai digitális személyazonosság keretének létrehozásával módosító eszközre, amely ezt a jogi aktust a jelenlegi piaci igényekhez igazítaná. A hatályos szabályozás értékelése azt mutatta, hogy jobb megoldásokra van szükség a digitális szolgáltatások terén, amelyek a magán- és a közszférára egyaránt kiterjesztenék a hozzáférést, és amelyek az európai polgárok és lakosok nagy többsége számára elérhetőek lennének.

1.2. Az EGSZB azonban megjegyzi, hogy a szolgáltatások javasolt digitalizálása az európai társadalom egy részének, különösen az időseknek, az alacsony digitális jártassággal rendelkezőknek és a fogyatékkal élőknek a kirekesztéséhez vezethet. Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy hozzák létre a digitális oktatáshoz és tájékoztató kampányhoz szükséges keretet, amelynek egyúttal a személyes adatok védelmével kapcsolatos tudatosság növelését is szolgálnia kell.

1.3. Az EGSZB üdvözli, hogy az európai digitális személyiadat-tárca használata opcionális és díjmentes lesz. Mindazonáltal az új digitális megoldások bevezetése szükségszerűen jelentős idő- és költségfordítással jár. Ezért az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy a piacot érintő negatív hatások elkerülése érdekében vizsgálja meg még jobban az új rendelet tényleges végrehajtásához szükséges időt, és biztosítson további elemzést és nagyobb egyértelműséget a rendeletben a végrehajtás várható költségeiről.

1.4. Az EGSZB megjegyzi, hogy a rendelet javasolt 9. szakasza előírja a valamely tagállamban kiállított minősített elektronikus attribútumtanúsítványok határokon átnyúló kötelező elismerését. Tekintettel azonban arra, hogy a tagállamok nemzeti jogszabályainak rendelkezései gyakran jelentősen eltérnek egymástól, az EGSZB elismeri, hogy tisztázni kell, hogy egy minősített elektronikus attribútumtanúsítvány egyik tagállamban való elismerése a tények megerősítésére korlátozódik, az egyes közokiratoknak az Európai Unión belüli bemutatására vonatkozó előírások egyszerűsítése révén a polgárok szabad mozgásának előmozdításáról szóló (EU) 2016/1191 európai parlamenti és tanácsi rendelet⁽¹⁾ 2. cikkének (4) bekezdésével analóg módon: „E rendelet nem alkalmazandó egy másik tagállam hatóságai által kiállított közokiratok tartalmához kapcsolódó joghatások valamely tagállamban történő elismerésére.”.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/1191 rendelete (2016. július 6.) egyes közokiratoknak az Európai Unión belüli bemutatására vonatkozó előírások egyszerűsítése révén a polgárok szabad mozgásának előmozdításáról és az 1024/2012/EU rendelet módosításáról (HL L 200., 2016.7.26., 1. o.).

1.5. Az EGSZB véleménye szerint a hatékony adatvédelmet mindenekelőtt az alapvető jogok, különösen a magánélethez való jog és a személyes adatok védelméhez való jog védelmével összefüggésben kell vizsgálni. Az EGSZB ezért teljes mértékben támogatja azt a követelményt, hogy az európai digitális személyazonosság keretének lehetővé kell tennie a felhasználók számára annak ellenőrzését, hogy ki férhet hozzá személyük digitális másához, és pontosan milyen adatokhoz nyer hozzáférést. Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy az európai digitális személyazonosság keretének technikai szempontjairól folytatott konzultációkat követően vegyék fel a keretrendszerbe egy olyan nyilvántartás létrehozásának kérdését, amely lehetővé teszi a felhasználók számára az adataikhoz való hozzáférés nyomon követését.

1.6. Az EGSZB szeretné kiemelni a digitalizációs folyamattal kapcsolatos biztonsági aggályokat, különösen az olyan, hatalmas rendszerek fejlesztése kapcsán, amelyek csalásnak és adatvesztésnek kitett adatokat tárolnak és kezelnek. Az EGSZB tisztában van azzal is, hogy jelenleg nincs olyan biztonsági rendszer, amely teljeskörű adatvédelmet tudna biztosítani. Ezért az EGSZB véleménye szerint az európai digitális személyiadat-tárcák felhasználóinak kártérítést kellene garantálni az adataikkal kapcsolatos bármilyen nemkívánatos helyzet (pl. adatlopás vagy adatok nyilvánosságra hozatala) esetére. Ennek a felelősségnek attól függetlenül fenn kell állnia, hogy a szolgáltató volt-e a hibás.

2. Bevezetés

2.1. E vélemény tárgya a 910/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletnek⁽²⁾ („eIDAS-rendelet”) az európai digitális személyazonosság keretének létrehozása tekintetében történő módosításáról szóló európai bizottsági rendeletjavaslat.

2.2. Az indokolásban foglaltak szerint az eIDAS-rendelet a következő védelmet és előnyöket biztosítaná: (1) hozzáférést kiemelkedően biztonságos és megbízható elektronikus személyazonossági megoldásokhoz; (2) olyan megbízható és biztonságos digitális személyazonossági megoldásokat, amelyekre a köz- és magánszolgáltatások támaszkodhatnak; (3) a természetes és jogi személyek képessé tételét a digitális személyazonossági megoldások használatára; (4) e megoldások különféle attribútumokhoz kapcsolását, és a személyazonosító adatok célzott megosztásának lehetővé tételét az igénybe vett szolgáltatás szükségleteire korlátozva; valamint (5) a minősített bizalmi szolgáltatások elfogadását az EU-ban, és egyenlő feltételeket ezek nyújtásához. A javasolt módosítások válaszul szolgálnak a megbízható, határokon átnyúló digitális megoldások iránti növekvő keresletre, amely a felhasználók magas szintű bizonyossággal történő azonosítása és hitelesítése iránti igényen alapul.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB tisztában van a határokon átnyúló elektronikus tranzakciókhoz szükséges elektronikus azonosítási és bizalmi szolgáltatások fejlesztésével kapcsolatos új belső piaci követelményekkel. Az eIDAS-rendeletben előírt meglévő megoldások, amelyek 2016 júliusától kezdődően több lépcsőben kezdtek joghatásokat kiváltani, nem felelnek meg ezeknek az igényeknek, amit az is alátámaszt, hogy jelenleg az uniós lakosoknak csupán 59 %-a fér hozzá megbízható és biztonságos elektronikus azonosítási (eID) megoldásokhoz. Ráadásul az ilyen szolgáltatásokhoz való határokon átnyúló hozzáférés is korlátozott, mivel az egyes tagállamok által kínált rendszerek nem interoperábilisak.

3.2. Az EGSZB ezért üdvözli az Európai Bizottság új javaslatát az eIDAS-rendeletet az elektronikus személyazonosság keretének létrehozása tekintetében módosító eszközre, amely ezt a jogi aktust a jelenlegi piaci igényekhez igazítaná. Becslések szerint az Európai Bizottság dokumentumában javasolt megoldások hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a digitális személyazonosítást igénybe vevők száma az EU polgárainak és lakosainak 80 %-ára, vagy akár 100 %-ára emelkedjen.

3.3. Az EGSZB különösen üdvözli azokat a megoldásokat, amelyek célja a felhasználók személyes adatai biztonságának növelése azáltal, hogy garantálják a mérlegelés lehetőségét az adatok megosztása terén, valamint a megbízható felek számára átadott adatok jellegének és mennyiségének ellenőrzésére vonatkozó lehetőséget. Mivel – a javaslat szerint – a tagállamok fenntartják a digitális szolgáltatók feletti ellenőrzést, ők garantálnák, hogy az érzékeny (pl. egészségi állapotra, vallásra és meggyőződésre, politikai véleményre, faji vagy etnikai származásra vonatkozó) adatkészleteket csak a szolgáltatók kérésére, a személyazonosság tulajdonosának az alkalmazandó nemzeti joggal összhangban hozott, tájékozott döntését követően adják át.

3.4. Az EGSZB rámutat arra, hogy az új rendelet egyes rendelkezéseinek alkalmazására vonatkozó ütemterv meglehetősen optimista, és arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a végleges alkalmazási határidők megállapításakor vegye figyelembe azt az időt is, amelyre a szolgáltatóknak informatikai rendszereiknek az új kötelezettségeknek való megfelelést célzó korszerűsítéséhez szükségük van. Az EGSZB ezért felkéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg jobban az új

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 910/2014/EU rendelete (2014. július 23.) a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról, valamint az 1999/93/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 257., 2014.8.28., 73. o.).

rendelet tényleges végrehajtásához szükséges időt, és így hosszabbítsa meg az alkalmazási határidőt, hogy az ne befolyásolja az érintett piacot. A rendelet hatálybalépése például megköveteli, hogy a minősített aláírást létrehozó eszközökön alapuló távoli aláírást kínáló meglévő minősített bizalmi szolgáltatók minősített szolgáltatókká váljanak az adott szolgáltatás tekintetében; időre lesz szükségük ahhoz, hogy mind a technikai szempontokat, mind az engedélyezési eljárást végrehajtsák.

3.5. Az EGSZB megjegyzi, hogy a szolgáltatások javasolt digitalizálása – függetlenül annak előnyeitől – az európai társadalom egy részének, különösen az időseknek, az alacsony digitális jártassággal rendelkezőknek és a fogyatékkal élőknek a kirekesztését is eredményezheti. Az EGSZB elismeri az európai polgárok oktatásának kulcsszerepét az ilyen kirekesztés ellensúlyozásában; annak ugyanakkor a személyes adatok védelme terén a tudatosság növelését is szolgálnia kell.

4. Az európai digitális személyazonossági keret elérhetősége és szabad megítélés alapján való használata

4.1. Az EGSZB üdvözli azt az elképzelést, hogy a digitális szolgáltatások terén olyan fejlettebb megoldásokat kell biztosítani, amelyek a hozzáférést nemcsak a közszolgáltatásokra, hanem a magánszektorra is kiterjesztik. Az EGSZB egyetért továbbá az Európai Bizottság azon törekvéseivel, hogy az európai polgárok nagy többsége számára elérhetővé tegye az európai digitális személyazonossági keretet. Az eID-szolgáltatásokhoz való határokon átnyúló hozzáférés jelenlegi akadályai miatt (pl. a tagállamok által kifejlesztett eID-rendszerek közötti átjárhatóság hiánya) sok uniós lakos egyáltalán nem használja azokat. Az európai digitális személyiadat-tárcákon alapuló új megoldások hozzájárulhatnak ahhoz, hogy az európaiak legalább 80 %-a számára elérhetővé váljanak a megbízható online szolgáltatások.

4.2. Az EGSZB ezért támogatja azt a javaslatot, hogy a tagállamok kötelesek legyenek európai digitális személyiadat-tárcát kibocsátani. Ez egy olyan eszköz, amely a következőket teszi lehetővé a felhasználók számára: (1) az online és offline hitelesítéshez szükséges jogi személyazonosító adatok és elektronikus attribútumtanúsítvány beszerzése, tárolása, kiválasztása, kombinálása és megosztása biztonságos, a felhasználó számára átlátható és nyomon követhető módon az online köz- és magánszolgáltatások igénybevétele érdekében, valamint (2) dokumentumok aláírása az EU egész területén elfogadott minősített elektronikus aláírással.

4.3. Az EGSZB üdvözli továbbá azt a javaslatot, hogy az (EU) 2019/882 európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽³⁾ I. mellékletének rendelkezéseivel összhangban az európai digitális személyiadat-tárca a fogyatékkal élők számára is ugyanúgy hozzáférhető legyen, ami összhangban van a megkülönböztetésmentességnek az EU Alapjogi Chartájának 21. cikkében foglalt uniós elvével. Az adott kérdéssel kapcsolatos digitális kirekesztés elkerülése érdekében az EGSZB azt javasolja, hogy bármely megoldást az illetékes intézményekkel és a fogyatékkal élő személyeket képviselő nem kormányzati szervezetekkel együttműködve, egy „több érdekelt felet bevonó megközelítés” alapján dolgozzanak ki.

4.4. Az EGSZB szempontjából az is pozitívum, hogy a polgárok és a lakosok belátására bízzák, hogy használják-e európai digitális személyiadat-tárcát. Az EGSZB véleménye szerint a felhasználók nem kötelezhetők arra, hogy a tárcát magán- vagy közszolgáltatások igénybevételére használják, hanem egyszerűen csak lehetőséget kell biztosítani számukra erre.

4.5. A megfizethetőség szempontjából az EGSZB üdvözli, hogy az európai digitális személyiadat-tárca használata a felhasználók számára ingyenes lesz. Az EGSZB azonban arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a rendeletben végezzen további elemzést és teremtsen egyértelműséget a következőket illetően: i. a kibocsátás költségei természetes személyek számára, ii. a jogi személyek számára felmerülő (kibocsátási és használati) költségek, valamint iii. digitális személyazonossági attribútumok ilyen tárcákhoz való hozzáadásának költségei, mivel az EGSZB véleménye szerint minden ilyen hozzáadás bizalmi szolgáltatást jelentene, ami a tárca tulajdonosa számára költségeket vonna maga után.

5. Az európai digitális személyazonossági keret használhatósági szempontjai

5.1. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság arra irányuló kezdeményezését, hogy az elektronikus azonosítási eszközök használhatóságát egy közös európai digitális személyazonossági keret létrehozásával javítsa, amely az európai digitális személyiadat-tárca határokon átnyúló mivoltára támaszkodik.

5.2. A javaslat szerint a használhatóságot az eIDAS-rendelet új 12b. cikkében előírt eszközökkel lehet javítani, amelyek az európai digitális személyiadat-tárcák elismerésére vonatkozó követelményeket tartalmazzák, és amelyek nemcsak a tagállamoknak, hanem a szolgáltatásokat nyújtó, magánszférabeli igénybe vevő feleknek és a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabályjavaslat 25. cikkének (1) bekezdésében⁽⁴⁾ meghatározott „online óriásplatformoknak” is szólnak. Ezen új

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/882 irányelve (2019. április 17.) a termékekre és a szolgáltatásokra vonatkozó akadálymentességi követelményekről (HL L 151., 2019.6.7., 70. o.).

⁽⁴⁾ COM/2020/825 final.

rendelkezések alapján egyes magánszektoroknak (pl. közlekedés, energia, banki és pénzügyi szolgáltatások, szociális biztonság, egészségügy, ivóvíz, postai szolgáltatások, digitális infrastruktúra, oktatás és távközlés) el kell fogadniuk az európai digitális személyiadat-tárca használatát a szolgáltatások nyújtása során, amennyiben a nemzeti vagy uniós jog vagy szerződéses kötelezettségek erős felhasználóhitelesítést írnak elő az online azonosításhoz. Az Európai Bizottság javaslatának fényében ugyanez a követelmény vonatkozna az online óriásplatformokra (pl. közösségi oldalak), amelyeknek a hitelesítést igénylő konkrét online szolgáltatáshoz szükséges minimális attribútumok – például az életkor igazolása – tekintetében el kell fogadniuk az európai digitális személyiadat-tárcák használatát.

5.3. Az EGSZB megjegyzi, hogy az elektronikus azonosítási eszközök – köztük az európai digitális személyiadat-tárcák – széles körű elérhetőségének és használhatóságának biztosítása érdekében az online magánszolgáltatókat (amelyek nem minősülnek „óriásplatformoknak”) be kell vonni az elektronikus azonosítási eszközök széles körű elfogadását elősegítő, önszabályozó „magatartási kódexek” kidolgozásába. Az Európai Bizottság feladata annak értékelése, hogy az ilyen rendelkezések az európai digitális személyiadat-tárcák felhasználói szempontjából mennyire hatékonyak és használhatóak.

6. Az európai digitális személyiadat-tárcák joghatásaival kapcsolatos kérdések

6.1. Az EGSZB támogatja a javaslatot abból a szempontból, hogy az javítja a digitális közszolgáltatásokhoz való hozzáférést, beleértve a határokon átnyúló helyzeteket is.

6.2. Az eIDAS-rendelet javasolt új 9. szakasza előírja, hogy a valamely tagállamban kibocsátott, minősített elektronikus attribútumtanúsítványokat valamennyi tagállamban el kell ismerni minősített elektronikus attribútumtanúsítványként.

6.3. A tagállamok nemzeti jogára tekintettel azonban, amely egyes esetekben jelentősen eltérhet, az EGSZB rámutat, hogy az egyik tagállamban hiteles források alapján tanúsított attribútumok kizárólag ténybeli körülmények megerősítésére korlátozódhatnak, és nem járhatnak joghatással más tagállamokban, kivéve, ha az igazolt attribútumok megfelelnek az adott tagállam nemzeti jogának. Lényegében – az (EU) 2016/1191 rendelet analógiájára – a javasolt jogi megoldások nem befolyásolhatják az egyik tagállamban hiteles források alapján tanúsított attribútumok tartalmához kapcsolódó joghatások másik tagállamban való elismerését. Itt egyes (konkrét személyek vallására vagy meggyőződésére vonatkozó) személyes adatok szolgálhatnak példaként. Egyes uniós országokban az ilyen jellegű információk joghatásokat váltanak ki (pl. Németországban az anyakönyvek tartalmaznak vallásra vonatkozó információkat, amelyek egyháziadó-fizetési kötelezettséget alapoznak meg, ami nélkül az egyházi szertartás keretében történő házasságkötés nem lehetséges, míg más országokban (pl. Lengyelországban) nem ez a helyzet.

6.4. Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy fontolja meg a 9. szakasz szövegének pontosítását, hogy egyértelmű legyen, hogy a minősített elektronikus attribútumtanúsítványok bármely más tagállamban való elismerése a szóban forgó attribútummal kapcsolatos ténybeli körülmények megerősítésére korlátozódik, és nem eredményez joghatásokat más tagállamokban, kivéve, ha az igazolt attribútumok megfelelnek az adott tagállam nemzeti jogának.

7. Biztonsági szempontok

A. Adatvédelem az alapvető jogokkal összefüggésben

7.1. Az EGSZB megjegyzi, hogy a közös európai digitális személyazonossági keret hiánya miatt a polgárok és más lakosok a legtöbb esetben akadályokba ütköznek a személyazonosságukkal kapcsolatos információk határokon átnyúló digitális cseréje során, és ezen túlmenően az ilyen információk biztonságos módon és magas szintű adatvédelem mellett történő cseréje során is.

7.2. Az EGSZB ezért üdvözlí az európai digitális személyiadat-tárcákon alapuló, interoperábilis és biztonságos rendszer létrehozására irányuló kísérleteket, amelyek javíthatják a tagállamok közötti információcserét, többek között a foglalkoztatási helyzettel vagy szociális jogokkal kapcsolatban. Ezzel kapcsolatban az EGSZB arra számít, hogy az új európai digitális személyazonossági keret például lehetőséget teremt a határokon átnyúló foglalkoztatási lehetőségek gyors növelésére, valamint a szociális jogok automatikus, további kérelmezési eljárások vagy egyéb adminisztratív erőfeszítések nélküli megadásának kiterjesztésére.

7.3. Az EGSZB szempontjából azonban az alapvető jogok – különösen a magánélethez való jog és a személyes adatok védelméhez való jog – védelmével összefüggésben a hatékony adatvédelem a legfontosabb kérdés, amellyel foglalkozni kell.

7.4. Ezért az EGSZB teljes mértékben támogatja azt a követelményt, hogy az európai digitális személyazonossági keret mindenkinek biztosítson eszközöket annak ellenőrzésére, hogy ki férhet hozzá személyük digitális másához, és pontosan milyen adatokhoz nyer hozzáférést (ideértve a közzététel általi hozzáférést is). Amint arra a javaslatban rámutatnak, ez magas szintű biztonságot is megkövetel a digitális személyazonossági szolgáltatások nyújtásához kapcsolódó valamennyi szempont tekintetében, beleértve az európai digitális személyiadat-tárcák kiadását, valamint a digitális személyazonosító adatok gyűjtésére, tárolására és közzétételére szolgáló infrastruktúrát.

7.5. Ebben az összefüggésben az EGSZB üdvözli azt a javaslatot, amely szerint a felhasználóknak jogukban áll majd szelektíven, az adott helyzetben szükségességre korlátozva nyilvánosságra hozni attribútumaikat. A javaslat szerint az európai digitális személyiadat-tárcák használata során a felhasználónak ellenőrzése lesz afölött, hogy mennyi adatot ad át harmadik feleknek, és tájékoztatást kell kapnia arról, hogy mely attribútumok szükségesek egy adott szolgáltatás nyújtásához.

7.6. Az EGSZB támogatja azt a javaslatot, hogy az európai digitális személyiadat-tárcák szolgáltatásával kapcsolatos személyes adatokat fizikailag és logikailag el kell különíteni az ilyen tárcák kibocsátói által tárolt egyéb adatoktól, és helyesli azt a követelményt, hogy a minősített elektronikus attribútumtanúsítvánnyal kapcsolatos szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatóknak külön jogi személyként kell működniük.

7.7. A hatékony adatvédelem mellett, amelyet garantálni kell, alapvető fontosságú, hogy a felhasználók rendelkezhesse-nek adataik felett. E tekintetben az EGSZB egy, a tagállamok által kibocsátott jogi személyazonosságokra, valamint a minősített és nem minősített digitális személyazonossági attribútumok biztosítására épülő európai digitális személy-azonossági keret létrehozását is helyeselné.

7.8. Az EGSZB rámutat, hogy a felhasználói adatok magas szintű jogi védelmének biztosítása érdekében a felhasználóknak nagyobb ellenőrzést kell biztosítani az európai digitális személyiadat-tárcák felett, beleértve az egyes felhasználói adatokhoz való hozzáférés nyomon követhetőségét. E célból a javaslat jóváhagyását követő megbeszélések során meghatározandó technikai szempontok közé kell tartoznia egy olyan nyilvántartás létrehozásának, amely lehetővé teszi a felhasználó számára, hogy kérésre ellenőrizni tudja az adataihoz való hozzáférés minden esetét.

B. Egyéb biztonsági és felelősségi szempontok

7.9. A javaslat szerint az új európai digitális személyazonossági keret a csalás megelőzésére és a személyazonosító adatok hitelesítésének biztosítására szolgáló mechanizmusokat fog kínálni. Mivel a javaslat tartalmaz egy olyan rendelkezést, amely eszközöket vezet be az attribútumok hiteles forrásokból történő ellenőrzésének lehetővé tételére, ez javíthatja például a gyermekek online biztonságát azáltal, hogy megakadályozza, hogy életkoruknak nem megfelelő tartalmakhoz férjenek hozzá. Az EGSZB megjegyzi, hogy nemzeti szinten jelenleg ilyen hatékony védelem vagy nem áll rendelkezésre, vagy nagyon kevésbé hatékony.

7.10. Az EGSZB üdvözli azt az elképzelést, hogy a webböngészőknek támogatást és interoperabilitást kell biztosítaniuk az eIDAS-rendelet szerinti, minősített weboldal-hitelesítő tanúsítványok számára. A magas szintű bizonyosság nyújtása érdekében el kell ismerniük és meg kell jeleníteniük a minősített weboldal-hitelesítő tanúsítványokat, lehetővé téve a weboldal-tulajdonosok számára, hogy a weboldal tulajdonosaiként tüntessék fel magukat, illetve a felhasználók számára, hogy nagyfokú biztossággal azonosítsák a weboldal-tulajdonosokat. Az EGSZB ugyanakkor úgy látja, hogy egyszerű, gyors és hatékony fellebbezési mechanizmusokat kell biztosítani annak érdekében, hogy a tévesen veszélyesnek minősített weboldalak blokkolását feloldják. Felelősségi szabályokat is meg kell állapítani minden olyan esetre vonatkozóan, amikor egy weboldalt tévesen minősítettek veszélyesnek.

7.11. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy az adatok mindenfajta digitalizálása biztonsági aggályokat vet fel, különösen az adatokat tároló és feldolgozó hatalmas rendszerek esetében, amelyek a csalás és az adatvesztés által veszélyeztetett információforrást jelentenek. Az EGSZB tisztában van azzal is, hogy jelenleg nem létezik olyan teljesen hatékony (azaz hiányosságoktól és hibáktól mentes) biztonsági rendszer, amely teljes mértékben kiküszöbölné az ilyen fenyegetést.

7.12. Ezért az EGSZB rámutat arra, hogy a felhasználók adataival kapcsolatos minden ilyen nemkívánatos helyzet minimalizálása érdekében a tagállamok által az Európai Bizottság koordinálása mellett kidolgozott európai digitális személyazonossági keret műszaki architektúrájának az adatbiztonságot növelő és az adatkezelési mechanizmusokat biztosító intézkedésekre kell összpontosítania. Ezek a mechanizmusok fontosak például a felhasználóktól gyűjtött adatoknak az eredetileg tervezettől eltérő célokra történő felhasználásával összefüggésben. Az EGSZB ugyanakkor úgy véli, hogy a műszaki architektúrát az alapvető jogok és a tagállamok szuverenitásának tiszteletben tartásával kell kialakítani.

7.13. Az EGSZB megjegyzi, hogy az eIDAS-rendelet 13. cikkének (1) bekezdése felelősséget állapít meg a bizalmi szolgáltatók számára a természetes vagy jogi személyeknek az e rendelet szerinti kötelezettségek (és az Európai Bizottság javaslata szerint a javasolt „NIS 2 irányelv” 18. cikke szerinti kiberbiztonsági kockázatkezelési kötelezettségek) teljesítésének elmulasztása miatt szándékosan vagy gondatlanságból okozott károkért. Ezt a rendelkezést a felelősségre vonatkozó nemzeti szabályokkal összhangban kell alkalmazni (13. cikk (3) bekezdés).

7.14. A felelősségre vonatkozó aggályokkal kapcsolatban az EGSZB szeretné felhívni a figyelmet arra, hogy a kár fogalmának meghatározásával, mértékével és az esedékes kártérítéssel kapcsolatos kérdéseket a tagállamok nemzeti joga szabályozza. E szabályok szerint a bizalmi szolgáltatók felelőssége a nemzeti jog vonatkozó rendelkezései és a szolgáltatók által meghatározott „szolgáltatásnyújtási politikák” alapján korlátozható.

7.15. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai digitális személyiadat-tárcák felhasználóinak kártérítést kell garantálni az adataikkal kapcsolatos minden nemkívánatos esemény, például adatlopás, adatvesztés, adatközlés, az eredeti szándéktól eltérő célú felhasználás stb. esetére. Ennek a felelősségnek a fent említett valamennyi helyzetre ki kell terjednie, függetlenül attól, hogy a szolgáltató szándékosan vagy gondatlanul járt-e el (vagyis hogy a szolgáltató mennyiben hibázott).

7.16. Az adatok (különösen a személyes adatok) ellopása, jogosulatlan közzététele vagy elvesztése hosszú távú kárt okozhat a tulajdonosuknak. Ha a digitális információ egyszer már nyilvánosságra került, azt hosszú távon számos szervezet megszerezheti, a tulajdonosuk akarata ellenére is. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy keressenek és dolgozzanak ki olyan hatékony mechanizmusokat, amelyek ilyen esetekben jogorvoslatot jelentenek az adattulajdonosok számára.

7.17. Az új rendszer javasolt megoldásai arra kényszerítik majd a szolgáltatókat, hogy elektronikus biztonsági rendszereiket jelentősen, sokkal magasabb szintre fejlesszék, különös figyelmet fordítva a kiberbiztonságra. Az EGSZB arra számít, hogy ez jelentős költségekkel és a meglévő IT-infrastruktúra korszerűsítésével jár majd, és egyes szolgáltatók számára túlzott terhet jelenthet, ami akár ahhoz is vezethet, hogy egyes piacokról eltűnnek azok a szolgáltatók, amelyek rövid időn belül nem tudják megfizetni ezeket a beruházásokat. Ezért az EGSZB véleménye szerint az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak olyan megoldásokat kellene keresniük, amelyek megvédik a szolgáltatókat a diszkriminációtól ezen a területen, és lehetővé teszik e tekintetben a fokozatos átmenetet, többek között azáltal, hogy lehetőséget biztosítanak arra, hogy az új követelményeknek való megfelelést több szakaszban, észszerű időn belül biztosítsák.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a belső piacot torzító külföldi támogatásokról

(COM(2021) 223 final – 2021/0114 (COD))

(2022/C 105/13)

Előadó: **Maurizio MENSİ**

Felkérés:	Európai Parlament, 2021.6.7. Tanács, 2021.6.3.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. és 207. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.9.30.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye (mellette/ellene/tartózkodott):	220/3/9

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB nagyra értékeli az Európai Bizottság erőfeszítéseit, és egyetért azzal, hogy meg kell erősíteni az uniós piacot és annak vállalkozásait védő beavatkozási eszközöket, megszüntetve a versenyt, a kereskedelem és a közbeszerzés szabályozási keretében fennálló hiányosságokat azzal a céllal, hogy tisztességes versenyt lehessen biztosítani, amelyet nem torzítnak külföldi támogatások.

1.2. Ebben az értelemben az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság javaslata, amely az uniós piacon működő vállalatoknak külföldi forrásokból nyújtott, a piacot valószínűleg megváltoztató állami finanszírozásra vonatkozik, hasznos és releváns műveleti eszköz. Ilyen körülmények között a már önmagában is összetett és bonyolult szabályozási beavatkozás egyes vonatkozásai további finomhangolást igényelnek.

1.3. A javaslat értelmében a külföldi támogatások tág fogalom meghatározása a lehetséges értelmezés szerint a külföldi államoktól származó támogatások számos formájára kiterjed, beleértve a fiskális támogatásokat is. Ennélfogva az Európai Bizottságnak lehetősége van arra, hogy jelezze, mely vizsgálatoknak kíván elsőbbséget adni, és adott esetben kritériumokat megállapítani a különböző gyakorlatok kezelésére az átláthatóság és az egyszerűsítés érdekében.

1.4. A javaslat az Európai Bizottságot bízta meg a külföldről támogatott szervezetek által az EU-ban megvalósított befektetések ellenőrzésével. E tekintetben az EGSZB helyénvalónak tartja, hogy az Európai Bizottság – szükség esetén megfelelő iránymutatások révén – pontosan tisztázza a rendelet alkalmazási körét, annak biztosítása érdekében, hogy uniós szinten homogén módon alkalmazzák, és minimálisra csökkentsék az eltérő értelmezés kockázatát a külföldi befektetések ellenőrzéséért felelős tagállamoknál. E célból javasolja továbbá, hogy hozzanak létre egy információs pontot a vállalkozások számára a külföldi támogatásokról, valamint a hozzájuk kapcsolódó megfelelőségi és értesítési követelményekről.

1.5. Az eljárás megindítása érdekében az Európai Bizottság elvégzi a külföldi támogatás értékelését, mérlegelve annak negatív és pozitív hatásait a szóban forgó gazdasági tevékenység fejlődésére. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy az Európai Bizottság további iránymutatásokat adjon arról, hogyan történik ez az értékelés a gyakorlatban, mik lehetnek a pozitív hatások, vagy mikor indokolt a mérlegelés.

1.6. A jelenlegi összefonódás-ellenőrzési rendszerre tekintettel az EGSZB helyénvalónak tartja, hogy az Európai Bizottság tisztázza annak kapcsolatát a tervezett új rendszerrel abból a célból, hogy biztosítsák az időpontok és az eredmények összhangját, amelynek hiánya jelentős terheket eredményez a vállalatok számára.

1.7. Ahhoz, hogy az Európai Bizottság megindíthassa az eljárást, a teljes külföldi támogatásnak három egymást követő pénzügyi évben meg kell haladnia az 5 millió EUR küszöböt. Az EGSZB úgy véli, hogy ez a küszöb abszolút értékben meglehetősen alacsony, és annak növelését javasolja az Európai Bizottságnak a kisebb és jelentéktlenebb esetek elkerülése céljából, ami a kis- és középvállalkozások érdekét is szolgálja.

1.8. A közbeszerzések területén a hivatalból történő vizsgálatok és a közbeszerzési pályázatok átfogó felülvizsgálatának lehetősége potenciálisan kockázatok és terhek forrását jelentheti az EU-ban működő és befektető vállalatok számára. Ezért az Európai Bizottságnak a lehető legnagyobb mértékben egyszerűsíteni és egyértelműsíteni kell az alkalmazandó rendszert, hogy megkönnyítse az új szabályok alkalmazását – különösen akkor, ha azok a már hatályos szabályozási rendelkezések mellett alkalmazandók –, enyhítve ezzel az uniós vállalatok adminisztratív terheit.

2. Általános megjegyzések

2.1. Az EGSZB alapvető fontosságúnak tartja, hogy az EU és piaci piacai továbbra is nyitottak és versenyképesek maradjanak, és ebből a szempontból alapvető fontosságot tulajdonít a társadalmi-gazdasági rendszer megfelelő és kiegyensúlyozott működésének, a vállalkozások megbízhatóságának és a polgárok jólétének, ami a stratégiai autonómiamoddellje⁽¹⁾ alapját is képezi. Ennek fényében úgy véli, hogy az a cél, hogy megvédjék az egységes piacot a tisztességtelen versenyt eredményező támogatásoktól, csak úgy valósítható meg, ha egy hatékony eszköz is rendelkezésre áll, amelyet következetesen alkalmaznak az egész EU-ban, a lehető legkisebb terhet eredményezve a vállalatok számára.

2.2. 2020. június 17-én az Európai Bizottság fehér könyvet fogadott el a külföldi támogatásokról, hogy megvizsgálja a kérdést, nyilvános vitát indítson és lehetséges megoldásokat javasoljon. Ez a fehér könyv azonosítja a verseny, a kereskedelem és a közbeszerzés területén az állami támogatásokra vonatkozó uniós szabályok jogalkotási hiányosságait, amelyek ténylegesen megakadályozzák az EU beavatkozását, ha a külföldről származó támogatások torzítják a belső piacot azzal, hogy egyes összefonódásokat vagy ajánlati felhívások bizonyos résztvevőit előnyben részesítik. A fehér könyv továbbá számos problémára rámutat olyan szereplők uniós finanszírozáshoz való hozzáféréseivel kapcsolatban, melyek külföldi támogatásban részesülnek, mivel ezek torzíthatják az uniós forrásokhoz való hozzáférést folyó versenyt. Eddig egyetlen tagállam sem rendelkezik hatályos jogszabállyal a külföldi támogatások esetleges torzító hatásainak kezelésére.

2.3. A külföldi támogatások kérdése nem új keletű, és többször is foglalkoztak vele uniós szinten. A Tanács 2020. szeptember 11-i következtetéseiben hivatkozott az Európai Bizottság fehér könyvére, és az Európai Tanács 2020. október 1–2-i következtetéseiben szorgalmazta, hogy „további eszközöket kell kidolgozni a külföldi támogatások torzító hatásainak kezelésére az egységes piacon”. A versenypolitikáról szóló, 2020. februári jelentésében az Európai Parlament felkérte az Európai Bizottságot, hogy biztosítson „megfelelő vizsgálati eszközöket azokban az esetekben, amikor úgy ítélik meg, hogy egy vállalat a kormányzati támogatások miatt torzító magatartást folytatott, vagy ha saját országában fennálló piaci erőfölénye miatt túlzott nyereséget ért el”. Margrethe Vestager és Valdis Dombrovskis európai bizottsági ügyvezető alelnököknek, valamint Thierry Breton biztosiak címzett közös levelében egy 41 európai parlamenti képviselőből álló csoport határozottan támogatott egy a „jelentős állami támogatásban részesülő harmadik országbeli vállalkozások” kezelésére szolgáló eszközt.

2.4. Amint azt az Európai Bizottság 2020–2021-es munkaprogramjában bejelentették, a vizsgált rendeletjavaslat részletesen szabályoz egy új operatív eszközt (a nagyobb és potenciálisan torzítóbb esetek előzetes értesítési rendszerét egy hivatalból megindítandó eljárással együtt) az európai szabályozási hiány pótlására és egyenlő feltételek biztosítására a belső piacon, elkerülve ezzel az egyenlőtlen versenyfeltételek kialakulását. A rendeletjavaslatot egyébként a kereskedelempolitikai felülvizsgálatról szóló, az egyenlő versenyfeltételek tiszteletben tartásával kapcsolatos közlemény 3.2.6. pontja is megemlíti.

2.5. Összefoglalva a javasolt jogszabály célja, hogy megvizsgálja, és adott esetben elrettentse vagy megakadályozza a külföldről támogatott társaságok összeolvadását, közbeszerzéseit és olyan piaci magatartását, amely torzíthatja az Európai Unió belső piacát. Kötelező bejelentést ír elő az összefonódásokról, ha a szóban forgó társaság árbevétele meghaladja az 500 millió EUR-t, és a felek az elmúlt három évben több mint 50 millió EUR külföldi pénzügyi hozzájárulásban részesültek, valamint a közbeszerzési pályázatokról, ahol a szerződés értéke meghaladja a 250 millió EUR-t, abban az esetben, ha külföldről támogatott alanyok vesznek részt benne. A javaslat azt is lehetővé teszi az Európai Bizottság számára, hogy megvizsgálja három egymást követő évben az 5 millió EUR-t meghaladó külföldi pénzügyi támogatásból részesülő jogalanyok piaci magatartását, beleértve az e küszöbérték alatti összeolvadásokat és felvásárlásokat is.

2.6. A javaslatból kiderül, hogy nem a külföldi befektetésekkel van a probléma, hanem olyan támogatásokkal, amelyek megkönnyítik az uniós vállalatok felvásárlását, befolyásolják a befektetési döntéseket, torzítják az áruk és szolgáltatások kereskedelmét, befolyásolják a kedvezményezettek magatartását és aláássák a versenyt. A támogatásokkal ellentétben, amelyekkel kapcsolatos beavatkozásra az Európai Bizottság fenntartja magának a kizárólagos jogkört, a külföldi befektetések esetében ez a tagállamok hatáskörébe tartozik, amelyeknek minden esetben lehetőségük van a külföldi befektetések ellenőrzésére biztonsági vagy közrendi okokból.

⁽¹⁾ 1. A Bizottság közleménye – Európa nagy pillanata: Helyreállítás és felkészülés – a jövő generációért, (COM(2020) 456 final). Lásd még Az európai gazdasági és pénzügyi rendszer: a nyitottság, az erő és a reziliencia előmozdítása című közleményt, (COM(2021) 32 final).

2.7. Ez utóbbi esetre a 2020. október 11-től alkalmazandó (EU) 2019/452 európai parlamenti és tanácsi rendelet⁽²⁾ az irányadó, amely létrehozta az Európai Bizottság és a tagállamok közötti információcseréi rendszerét, és javítja a már megtervezett ellenőrzési mechanizmusokat, lehetővé téve az Európai Bizottság számára, hogy észrevételeket tegyen vagy véleményeket fogadjon el a tagállamok által jóváhagyott műveletekről. Ez a rendelet leginkább a létfontosságú infrastruktúrába és technológiákba, érzékeny adatokba és médiába történő beruházásokra vonatkozik, minimális küszöbértékek meghatározása nélkül, így lehetővé téve a tagállamok számára, hogy megvizsgáljanak szinte minden, az EU-n kívülről származó beruházást.

3. Konkrét észrevételek

3.1. A rendelettervezet a „külföldi támogatásokat” nagyon tág fogalmakkal határozza meg (2. cikk): magában foglal minden olyan beavatkozást, amelynek során egy harmadik ország – akár egy társaságra korlátozódóan, akár több társaságra vagy vállalkozói szövetségre vonatkozóan – olyan pénzügyi hozzájárulást nyújt, amely előnyhöz juttatja az EU belső piacon gazdasági tevékenységet folytató vállalatokat. A pénzügyi hozzájárulások nagyon különböző formákat ölthetnek, ideértve a pénzeszközök vagy kötelezettségek átruházását, tőkeinjekciókat, támogatásokat, kölcsönöket, hitelgaranciákat, adókedvezményeket, működési veszteségek kompenzálását, a hatóságok által kivetett pénzügyi költségek kompenzálását, az adósságok elengedését, a tartozások részvénné alakítását vagy újratárgyalását; az egyébként esedékes bevételekről való lemondást; vagy áruk vagy szolgáltatások nyújtását vagy beszerzését.

3.2. A javaslat értelmében tehát a külföldi támogatás széles körű meghatározása, amely lényegében összhangban van az állami támogatás uniós meghatározásával, a külföldi államtól származó támogatások és ösztönzések számos formáját lefedi, ami felvet néhány kérdést azzal kapcsolatban, hogy az Európai Bizottság ténylegesen képes-e megbirkózni azzal a hatalmas mennyiségű munkával, amely valójában a világ összes államától származó bármilyen támogatásra irányul. Ez jogbizonytalanságot teremthet, és felveti annak a kockázatát, hogy a vitatott fúziók és felvásárlások keretében versenytársak esetleges jogvitákat kezdeményezhetnek. Ebben az esetben egyértelműen jelezni kell, hogy az Európai Bizottság mely vizsgálatoknak kíván elsőbbséget adni, és hogy e tekintetben megfontolja-e az előzetesen közzétett kritériumok megállapítását.

3.3. A javaslat alapvetően az Európai Bizottságot bízza meg a külföldről támogatott szervezetek által az EU-ban végrehajtott befektetések ellenőrzésével. Egyes államok azonban úgy ítélik meg, hogy az ilyen döntések a tagállamok külföldi befektetések ellenőrzésére irányuló nemzeti rendszereinek részeként saját hatáskörükbe tartoznak. E tekintetben az EGSZB helyénvalónak tartja, hogy az Európai Bizottság – szükség esetén megfelelő iránymutatások révén – pontosan tisztázza a rendelet alkalmazási körét, annak biztosítása érdekében, hogy uniós szinten homogén módon alkalmazzák azt, és minimálisra csökkentsék az eltérő értelmezés kockázatát tagállamok részéről. E célból javasolja továbbá, hogy hozzanak létre egy információs pontot a vállalkozások számára a külföldi támogatásokról, valamint a hozzájuk kapcsolódó megfelelési és értesítési követelményekről.

3.4. A rendeletjavaslat ezért az uniós fúziókra vonatkozóhoz képest új előzetes ellenőrzési rendszert jelent, amely egyszerre előzetes (nagy összefonódások és közbeszerzési eljárások esetében) és utólagos, kiegészítve az uniós összefonódásokra jelenleg tervezett rendszert, az uniós összefonódások mintájára, de attól elkülönülve (3. fejezet). Ebben az esetben is az értesítést igénylő ügyletek közé tartoznak az egyesülések, az irányításszerzések és a teljes jogú közös vállalatok, bár a pénzügyi küszöbértékek eltérnek az összefonódás-ellenőrzési rendeletben meghatározott értékektől.

3.5. Az Európai Bizottság felméri, hogy fennáll-e „a belső piac torzulása” (5. cikk); ez az értékelés a szóban forgó összefonódás kontextusára korlátozódik, bár úgy tűnik, hogy ez nem követeli meg az Európai Bizottságtól, hogy közvetlen okozati összefüggést állapítson meg a működés és a piaci torzulás között. A belső piac torzulása akkor igazolódna be, ha egy külföldi támogatás képes lenne javítani a vállalkozás versenypiaci helyzetét a belső piacon, és ha ennek eredményeképpen ténylegesen vagy potenciálisan torzítaná a versenyt a belső piacon.

3.6. A rendeletjavaslat ezért széles mérlegelési jogkörrel ruházza fel az Európai Bizottságot, potenciálisan releváns mutatóként felsorolva a támogatás összegét és jellegét, a társaság és az érintett piacok helyzetét, a társaság gazdasági tevékenységének szintjét a belső piacon, és a külföldi támogatáshoz, valamint annak belső piacon történő felhasználásához kapcsolódó célt és feltételeket.

3.7. Ebben az értelemben az Európai Bizottság felhatalmazást kap arra, hogy felmérje a külföldi támogatás negatív hatásait a belső piac torzulása szempontjából, tekintettel annak „az adott gazdasági tevékenység alakulására” gyakorolt pozitív hatásaira (5. cikk); ha a pozitív hatások érvényesülnének, nem hoznának intézkedéseket. Ebben az esetben helyénvalónak tartjuk, hogy az Európai Bizottság további útmutatást adjon ennek az értékelésnek a gyakorlatban történő elvégzéséhez, különös tekintettel a pozitív hatásokra, vagy arra, hogy a mérlegelés mikor indokolható. E tekintetben megjegyzendő, hogy az Európai Bizottság átfogó és részletes irányelveket dolgozott ki a belső piaccal összeegyeztethető EU-n belüli támogatásokról.

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/452 rendelete (2019. március 19.) az Unióba irányuló közvetlen külföldi befektetések átvilágítási keretének létrehozásáról (HL L 79 I, 2019.3.21., 1. o.).

3.8. Ha az Európai Bizottság úgy ítéli meg, hogy egy külföldi támogatás torzítja a belső piacot, intézkedéseket írhat elő az okozott károk orvoslására (6. cikk). A vállalatok kötelezettségvállalásokat is benyújthatnak az állítólagos torzulások orvoslására, az Európai Bizottság pedig kötelezővé teheti ezeket a kötelezettségvállalásokat. A kötelezettségvállalások vagy korrekciós intézkedések magukban foglalhatják az infrastruktúrához való igazságos és megkülönböztetésmentes hozzáférés felajánlását, a külföldi támogatások segítségével beszerzett vagy fejlesztett eszközök hasznosításának engedélyezését, a kapacitás vagy a piaci jelenlét csökkentését, bizonyos beruházásoktól való tartózkodást, a K+F eredmények közzétételét, bizonyos eszközök elidegenítését, a külföldi támogatás kamatokkal történő visszafizetését a harmadik országnak, vagy az összefonódás megszüntetését.

3.9. E tekintetben helyénvalónak tűnik az új tervezett rendszer és a jelenlegi uniós összefonódás-ellenőrzési rendszer közötti kapcsolat egyértelműbbé tétele. Míg a bejelentési küszöbértékek és az érdemi értékelés eltér egymástól, számos tranzakciót mindkét rendszer keretében párhuzamosan lehet bejelenteni az Európai Bizottságnak, kockáztatva ezzel az időpontok és az eredmények összhangját, ami jelentős terheket ró a vállalkozásokra.

3.10. A rendeletjavaslat külön kötelező bejelentési rendszert javasol a 250 millió EUR-t meghaladó uniós közbeszerzésekre (4. fejezet). Az ilyen szerződésekben részt vevő vállalatok bejelentik a közszolgáltató ajánlatkérő szervnél az értesítést megelőző három évben kapott összes külföldi pénzügyi hozzájárulást, vagy olyan nyilatkozatot tesznek, amely igazolja, hogy ebben az időszakban nem kaptak külföldi pénzügyi hozzájárulást (27. cikk).

3.11. Az ajánlatkérő szervek kötelesek haladéktalanul közölni ezeket az bejelentéseket az Európai Bizottsággal, amelynek a bejelentéstől számított 60 nap áll rendelkezésre az előzetes ellenőrzés elvégzésére, és további 140 nap a részletes vizsgálatra, amely kivételes esetekben meghosszabbítható. A bejelentések nem függesztik fel a közbeszerzési eljárást, de az ajánlatkérő szerv nem tudja lezárni az eljárást és odaítélni a szerződést egy olyan társaságnak, amellyel kapcsolatban az Európai Bizottság vizsgálatot folytat. Amennyiben a vállalatok nem nyújtják be a bejelentést, az Európai Bizottság a teljes árbevételük 10 %-áig terjedő bírságot szabhat ki rájuk. Ez egy meglehetősen nehézkes eljárás, amely azzal a kockázattal jár, hogy késlelteti az olyan összetett eljárások befejezését, mint például a közbeszerzési eljárások, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy a tagállamok végre tudják hajtani a NextGenerationEU keretében kidolgozott terveket.

3.12. A rendeletjavaslat lehetővé teszi az Európai Bizottság számára, hogy saját kezdeményezésére eljárva megvizsgálja az EU belső piacának külföldi támogatás általi esetleges torzulását (2. fejezet). Az Európai Bizottság vizsgálatához szükséges egyetlen követelmény, hogy a külföldi támogatások összértéke három egymást követő pénzügyi évben meghaladja az 5 millió EUR küszöböt. Ez a küszöb abszolút értékben meglehetősen alacsony, és annak növelését javasoljuk az Európai Bizottságnak a kisebb és jelentéktlenebb esetek elkerülése céljából, ami a kis- és középvállalkozások érdekét is szolgálja. Az Európai Bizottságnak hatásköre van arra is, hogy legfeljebb a vizsgálat megkezdése előtti 10 évre visszamenőlegesen megvizsgálja a külföldi pénzügyi hozzájárulásokat, valamint lehetősége van megvizsgálni az új rendelet hatálybalépését megelőző 10 évben odaítélt külföldi támogatásokat is, ha a rendelet hatálybalépése után a torzító hatások beigazolódnak.

3.13. A rendeletjavaslatnak jelentős gazdasági hatása lesz, mivel potenciálisan érinti az összes olyan vállalatot, amely harmadik országokból részesül támogatásban, és gazdasági tevékenységet folytat az EU-ban (különösen a fúziókat és felvásárlásokat, vagy a meghatározott küszöbértékek feletti nyilvános pályázati felhívásokon ajánlatot tevőket), és emellett pozitív hatása van különösen azokra, amelyek nem részesülnek külföldi támogatásban.

3.14. A javaslat a gyakorlatban lehetővé teszi az Európai Bizottság számára, hogy az uniós állami támogatási szabályok által engedélyeztetthez hasonló ellenőrzést alkalmazzon a nem uniós kormányok által nyújtott támogatásokra. Ez azzal a kockázattal jár, hogy tovább bonyolítja az amúgy is nagyon bonyolult szabályozási keretet, ami súlyos terheket ró az uniós vállalkozásokra. Például ugyanazon ügyletre a jövőben három különböző eljárás vonatkozhat – a fúziók ellenőrzése, a külföldi befektetések átvilágítása és a javaslat szerinti külföldi támogatások ellenőrzése –, amelyek mindegyike saját eljárási szabályokkal és határidőkkel rendelkezik.

3.15. A fúziók és felvásárlások esetében a külföldi támogatások ellenőrzését kiegészítenék az összefonódások ellenőrzésére vonatkozó kötelező bejelentésekkel (uniós vagy tagállami szinten) és a külföldi befektetésekre vonatkozó nemzeti bejelentésekkel, jogi eljárásokat kockáztatva ezzel az érintett vállalatokkal.

3.16. A közbeszerzések területén a hivataltól történő vizsgálatok és a közbeszerzési pályázatok átfogó felülvizsgálatának lehetősége potenciálisan kockázatok és terhek forrását jelentheti az EU-ban működő és befektető vállalatok számára. Ez vonatkozna az EU-ban befektető külföldi szervezetekre és olyan uniós székhelyű vállalatokra, amelyek külföldi pénzügyi hozzájárulásokra támaszkodhatnak (külföldi befektetőkön vagy konkrét projektekhez nyújtott támogatáson keresztül). Ebben az esetben a vállalatoknak alaposan meg kell vizsgálniuk az összes kapott külföldi támogatást, hogy felmérjék, hogy az új szabályok alkalmazandók-e.

3.17. Ezért az Európai Bizottságnak a lehető legnagyobb mértékben egyszerűsíteni és egyértelműsíteni kell az alkalmazandó rendszert, hogy megkönnyítse az új szabályok alkalmazását – különösen akkor, ha azok a már hatályos szabályozási rendelkezések mellett alkalmazandók –, enyhítve ezzel az uniós vállalatok adminisztratív terheit.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a fogyasztói hitelekéről

(COM(2021) 347 final – 2021/0171 [COD])

(2022/C 105/14)

Előadó: **Bogdan PREDA**

Felkérés:	Európai Parlament, 2021.7.8. Tanács, 2021.7.14.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikkének (1) bekezdése
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.9.30.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.21.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	159/5/16

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) üdvözlöi a fogyasztói hitelekre vonatkozó jogszabályok aktualizálását, de rámutat arra, hogy még mindig vannak olyan területek, ahol az irányelvnek ambiciózusabbnak kellene lennie, vagy ahol nem biztosítja a megfelelő egyensúlyt a célkitűzések és a javasolt megoldások között. Az EGSZB továbbá úgy véli, hogy az irányelv által kínált megoldásoknak jobban kellene összpontosítaniuk a digitalizáció hatásaira és a digitális eszköz-használat elterjedésére, valamint olyan zöld fogyasztói hitelek nyújtására, amelyek segítenek a fogyasztóknak abban, hogy fenntarthatóbb módon vásároljanak.

1.2. Az EGSZB nagyra értékeli, hogy az Európai Bizottság ösztönözni próbál pénzügyi oktatással/digitális ismeretekkel kapcsolatos kampányokat, mivel ezek kizárólag előnyökkel járhatnak a fogyasztók és a hitelezők számára.

1.3. Az EGSZB megjegyzi, hogy a túlzott eladósodottság eredetére vonatkozó adatok alapján a hitelköltségek felső korlátjának a szélsőséges árképzési gyakorlatok elkerülése érdekében történő meghatározása kézzelfogható előnyökkel jár a kiszolgáltatott fogyasztók számára, feltéve, hogy ezt a felső határt a piac és a lehetséges további hatások gondos elemzését követően megfelelően kalibrálják. Az EGSZB ezért megjegyzi, hogy a fogyasztói hitelekéről szóló irányelvnek (CDD) egyértelmű és harmonizált módszertant kell biztosítania, amelyet a tagállamoknak fontolóra kellene venniük ahhoz, hogy ilyen felső határokat alkalmazzanak azoknak a szélsőséges gyakorlatoknak a megelőzése és visszaszorítása érdekében, amelyek túlzott eladósodáshoz vezethetnek. Ez egyben egyenlő versenyfeltételeket biztosítana a különböző országok hitelezői számára.

1.4. Az EGSZB hasznosnak tartja, ha tovább részletezik azt a hitelezői kötelezettséget, hogy alaposan meg kell vizsgálni a fogyasztói hitelképességét. Ebben a tekintetben az EGSZB támogatja az azzal kapcsolatos európai bizottsági megközelítést, hogy a hitelképesség-értékelés során milyen adatokat kell felhasználni, ideértve azt is, hogy az érzékeny személyes adatok, például az egészségügyi adatok kivételt jelentenek. Nagyon fontos ugyanis, hogy a folyamaton belül kiegyensúlyozott megközelítést biztosítsanak. Rendkívül fontos azonban hangsúlyozni az irányelvben azt, hogy még egy alapos hitelképesség-értékelés sem garantálhatja a hitel visszafizetését.

1.5. Az EGSZB úgy véli, hogy a CCD szövegét úgy kell felülvizsgálni, hogy a hitelesítési/engedélyezési eljárástól kezdve a működési szabályokig/kötelezettségekig minden hitelező számára biztosított legyen az egyenlő bánásmód, minden fél számára egyenlő versenyfeltételeket garantálva ezzel.

1.6. Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak tovább kellene elemeznie a szerződéskötést megelőző tájékoztatással kapcsolatos kötelezettségeket, hogy megtalálják a megfelelő egyensúlyt a fogyasztók számára szükséges és releváns információk, valamint azok leghatékonyabb és legrugalmasabb bemutatási módja között, figyelembe véve az egész folyamat digitalizálását is.

1.7. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a fogyasztói hitelekéről szóló irányelvben az Európai Bizottság pontosítsa az elötörlesztésre vonatkozó szövegrészt.

2. Bevezetés

2.1 Ez a vélemény az Európai Bizottság fogyasztói hitelekéről szóló irányelvre vonatkozó javaslatával kapcsolatos, amely hatályon kívül helyezi a fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet⁽¹⁾.

2.2 Az indokolásban foglaltak szerint az új irányelvre azért van szükség, mert 2008 óta a digitalizáció felerősödött és alapvetően megváltoztatta mind a hitelezési szokásokat (pl. az információk digitális úton történő közlésének új módjai, a hitelképesség automatizált döntéshozatali rendszerek és nem hagyományos adatok segítségével történő értékelése), mind a hitelezők profilját. A Covid19-váltsággal összefüggésben szükségessé vált az is, hogy jogalkotási eszközök biztosításával enyhítsük a pénzügyileg kiszolgáltatottabb polgárok és háztartások pénzügyi terheit.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság kezdeményezését a fogyasztói hitelekre vonatkozó jogi keret aktualizálására, mivel a piac 2008 óta valóban fejlődött, és a jelenlegi rendelkezések nem terjednek ki megfelelően a szereplők/termékek minden típusára, ami azt jelenti, hogy vannak olyan területek, ahol nincs megfelelő védelem a fogyasztók számára, vagy ahol a meglévő szabályok javíthatók.

3.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a CCD kidolgozásának két fő célkitűzése, nevezetesen i. a változó piacon hitelfelvételt vállaló fogyasztók hátrányainak csökkentése, valamint ii. a határokon átnyúló fogyasztói hitelnújtás és a belső piac versenyképességének elősegítése szorosan összefügg, és elengedhetetlen az új irányelv megfelelő mértékű lefedettségének és egységes alkalmazásának biztosításához. Egy olyan javaslatot például, amely kötelező hitelköltség-korlátokat ír elő a fogyasztói hitelköltségekre, a fogyasztói hitelekéről szóló irányelvben (CCD) tovább kell részletezni egy egyértelmű módszertan keretében. Erre az EU-ban a fogyasztók egységes szintű védelmének garantálásához, valamint a felelőtlen hitelezési gyakorlatoknak és az uzorakamatokkal vagy túlzott költségekkel járó fogyasztói hiteltermékek kifejlesztésének hatékony megelőzéséhez van szükség, hiszen utóbbiak gyakran a legkiszolgáltatottabb fogyasztókat célozzák meg, és gyakran túlzott eladósodáshoz vezethetnek. Erre a harmonizált módszertanra azért is szükség van, hogy egyenlő versenyfeltételeket biztosítsunk a különböző országok hitelezői számára.

3.3 Az irányelv alkalmazásának kiterjesztése és több fogalom meghatározásának tisztázása csak előnyökkel járhat a fogyasztók és a hitelezők számára egyaránt, valamint egyértelműbbé is teheti a kapcsolódó jogokat és kötelezettségeket. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy az a javaslat is segítené a nehéz helyzetben lévő fogyasztóknak, amely szerint a tagállamoknak független adósság-tanácsadási szolgáltatásokat kellene nyújtaniuk a túlzottan eladósodott vagy egyéb módon kiszolgáltatott fogyasztók számára. Az EGSZB azt is javasolja, hogy az irányelv ösztönözze a hitelezőket olyan politikák elfogadására, amelyek megkönnyítik a pénzügyi nehézségek korai felismerését és átstrukturálási intézkedéseket is tartalmaznak majd. Mindkét intézkedés megakadályozná a túlzott eladósodást, és arra ösztönözné a hitelezőket, hogy megoldást találjanak a nehéz helyzetben lévő hitelfelvevők számára.

3.4 Az EGSZB nagyra értékeli az Európai Bizottság arra irányuló erőfeszítéseit, hogy ösztönözze a pénzügyi oktatást/digitális műveltséggel kapcsolatos kezdeményezéseket annak biztosítása érdekében, hogy a fogyasztók megfelelően megértsék a hiteltermékeket és a hitelfelvételkor vállalt kockázatokat, mivel ez a leghatékonyabb módszer stabil pénzügyi helyzetük megőrzésére. E tekintetben az EGSZB úgy véli, hogy a hitelezők és a fogyasztók közötti kommunikáció kapcsán az irányelv szövegét a kapcsolat minden szakasza tekintetében hozzá kell igazítani a digitális átálláshoz és a digitális eszközök használatának növekedéséhez.

3.5 Az EGSZB szintén nagyra értékeli, hogy az Európai Bizottság egyértelmű szabályozást kíván alkotni a kölcsönszerződésekkel kapcsolatos pénzügyi tanácsadási szolgáltatásokra vonatkozóan, de üdvözlí, ha egyértelmű jogi szempontok is rendelkezésre állnának az ilyen szolgáltatások nyújtásának módjára vonatkozóan.

3.6 Az EGSZB üdvözlí azt a kezdeményezést, hogy részletesebben fejték ki azt a hitelezői kötelezettséget, hogy alaposan meg kell vizsgálni a fogyasztók hitelképességét annak ellenőrzése érdekében, hogy megengedhetik-e maguknak a szóban forgó kölcsönöket, és hogy pénzügyi szükségleteik megfelelő védelmet kapnak-e, megelőzve ezzel a felelőtlen hitelezési gyakorlatokat és a túlzott eladósodást. Az Európai Bizottságnak azonban szem előtt kell tartania, hogy az új szabályok nem háríthatják és nem is szabad, hogy a fogyasztók tényleges fizetési teljesítményéért a hitelezőkre hárítsák a felelősséget, mivel a fogyasztóknak mindent meg kell tenniük azért, hogy adósságtörlesztési kötelezettségeiknek eleget

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2008/48/EK irányelve (2008. április 23.) a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 133., 2008.5.22., 66. o.).

tegyenek, és személyes kiadásait körültekintően kezeljék. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy elemezze ki még jobban a fogyasztói hitelekről szóló irányelv szövegét, hogy egyértelművé tegye, hogy az alapos hitelképesség-vizsgálat nem jelent garanciát a hitel visszafizetésére. A fogyasztók megfelelő védelmének biztosítása érdekében az EGSZB arra kéri még az Európai Bizottságot, hogy részletezze azokat a helyzeteket, amikor a hitelezőknek különleges és indokolt körülmények között joguk van arra, hogy – minden kötelezettség nélkül – kölcsönt nyújtsanak a fogyasztóknak akkor is, ha azok nem felelnek meg a hitelképességi vizsgálaton.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a szöveg egyértelműségének biztosítása érdekében vizsgálja meg jobban az új fogalom meghatározások egy részét. Például felül kellene vizsgálni a hitelező fogalmát annak biztosítása érdekében, hogy az irányelv hatálya valamennyi hitelező vállalkozásra kiterjedjen, és azonos típusú tevékenységet folytató hitelezőkre egyforma felügyelet/engedélyezés vonatkozzon. Továbbá az egyenlő versenyfeltételek biztosítása és a fogyasztók azonos szintű védelmének hatékony biztosítása érdekében valamennyi hitelezőre – függetlenül a társasági jogállásától – ugyanazokat a szabályokat kell alkalmazni, és ugyanazoknak a kötelezettségeknek kell rájuk vonatkozniuk, többek között a jelentéstétel tekintetében is, kivéve a kamatmentes kölcsönök esetében, feltéve, hogy a fogyasztóvédelemre vonatkozó valamennyi rendelkezést betartották.

4.2 A fogyasztói hitelezési tevékenységből eredő kötelezettségek tekintetében az irányelvnek ambiciózusabbnak kell lennie, és le kell fektetnie, hogy az ilyen hitelezési tevékenységhez az illetékes hatóság hitelesítése/engedélye szükséges a megfelelő fogyasztóvédelem, a hatékony ellenőrzés és az egyenlő versenyfeltételek biztosítása érdekében a fogyasztói hitelezés terén. A jelenleg javasolt rendszer a hitelesítés és a nyilvántartásba vétel keverékének tűnik, bár ez egyáltalán nem egyértelmű.

4.3 Ami az euróban kifejezett kölcsönök nemzeti valutára történő átváltására vonatkozó konkrét rendelkezést illeti, az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja felül a CCD 4. cikkét, és tegye egyértelművé annak alkalmazhatóságát. A javasolt megoldás, amellyel, hogy nincs összhangban a lakóingatlanokhoz kapcsolódó fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló 2014/17/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽²⁾ 23. cikkével, nem egyértelmű a szándékát/alkalmazhatóságát és az átváltásra javasolt tényleges módszertant illetően.

4.4 Ami a megkülönböztetésmentesség elvét illeti (a CCD 6. cikke), az EGSZB aggódik amiatt, hogy annak végrehajtása több okból is nagyon nehéz lehet, ami főként a nemzeti szinten eltérő követelményekre és a hitelképesség-értékelési folyamat részeként szükséges valamennyi igazolás beszerzésének nehézségére vezethető vissza. Ami az adatbázisokhoz való hozzáférést illeti, az EGSZB attól tart, hogy bizonyos körülmények között a hitelezők számára több okból (pl. a határokon átnyúló hitelek iránti kereslet hiánya, a nemzeti szinten eltérő követelmények és a hitelképesség-értékelési folyamat keretében az összes igazolás beszerzésének nehézségei) kivitelezhetetlen vagy gazdaságilag előnytelen lehet a más tagállamok adatbázisaihoz való közvetlen hozzáférés. Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg alaposabban ezt az elvet, többek között az ilyen adatbázisokhoz való közvetett hozzáférés lehetőségének mérlegelésével, például úgy, hogy a hitelezők a hitelképesség-értékeléshez szükséges dokumentációt a helyi adatbázisokon vagy a helyi adóhatóságokon keresztül kérjék.

4.5 A nemzeti adatszolgáltatási adatbázisokkal kapcsolatban az EGSZB megjegyzi, hogy a hiteladatok kezelése a Covid19-világjárvány vagy bármely hasonló rendkívüli helyzet során potenciálisan hatással lehet a hitel-jelentési rendszer integritására és végső soron a fogyasztói hitelek nyújtására. Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a CCD keretén belül hangsúlyozza a hitelinformációk folyamatos és teljes körű megosztásának fontosságát, beleértve a mulasztott fizetésekre vonatkozó adatok/moratóriumok jelentését válsághelyzetben is, csakúgy, mint normál esetben. Ezen túlmenően az Európai Bankhatóság hitelnyújtásra vonatkozó iránymutatásaival összhangban az EGSZB azt is javasolja, hogy az Európai Bizottság határozza meg, hogy az adatbázisoknak legalább arra vonatkozó információkat kell tartalmazniuk, hogy milyen a fogyasztóknak a meglévő hitelszerződéseikhez kapcsolódó törlesztési magatartása, beleértve az esetleges hátralékokat is.

4.6 Az EGSZB nagyra értékeli az Európai Bizottság arra irányuló erőfeszítéseit, hogy a szerződéskötés előtti információkat hozzáférhetőbbé tegye a fogyasztók számára. Az EGSZB véleménye szerint azonban a megfelelő megoldás nem lehet egy további dokumentum – a fogyasztói hitelre vonatkozó szabványos összefoglaló – létrehozása, mivel ez mind a fogyasztók, mind a hitelezők számára további terhet jelenthet, és félrevezető lehet a fogyasztók számára abban az értelemben, hogy elemzésüket csak az összefoglalóban szereplő információkra korlátozhatják anélkül, hogy megfelelően figyelembe vennék a Szabványos európai fogyasztói hitel-tájékoztató űrlapban (SECCIF) szereplő összes többi információt.

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/17/EU irányelve (2014. február 4.) a lakóingatlanokhoz kapcsolódó fogyasztói hitelmegállapodásokról, valamint a 2008/48/EK és a 2013/36/EU irányelv és az 1093/2010/EU rendelet módosításáról (HL L 60., 2014.2.28., 34. o.).

Az új digitális módszerekre való reagálás szükségességének fényében jobb megoldás lenne megfontolni a fogyasztókkal való kapcsolat létrehozásának (és lebonyolításának) egyszerűsítését, többek között azzal, hogy külön digitális módokat határoznak meg a SECCIF átadására vonatkozó kötelezettség teljesítésére.

4.7 Ami a folyószámlákra vagy megtakarítási számlákra vonatkozó, az árukapcsolásra és a csomagban történő értékesítésre vonatkozó szabályok alóli mentességet illeti, erősen kérdéses, hogy valóban a fogyasztó érdekét szolgálja-e, ha ezt a mentességet csak olyan számlákra korlátozzák, amelyek egyetlen célja a kölcsönök igénybevételére korlátozódik. A szöveg szerint a hitelezőknek meg kell tiltaniuk a fogyasztóknak, hogy a szóban forgó számlákat a kölcsön követelményein kívül személyes célokra használják. Az EGSZB egyetért azzal, hogy a fogyasztót nem szabad arra kényszeríteni, hogy olyan számlát nyisson, amelyre nincs szüksége a kölcsön felhasználásához/visszafizetéséhez, de az ilyen számlát, ha már megnyitották, a fogyasztónak úgy kell használnia, ahogyan azt megfelelőnek tartja.

4.8 Ami a fogyasztók jogait illeti, amennyiben a hitelképesség vizsgálata profilalkotás vagy a személyes adatok egyéb automatizált feldolgozása révén történik, az EGSZB véleménye szerint a javasolt megoldás azzal a kockázattal jár, hogy veszélybe kerül a pénzügyi intézmények azon képessége, hogy saját kockázatvállalási hajlandóságuknak megfelelő értékelési feltételeket állapítsanak meg, ami csökkenti a folyamat rugalmasságát. Véleményünk szerint a 18. cikk (6) bekezdésének egészét át kell fogalmazni a GDPR követelményeinek megfelelően, ami azt jelenti, hogy a fogyasztót megilletik a GDPR által biztosított jogok, ha a hitelképesség-értékelés kizárólag automatikusan történik, és magánszemélyt érő hatásokat vált ki.

4.9 Az EGSZB úgy véli, hogy a hitel-előtörlesztés az irányelv központi rendelkezése, mivel célja a piaci versenyképesség előmozdítása és a túlzott eladósodás kezelése. Ennek fényében az EGSZB nagyra értékeli a javaslat általános szándékait. Hangsúlyozza azonban, hogy felül kell vizsgálni a fogyasztói hitelekéről szóló irányelv szövegét, hogy i. valóban meg lehessen könnyíteni ennek a jognak a gyakorlását, és hogy ii. el lehessen kerülni az azzal kapcsolatos jogvitákat, hogy mit is jelent pontosan a „minden költség”.

4.10 Az EGSZB megjegyzi, hogy a túlzott eladósodottság eredetére vonatkozó adatok alapján a hitelköltségek felső korlátjának a szélsőséges árképzési gyakorlatok elkerülése érdekében történő meghatározása kézzelfogható előnyökkel jár a kiszolgáltatott fogyasztók számára, feltéve, hogy ezeket a felső határokat a piac és a lehetséges hatások gondos elemzését követően megfelelően kalibrálják. Egy ilyen megközelítésnek biztosítania kell, hogy az intézkedések valóban előnyösek legyenek a fogyasztók számára és ne váltsanak ki ellenkező hatást.

4.11 A legújabb fogyasztóvédelmi irányelvvel összhangban a CCD 44. cikke előírja, hogy a tagállamoknak hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciókat kell bevezetniük a nemzeti jogban arra az esetre, ha valaki megsérti az irányelv átültetési szabályait. Az EGSZB üdvözlí ezeket a rendelkezéseket, de kéri az Európai Bizottságot, hogy az irányelvben rögzítse azt is, hogy a közigazgatási szankciók nem érintik a fogyasztók kártérítéshez vagy visszatérítéshez való jogát.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 21-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

MELLÉKLET

A szekció véleményében szerepelt alábbi szöveg törlésre került a közgyűlés által elfogadott módosító indítvány javára, azonban megkapta a leadott szavazatok legalább egynegyedét:

2. MÓDOSÍTÓ INDÍTVÁNY

Előterjesztő:

TEDER Reet

INT/956 – Fogyasztói hitelmegállapodások

4.1. pont

A következőképpen módosítandó:

Szekcióvélemény	Módosítás
Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a szöveg egyértelműségének biztosítása érdekében vizsgálja meg jobban az új fogalommeghatározások egy részét. Például felül kellene vizsgálni a hitelező fogalmát annak biztosítása érdekében, hogy az irányelv hatálya valamennyi hitelező vállalkozásra kiterjedjen, és azonos típusú tevékenységet folytató hitelezőkre egyforma felügyelet/engedélyezés vonatkozzon. Továbbá az egyenlő versenyfeltételek biztosítása és a fogyasztók azonos szintű védelmének hatékony biztosítása érdekében valamennyi hitelezőre – függetlenül a társasági jogállásától – ugyanazokat a szabályokat kell alkalmazni, és ugyanazoknak a kötelezettségeknek kell rájuk vonatkozniuk, többek között a jelentéstétel tekintetében is.	Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a szöveg egyértelműségének biztosítása érdekében vizsgálja meg jobban az új fogalommeghatározások egy részét. Például felül kellene vizsgálni a hitelező fogalmát annak biztosítása érdekében, hogy az irányelv hatálya valamennyi hitelező vállalkozásra kiterjedjen, és azonos típusú tevékenységet folytató hitelezőkre egyforma felügyelet/engedélyezés vonatkozzon. Továbbá az egyenlő versenyfeltételek biztosítása és a fogyasztók azonos szintű védelmének hatékony biztosítása érdekében valamennyi hitelezőre – függetlenül a társasági jogállásától – ugyanazokat a szabályokat kell alkalmazni, és ugyanazoknak a kötelezettségeknek kell rájuk vonatkozniuk, többek között a jelentéstétel tekintetében is, kivéve a kamatmentes kölcsönök esetében, feltéve, hogy a fogyasztóvédelemre vonatkozó valamennyi rendelkezést betartották.

A szavazás eredménye:

Mellette: 88

Ellene: 79

Tartózkodott: 21

KOMPROMISSZUM A 3. MÓDOSÍTÓ INDÍTVÁNYHOZ

Előterjesztő:

PREDA Bogdan

INT/956 – Fogyasztói hitelmegállapodások

4.10. pont

Szekcióvélemény	Kompromisszum
Az EGSZB megjegyzi, hogy a túlzott eladósodottság eredetére vonatkozó adatok alapján egyértelmű, hogy a hitelköltségek felső korlátja kézzelfogható előnyökkel jár a fogyasztók, különösen a kiszolgáltatottak számára.	Az EGSZB megjegyzi, hogy a túlzott eladósodottság eredetére vonatkozó adatok alapján a hitelköltségek felső korlátjának a szélsőséges árképzési gyakorlatok elkerülése érdekében történő meghatározása kézzelfogható előnyökkel jár a kiszolgáltatott fogyasztók számára, feltéve, hogy ezeket a felső határokat a piac és a lehetséges hatások gondos elemzését követően megfelelően kalibrálják. Egy ilyen megközelítésnek biztosítania kell, hogy az intézkedések valóban előnyösek legyenek a fogyasztók számára és ne váltsanak ki ellenkező hatást.

A szavazás eredménye:

Mellette: 82

Ellene: 79

Tartózkodott: 17

KOMPROMISSZUM A 4. MÓDOSÍTÓ INDÍTVÁNYHOZ

Előterjesztő:

PREDA Bogdan

INT/956 – Fogyasztói hitelmegállapodások

1.3. pont

Szekcióvélemény	Kompromisszum
Az EGSZB megjegyzi, hogy a túlzott eladósodottság eredetére vonatkozó adatok alapján egyértelmű, hogy a hitelköltségek felső korlátja kézzelfogható előnyökkel jár a fogyasztók, különösen a kiszolgáltatottak számára. Egy olyan javaslatot azonban, amely a tagállamok számára felső határok kiszabását írja elő a fogyasztói hitelköltségek, a fogyasztói hitelek ről szóló irányelvben (CCD) tovább kell részletezni, illetve egy egyértelmű módszertan keretében harmonizálni kell ezt az elképzelést, hogy egyenlő versenyfeltételeket biztosítsanak a különböző országok hitelezői számára.	Az EGSZB megjegyzi, hogy a túlzott eladósodottság eredetére vonatkozó adatok alapján a hitelköltségek felső korlátjának a szélsőséges árképzési gyakorlatok elkerülése érdekében történő meghatározása kézzelfogható előnyökkel jár a kiszolgáltatott fogyasztók számára, feltéve, hogy ezt a felső határt a piac és a lehetséges további hatások gondos elemzését követően megfelelően kalibrálják. Az EGSZB ezért megjegyzi, hogy a fogyasztói hitelekéről szóló irányelvnek (CDD) egyértelmű és harmonizált módszertant kell biztosítania, amelyet a tagállamoknak fontolóra kellene venniük ahhoz, hogy ilyen felső határokat alkalmazzanak azoknak a szélsőséges gyakorlatoknak a megelőzése és visszaszorítása érdekében, amelyek túlzott eladósodáshoz vezethetnek. Ez egyben egyenlő versenyfeltételeket biztosítana a különböző országok hitelezői számára.

A szavazás eredménye:

Mellette: 88

Ellene: 77

Tartózkodott: 15

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az általános termékbiztonságról, az 1025/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 87/357/EKG tanácsi irányelv és a 2001/95/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről

(COM(2021) 346 final – 2021/0170 [COD])

(2022/C 105/15)

Előadó: **Mordechaj Martin SALAMON**

Felkérés:	Európai Parlament, 2021.9.13. Tanács, 2021.8.23.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikkének (1) bekezdése
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.9.30.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	231/0/6

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) üdvözli az általános termékbiztonságról szóló rendeletre irányuló javaslatot, mivel az aktualizálja és javíthatja az általános termékbiztonságról szóló jelenlegi 2001/95/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet⁽¹⁾, különösen a piacok és a technológia terén fellépő kihívások és új fejlemények tekintetében.

1.2. Az EGSZB megjegyzi, hogy a javasolt keretbe beépítették az általános termékbiztonságról szóló irányelv végrehajtásának húsz éve során levont számos tanulságot, ami reményt ad, hogy a fogyasztók jobb védelemben fognak részesülni, különösen akkor, ha a termékekről kiderül, hogy nem biztonságosak. Ugyanakkor a gazdasági szereplők és az online piacterek nagy valószínűséggel egyértelműbb és összehangoltabb szabályok előnyeit élvezhetik majd.

1.3. Az EGSZB támogatja az általános termékbiztonsági rendeletre irányuló javaslatot, mivel az tudomásul veszi, hogy ki kell igazítani a különböző gazdasági szereplők közötti egyenlő versenyfeltételeket, különösen az online értékesítés területén az európai gyártók és kkv-k, illetve a külföldi vállalatok között.

1.4. Az EGSZB megjegyzi, hogy a „biztonság” és a „termék” fogalmának meghatározását a piacok és a technológia változásainak megfelelően aktualizálták, hogy ezáltal mérsékelhető legyenek a feltörhető, hálózatra kapcsolt termékekből, a szoftverfrissítések hiányából és a káros vegyi anyagokból eredő biztonsági veszélyek. A jogbiztonság növelése érdekében az EGSZB a biztonságos termékek fogalommeghatározásának és a biztonság értékelésére használt kritériumok némelyikének megerősítését javasolja.

1.5. Az EGSZB támogatja az online piacterekre vonatkozó új kötelezettségeket, de erősen kétli, hogy a védelem elegendő lesz a fogyasztók számára, ha a jogérvényesítési erőfeszítések továbbra is elsősorban a nemzeti jogalkalmazókra, nem pedig a platformokra hárulnak.

1.6. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy zökkenőmentes összhangot kell biztosítani az azonos vagy egymással összefüggő témákat érintő olyan egyéb főbb jogszabályokkal, mint például a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály és a digitális piacokról szóló jogszabály, valamint a terméklefelelősségről szóló irányelv közelgő felülvizsgálata, különös tekintettel a különböző típusú online piacterek elszámoltatásának kérdésére.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2001/95/EK irányelve (2001. december 3.) az általános termékbiztonságról (HL L 11., 2002.1.15., 4. o.).

1.7. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy az általános termékbiztonsági rendelet nem határozza meg, hogy az online piacterek a (digitális) ellátási láncban betöltött tevékenységüktől és szerepüktől függően termékek importőrei vagy forgalmazói-e, és nem állapít meg számukra hasonló kötelezettségeket és felelősségi köröket, mint a hagyományos, fizikai üzletek esetében. Az EGSZB üdvözlőné, ha egyértelműbbek lennének a felelősségi törésvonalak.

1.8. Az EGSZB úgy véli, hogy a piacfelügyeleti erőfeszítéseket ki kell terjeszteni valamennyi fogyasztási cikkre, és Európán átnyúló közös, összehangolt, jól finanszírozott és egyszerűsített erőfeszítésekre van szükség.

1.9. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a tagállamok nem kötelesek a balesetekről és a sérülésekről jobb adatokat gyűjteni és szolgáltatni. Egy uniós szintű, sérülésekre vonatkozó adatokat tartalmazó adatbázis nélkül nehéz lesz biztosítani az általános termékbiztonsági rendelet költséghatékony végrehajtását, majd megfelelő értékeléseit. Az általános termékbiztonsági rendeletnek ezért elő kell írnia a tagállamok számára, hogy közös módszertan alapján gyűjtsék össze és osszák meg egymással a fogyasztási cikkek használatakor bekövetkező sérülésekre vonatkozó adatokat.

1.10. Az EGSZB üdvözlőné, ha olyan intézkedéseket fogadnának el, amelyek támogatják a kkv-kat és különösen a mikrovállalkozásokat kötelezettségeik teljesítésében, beleértve egy pénzügyi támogatási időszakot is, továbbá egyértelmű és hasznos iránymutatások, tanácsok és releváns képzések rendelkezésre bocsátását annak biztosítása érdekében, hogy a kkv-k megfelelési erőfeszítéseik során ne szenvedjenek hátrányt a komolyabb erőforrásokkal rendelkező nagyobb szereplőkhöz képest.

2. Az Európai Bizottság javaslata

2.1. Az általános termékbiztonsági rendelet⁽²⁾ megfelel a 2020. évi új fogyasztóügyi stratégiának⁽³⁾, és a céljai a következők:

- a nem élelmiszer jellegű fogyasztási cikkek biztonságára vonatkozó általános keret aktualizálása és modernizálása,
- a fogyasztók védőhálójaként betöltött szerepének megőrzése,
- az új technológiák és az online értékesítés kockázataira reagáló rendelkezések elfogadása, valamint
- tisztességes versenyfeltételek biztosítása a vállalkozások számára.

2.2. Noha a javaslat az általános termékbiztonsági irányelv⁽⁴⁾ helyébe lép, az továbbra is alkalmazandó a nem élelmiszer jellegű fogyasztási cikkekre. A rendeletjavaslat egyúttal az általános termékbiztonsági irányelvvel való folytonosságot is biztosítja a következők révén:

- előírja, hogy a fogyasztási cikkek „biztonságosak” legyenek,
- megszab bizonyos kötelezettségeket a gazdasági szereplők számára, valamint
- rendelkezéseket állapít meg az általános biztonsági követelményt támogató szabványok kidolgozására.

2.3. A rendeletjavaslat célja, hogy aktualizálja a 2001/95/EK irányelvben jelenleg meghatározott szabályokat annak érdekében, hogy védőhálót biztosítson minden termék számára, és ezzel egyidejűleg biztosítsa, hogy a rendszer nagyobb összhangot teremtsen azáltal, hogy összehangolja az uniós harmonizációs jogszabályok hatályán kívül eső termékekre („nem harmonizált termékek”) vonatkozó piacfelügyeleti szabályokat az uniós harmonizációs jogszabályok hatálya alá tartozó termékekre („harmonizált termékek”) alkalmazandó szabályokkal, az (EU) 2019/1020 európai parlamenti és tanácsi rendeletben⁽⁵⁾ meghatározottak szerint.

⁽²⁾ Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az általános termékbiztonságról, az 1025/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 87/357/EGK tanácsi irányelv és a 2001/95/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről (2021/0170 [COD]).

⁽³⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: Új fogyasztóügyi stratégia – A fogyasztói reziliencia erősítése a fenntartható helyreállítás érdekében (COM(2020) 696 final).

⁽⁴⁾ Általános termékbiztonsági rendelet, (2) preambulumbekzdés.

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1020 rendelete (2019. június 20.) a piacfelügyeletről és a termékek megfelelőségéről, valamint a 2004/42/EK irányelv, továbbá a 765/2008/EK és a 305/2011/EU rendelet módosításáról (HL L 169., 2019.6.25., 1. o.).

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottságnak az általános termékbiztonsági irányelv felülvizsgálatára és korszerűsítésére irányuló kezdeményezését, amely a 2020–2025 közötti időszakra vonatkozó új fogyasztóügyi stratégia részét képezi. Az általános termékbiztonságról szóló irányelv az egységes piacon mérőföldkőnek számító fogyasztóvédelmi jogszabály volt, amely előírta, hogy csak biztonságos termékek hozhatók forgalomba, és amely védőhálóként működött az olyan fogyasztók számára, akik nem élvezhették az ágazatspecifikusabb jogszabályok előnyeit. Az általános termékbiztonsági rendelet megőrzi ezt a kulcsfontosságú szerepet.

3.2. A felülvizsgálat már régóta esedékes, tekintettel az irányelv végrehajtása során szerzett tapasztalatokra, valamint a termékeken és piacokon az irányelv 2001-es elfogadása óta végbement alapvető változásokra. Az EGSZB támogatja a felülvizsgálatot, mivel bár az irányelv fontos eszköze volt az európai gyártók és kkv-k, illetve a külföldi vállalatok közötti egyenlő versenyfeltételek megteremtésének, további erőfeszítéseket kell tenni az egyenlő versenyfeltételek kiigazítása érdekében, különösen az online értékesítés tekintetében (és ezt az általános termékbiztonsági rendelet is elismeri).

3.3. A fogyasztóknak értékesített termékek jellege olyan mértékben változott, hogy a „biztonság” és a „termék” korábbi fogalommeghatározásai már nem helytállóak. A biztonság olyan módon történő meghatározása, amely csak az „egészségre” és a „testi épségre” terjed ki, már nem felel meg azoknak a tényleges kockázatoknak, amelyekkel a fogyasztók szembesülhetnek. Az EGSZB üdvözlí, hogy a 7. cikk számos szempontot tartalmaz a termékbiztonság értékelésére. Az EGSZB ugyanakkor sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a 3. cikk (2) bekezdése nem utal egyértelműen a 7. cikkhez való kapcsolódására, ami javítaná a jogbiztonságot.

3.4. Az EGSZB üdvözlí a „biztonság” fogalmára helyezett hangsúlyt, valamint azt, hogy immár a „kiberbiztonság” is szerepel a termékek „biztonságossá” való minősítésének követelményei között. A jogbiztonság növelése érdekében azonban az EGSZB annak előírását javasolja, hogy a kiberbiztonságot minden körülmények között és a termék teljes élettartama alatt értékelni kell. Továbbá a jelenlegi általános termékbiztonsági irányelv alkalmazása során nehézségekbe ütközik a fogyasztók megvédése abban az esetben, ha káros vegyi anyagok vannak jelen hétköznapi termékekben. Az EGSZB nyilvánvalónak és elkerülhetetlennek tartja, hogy a jövőbeli szabályozási keretnek a feltörhető, hálózatba kapcsolt árukból, a szoftverfrissítések hiányából és a káros vegyi anyagokból eredő biztonsági veszélyekkel szemben is védenie kell a fogyasztókat, és üdvözlí az ezzel kapcsolatos változásokat.

3.5. Annak ellenére, hogy léteznek olyan önszabályozási kezdeményezések, amelyek az interneten értékesített nem biztonságos termékekkel szembeni védelem javítására irányulnak, egy nemrégiben (2020-ban) készült tanulmány⁽⁶⁾ kimutatta, hogy 250 vizsgált termék kétharmada nem felelt meg az uniós biztonsági jogszabályoknak és műszaki szabványoknak, ami veszélyezteti a fogyasztókat. Ez arra utal, hogy az önszabályozás helyett itt valódi szabályozásra van szükség. Az EGSZB támogatja, hogy szabályozásokat fogadjanak el e területen, és üdvözlí az online piacterekre szabott új kötelezettségeket, bár figyelmeztet arra, hogy ezek nem feltétlenül alkalmasak arra, hogy védjék a fogyasztókat, mivel az észlelés és a jogérvényesítés továbbra is inkább a jogalkalmazók, mint a platformok felelőssége. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt is, hogy az általános termékbiztonsági rendelet nem határozza meg, hogy az online piacterek a (digitális) ellátási láncban betöltött tevékenységüktől és szerepüktől függően termékek importőrei (vagy adott esetben forgalmazói), és nem állapít meg számukra hasonló kötelezettségeket és felelősségi köröket, mint a hagyományos, fizikai üzletek esetében. Az EGSZB kéri, hogy tisztázzák a platformok felelősségét azokban az esetekben, amikor az ellátási lánc egyik egyéb szereplője sem lép fel egy nem biztonságos termékkel szemben.

3.6. A fogyasztók többet kereskednek online, határokon átnyúlóan, valamint hosszabb és bonyolultabb ellátási láncokon keresztül. A jelenlegi piacellenőrző rendszer csak gyenge nemzetközi és határokon átnyúló hatáskörökkel rendelkezik, illetve rosszul finanszírozott, széttagolt, és csak bizonyos típusú árukra terjed ki, ami egyértelműen a cselekvés szükségességét mutatja. Az EGSZB hisz abban, hogy a piacfelügyeleti erőfeszítéseket ki kell terjeszteni valamennyi fogyasztási cikkre, és Európán átnyúló közös, összehangolt, jól finanszírozott és egyszerűsített erőfeszítésekre van szükség. Az EGSZB üdvözlí egy vitarendezési mechanizmus létrehozását – és az Európai Bizottság ebben betöltött szerepét – olyan esetekre, amikor bármilyen tartósan fennálló, országok közötti értelmezés- vagy alkalmazásbeli különbségek megoldására van szükség. Az EGSZB támogatja továbbá erős együttműködési kapcsolatok kialakítását világszerte, és ösztönzi a nemzetközi kezdeményezésekben való részvételt.

3.7. Az általános termékbiztonságról szóló rendelet csak akkor teljesíti a fogyasztók védelmére irányuló célját, ha zökkenőmentesen összehangolja az azonos vagy kapcsolódó témákra vonatkozó egyéb fő jogszabályokkal. Különösen ami a különböző típusú online piacterek elszámoltatásának kérdését illeti, az általános termékbiztonságról szóló rendelet bármelyik sikeres változatát össze kell hangolni a digitális szolgáltatásokról szóló rendelettel és a termékfelelősségről szóló irányelvvel, és ennek megfelelően módosítani kell azokat. Biztosítani kell az összhangot a mesterséges intelligenciáról szóló jogalkotási javaslattal, a vegyi anyagokra vonatkozó stratégiával és a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervvel is. Bár az általános termékbiztonságról szóló rendelet egyértelműen elismeri az összefüggéseket, az EGSZB üdvözlí, ha

⁽⁶⁾ https://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2021-004_is_it_safe_to_shop_on_online_marketplaces.pdf, 15. o.

részletebben kifejtették, hogy a különböző jogszabályok együttesen hogyan biztosítják a fogyasztók valódi védelmét. Elfogadhatatlan lenne, ha jogházak maradnának. Az EGSZB kéri továbbá, hogy fordítsanak figyelmet az olyan nemzetközi kezdeményezésekre, mint az OECD, az UNCTAD és a WTO nemzetközi együttműködésre irányuló kezdeményezései, és ösztönzi, hogy az EU vezető szerepet vállaljon ezen a területen.

3.8. Az általános termékbiztonságról szóló irányelv az elővigyázatosság elvére épült, és az EGSZB üdvözlí, hogy ez az új rendeletnek is egyik pillére maradt. Ez az elv a legmagasabb szintű fogyasztóvédelem elfogadását teszi lehetővé. Az EGSZB úgy véli, hogy az elővigyázatosság elvének rögzítése kulcsfontosságú a fogyasztóvédelem biztosításához, ugyanakkor rugalmasságot is biztosít, melynek köszönhetően az általános termékbiztonságról szóló rendelet alkalmazkodni tud az új kihívásokhoz. Ezért ha csak bizonytalan tudományos adatok állnak rendelkezésre a környezetet vagy az emberi egészséget fenyegető veszélyről, de a tét számottevő, mindig elővigyázatossági intézkedéseket kell hozni. Ez hatékonyabbá teszi az általános termékbiztonságról szóló irányelv védőhálóként betöltött funkcióját is, amely megoldásokat kínál arra az esetre, ha a fogyasztók kockázatnak vannak kitéve, de az ágazatspecifikus jogszabályok hézagosaak. Az elővigyázatosság elvének alkalmazása a piacfelügyeletet is teljesebbé teszi.

4. Részletes megjegyzések

Az EGSZB:

4.1. támogatja az általános termékbiztonságról szóló irányelv rendeletté való átalakítását, mivel ez lehetővé tenné a gyorsabb és következetesebb végrehajtást az egész EU-ban. Bár egy irányelv alkalmazása lehetővé tette volna, hogy a szabályokat hozzáigazítsák a helyi jogszabályokhoz, növelné a megfelelési költségeket és a bizonytalanságot a határokon átnyúló vagy több piacra termelő vállalatok számára. Az eddigi tapasztalatok szerint öt vállalkozásból kettő tapasztal az általános termékbiztonságról szóló irányelv egyenetlen végrehajtásából származó többletköltségeket⁽⁷⁾;

4.2. üdvözlí a jogszabály egyértelműbb és szélesebb körű hatályát, nevezetesen a másodlagos piacok egyértelműsítését és bevezetését (16. preambulumbekzdés), annak tisztázását, hogy a környezeti kockázatot figyelembe kell venni a termék biztonságosságának felmérése során (11. preambulumbekzdés), valamint a logisztikai szolgáltatóknak a rendelet hatálya alá vonását, ami lehetővé teszi a hatékonyabb piacfelügyeletet;

4.3. üdvözlí az általános termékbiztonsági rendeletben az online piacterekre vonatkozó egyedi kötelezettségeket. Figyelmeztet azonban arra, hogy a kiskapukat meg kell szüntetni. A kötelezettségeket részletebben meg kell határozni és különösen meg kell fontolni, hogy a piacterek az 5. cikk hatálya alá tartozzanak, és hogy egy magasabb szintű, importőri (vagy adott esetben forgalmazói) szintű felelősség terhelje őket annak érdekében, hogy a platformok ne kerülhessék meg az általános termékbiztonsági rendeletet és a digitális szolgáltatásokról szóló rendeletre irányuló jelenlegi javaslatot. Javasolja, hogy az online piacterek is kötelesek legyenek nyomon követni (értesítés-letiltás) a közvetítőiken keresztül értékesített termékeket, amint azt a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály is bevezette annak érdekében, hogy a nemzeti jogalkalmazók megszabaduljanak az értesítési és eltávolítási intézkedések terhéltől. Üdvözlendő lenne annak pontosítása is, hogy a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabályban meghatározott kötelezettségek hogyan alkalmazandók az általános termékbiztonsági rendelettel párhuzamosan vagy annak kiegészítéseként;

4.4. támogatja a nyomonkövethetőségre vonatkozó szigorúbb követelményeket, és hangsúlyozza, hogy a tagállamoknak a hatékony nyomonkövethetőséghez megfelelő eszközökkel kell rendelkezniük. Az Európai Bizottság végrehajtási intézkedések elfogadására és egyedi nyomonkövethetőségi követelmények megállapítására vonatkozó új hatásköre erősítheti a fogyasztóvédelmet is;

4.5. támogatja a visszahívási folyamatok megerősítését, de úgy véli, hogy a visszahívási értesítéseket mindig kötelezően közzé kell tenni. Azokban az esetekben, amikor a fogyasztók a megvásárolt terméket ajándékba adták, vagy a használt piacon vásároltak egy terméket, csődöt mondhat a vevőknek szóló közvetlen visszahívási értesítések egyébként jól működő rendszere, mivel a termék tényleges felhasználója nem kapja meg a közvetlen visszahívási értesítést;

4.6. sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a tagállamok nem kötelesek jobb adatokat gyűjteni és szolgáltatni a balesetekről és sérülésekről, miközben egy uniós szintű, sérülésekre vonatkozó adatokat tartalmazó adatbázis biztosítaná az általános termékbiztonsági rendelet költség-hatékony végrehajtását, majd megfelelő értékeléseit. Problémás a RAPEX adatait felhasználni a fogyasztók által elszenvedett sérülések mennyiségének mérésére, mivel a legtöbb sérüléshez vezető termékcsoportok és a RAPEX-ben szereplő értesítések között nincs jelentős mértékű korreláció. Ezt a hatásvizsgálat

⁽⁷⁾ Általános termékbiztonsági rendelet, 13. o.

hátértanulmánya is hangsúlyozza, amely megállapítja, hogy „a RAPEX-adatok nem használhatók egyszerűen a fogyasztói termékek biztonsági tendenciái [...] helyett”⁽⁸⁾. Az általános termékbiztonsági rendeletnek ezért elő kell írnia a tagállamok számára, hogy – egy az egységes piacot lefedő reprezentatív adatbázis létrehozása érdekében – közös módszertan alapján gyűjtsék össze és osszák meg egymással a fogyasztási cikkek használatakor bekövetkező sérülésekre vonatkozó adatokat. Az Egységes piac program szilárd pénzügyi alapot biztosíthatna a termékhez kapcsolódó sérülések páneurópai felügyeletéhez. Ennek a tehernek a gazdasági szereplőkre való áthárítása – ahogy az a javaslatban szerepel – egyértelmű páneurópai végrehajtási stratégia nélkül valószínűleg nem kielégítő;

4.7. úgy véli, hogy az általános termékbiztonságról szóló rendeletnek lehetővé kell tennie a jogszabály hatálya alá tartozó termékek kémiai biztonsági feltételeinek meghatározását. A jelenlegi általános termékbiztonsági irányelv nem határozza meg, hogy a vegyi anyagokat illetően mi számít „biztonságos” terméknek. Nem világos, hogy a rendelet e tekintetben tisztább helyzetet teremtet-e. Az EU például betiltja a rákot okozó vegyi anyagok használatát a játékokban, a gyermekápolási termékekben azonban nem, annak ellenére, hogy a kitétségi kockázat gyakran hasonló. Az Európai Bizottságnak a toxikus anyagoktól mentes környezet elérésére vonatkozó célkitűzését – amelyet a vegyi anyagokra vonatkozó fenntarthatósági stratégiában megfogalmazott, és amelyet az EGSZB támogatott⁽⁹⁾ – az általános termékbiztonsági rendelet végrehajtásának részeként kell megvalósítani⁽¹⁰⁾;

4.8. támogatja, hogy a fogyasztók biztonságát érintő kiberbiztonsági kockázatok is a biztonság fogalma alá fognak tartozni. Ez magában foglalja a „használat közbeni megfelelőség” fogalmának időszerű bevezetését, mivel a szoftverfrissítések megváltoztatják a terméket, és azt időről időre fel kell mérni. Ez egyre relevánsabb, mivel egyre több fogyasztási cikk kapcsolódik hálózathoz, ami növeli a feltörés és a visszaélések kockázatát, ami potenciális biztonsági kockázatokat. A biztonságos termék fogalommeghatározásainak azonban egyértelműen hivatkozniuk kell ezekre a követelményekre és kritériumokra;

4.9. úgy véli, hogy a piacfelügyeletnek lehetőség szerint azonos szinten kell lennie valamennyi ágazatban. A változásokat gondosan meg kell vizsgálni annak biztosítása érdekében, hogy a jogérvényesítési hatóságok (valamennyi érintett ágazatban) megfelelő eszköztárral rendelkezzenek, és hogy a vámunióval is szoros kapcsolat álljon fenn. Bár üdvözlendő a kockázatalapú piacfelügyeletre helyezett hangsúly, döntő fontosságú, hogy a hatóságok megfelelő véletlenszerű ellenőrzéseket is végezzenek a védelem optimalizálása és a fogyasztóknak okozott károk megelőzése érdekében. Ellenkező esetben az olyan termékeket, amelyek nem biztonságos jellege nem ismert, csak azt követően észlelik, hogy kárt okoztak a fogyasztóknak;

4.10. úgy véli, hogy a különböző termékbiztonsági eszközökben a fogalommeghatározásoknak, feltételeknek és rendszereknek koherensnek kell lenniük, ugyanakkor lehetővé kell tenni a szükséges eltéréseket az egyes termék kategóriáktól (játékok, kozmetikumok, elektronika stb.) függően;

4.11. üdvözlí, hogy a szabványosítási folyamat során megerősítik a biztonsági előírások fogalommeghatározásait annak érdekében, hogy a szabványok időben elkészüljenek, és hogy a tagállamoknak lehetőségük lesz arra, hogy ellenezzék azokat a szabványokat, amelyek nem garantálják a fogyasztók biztonságát, így nem felelnek meg a célnak. Annak biztosítása érdekében, hogy a szabványosítás megfeleljen a fogyasztók igényeinek, és hogy ne használják a kis szereplők piacról való kiszorítására, rendkívül fontos a tényleges fogyasztói és a kkv-ágazati képviselő folyamatos támogatása az európai szabványosításban⁽¹¹⁾;

4.12. üdvözlí, hogy az általános termékbiztonsági rendeletben meghatározott kötelezettségek méretüktől függetlenül minden vállalkozásra alkalmazandók lesznek, ami rögzíti azt az elvet, hogy a biztonságot illetően senkire sem vonatkozhatnak „enyhébb” szabályok, és hogy minden fogyasztási cikknek biztonságosnak kell lennie. Sajnálja azonban, hogy a kkv-k véleménye alulreprezentált volt a konzultációs szakaszban, tovább súlyosbítva a piacon már meglévő torzulásokat. Megjegyzi továbbá, hogy a hatásvizsgálat „Pénzügyi hatás” című 3. fejezetében szereplő számadatok hozzávetőlegesek voltak. A jövőbeli torzulások elkerülése érdekében az EGSZB azt ajánlja, hogy a tagállamok éves jelentéstételének fő teljesítménymutatói (a 22. cikk (1) bekezdése értelmében) számszerűsítsék a kkv-kra és a mikrovállalkozásokra gyakorolt hatásokat;

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/info/files/study-support-preparation-evaluation-gpsd-well-impact-assessment-its-revision-part-1-evaluation_en, 40. o.

⁽⁹⁾ HL C 286., 2021.7.16., 181. o.

⁽¹⁰⁾ <https://webapi2016.eesc.europa.eu/v1/documents/eesc-2020-05343-00-00-ac-tra-hu.docx/content>.

⁽¹¹⁾ HL L 316., 2012.11.14., 12. o., III. melléklet.

4.13. elismeri, hogy ezek az intézkedések aránytalanul érinthetik a kkv-kat, különösen a mikrovállalkozásokat, mivel kisebb a forgalmuk és kevesebb humántőke áll rendelkezésre a kötelezettségek teljesítéséhez ⁽¹²⁾. Üdvözlí, hogy a jelenlegi jogszabályi keret foglalkozik a sajátos igényeik egy részével, nevezetesen az alábbiak révén: olyan szankciórendszer, amely a szankciók kiszabásakor figyelembe veszi a vállalkozás méretét (40. cikk (2) bekezdés h) pont), és arányos szankciókat szorgalmaz; valamint egy olyan kockázatalapú piacfelügyeleti rendszer, amely nem jelent hátrányt a kisebb vállalatok számára ⁽¹³⁾. Az EGSZB azonban üdvözlí, ha olyan intézkedéseket fogadnának el, amelyek támogatják a kkv-kat és különösen a mikrovállalkozásokat kötelezettségeik teljesítésében, beleértve egy pénzügyi támogatási időszakot is, továbbá egyértelmű és hasznos iránymutatások, tanácsok és releváns képzések rendelkezésre bocsátását annak biztosítása érdekében, hogy a kkv-k megfelelési erőfeszítéseik során ne szenvedjenek hátrányt a komolyabb erőforrásokkal rendelkező nagyobb szereplőkhöz képest;

4.14. üdvözlí, hogy minden fogyasztó hozzáférhet a termékazonosítással, a kockázat jellegével és a megtett intézkedésekkel kapcsolatos információkhoz ⁽¹⁴⁾, nevezetesen a Safety Gate portálon keresztül ⁽¹⁵⁾, de figyelmeztet arra, hogy ez nem vezethet ahhoz, hogy a fogyasztók számára előírják, hogy vásárlás előtt ezen ismeretek megszerzésével csökkentsék a kockázatokat (amennyiben ez „a biztonsággal kapcsolatos észszerű fogyasztói elvárásokként” értelmezhető (a 7. cikk (3) bekezdésének i) pontja. Ezen túlmenően az adatbázisoknak és az értesítéseknek könnyen hozzáférhetőnek kell lenniük a kiszolgáltatót fogyasztók és a fogyatékosággal élő fogyasztók számára;

4.15. megjegyzi, hogy a 8. cikk (11) bekezdése előírja a gyártók számára, hogy a Safety Business Gateway-en keresztül haladéktalanul figyelmeztessék a fogyasztókat az egészségüket és biztonságukat érintő kockázatokra, és tájékoztassák a piacfelügyeleti hatóságokat. Megismétli, hogy a rendeletnek kifejezetten biztosítania kell, hogy ezen információk rendelkezésre állása sem közvetlenül, sem közvetve ne kötelezze a fogyasztókat az adatbázisba való betekintésre, ami befolyásolhatja, hogy egy terméket nem biztonságosnak találják-e vagy sem. Ezen túlmenően az értesítéseknek könnyen hozzáférhetőnek kell lenniük a kiszolgáltatót fogyasztók és a fogyatékosággal élő fogyasztók számára;

4.16. üdvözlí, ha egyértelműbben és részletesebben kifejténék, mi a különbség a Safety Gate (24. cikk, amely esetében a tagállamok adnak ki értesítéseket) és a Safety Business Gateway (25. cikk, amely esetében a gazdasági szereplők tájékoztatják a felügyeleti hatóságokat és a fogyasztókat termékeik biztonságáról) között, és hogy ezek a portálok milyen kapcsolatban állhatnak egymással;

4.17. üdvözlí, hogy a fogyasztók panaszt nyújthatnak be a nemzeti hatóságokhoz ⁽¹⁶⁾, valamint hogy tájékoztathatják a Safety Gate portálját a kockázatokról ⁽¹⁷⁾, amelyeket aztán nyomon kell követni. Megfelelő finanszírozás biztosítását kéri, hogy a fogyasztók hatékony védelme érdekében valamennyi panaszt megfelelően ki lehessen vizsgálni. Üdvözlí, hogy a panasztételi mechanizmust összekapcsolják azzal, hogy a gyártóknak ki kell vizsgálniuk a beérkezett panaszokat (8. cikk (2) bekezdés), és korrekciós intézkedéseket kell hozniuk, ha úgy ítélik meg vagy okkal feltételezik, hogy az általuk forgalomba hozott termék nem feltétlenül biztonságos (8. cikk (10) bekezdés).

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹²⁾ Tanulmány az általános termékbiztonságról szóló irányelv értékelésének, valamint az irányelv esetleges felülvizsgálatára vonatkozó hatásvizsgálat előkészítésének támogatására, 11. és 320. o. Lásd még: rendeletre irányuló javaslat (COM(2021) 346 final), 13. o.

⁽¹³⁾ HL L 316., 2012.11.14., 12. o., III. melléklet.

⁽¹⁴⁾ 31. cikk.

⁽¹⁵⁾ 32. cikk (1) bekezdés.

⁽¹⁶⁾ 31. cikk (4) bekezdés.

⁽¹⁷⁾ 32. cikk (2) bekezdés.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre egyes ipari termékeknek a Kanári-szigetekre történő behozatalára vonatkozó, a Közös Vámtarifa szerinti autonóm vámtételek ideiglenes felfüggesztéséről

(COM(2021) 392 final – 2021/0209 [CNS])

(2022/C 105/16)

Előadó: **Tymoteusz Adam ZYCH**

Felkérés:	Tanács, 2021.9.15.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.9.21.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	101/0/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság javaslatát, mivel az társadalmi-gazdasági szempontból nagyon fontos a régió számára, és a vámok szabályozására vonatkozó uniós kompetenciából következően a javaslat elfogadása az EU hatáskörébe tartozik.

1.2. Az 1386/2011/EU tanácsi rendelet⁽¹⁾ hatálya alá tartozó termékkategóriákon kívül a javaslat hét új, a 3903 19, 5603 94, 5604 10, 7326 90, 7607 20, 8441 40 és 8479 90 KN-kód alá tartozó kategóriára terjed ki (ipari célú gépek és nyersanyagok).

1.3. Az ipari termékek behozatalára kivetett vámok felfüggesztésének meghosszabbítása, valamint a lefedett termékkategóriák körének bővítése nyilvánvalóan előnyös a Kanári-szigetek gazdasága számára, mivel a térség a Covid19-járvány miatt más uniós régiókhoz képest igen súlyos gazdasági károkat szenvedett el, különösen a nemzeti GDP tekintetében.

1.4. Az Uniós Vámkódex és annak végrehajtási rendelkezései alapján a meghatározott célú felhasználásra vonatkozóan elvégzendő ellenőrzések jól bejáratott eljárásnak számítanak ezen a területen, és sem a regionális és a helyi hatóságok, sem a gazdasági szereplők számára nem jelentenek jelentős igazgatási többletterhet.

1.5. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy mind az új jogszabályok bevezetése, mind pedig a legkülső régiók támogatását szolgáló meglévő jogi megoldások meghosszabbítása rendkívül fontos ezeknek a térségeknek a gazdasági növekedése, a belső piac kiegyensúlyozása és a helyi ágazatban történő munkahelyteremtés szempontjából.

1.6. Az EGSZB szerint annak érdekében, hogy a vállalkozások hosszú távú befektetési döntéseket hozhassanak, a javasolt felfüggesztésnek több évig érvényben kellene lennie.

2. Bevezetés

2.1. A Kanári-szigetek, Spanyolország mintegy 7 446,95 km² összterületű autonóm közössége, egy szigetcsoportot alkot az Atlanti-óceánban, amely tizenhárom szigetből áll mintegy 1 000 km-re az Ibériai-félsziget partjaitól. Ezek a legkülső régiók csoportjához tartozó szigetek az Európai Unió peremterületének számítanak, és a Selvagen-szigetekkel, a Zöld-foki-szigetekkel, Madeirával és az Azori-szigetekkel együtt alkotják a Makaronézia elnevezésű földrajzi területet.

⁽¹⁾ A Tanács 1386/2011/EU rendelete (2011. december 19.) egyes ipari termékeknek a Kanári-szigetekre történő behozatalára vonatkozó, a Közös Vámtarifa szerinti autonóm vámtételek ideiglenes felfüggesztéséről (HL L 345., 2011.12.29., 1. o.).

2.2. Lakossága jelenleg mintegy 2 175 952 fő. A két legnépesebb sziget Tenerife (904 713 fő) és Gran Canaria (846 717 fő), ezeken él a teljes lakosság több mint 80 %-a. A régió társadalmi-gazdasági problémáinak, többek között a nagyarányú kivándorlásnak a háttérében részben éppen az a tendencia áll, hogy a lakosság tizenhárom sziget közül csak kettőre koncentrálódik.

3. Az európai bizottsági javaslat célkitűzése

3.1. Az EGSZB rámutat, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 349. cikke alapján az 1386/2011/EU rendelet egyedi vámintézkedésekről rendelkezett a Kanári-szigetekre mint az Európai Unió egyik legkülső régiójára vonatkozóan: ideiglenesen felfüggesztette az egyes ipari termékek behozatalára vonatkozó, a Közös Vámtarifa szerinti autonóm vámtételeket.

3.2. Az 1386/2011/EU rendeletben előírt intézkedések, amelyek célja az volt, hogy megerősítsék a helyi gazdasági szereplők versenyképességét és ezáltal stabilabb foglalkoztatásról gondoskodjanak ezeken a szigeteken, 2021. december 31-én hatályukat veszítik. 2021 áprilisában a spanyol kormány több termék tekintetében kérte a Közös Vámtarifa szerinti autonóm vámtételek felfüggesztésének meghosszabbítását. A kérelem szerint a régiót sújtó korlátok – mivel strukturálisak és állandók – továbbra is az elszigeteltséghez, a piac kis méretéhez és széttagoltságához kapcsolódnak. Ezek a szigetek ráadásul nem tudják ugyanolyan mértékben kihasználni az európai integráció előnyeit, mint a kontinentális régiók. A javasolt felfüggesztési rendszer célja ezeknek a hátrányoknak a mérséklése a Kanári-szigetek piacán. Emellett a Covid19-világjárvány okozta gazdasági válság miatt a spanyol kormány hét új termék kategóriára vonatkozóan is kérte a Közös Vámtarifa szerinti vámtételek felfüggesztését.

3.3. Az európai bizottsági javaslat célja, hogy támogatást nyújtson Spanyolország legkülső régiójának ahhoz, hogy annak saját adottságaira építve lehetővé tegye a növekedést és a munkahelyteremtést a helyi ágazatban. A javaslat kiegészíti a primer szektor és a nyersanyagtermelés támogatását célzó, távoli fekvéssel és szigetjelleggel összefüggő támogatási programot (POSEI), az Európai Tengerügyi és Halászati Alapot (ETHA) és az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) egyedi kiegészítő forrásának pénzügyi keretösszegét.

3.4. Az európai bizottsági javaslat összhangban van az uniós szakpolitikákkal, különösen a legkülső régiókra vonatkozó átfogó szakpolitikával, valamint a nemzetközi kereskedelem, a verseny, a környezetvédelem, a vállalkozások, a fejlesztés és a külkapcsolatok területére vonatkozó szakpolitikákkal.

3.5. A javaslat lehetővé teszi a gazdasági szereplők számára, hogy 2022. január 1-jétől 2031. december 31-ig a vámok ideiglenes felfüggesztésével vámentesen importáljanak bizonyos nyersanyagokat, alkatrészeket, összetevőket és beruházási javakat.

4. Általános megjegyzések

4.1. Az EGSZB üdvözli a hatályos tanácsi rendelet javasolt módosítását, és megjegyzi, hogy az abban meghatározott konkrét intézkedéseket el lehet fogadni, mivel nem veszélyeztetik az uniós jogrend integritását és koherenciáját, ezen belül pedig a belső piacot és a közös politikákat. Az EGSZB véleménye szerint ez a módosítás elő fogja segíteni a belső piac egyensúlyának javítását.

4.2. Az EGSZB többször is rámutatott arra, hogy a szigeti régiók helyzete sokkal nehezebb, mint az Unió többi részének, különösen a kontinentális területeknek a helyzete. Súlyos és állandó földrajzi, demográfiai és környezeti problémákkal küzdenek. Hogy csak néhány példát említsünk: távolság a kontinensről; korlátozott földterület; függőség a tengeri és légi közlekedéstől, ami magasabb költségekkel is jár; népességsökkenés és nehéz munkaerőpiaci helyzet; a termelés koncentrációja olyan kis- és mikrovállalkozásokban, amelyek kevésbé ellenállóak a gazdasági változás dinamikájával szemben, mint a nagyobb vállalatok; korlátozott lehetőségek az európai egységes piac és a versenyképes gazdasági kapcsolatok előnyeinek kiaknázására.

4.3. A közlekedési eszközök korlátai és a megnövekedett áruszállítási költségek miatt a vállalkozóknak itt többbe kerül egy adott termék előállítás, mint amennyibe a kontinensen kerülne, ami közvetlenül rontja a versenyképességüket. Ez megnehezíti a helyi vállalkozók számára, hogy az országhatárokon túl is találjanak ügyfeleket, és arra kényszeríti az ipari ágazatot, hogy a termelést a helyi piacra összpontosítsa. Az EGSZB úgy véli, hogy az uniós vámpolitikának figyelembe kell vennie a szigeti régiók nehéz gazdasági helyzetét, és megfelelő intézkedéseket kell hoznia, amelyek javítják esélyeiket és versenyképességüket a kontinentális Európával szemben.

4.4. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy a turizmus számos szigeten kulcsfontosságú a gazdasági stabilitás szempontjából, és a Kanári-szigetek gazdaságának is ez a legfontosabb forrása. A befelé irányuló turizmus 2018-ban a Kanári-szigetek GDP-jének 28 %-át tette ki, és emelkedő tendenciát mutatott. 2017-ben a Kanári-szigetekre érkező turisták száma majdnem túllépte a 16 milliós küszöböt, és körülbelül egymillióval volt magasabb, mint 2016-ban, míg 2019-ben 15,11 millióan utaztak a Kanári-szigetekre.

4.5. Bár a turizmus fellendülése gazdasági növekedéshez vezetett, fontos szem előtt tartanunk a Covid19-világjárvány kitörésével felsejlő árnyoldalait annak, ha a turizmus ennyire fontos sarokköve a gazdaságnak. A Spanyol Nemzeti Statisztikai Intézet által közzétett adatok szerint a Kanári-szigeteken 2020-ban több mint 70 %-kal csökkent a külföldi turisták száma: mindössze 3,78 millióan érkeztek a szigetekre. Ugyanennyi százalékkal csökkentek a régió bevételei: a turizmusból származó bevételek tavaly mintegy 4 milliárd eurót tettek ki. A legnagyobb csökkenést (73,7 %) Lanzarote szigetén, a legkisebbet (66,4 %) pedig Tenerifén jegyezték fel. Az idegenforgalmi tevékenység visszaszorulása a Kanári-szigeteken 2020-ban a becslések szerint a GDP mintegy 20 %-os csökkenéséhez vezetett. Az építőiparban és más iparágakban is recesszió – a becslések szerint 2019-hez képest 13 %-os csökkenés – volt megfigyelhető. Ki kell emelni, hogy a globális egészségügyi válság hatásai hosszú távon érezhetőek lesznek, és az európai turizmus várhatóan 2023-ig a 2019-es szint alatt marad ⁽²⁾.

4.6. A Covid19-válság következtében a munkanélküliség is jelentősen nőtt a Kanári-szigeteken. 2020 első negyedében 18,89 % volt a munkanélküliségi ráta, és ez az érték az év folyamán 25,42 %-ra emelkedett, jelentősen meghaladva a 15,5 %-os nemzeti és 7,1 %-os uniós átlagot (Eurostat, 2021.).

4.7. Az EGSZB megjegyzi, hogy a javaslat összhangban van az Unió politikájával, amelynek egyik fő célkitűzése a területi, gazdasági és társadalmi kohézió, és amely jól irányított gazdaságpolitikák révén olyan módon kívánja megerősíteni az Uniót, hogy a legkülső régióknak egyenlő lehetőségük legyen a fejlődésre, és javulhassanak az életkörülményeik. Az EUMSZ 174. cikke a szigeti területeket kiemelt figyelmet igénylő, hátrányos helyzetű régiókként ismeri el.

4.8. Az EGSZB arra is felhívja a figyelmet, hogy az elmúlt két évben az energiaárak emelkedése és ennek a globális szállítási költségekre gyakorolt hatása kétségtelenül hozzájárult a szigeti iparágak versenyképességének további csökkenéséhez. Ráadásul az 1991-ben bevezetett autonóm vámfelfüggesztésből származó előnyök egyre kevésbé hatékonyan érvényesülnek. Következésképpen romlik a helyi ipar versenyképessége mind a Spanyolországban, mind az Unió egyéb kontinentális területein működő versenytársakkal szemben. A Kanári-szigetek földrajzi és gazdasági adottságainak tudatában az EGSZB úgy véli, hogy támogatni kell a körülmények kedvezőtlen hatásainak enyhítését célzó intézkedéseket.

4.9. Az EGSZB megjegyzi, hogy a javasolt megoldás jelentősen elősegítheti az Európai Unió e részének gazdasági stabilitását, és a felfüggesztés eltörlése inflációs hatással járna a piacon, ami hosszú távon veszélyeztetné a szigetek már amúgy is szerény ipari bázisát, ezzel pedig – az EU többi régiójához viszonyítva – fokozná az egyenlőtlenséget.

4.10. Az EGSZB szerint támogatni kell azt a már több ízben alkalmazott megoldást is, hogy a tarifális intézkedések igénybevételét a termékek meghatározott célú felhasználásától tegyék függővé, hogy csak a Kanári-szigeteken működő gazdasági szereplők legyenek a kedvezményezettjei.

4.11. Az EGSZB felhívja azonban a figyelmet arra, hogy a vélemény tárgyát képező jogi aktus 4. cikkének (1) bekezdésében használt „kereskedelem eltérítése” fogalom meghatározásának hiánya miatt nehézségek jelentkezhetnek a Kanári-szigetek – sőt, az egész EU – kereskedelmében. A „kereskedelem eltérítése” esetén az Európai Bizottság felhatalmazást kap arra, hogy ideiglenesen visszavonja az autonóm vámtételek felfüggesztését, ami számos gazdasági következménnyel járna a régióra és a helyi vállalkozásokra nézve. Az EGSZB fel szeretné hívni a figyelmet arra, hogy ezt a fogalmat mind minőségi, mind mennyiségi szempontból pontosan meg kell határozni.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽²⁾ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hu/sheet/126/tourism>.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: A teljeskörűen működő és reziliens schengeni térség kialakítására vonatkozó stratégia

(COM(2021) 277 final)

és Javaslát tanácsi rendeletre a schengeni vívmányok alkalmazását ellenőrző értékelési és monitoringmechanizmus létrehozásáról és működtetéséről, valamint a Tanács 1053/2013/EU rendeletének hatályon kívül helyezéséről

(COM(2021) 278 final – 2021/0140 [CNS])

(2022/C 105/17)

Előadó: **Ionuț SIBIAN**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.8.10.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.10.6.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	232/1/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság üdvözli az Európai Bizottság teljeskörűen működő és reziliens schengeni térség kialakítására vonatkozó stratégiáját.

1.2. Az EGSZB megerősíti, hogy – a 2016. február 17-i állásfoglalásában foglaltaknak megfelelően – teljes mértékben támogatja a schengeni együttműködés alapelveit: a Szerződésben foglalt alapvető szabadságok akadálytalan gyakorlását a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló közös térségben, valamint azt, hogy fokozni kell a közös felelősségvállalást és a szolidaritást a külső határok igazgatása terén.

1.3. Az EGSZB újfent hangsúlyozza, hogy a határigazgatásra, az interoperabilitásra, a migráció és a menekültügy kezelésére, valamint a rendőrségi és büntető igazátszolgáltatási együttműködésre vonatkozó uniós politika kialakítása és végrehajtása során az EU-t és tagállamait mindenkor köti az Alapjogi Charta, amelynek rendelkezéseit nemcsak tiszteletben kell tartaniuk, hanem elő is kell mozdítaniuk.

1.4. Az EGSZB-t mély aggodalommal töltik el az alapvető jogoknak az EU külső határain történő megsértéséről szóló jelentések, és arra kéri az Európai Bizottságot, valamint az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökséget (Frontex), hogy haladéktalanul vizsgálják meg, kísérik figyelemmel és kövessék nyomon az alapvető jogok megsértéséről szóló jelentéseket, és biztosítsák az Európai Határ- és Parti Őrségről szóló rendeletben meghatározott elszámoltathatósági mechanizmusok hatékony végrehajtását. Az EGSZB kéri, hogy erősítsék meg az alapjogi konzultatív fórumot, és az EGSZB-n keresztül vonják be a szervezett civil társadalmat.

1.5. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki a határellenőrzések félig állandó jellegű visszaállítása miatt a tagállamok közötti belső határok egyes részein, valamint amiatt, hogy ez negatív gazdasági és társadalmi hatást gyakorol az uniós polgárokra, vállalkozásokra és különösen a határ menti munkavállalókra, a határ menti közösségekre és az eurorégiókra. Sürgeti az Európai Bizottságot, hogy rendszeresen kísérik figyelemmel és értékelje e visszaállítások szükségességét és arányosságát, és szükség esetén tegyen lépéseket. Üdvözli az Európai Bizottság azon kifejezett szándékát, hogy hamarabb éljen jogérvényesítési hatáskörével, amennyiben a schengeni értékelések adott esetben ilyen intézkedésekre adnak okot.

1.6. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy Ciprus, Románia, Bulgária és Horvátország uniós tagállamok továbbra is ki vannak zárva a schengeni vívmányok teljeskörű alkalmazásából. Az Európai Bizottsághoz hasonlóan gyors és határozott fellépést sürget a Tanácstól e tekintetben.

1.7. Az EGSZB megjegyzi, hogy számos olyan elem esetében, amely a stratégia részét képezi, továbbra is csak jogalkotási javaslatról van szó. Fel kívánja hívni a figyelmet arra, hogy az EGSZB külön véleményeket adott ki e javaslatok némelyikéről, kiemelten az új migrációs és menekültügyi paktumról, valamint az interoperabilitásról. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vegye kellően figyelembe ezeket a véleményeket.

1.8. Az EGSZB megjegyzi, hogy a paktum számos eleme a közelmúltban elfogadott jogszabályok, különösen az interoperabilitásról szóló rendelet és az Európai Határ- és Parti Őrség 2.0-ról szóló rendelet időben történő végrehajtásától függ. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki az e tekintetben elért eredményekkel kapcsolatban, és arra kéri az Európai Bizottságot, hogy szorosan kövesse nyomon a késedelmeket, valamint a költségvetési hiány túllépéseit, és azokat hatékonyan orvosolja.

1.9. Az EGSZB pozitívan értékeli a schengeni értékelési mechanizmus működésének javítására irányuló javaslatokat, különösen a gyorsabb nyomon követést, a sebezhetőségi értékelési mechanizmussal való szinergiák fokozását, valamint az emberi jogokra fordított fokozott és horizontálisabb figyelmet, beleértve az Alapjogi Ügynökség tervezett szerepét is. Ügyelni kell azonban annak biztosítására, hogy a schengeni értékelési mechanizmus ne politizálja át a technikai jellegű kérdéseket.

1.10. Az EGSZB úgy véli, hogy a schengeni fórum politikai lendületet adhat a schengeni térség védelmének és fejlesztésének, de figyelmeztet arra, hogy ez nem jelentheti a schengeni térség kormányközi múltjához való visszatérést, amelynek működését a kormányköziség és az átláthatóság hiánya hátráltatta. A többi uniós intézményt, köztük az EGSZB-t is folyamatosan tájékoztatni kell, és biztosítani kell számukra a részvételi jogot.

1.11. Az EGSZB tudatában van annak, hogy a rendőrségi és büntető igazságszolgáltatási együttműködés kapcsolódó területei – többek között a terrorizmus megelőzésével kapcsolatos együttműködés javítása – rendkívül fontosak az uniós polgárok és a tagállamok schengeni térségbe vetett bizalmának szempontjából. Az ilyen együttműködéshez minden esetben meg kell követelni az alapvető jogok teljeskörű tiszteletben tartását valamennyi tagállamban, beleértve a független igazságszolgáltatás védelmét is, annak érdekében, hogy a kölcsönös bizalmon alapuló eszközök – például az európai elfogatóparancs – megfelelően működhessenek.

1.12. Az EGSZB szilárd meggyőződése, hogy a harmadik országokkal folytatott együttműködésnek nem szabad kizárólag a migráció és a menekültügy ellenőrzésére összpontosítania, hanem valódi partnerséget kell alkotnia, amelynek célja a migránsok és menekültek helyzetének javítása a harmadik országokban is, különös tekintettel az emberkereskedelem áldozataira, és törekedni kell a migráció kiváltó okainak kezelésére, előmozdítva a biztonságos és rendezett migrációt.

1.13. Amint azt Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke az Unió helyzetéről szóló 2021. évi beszédében hangsúlyozta, rendkívül fontos megállapodni a külső határaink, a migráció és a menekültügy igazgatásának közös európai rendszeréről annak érdekében, hogy a harmadik országok ne használhassák ki az egység hiányát.

2. A vélemény háttere

2.1. 1985-ben néhány uniós tagállam elfogadta a nemzetközi Schengeni Megállapodást, azt a döntést hozva, hogy belső határaikon eltörlik a határellenőrzés valamennyi formáját. A Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló 1990-es egyezmény előírta a szükséges „kísérő intézkedéseket”, amelyek célja az ellenőrzések megszüntetéséből eredő externáliák ellensúlyozása.

2.2. Az Amszterdami Szerződés beillesztette a schengeni vívmányokat az uniós jogrendbe, és szabályozta az Egyesült Királyság, Írország és Dánia különleges helyzetét.

2.3. A Norvégiával, Izlanddal, Svájjal és Liechtensteinnel kötött kétoldalú megállapodások lehetővé tették ezen országok részvételét a schengeni együttműködésben.

2.4. Bulgária, Románia és Horvátország részt vesz a schengeni vívmányok egyes részeiben, de a belső határaikon történő ellenőrzések megszüntetéséhez egy egyhangúlag, e célból hozott tanácsi határozat szükséges. A Tanács elutasította e határozat meghozatalát, annak ellenére, hogy az Európai Bizottság megállapította, hogy ezek az országok technikailag készen állnak.

2.5. Amióta a schengeni vívmányok beépültek az uniós jogrendbe, ez a szabályrendszer fokozatosan tovább fejlődött, különösen a Schengeni határellenőrzési kódex, az Uniói Vízumkódex és az Európai Határ- és Parti Őrségről szóló rendelet elfogadásával. A határokkal kapcsolatos, a vízumügyi, migrációs és menekültügyi együttműködést számos, jelenleg interoperabilis és széles körű információcserére szolgáló informatikai adatbázis (SIS, VIS, Eurodac, EES, ETIAS, TCN-ECRIS) is segíti.

2.6. Bár a felelősség közös, továbbra is az egyes tagállamok felelősek a külső határok rájuk eső részeiért, ami azt jelenti, hogy ha az egyik tagállamban hiányosságok merülnek fel a külső határok igazgatásával kapcsolatban, az valószínűleg súlyos következményekkel jár a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség egészére nézve.

2.7. Az elmúlt öt évben a schengeni térségre jelentős nyomás nehezedett annak következtében, hogy egyes tagállamok ismételt és folyamatosan visszaállították a belső határokon végzett ellenőrzéseket. Ez egyébként a 2015. évi menekült- és migrációs helyzetre, valamint az európai terrorfenyegetettségre adott válasz volt.

2.8. A Covid19-világjárvány további határlezárásokhoz és a személyek szabad mozgásának korlátozásához vezetett.

2.9. A 2015-ös menekültügyi és migrációs helyzetre reagálva 2016-ban megreformálták a Frontextet, az Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökséget, amelyből 2016-ban létrejött az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség. Ezt 2019-ben tovább erősítették.

2.10. Az új migrációs és menekültügyi paktumban az Európai Bizottság kijelentette, hogy „az integrált határigazgatás nélkülözhetetlen szakpolitikai eszköz” a schengeni térség integritásának megőrzéséhez, valamint „az átfogó migrációs politika alapvető eleme”. Bejelentette, hogy külön stratégiát fog kidolgozni a schengeni térség jövőjéről. Ezt a stratégiát 2021. június 2-án tették közzé.

2.11. Célja, hogy erősebbé és ellenállóbbá tegye a schengeni térséget. Számba veszi azokat a kihívásokat, amelyekkel a schengeni térségnek az elmúlt években – többek között a pandémiás válság miatt – szembe kellett néznie, és kijelöl egy olyan utat, amely fenntartja a schengeni térség előnyeit.

2.12. A stratégia az alábbiakra irányul:

1. az EU külső határai hatékony igazgatásának biztosítása;

2. a schengeni térség belső megerősítése;

3. a felkészültség és az irányítás javítása;

4. a schengeni térség kibővítése.

2.13. Az új stratégiát kiegészíti a schengeni vívmányok alkalmazását ellenőrző értékelési és monitoringmechanizmus létrehozásáról és az 1053/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló tanácsi rendeletre irányuló javaslat is ⁽¹⁾.

2.14. Az Európai Bizottság a schengeni értékelési és monitoringmechanizmus felülvizsgálatát javasolja. A változások közé tartozik az értékelési folyamat felgyorsítása, valamint jelentős, a schengeni térség egészét potenciálisan veszélyeztető hiányosságok esetén gyorsított eljárás alkalmazása.

3. Általános megjegyzések

3.1. *A külső határok modern és hatékony igazgatása*

3.1.1. Az EGSZB támogatja, hogy az EUMSZ 77. cikke (2) bekezdésének d) pontjában előírt integrált irányítási rendszer részeként mielőbb elfogadjanak egy többéves stratégiai szakpolitikai ciklust az európai integrált határigazgatáshoz. Kéri, hogy a stratégia elfogadása előtt konzultáljanak vele ⁽²⁾.

3.1.2. Az EGSZB továbbra is támogatja a hatékony Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökséget, valamint az Ügynökség operatív ágának létrehozását. Aggodalmát fejezi ki azonban az ezzel kapcsolatos munka eddigi eredményei miatt. Külön utal az Európai Számvevőszék közelmúltbeli megállapításaira, amelyek szerint az Ügynökség nem hajtotta végre teljes mértékben 2016-os megbízatását, és hogy a 2019. évi megbízatásának teljesítésével kapcsolatban számos kockázat és hiányosság merült fel ⁽³⁾.

⁽¹⁾ COM(2021) 278 final.

⁽²⁾ Lásd: 4.8. pont: HL C 110., 2019.3.22., 62. o.

⁽³⁾ Az Európai Számvevőszék különjelentése: A Frontexnek a külső határok igazgatásához nyújtott támogatása: mindeddig nem eléggé eredményes, 2021.

3.1.3. Az EGSZB-t különös aggodalommal töltik el azok a jelentések, amelyek arról számolnak be, hogy a Frontex által koordinált operatív tevékenységek során alapvető jogokat sértettek meg, és hogy az Ügynökség tudott azokról, ahogy ez különböző médiaforrások és nem kormányzati szervezetek beszámolóiban és a LIBE bizottság Frontextet ellenőrző munkacsoportjának jelentésében is szerepel. Az EGSZB üdvözlöi az új alapjogi tisztviselő közelmúltbeli kinevezését és az emberi jogi megfigyelők jelenleg zajló felvételét, ám hangsúlyozza, hogy biztosítani kell a megfelelő erőforrásokat e hivatal számára ahhoz, hogy az teljes mértékben függetlenül láthassa el a feladatait. Arra kéri az Ügynökséget, hogy az alapításáról szóló rendeletben előírt elszámoltathatósági mechanizmusok és struktúrák teljes körét alkalmazza.

3.1.4. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a stratégia a belépés előtti átvilágítási rendszerre helyezi a hangsúlyt. A Paktumról szóló véleményében az EGSZB ezt megfontolásra érdemesnek látta, ám megkérdőjelezte annak gyakorlati megvalósíthatóságát, és az alapvető jogok szempontjából nem tartotta megfelelőnek ⁽⁴⁾. Hangsúlyozza, hogy szükség van egy olyan mechanizmusra, amely lehetővé teszi, hogy a tagállamok – az előszűrésről szóló rendeletben előírtaknak megfelelően – független nyomon követést végezhesenek.

3.1.5. Az EGSZB mindig is úgy látta, hogy az informatikai rendszerek teljes interoperabilitásának elérése szükséges lépés a koherens és hatékony EU-szintű politika kiépítéséhez. Ezzel a véleménnyel összhangban a vízumeljárások és az úti okmányok további digitalizációját is támogatja.

3.1.6. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki az Európai Bizottság azon kijelentésével kapcsolatban, amely szerint az egyes tagállamokban tapasztalható késedelmek hátráltathatják az interoperabilitás európai szintű megvalósítását. Tekintettel a SIS II végrehajtásával kapcsolatos múltbéli tapasztalatokra, valamint a határregisztrációs rendszer és az Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer megvalósításának közelmúltbeli helyzetére ⁽⁵⁾, az EGSZB szeretné megtudni, hogy az Európai Bizottság milyen konkrét lépéseket tesz annak biztosítása érdekében, hogy az interoperabilitás a tervezett költségvetéssel összhangban időben megvalósuljon.

3.1.7. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a további technológiai fejlesztést és a teljes interoperabilitást a személyes adatok és az alapvető jogok védelmének kellő szem előtt tartásával kell megvalósítani. A módosított Eurodac-rendelethez kapcsolódó javaslatot illetően és általában a nagyméretű adatbázisok használatához kapcsolódóan az EGSZB megismétli, hogy a teljes interoperabilitást az alapvető jogok védelmének megfelelő szem előtt tartásával kell megvalósítani. Az intézkedéseknek az adatok érzékenysége miatt a feltétlenül szükségesre kell korlátozódniuk és arányosnak kell lenniük, különösen azokban az esetekben, amikor nemzetközi védelmet kérő személyekről és az eljárás bizalmas jellegéről van szó. Hangsúlyozni kell, hogy a határigazgatással és a visszaküldéssel kapcsolatban kezelt személyes adatok az általános adatvédelmi rendelet hatálya alá tartoznak, és nem minősülnek az (EU) 2018/1725 európai parlamenti és tanácsi rendelet ⁽⁶⁾ szerinti műveleti vonatkozású személyes adatoknak.

3.1.8. Az EGSZB rámutat arra, hogy a harmadik országokkal folytatott együttműködés során – különösen például olyan esetekben, amikor a FRONTEX harmadik ország területén jár el – maradéktalanul tiszteletben kell tartani az alapvető jogokat, köztük a személyes adatok védelméhez való jogot, és megfelelő elszámoltathatósági mechanizmusokat kell bevezetni.

3.2. A schengeni térség belső megerősítését célzó intézkedések

3.2.1. Az EGSZB örömmel látja, hogy figyelmet kapnak azok az intézkedések, amelyek – bár szigorúan véve nem a schengeni térség fejlesztésére irányulnak – kapcsolódnak a schengeni térség működéséhez.

3.2.2. A tagállamok biztonsági aggályait jobban lehet kezelni a bűnüldöző hatóságok közötti fokozottabb és megerősített együttműködéssel, mint a belső határokon történő ellenőrzések visszaállításával.

3.2.3. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a rendőrségi és a büntető igazságügyi együttműködés minden formájában teljes mértékben tiszteletben kell tartani az alapvető jogokat, ideértve a védelemhez való jogot ⁽⁷⁾ és az áldozatok jogait ⁽⁸⁾ is. Ez többek között azt jelenti, hogy az alapvető jogok megsértése esetén a különböző (uniós és nemzeti) szereplők közötti felelősségmegosztás nem vezethet az elszámoltathatóság hiányához.

⁽⁴⁾ A migráció témájában készített EGSZB-velemények: HL C 123., 2021.4.9., 15. o., HL C 155., 2021.4.30., 58. o., HL C 155., 2021.4.30., 64. o.

⁽⁵⁾ Az Európai Bizottság feljegyzése: Implementation of interoperability: state of play on the implementation of the Entry/Exit System and the European Travel Information and Authorisation System [Az interoperabilitás megvalósítása: a határregisztrációs rendszer, illetve az Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer megvalósításának jelenlegi helyzete], 2021. június.

⁽⁶⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1725 rendelete (2018. október 23.) a természetes személyeknek a személyes adatok uniós intézmények, szervek, hivatalok és ügynökségek általi kezelése tekintetében való védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 45/2001/EK rendelet és az 1247/2002/EK határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 295., 2018.11.21., 39. o.).

⁽⁷⁾ Az Alapjogi Charta VI. címével és a vonatkozó másodlagos jogszabályokkal összhangban.

⁽⁸⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve (2012. október 25.) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról (HL L 315., 2012.11.14., 57. o.), valamint az emberkereskedelem, a szexuális kizsákmányolás, a gyermekpornográfia és a terrorizmus áldozatainak meghatározott kategóriáira vonatkozó jogszabályok.

3.2.4. A személyes adatok megfelelő jogi keretek között történő védelmét mindenkor fenn kell tartani, különösen, ha – például a prúmi határozat értelmében vett – rendkívül érzékeny személyes adatokról van szó.

3.2.5. A mesterséges intelligencia határokon átnyúló rendőrségi tevékenységekben való felhasználását illetően az EGSZB utal a mesterséges intelligenciáról szóló rendelet tárgyában készített véleményére⁽⁹⁾.

3.2.6. Az EGSZB szeretné felhívni a figyelmet arra, hogy a mesterséges intelligenciáról szóló jogszabályra irányuló javaslat⁽¹⁰⁾ mellékletében lehetővé teszik a mesterséges intelligencia használatát a migráció, a menekültügy és a határellenőrzések kezelése során. Különösen a „poligráfok és hasonló eszközök céljára vagy a természetes személyek érzelmi állapotának felderítésére” tervezett használatára való utalás aggasztó, mivel hiányoznak az ilyen módszerek megbízhatóságára vonatkozó tudományos bizonyítékok.

3.2.7. Az új migrációs és menekültügyi paktumban javasolt konkrét intézkedések kapcsán az EGSZB utal a 2020. december 17-i véleményére⁽¹¹⁾.

3.2.8. Az EGSZB megkérdőjelezi az előzetes utasinformációk és az utasnyilvántartási adatállomány fokozott felhasználásának hozzáadott értékét, és úgy véli, hogy nem meggyőző az Európai Bizottság érvelése amellett, hogy lehetővé kell tenni a személyes adatok schengeni térségen belüli szisztematikus és tömeges mértékű megosztását, ami magától értetődően érintené a szabad mozgáshoz való jogukat gyakorló uniós polgárokat is.

3.2.9. Az európai elfogatóparancs és a bűnüldözési együttműködést támogató egyéb eszközök – például az európai nyomozási határozat – alkalmazását illetően az EGSZB rámutat arra, hogy ezeknek a kölcsönösen elismert eszközöknek a zökkenőmentes működéséhez elengedhetetlen a kölcsönös bizalom. Ez pedig a jogállamiság még hatékonyabb nyomon követését igényli az uniós intézmények részéről, és azt jelenti, hogy a tagállamok felelősek a jogállamiság fenntartásáért, különös tekintettel az Európai Unió Alapjogi Chartájának (a továbbiakban: „a Charta”) 47. cikke és az EUSZ 19. cikkének (1) bekezdése szerinti hatékony bírói jogvédelemhez való jogra.

3.3. Jobb irányítás

3.3.1. Az EGSZB nagyra értékeli, hogy a schengeni fórum lehetőséget biztosíthat a tagállamok számára a schengeni együttműködéssel kapcsolatos politikailag fontos kérdések megvitatására. Ugyanakkor a többi uniós intézményt, köztük az EGSZB-t is folyamatosan tájékoztatni kell, és biztosítani kell számukra a részvételi jogot. A fórumnak és a keretében végzett tevékenységeknek a lehető legátláthatóbbnak kell lenniük, és biztosítani kell a hozzáférést a fórum dokumentumaihoz. Üdvözlendő, hogy ismét elkészítik a schengeni térség helyzetéről szóló jelentést, ám ez nem elegendő.

3.3.2. Az EGSZB támogatja azt az elképzelést, hogy a Schengeni határellenőrzési kódexet módosítani kell annak érdekében, hogy abba beépítsék a Covid19-világjárvány tanulságainak egy részét. Hangsúlyozza, hogy ezek a tanulságok túlmutatnak a belső határok kérdésén, és magának a belső piacnak a működésével kapcsolatosak. Amennyiben tehát sor kerül ilyen módosításra, akkor azt egy szélesebb körű célravezetőségi vizsgálat keretében kell végrehajtani, amelynek tárgya a szabad mozgásra vonatkozó európai szabályozási keret egy olyan világban, ahol a Covid19 valószínűleg továbbra is az élet részét képezi. Az EGSZB támogatja azt az elképzelést, hogy az ezzel kapcsolatos megközelítésnek magában kellene foglalnia az EU-ba történő beutazás szabályait is, amelyek jelenleg hiányoznak a Schengeni határellenőrzési kódexből. Az EGSZB azt is szeretné megtudni az Európai Bizottságtól, hogy tervezi-e a kishatárforgalomról szóló rendelet módosítását.

3.3.3. Az EGSZB szerint az Európai Bizottságnak határozottabban kellene támogatnia az Európán belüli határok nélküli utazást. Az EU-Szerződés egyértelműen rögzíti, hogy az Unió egy belső határok nélküli térséget kínál polgárai számára. A tagállamoknak a határellenőrzés visszaállítására vonatkozó joga kivételt képez e jog alól, ám azt szűken kell értelmezni, és nem tekinthető szuverén előjognak, hiszen a Schengeni határellenőrzési kódex szabályai vonatkoznak rá. A kódex bármilyen felülvizsgálata esetén teljes mértékben figyelembe kell venni a határellenőrzések visszaállításának kivételes jellegét.

3.3.4. Az EGSZB kedvezően ítéli meg a schengeni értékelési mechanizmus működésének javítására irányuló javaslatokat, különösen azokat, amelyek célja a gyorsabb nyomon követés biztosítása, a sebezhetőségi értékelési mechanizmussal való szinergiák fokozása, valamint az emberi jogok jobb figyelembevétele és horizontális megközelítése. Ügyelni kell azonban arra, hogy a schengeni értékelési mechanizmus ne politizálja át a technikai jellegű kérdéseket.

⁽⁹⁾ INT/940 (HL C 517., 2021.12.22., 61. o.).

⁽¹⁰⁾ COM(2021) 206 final, 4. és 5. oldal.

⁽¹¹⁾ HL C 123., 2021.4.9., 15. o.

3.3.5. Az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy aktívan éljen a Szerződések szerinti jogérvényesítési hatáskörével olyan helyzetekben, amikor a schengeni értékelések során feltárt hiányosságok orvoslására nem kerül sor. Elsőbbséggel kell kezelni az alapvető jogi normákat sértő rendszerszintű gyakorlatokat. Fontos, hogy az Európai Bizottság ne csak a schengeni értékelési mechanizmus megállapításaira támaszkodjon, hanem maga is aktívan kövesse nyomon az alapvető jogok helyzetét.

3.4. A schengeni térség kibővítése

3.4.1. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottságnak a schengeni térség kiteljesítésével kapcsolatos álláspontját. Hangsúlyozza a szabad mozgás, az uniós polgárság és a határellenőrzések hiánya közötti kapcsolatot. Jelenleg Bulgária, Horvátország és Románia polgárai nem élvezik teljes mértékben azokat a jogokat, amelyek a Szerződések értelmében őket uniós polgárként megilletik.

3.4.2. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy ezek a tagállamok a külső határaikat már a Schengeni határellenőrzési kódexnek megfelelően ellenőrzik. A schengeni térséghez való teljeskörű csatlakozásuk javítaná az Európai Unió működését és biztonságát annak köszönhetően, hogy ezek az országok teljes mértékben kapcsolódnának valamennyi nagyméretű bel- és igazságügyi adatbázishoz.

3.4.3. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy terjesszen elő részletesebb ütemtervet az említett országok teljeskörű csatlakozására vonatkozóan, a Tanácsot pedig mielőbbi fellépésre sürgeti ebben a kérdésben.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Az Európai Unió 2021–2027-es munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi stratégiai kerete: Munkahelyi biztonság és egészségvédelem a munka változó világában

(COM(2021) 323 final)

(2022/C 105/18)

Előadó: **Carlos Manuel TRINDADE**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.8.10.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 153. cikkének első bekezdése
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.10.6.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	153/25/41

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) egyetért azzal, hogy a munkavállalók munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi kockázatokkal szembeni védelme kulcsfontosságú eleme annak, hogy fenntartható és tisztességes munkakörülményeket lehessen teremteni. Ezt a jogot a Szerződések mellett az Európai Unió Alapjogi Chartája is rögzíti, ezenkívül tükröződik a szociális jogok európai pillérének 10. alapelvében, és alapvetően fontos az Egyesült Nemzetek fenntartható fejlődési céljainak eléréséhez is ⁽¹⁾.

1.2 Az EGSZB teljes mértékben egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy az egészséges és biztonságos munkakörülmények az egészséges és termelékeny munkaerő előfeltételei. Senki sem szenvedhet munkával kapcsolatos betegségektől vagy balesetektől. Ez az uniós gazdaság fenntarthatósága és versenyképessége tekintetében is fontos szempont ⁽²⁾. Az EGSZB egyetért azzal a megállapítással is, amely szerint „[a] megfelelő munkahelyi egészségvédelem és biztonság csökkenti az egészségügyi költségeket és egyéb társadalmi terheket is, ezzel szemben a rossz munkahelyi egészségvédelem és biztonság magas költségekkel jár az egyének, a vállalkozások és a társadalom szintjén is” ⁽³⁾.

1.3 Az EGSZB az e véleményben foglalt megjegyzések, javaslatok és ajánlások mellett általánosságban egyetért a stratégiai keretben előírt stratégiai elképzelésekkel és intézkedésekkel, nevezetesen:

1.3.1 Az EGSZB megjegyzi, hogy amennyiben a szociális partnerek nem hajlandók egymással tárgyalni, az Európai Bizottság „2021 végén a digitális platformokon keresztül dolgozó személyek munkakörülményeinek javítását célzó kezdeményezést terjeszt elő [...], hogy [...] megfelelő munkakörülményeket biztosítson, ideértve az egészség és biztonság területét is” ⁽⁴⁾.

1.3.2 Az EGSZB támogatja: i. a munkával összefüggő halálesetekkel kapcsolatos „zéró-elképzelést”; ii. a rákkal kapcsolatosan előírt intézkedéseket; iii. az Erőszak és Zaklatás Elleni 2019. évi (190. sz.) Egyezmény ratifikálását; iv. a nők elleni nemi alapú erőszak és a családon belüli erőszak megelőzésére és leküzdésére 2021 vége előtt előterjesztendő jogalkotási kezdeményezést; v. az Európai Bizottság arra irányuló szándékát, hogy a pszichoszociális és ergonómiai kockázatokat beépítse az egészséges munkahelyeket előmozdító kampányba.

⁽¹⁾ Az Európai Bizottság COM(2021) 323 final jelű közleménye.

⁽²⁾ Lásd ugyanott.

⁽³⁾ Lásd ugyanott.

⁽⁴⁾ Lásd ugyanott.

1.3.3 Az EGSZB általánosságban támogatja az alábbiakat: i. „alapvető fontosságú, hogy levonjuk a Covid19-világjárvány tanulságait, és fokozzuk a lehetséges jövőbeli egészségügyi válságokra [...] történő felkészültséget [...] a munkahelyi egészségvédelem és biztonság és a közegészségügy közötti szinergiák továbbfejlesztése révén”; ii. a Covid19 felvételét a foglalkozási betegségek európai jegyzékéről szóló ajánlásba ⁽⁵⁾.

1.3.4 Az EGSZB általánosságban egyetért az alábbiakkal: i. a tagállamoknak kezdeményezéseket kell indítaniuk a „csökkenő számú munkaügyi ellenőrzés kérdésének kezelése” terén; ii. a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi helyzetet felmérő csúcstalálkozó megrendezése 2023-ban, amely a munkával összefüggő halálesetekkel kapcsolatos „zéró-elképzelés” tekintetében elért eredményekre összpontosít; iii. egy új mutató létrehozása a halálos kimenetelű munkahelyi balesetekre vonatkozóan, amit már a szociális jogok európai pillérével kapcsolatos cselekvési terv is javasolt; iv. a munkaügyi felügyelők munkájának javítása uniós és nemzeti szintű iránymutatás és képzés segítségével; v. az uniós és tagállami szintű együttműködés előmozdítása a következetes jogérvényesítés biztosítása érdekében; vi. iránymutatás és támogatás a vállalatok, különösen a mikro- és kisvállalkozások számára a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó jogszabályoknak való megfelelésükhöz ⁽⁶⁾.

1.3.5 Az EGSZB általánosságban egyetért az alábbiakkal: i. együttműködés az EU, az ILO és a WHO között az adatok és az ismeretek terén; ii. az EU a tagállamokkal együtt támogatni fogja a munkahelyi kockázati tényezőknek tulajdonítható megbetegedések okozta halálalossággal kapcsolatos új mutató kidolgozását (az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak részeként); iii. az EU támogatja a biztonságos és egészséges munkakörülményekhez való jognak a munkahelyi alapvető elvekről és jogokról szóló ILO-keretbe való belefoglalását; iv. az EU a globális ellátási láncokban is elő kívánja mozdítani a munkahelyi egészségvédelmet és biztonságot; v. az EU fel kíván lépni annak biztosítása érdekében, hogy a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi szabványokat a munkaügyi és szociális normákra vonatkozó kötelező érvényű kötelezettségvállalások részeként megfelelően figyelembe vegyék, valamint hogy a tisztességes munka átfogóbb kérdését előmozdítsák a jövőbeli kereskedelmi megállapodásokban; vi. támogatás a tagjelölt országoknak abban, hogy beépítsék jogszabályaikba a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos uniós vívmányokat ⁽⁷⁾.

1.4 Az EGSZB különösen a következő fellépések, intézkedések vagy kezdeményezések beépítését javasolja az Európai Bizottságnak a 2021–2027-es időszakra vonatkozó uniós stratégiai keretbe:

1.4.1 A 2.1. fejezet kapcsán – i. az önfoglalkoztatónak minősülő személyeket illetően (akikre a stratégiai keret szerint a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi szabályok nem vonatkoznak) azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság, különböző szakértők és a szociális partnerek részvételével kellő időben kezdődjön el egy vizsgálat annak érdekében, hogy megtalálják a legjobb megoldást arra, hogy miként garantálják annak az elvnek a teljesülését, amely szerint valamennyi önfoglalkoztatónak is biztonságos és egészséges környezetben kell dolgoznia. A következtetéseket a 2023-as munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi csúcstalálkozóig kell közzétenni; ii. azt illetően, hogy az Európai Bizottság uniós szintű nem jogalkotási kezdeményezést tervez indítani a munkahelyi mentális egészség kapcsán, azt javasolja, hogy – éppen a stratégiai keretben ismertetett indokok miatt – ez a kezdeményezés jogalkotási jellegű legyen.

1.4.2 A 2.2. fejezet kapcsán – i. arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a rák elleni küzdelemre irányuló jövőbeli európai tervbe foglalja bele a munkavégzéssel kapcsolatos rákbetegségeket is, és a reprotoxikus anyagokat és a veszélyes gyógyszereket adja hozzá a rákkeltő anyagokról és mutagénekről szóló irányelvhez, biztosítva az ezeknek az anyagoknak kitett munkavállalók egészségi állapotának hosszú távú nyomon követését, abban az esetben is, ha már nem ugyanolyan körülmények között végzik munkájukat; ii. azt ajánlja, hogy amikor az Európai Bizottság „értékelni fogja, hogy miként lehet megerősíteni a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló (2009/52/EK) irányelv hatékonyságát”, akkor vegye fontolóra, hogy a felülvizsgálat során súlyosabb szankciókat írjanak elő az előírásokat nem teljesítő munkáltatókra; iii. a Covid19-cel kapcsolatos közelmúltbeli tapasztalatok alapján úgy látja, hogy sürgetően jogalkotási kezdeményezésre van szükség a pszichoszociális kockázatok megelőzése érdekében; iv. a víz- és izomrendszeri megbetegedésekkel kapcsolatosan felhalmozott tapasztalatok és kutatások alátámasztják, hogy jogalkotási kezdeményezésre van szükség ezen a területen.

1.4.3 A 2.3. fejezet kapcsán – azt ajánlja, hogy i. a foglalkozási betegségek európai jegyzékéről szóló ajánlást alakítsák át irányelvvé; ii. a biológiai anyagokról szóló irányelvet fejlesszék tovább a közelmúlt tapasztalatainak figyelembevételével; iii. a nemzeti munkaügyi felügyelőségek kapcsán azt a célt kell kitűzni, hogy a stratégiai keret futamidejének végére a tagállamokban megvalósuljon az az ILO-szabványokban meghatározott arány, amely szerint minden 10 000 munkavállalóra kell jutnia 1 munkaügyi felügyelőnek. Amennyiben ez a célkitűzés a jelenlegi stratégiai keret futamideje alatt nem teljesül, az Európai Bizottságnak e célból jogalkotási kezdeményezést kellene előterjesztenie.

1.4.4 A 3. fejezet kapcsán az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Munkaügyi Hatóság ellenőrzési tevékenységét megfelelően építsék bele a stratégiai keretbe és mozdítsák elő, tekintettel arra, hogy a hatóság fontos szerepet játszik a határokon átnyúló ellenőrzések koordinálásában.

⁽⁵⁾ Lásd ugyanott.

⁽⁶⁾ Lásd ugyanott.

⁽⁷⁾ Lásd ugyanott.

1.5 Az EGSZB megjegyzi, hogy az elmúlt években tapasztalt némi javulás ellenére továbbra is jelentős az információ és az ismeretek hiánya az EU és a tagállamok munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi realitásaival kapcsolatban. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy ezek az ismeretek elengedhetetlenek a kihívások jobb azonosításához és a kockázatok jobb megelőzéséhez, a megfelelő politikák meghatározásához, valamint az uniós szinten és az egyes tagállamokban történő végrehajtás és az elért eredmények nyomon követéséhez, különös tekintettel a 2021–2027 közötti időszakra vonatkozó munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi stratégiai keretből eredő célkitűzésekre és intézkedésekre.

1.6 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy annak érdekében, hogy – jelen esetben az 1.4.1. pont i. alpontjával összhangban – védjük a munkavállalókat és az önfoglalkoztatókat, a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó hatályos uniós és tagállami jogszabályok felülvizsgálata során figyelembe kell venni az európai gazdaság ökológiai, digitális, demográfiai és társadalmi átalakulását, különösen a munka világában.

1.7 A tagállamok különös felelőssége, hogy biztosítsák a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó jogszabályok érvényesítését, és egészséges és biztonságos munkafeltételeket biztosítsanak valamennyi európai munkavállaló, különösen az időmunkások, valamint a legkiszolgáltatottabb csoportok, például a fiatalok, az idősek, a nők, a fogyatékkal élő, a migránsok és a bizonytalan helyzetű munkavállalók számára. A munkaügyi felügyelőségek technikai és humán erőforrásainak megerősítése, ami az elmúlt években számos tagállamban háttérbe szorult, valamint az európai szintű koordináció, együttműködés és képzés bővítése kulcsfontosságú tényező a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó jogszabályok végrehajtásának jelentős mértékű javításához. A különböző tagállamoknak szintén prioritásként kell kezelniük a kkv-k, különösen a mikrovállalkozások számára a munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági jogszabályoknak való megfeleléshez nyújtandó iránymutatást és támogatást. A Szerződésék öreként az Európai Bizottság feladatai közé tartozik annak biztosítása, hogy a tagállamok megfelelően betartsák a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó jogszabályokat.

1.8 Az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak, hogy a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó nemzeti stratégiák aktualizálása keretében tegyenek kezdeményezéseket arra, hogy előmozdítsák a szociális partnerek közötti állandó szociális párbeszédet az egyes ágazatok, vállalkozások és munkahelyek biztonsági és egészségvédelmi feltételeiről. A szakszervezetek és a munkavállalói képviselők bevonása, valamint a kockázatelemzés és a megelőzéssel kapcsolatos folyamatos visszajelzések kulcsfontosságúak a biztonságos és egészséges munkakörnyezet előmozdításához, és közvetlen hatással van a munkavállalók egészségére, a vállalkozások termelékenységére és a közegészségügyi szolgáltatásokra.

1.9 A globalizáció kihívásaira és a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi normák világszintű emelésével kapcsolatos európai törekvések tekintettel az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak, hogy szorosan működjenek együtt az ILO-val és a WHO-val annak érdekében, hogy előmozdítsák a biztonságos és egészséges munkakörülményekhez való jogot az ILO alapvető munkaügyi elveinek és jogainak keretében, valamint hogy biztosítsák ezeknek az elveknek a globális ellátási láncok általi tiszteletben tartását.

2. Háttér

2.1 Az EGSZB tudomásul veszi, hogy „[m]ostanra már közel 20 éve az EU munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi stratégiái kulcsszerepet játszanak abban, ahogyan a nemzeti hatóságok és a szociális partnerek a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos célkitűzésekről döntéseket hoznak”⁽⁸⁾. Az EGSZB hangsúlyozza azonban, hogy bár vitathatatlanul fontos szerepet kapnak a nemzeti tervekben, ezek a stratégiai keretek nem ismertek, és hogy a szakszervezeteket és a munkáltatói szervezeteket számos tagállamban nem vonták be kellőképpen ezek kidolgozásába és nyomon követésébe.

2.2 Az EGSZB tudomásul veszi az EU munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos, 2014–2020-as stratégiájának értékelését, különösen az olyan fontos szempontokhoz kapcsolódóan, mint az alábbiak: i. az erőforrások szűkössége a tagállamokban; ii. nagyobb figyelmet kell fordítani a foglalkozási megbetegedésekre, a demográfiai változásokra, a pszichoszociális kockázatokra és a váz- és izomrendszeri megbetegedésekre; és iii. támogatni kell a munkaügyi felügyelőségeket és a vállalkozásokat abban, hogy javítani tudják a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi szabványokat⁽⁹⁾.

2.3 Az EGSZB megjegyzi, hogy az európai jogszabályok lehetővé tették ezeknek a kockázatoknak a mérséklését, és valamennyi tagállam minden gazdasági ágazatában hozzájárult a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi normák javításához. Továbbra is fennállnak azonban kihívások, és a Covid19-világjárvány súlyosbította a kezelendő kockázatokat.

2.4 Az EGSZB elismeri, hogy az elmúlt években jelentős előrelépés történt a munkahelyi egészségvédelem és biztonság terén: a halálos kimenetelű munkahelyi balesetek száma mintegy 70 %-kal csökkent 1994 és 2018 között. Bár a dezindusztrializáció és a jobb egészségügyi ellátás kétségtelenül hozzájárult ehhez, az uniós munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi rendszernek is jelentős szerepe volt benne⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ Lásd ugyanott.

⁽⁹⁾ Lásd ugyanott.

⁽¹⁰⁾ Az Európai Bizottság COM(2021) 323 final jelű közleménye.

2.5 Az EGSZB megjegyzi, hogy ezen előrelépések ellenére 2018-ban még mindig több mint 3300 halálos kimenetelű baleset és 3,1 millió nem halálos kimenetelű baleset történt az EU 27 tagállamában, és évente több mint 200 000 munkavállaló hal meg munkával összefüggő megbetegedések miatt. Ez hatalmas emberi szenvedéssel jár, ami miatt a munkavállalók védelmi normáit folyamatosan fenn kell tartani, illetve javítani kell, és ez folyamatos kihívást is jelent ⁽¹¹⁾.

2.6 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a munkával összefüggő balesetek és megbetegedések évente az uniós gazdaság szintjén a GDP több mint 3,3 %-ába kerülnek (2019-ben kb. 460 milliárd EUR), és a becslések szerint a munkáltató számára minden egyes, a munkahelyi egészségvédelembe és biztonságba befektetett euró körülbelül kétszeres megtérülést eredményez ⁽¹²⁾.

2.7 A Covid19-világjárvány megmutatta, hogy a munkahelyi egészségvédelem és biztonság mennyire fontos a munkavállalók egészségének védelme, társadalmunk működése és a kritikus gazdasági-társadalmi tevékenységek folyamatossága szempontjából. Az EGSZB osztja azt a nézetet, hogy a pandémia rámutatott arra is, hogy szükség van egy a munkahelyi egészségvédelemre és biztonságra irányuló és a közegészségügyi szakpolitikák közötti összhangot biztosító stratégiára, szinergiákat teremtve e két dimenzió között, amelyek közvetlen hatással vannak „társadalmunk működésére és a kritikus gazdasági-társadalmi tevékenységek folyamatosságára” ⁽¹³⁾.

3. Az Európai Unió 2021–2027-es munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi stratégiai kerete

3.1 Az Európai Bizottság ebben az általános kontextusban terjeszti elő a szociális jogok európai pillérében bejelentett, a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó, a 2021 és 2027 közötti időszakra szóló új uniós stratégiai keretet ⁽¹⁴⁾ (a továbbiakban: stratégiai keret), amely a következő három fő célkitűzésre összpontosít:

- a munka új világában a zöld és digitális átállás, illetve a demográfiai átmenet által előidézett **változások** előrejelzése és kezelése,
- a munkahelyi balesetek és megbetegedések **megelőzésének** javítása,
- az esetleges jövőbeli egészségügyi válságokra való **felkészültség** javítása.

3.2 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy e célok eléréséhez az alábbiakra van szükség:

- i. megerősített szociális párbeszéd;
- ii. a kutatási és adatgyűjtési kapacitások növelése tagállami és uniós szinten;
- iii. a jogszabály-értvényesítés megerősítése;
- iv. figyelemfelkeltés;
- v. több finanszírozás.

3.3 Az EGSZB megjegyzi, hogy a stratégiai keret a szóban forgó időszak alatt 36 intézkedés végrehajtását írja elő: ebből 17 intézkedés közvetlenül az Európai Bizottság, 16 a tagállamok és 3 a szociális partnerek közvetlen felelősségi körébe tartozik.

4. Megjegyzések a stratégiai keret kapcsán

4.1 2.1. fejezet: A változások előrejelzése és kezelése

4.1.1 A zöld és digitális átállás kontextusában számos feladat, munkavégzési modell és munkahely jellege változóban van, ami jelentős kihívásokat állít a tagállamok és a vállalkozások elé a munkavállalók egészségének és jóllétének biztosítása terén.

4.1.2 A munkaerő idősödése szükségessé teszi, hogy a munkakörnyezetet és a feladatokat az egyre idősebb munkavállalók speciális igényeihez igazítsák és a kockázatokat is minimalizálják. A munkahelyi biztonság és egészségvédelem így alapvető szerepet játszik a demográfiai változásokra való megfelelő reagálásban.

⁽¹¹⁾ Lásd ugyanott.

⁽¹²⁾ Lásd ugyanott.

⁽¹³⁾ Az Európai Bizottság COM(2021) 323 final jelű közleménye.

⁽¹⁴⁾ Lásd ugyanott.

4.1.3 A digitális technológiák is lehetőségeket kínálhatnak a munkavállalók – köztük a fogyatékossgal élők vagy idősebbek – számára a munka és a magánélet közötti egyensúly javítására úgy a nők, mind a férfiak körében, valamint támogatják a munkahelyi egészségvédelem és biztonság hozzáférhető eszközeit, tudatosságnövelés és hatékonyabb ellenőrzés révén való megvalósítását.

4.1.4 Az EGSZB úgy látja, hogy a robotizáció és a mesterséges intelligencia alkalmazása csökkenti a veszélyes feladatokhoz kapcsolódó kockázatokat, például az erősen szennyezett területeken, így a szennyvízrendszerekben, a hulladéklerakókban vagy a mezőgazdasági fertőtlenítési területeken, valamint új lehetőségeket teremthet a munkavállalók és a vállalkozások számára. Az új technológiák azonban kihívásokat is magukban rejtnek a munkavégzés időpontja és helyszíne tekintetében fennálló rendszertelenség, a munkavállalók ellenőrzésének lehetősége, valamint az új eszközökhöz és gépekhez kapcsolódó kockázatok miatt. Ezek fokozzák a pszichés stresszt, és egyre több pszichoszomatikus betegséghez vezethetnek, amelyek megjelenése ellen megfelelő intézkedéseket kell találni.

4.1.5 Bár a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó uniós jogszabályok mára az iparágak, a berendezések és munkahelyek változásából eredő számos kockázatra kiterjednek, az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a technológiai fejlődés, a munkaerő idősödése és a munkavégzési formák változásai jogszabályi frissítéseket tesznek szükségessé.

4.1.6 Ezzel összefüggésben az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy tegye lehetővé magának a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi keretirányelvnek a felülvizsgálatát is annak érdekében, hogy hozzáigazítsa azt a munkahelyi realitásokhoz, valamint az éghajlatváltozás (például a nagy melegben, szabadban való munkavégzés), a demográfiai változások és a digitalizáció jelentette új kockázatokhoz és kihívásokhoz.

4.1.7 Az EGSZB szerint a pszichoszociális kockázatok – amelyek már a pandémia előtt is jelentősek voltak – nagymértékben fokozódtak a Covid19, a kényszerű távmunka nem tervezett, kiterjedt alkalmazásának bevezetése és az azzal járó sajátos munkakörülmények, például a munka és a magánélet közötti határ elmosódása, a folyamatos hálózati összekapcsoltság, a társadalmi érintkezés hiánya, valamint az ict fokozottabb mértékű használata miatt.

4.2 2.2. fejezet: A munkával összefüggő foglalkozási megbetegedések megelőzésének javítása

4.2.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottságnak a munkával összefüggő halálesetekkel kapcsolatos „zéró-elképzeléssel” és a megelőzési kultúra EU-n belüli megerősítésének szükségességével, ami „csak az alábbiak révén lehetséges: i. a munkahelyi balesetek és halálesetek alapos kivizsgálása; ii. e balesetek és halálesetek okainak meghatározása és kezelése; iii. a munkával kapcsolatos balesetekhez, sérülésekhez és foglalkozási megbetegedésekhez kapcsolódó kockázatokkal kapcsolatos tudatosság növelése; és iv. a meglévő szabályok és útmutatók végrehajtásának megerősítése”.

4.2.2 Az EGSZB elfogadhatatlannak tartja az évente mintegy 100 000 foglalkozási eredetű rákos megbetegedés okozta halálesetet, és arra kéri a tagállamokat, hogy sürgősen hajtsák végre a rákkeltő anyagokkal kapcsolatos ütemtervet alátámasztó stratégiát a határértékek és az uniós szinten elfogadott egyéb rendelkezések tekintetében, 26 veszélyes anyagra korlátozva a kitettséget, és ezáltal mintegy 40 millió munkavállaló munkakörülményeit javítva. Az EGSZB úgy véli, hogy felül kell vizsgálni és ki kell egészíteni a veszélyes anyagok jegyzékét, különösen a nanoanyagok és rákkeltő hatásuk hozzáadásával, és javasolja, hogy az expozíciós határértékek hatálya alá tartozó rákkeltő anyagok számát 50-re emeljék.

4.2.3 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy mozdítsák elő a munkahelyi egészséget, és mind uniós, mind nemzeti szinten kezeljék prioritásként a kutatás és az adatgyűjtés megerősítését. Ezeknek az intézkedéseknek különösen a foglalkozási eredetű szív- és érrendszeri betegségekre, a váz- és izomrendszeri megbetegedésekre és pszichoszociális kockázatokra kell kiterjedniük.

4.2.4 Az EGSZB támogatja azt a javaslatot, hogy a munkahelyi egészségvédelemmel és biztonsággal kapcsolatos határértékek hatékonyabb megállapítása érdekében folyamatosan aktualizálják a veszélyes anyagok problémakörének kezelésére szolgáló módszertant. Hangsúlyozza és támogatja azt a folyamatot, hogy a veszélyes anyagok problémáját tudományos értékelés alapján, az „egy anyag, egy értékelés” elvével összhangban kezeljék. Úgy véli, hogy a háromoldalú munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi tanácsadó bizottsággal folytatott konzultáció és valamennyi érdekelt fél szoros bevonása sikeresnek tekinthető.

4.2.5 Az Európai Parlament és az érdekelt felek által a veszélyes gyógyszereknek és egyéb kockázatoknak kitett egészségügyi személyzet védelmének szükségességével kapcsolatban megfogalmazott álláspontokat illetően az EGSZB úgy véli, hogy e kérdés hatékonyabb kezeléséhez nemcsak képzésre, oktatásra és iránymutatásra van szükség, hanem kötelező erejű jogszabályok elfogadására is.

4.2.6 Az EGSZB szerint a sokféleség elismerése, ezen belül is a nemek közötti különbségek és egyenlőtlenségek kérdése, valamint a munkaerőn belüli megkülönböztetés elleni küzdelem alapvetően fontos a munkavállalók biztonságának és egészségének biztosításához, ideértve a munkahelyi kockázatok értékelését is. Emellett szükség van a nemi elfogultság elkerülésére irányuló fellépésekre. Mindenesetre szem előtt kell tartani, hogy a munkaképességet befolyásolhatja a biológiai állapot (pl. szoptatás, terhesség).

4.2.7 A fogyatékossgal élő személyek munkaerőpiaci lehetőségeit is javítani kell, például a munkahelyi egészségvédelem és biztonság gyakorlati megvalósítása, valamint a krónikus betegségekben szenvedők vagy balesetek áldozatai számára kidolgozott szakmai rehabilitációs programok révén.

4.2.8 Javítani kell a munkavállalók különösen kiszolgáltatott helyzetben lévő csoportjainak védelmét. Ezzel összefüggésben valamennyi tagállamnak különös figyelmet kell fordítania a munkaügyi felügyelőségekre és az Erőszak és Zaklatás Elleni 2019. évi Egyezmény ratifikálására. Az EGSZB sürgeti az összes tagállamot, hogy a stratégia végrehajtási időszaka alatt ratifikálják ezt az egyezményt.

4.3 2.3. fejezet: A felkészültség fokozása – gyors reagálás a fenyegetésekre

4.3.1 A Covid19-hez kapcsolódó válság nyilvánvalóvá tette, hogy a munkahelyi egészségvédelem és biztonság alapvető szerepet játszik abban, hogy a munkavállalók, a vállalkozások és a kormányok életüket tudjanak megóvni, illetve kezelni tudják a kockázatokat annak érdekében, hogy biztosítsák a jóllét fennmaradását, az üzletmenet folytonosságát és a fenntarthatóságot.

4.3.2 A jövőre nézve levonandó egyik tanulság, amely biztosította a válság során a válaszlépések hatékonyságát az, hogy fontos szinergiákat teremteni a munkahelyi egészségvédelem és biztonság és a közegészségügy között. Ezt a kölcsönhatást minden tagállamban meg kell erősíteni annak érdekében, hogy az EU felkészülhessen a jövőbeli egészségügyi válságok kezelésére.

4.3.3 Az EGSZB elismeréssel adózik az EU-OSHA munkája előtt, amelynek keretében a tagállamokkal és a szociális partnerekkel együttműködésben útmutató eszközöket dolgozott ki, amelyek lehetővé tették a vállalatok, és különösen a kkv-k számára, hogy megfelelően reagáljanak a világjárvány különböző szakaszaira.

4.3.4 A SARS-CoV-2 vírusnak a biológiai anyagokról szóló irányelv szerinti besorolása hozzájárult a munkavállalók védelmének biztosításához azokban a létesítményekben, ahol oltóanyaggyártás, -forgalmazás és -beadás céljával kezelik a vírust.

4.3.5 A világjárvány arra is rávilágított, hogy az utazó munkavállalók és a határ menti ingázók – ideértve az idénymunkásokat, a migránsokat és a bizonytalan helyzetű munkavállalókat is – jobban ki vannak téve az egészségtelen vagy nem biztonságos munkakörülményeknek, például a rossz vagy túlszűfolt szállásoknak vagy a jogaikról való tájékoztatás hiányának. Az EGSZB sürgeti a tagállamokat, hogy teljesítsék a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó kötelezettségeiket, és erősítsék meg tudatosságnövelő tevékenységeiket az idénymunkások, az utazó munkavállalók és a határ menti ingázók számára biztosítandó tisztességes és biztonságos munka- és életkörülmények előmozdítása terén.

4.3.6 Az EGSZB megjegyzi, hogy – amint azt az Európai Bizottság is hangsúlyozta –, fontos a Covid19 vírusa által megfertőzött munkavállalók és azon családok támogatása, amelyek a SARS-CoV-2 vírusnak való munkahelyi kitettség miatt veszítették el családtagjaikat. Az EGSZB megjegyzi továbbá, hogy 25 tagállam már tett lépéseket ebbe az irányba, így például foglalkozási megbetegedésként ismerte el a Covid19-et⁽¹⁵⁾.

4.4 3. fejezet: Az aktualizált stratégiai keret végrehajtása

4.4.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a „szociális partnerek különösen jó helyzetben vannak ahhoz, hogy egy adott tevékenység vagy ágazat körülményeihez igazodó megoldásokat találjanak”⁽¹⁶⁾.

4.4.2 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy a világjárvány megmutatta, hogy a vállalkozások és a munkahelyek is fontos járványgócok, ezért még fontosabb, hogy a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi intézkedések minden egyes gazdasági egység körülményeihez igazodjanak.

4.4.3 Az EGSZB javasolja az Európai Bizottságnak, hogy a stratégiai keret ezen a téren indítson kezdeményezéseket a szociális partnerek közötti állandó szociális párbeszéd előmozdítására a munkahelyi egészségvédelem és biztonság feltételeiről az egyes tevékenységi ágazatokban és különösen a vállalkozásokban. Ha bevonják a szakszervezeteket és a munkavállalói képviselőket és folyamatosan konzultálnak velük az aktuális helyzetről, mindezt szorosan összehangolva a kollektív tárgyalással és a kollektív szerződéssel, elvégezve a kockázatok értékelését, megelőzését és kezelését, lehetőségeket teremtve és biztonságos és egészséges munkakörnyezetet hozva létre, az közvetlen hatással lesz a munkavállalók egészségére, a vállalkozások termelékenységére és versenyképességére, amint magára a társadalomra, és különösen a közegészségügyi szolgáltatásokra is.

4.4.4 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy csak a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi helyzettel kapcsolatos pontos és időszerű ismeretek teszik lehetővé mind uniós, mind tagállami szinten a kihívások azonosítását és a kockázatmegelőzést, a megfelelő politikák meghatározását, végrehajtásuk nyomán követését és az eredmények elemzését. A tudományos és technológiai innovációk ismerete, valamint azoknak a politikai döntésekbe való folyamatos beépítése szintén előmozdítja a folyamatos fejlődést.

⁽¹⁵⁾ Lásd ugyanott.

⁽¹⁶⁾ Lásd ugyanott.

4.4.5 Az EGSZB egyetért azzal, hogy uniós és tagállami szinten naprakész és az adottságokhoz igazított, új szociális mutatókat is tartalmazó munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi adatbázisokra van szükség, amelyek lehetővé teszik a munkahelyi biztonság és egészségvédelem valamennyi dimenziójával kapcsolatos kutatásokat és jelentések, elemzések és tanulmányok készítését ⁽¹⁷⁾.

4.4.6 Az EGSZB megjegyzi, hogy „[e] stratégiai keret sikere nagyban függ a nemzeti és helyi szintű végrehajtástól” ⁽¹⁸⁾. Ez a felismerés nagyobb felelősséget ró a tagállamokra a jogszabályok betartása és betartatása, valamint a szociális partnerek közötti szociális párbeszéd előmozdítása és az ezt hátráltató akadályok felszámolása terén, mivel a stratégiai keret sikerének egyik alapfeltétele a munkaügyi felügyelőségek tagállami szintű fellépése, az üzemorvosok és a foglalkozás-egészségügyi személyzet tevékenysége, valamint a szakszervezetek és a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel foglalkozó munkavállalók képviselőinek bevonása.

4.4.7 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a stratégiai keret célkitűzéseinek sikeréhez a vállalatoknak átfogó felelősséggel kell rendelkezniük a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi feltételek terén mind a munkahelyen, mind olyan esetekben, amikor a munkavállaló távmunkában vagy távoli helyről dolgozik. Ez azonban kihívást jelent akkor, ha a munkavállaló otthonról vagy más olyan helyről dolgozik, amelyet a munkáltató nem tud ellenőrizni, illetve amelyhez nincs hozzáférése.

4.4.8 Az EGSZB osztja azt a nézetet, hogy a munkahelyi balesetekhez, sérülésekhez és foglalkozási megbetegedésekhez kapcsolódó kockázatokkal kapcsolatos figyelemfelkeltés kulcsfontosságú a stratégiai keret célkitűzéseinek eléréséhez, különös tekintettel a munkahelyi balesetekből adódó halálesetekre vonatkozó „zéró-elképzelés” céljára. Az EGSZB úgy véli, hogy a figyelemfelkeltés az egyik legfontosabb intézkedés a jogszabályok alkalmazása szempontjából, de a siker kulcsát e jogszabályok előzetes megléte, utólagosan pedig a részvétel és az ellenőrzés együttesen jelentik. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy e stratégia célkitűzéseinek elérése érdekében a megelőzésre és a munkahelyi biztonságról és egészségvédelemről szóló irányelveknek való megfelelésre kell összpontosítani.

4.4.9 Az EGSZB úgy véli, hogy ez a figyelemfelkeltés nagymértékben függ a szociális partnerek és az összes érdekelt fél aktív részvételétől. Az EGSZB ebben az összefüggésben hangsúlyozza a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi tanácsadó bizottság szerepét és azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság helyezzen nagyobb hangsúlyt arra.

4.4.10 Az EGSZB úgy véli, hogy bár e célok elérése valamennyi érdekelt fél – a tagállamok, a vállalatok, a munkaügyi felügyelőségek és a munkavállalók – közös feladata, a felelősség mértéke változó, mivel a munkavállalók azok, akik a leginkább kiszolgáltatottak és a legkevesebbet tudnak tenni az ügy érdekében, ezért nekik kell a legnagyobb védelmet biztosítani.

4.4.11 Az EGSZB ezért úgy véli, hogy a munkavállalót fel kell jogosítani arra, hogy amikor úgy találja, hogy munkahelyi baleset vagy súlyos megbetegedés, különösen halálos kockázat veszélye áll fenn, megtagadhasa a munkavégzést, és végső esetben jogosult legyen kártérítéssel felmondani, ha életveszély áll fenn amiatt, hogy a vállalat nem tartja be a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó szabályokat.

4.4.12 Az EGSZB megjegyzi, hogy 11 különböző európai pénzügyi alap és mechanizmus létezik a különböző munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi tevékenységek finanszírozására ⁽¹⁹⁾. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági intézkedések pénzügyi támogatása a stratégiai keret sikerének egyik kulcsa. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság nyújtson részletesebb tájékoztatást a tagállamoknak és különösen a szociális partnereknek, hogy megkönnyítse a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi projektekhez való hozzáférésüket és javítsa azok végrehajtását.

4.5 4. fejezet: A hatékony munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi szabványok világszerte történő előmozdítása

4.5.1 Az EGSZB egyetért azzal a kijelentéssel, hogy „[g]lobalizált világunkban az egészségügyi és biztonsági fenyegetések nem állnak meg a határoknál”, amint azzal is, hogy a stratégiai keret célja „a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi szabványok globális léptékű javítása” ⁽²⁰⁾.

4.5.2 Az EGSZB támogatja továbbá az Európai Bizottság azon szándékát, hogy az ILO-val együttműködve hajtsa végre és kövesse nyomon a munka jövőjéről szóló nyilatkozatot (2019), támogatva a biztonságos és egészséges munkakörülményekhez való jognak a munka világára vonatkozó alapvető elvekről és jogokról szóló ILO-keretbe való integrálását.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹⁷⁾ Lásd ugyanott.

⁽¹⁸⁾ Lásd ugyanott.

⁽¹⁹⁾ Lásd ugyanott.

⁽²⁰⁾ Lásd ugyanott.

MELLÉKLET

A következő módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították (eljárási szabályzat 43. cikk (2) bekezdés):

1. MÓDOSÍTÓ INDÍTVÁNY**Előterjesztő:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Munkahelyi biztonság és egészségvédelem – 2021–2027-es uniós stratégiai keret**4.1.5. pont**

A következőképpen módosítandó:

Szekcióvélemény	Módosítás
Bár a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó uniós jogszabályok mára az iparágak, a berendezések és munkahelyek változásából eredő számos kockázatra kiterjednek, az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a technológiai fejlődés, a munkaerő idősödése és a munkavégzési formák változásai jogszabályi frissítéseket tesznek szükségessé.	Bár a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó uniós jogszabályok mára az iparágak, a berendezések és munkahelyek változásából eredő számos kockázatra kiterjednek, az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a technológiai fejlődés, a munkaerő idősödése és a munkavégzési formák változásai jogszabályi frissítéseket tehetnek szükségessé.

A szavazás eredménye:

Mellette: 70

Ellene: 118

Tartózkodott: 11

2. MÓDOSÍTÓ INDÍTVÁNY**Előterjesztő:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Munkahelyi biztonság és egészségvédelem – 2021–2027-es uniós stratégiai keret

4.1.6. pont

A következőképpen módosítandó:

Szekcióvélemény	Módosítás
Ezzel összefüggésben az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy tegye lehetővé magának a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi keretirányelvnek a felülvizsgálatát is annak érdekében, hogy hozzáigazítsa azt a munkahelyi realitásokhoz, valamint az éghajlatváltozás (például nagy melegben, szabadban való munkavégzés), a demográfiai változások és a digitalizáció jelentette új kockázatokhoz és kihívásokhoz.	Ezzel összefüggésben az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy a jövőben is szorosan kövesse nyomon a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi keretirányelv végrehajtását és szükség szerint vizsgálja azt felül annak garantálása érdekében, hogy lefedje az éghajlatváltozás (például nagy melegben, szabadban való munkavégzés), a demográfiai változások és a digitalizáció jelentette új kockázatokat és kihívásokat.

A szavazás eredménye:

Mellette: 68

Ellene: 124

Tartózkodott: 12

3. MÓDOSÍTÓ INDÍTVÁNY

Előterjesztő:

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Munkahelyi biztonság és egészségvédelem – 2021–2027-es uniós stratégiai keret

4.2.2. pont

A következőképpen módosítandó:

Szekcióvélemény	Módosítás
Az EGSZB elfogadhatatlannak tartja az évente mintegy 100 000 foglalkozási eredetű rákos megbetegedés okozta halálesetet, és arra kéri a tagállamokat, hogy sürgősen hajtsák végre a rákkeltő anyagokkal kapcsolatos ütemtervet alátámasztó stratégiát a határértékek és az uniós szinten elfogadott egyéb rendelkezések tekintetében, 26 veszélyes anyagra korlátozva a kitettséget, és ezáltal mintegy 40 millió munkavállaló munkakörülményeit javítva. Az EGSZB úgy véli, hogy felül kell vizsgálni és ki kell egészíteni a veszélyes anyagok jegyzékét, különösen a nanoanyagok és rákkeltő hatásuk hozzáadásával, és javasolja, hogy az expozíciós határértékek hatálya alá tartozó rákkeltő anyagok számát 50-re emeljék.	Az EGSZB elfogadhatatlannak tartja az évente mintegy 100 000 foglalkozási eredetű rákos megbetegedés okozta halálesetet, és arra kéri a tagállamokat, hogy sürgősen hajtsák végre a rákkeltő anyagokkal kapcsolatos ütemtervet alátámasztó stratégiát a határértékek és az uniós szinten elfogadott egyéb rendelkezések tekintetében, 26 veszélyes anyagra korlátozva a kitettséget, és ezáltal mintegy 40 millió munkavállaló munkakörülményeit javítva. Az EGSZB úgy véli, hogy felül kell vizsgálni és ki kell egészíteni a veszélyes anyagok jegyzékét, különösen egyes, bizonyítottan rákkeltő hatású nanoanyagok hozzáadásával, és javasolja, hogy minden erőfeszítést tegyenek meg annak érdekében, hogy az expozíciós határértékek hatálya alá tartozó rákkeltő anyagok számát emeljék.

A szavazás eredménye:

Mellette: 68

Ellene: 135

Tartózkodott: 6

4. MÓDOSÍTÓ INDÍTVÁNY**Előterjesztő:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Munkahelyi biztonság és egészségvédelem – 2021–2027-es uniós stratégiai keret**4.2.5. pont**

A következőképpen módosítandó:

Szekcióvélemény	Módosítás
Az Európai Parlament és az érdekelt felek által a veszélyes gyógyszereknek és egyéb kockázatoknak kitett egészségügyi személyzet védelmének szükségességével kapcsolatban megfogalmazott álláspontokat illetően az EGSZB úgy véli, hogy e kérdés hatékonyabb kezeléséhez nemcsak képzésre, oktatásra és iránymutatásra van szükség, hanem kötelező erejű jogszabályok elfogadására is.	Az Európai Parlament és az érdekelt felek által a veszélyes gyógyszereknek és egyéb kockázatoknak kitett egészségügyi személyzet védelmének szükségességével kapcsolatban megfogalmazott álláspontokat illetően az EGSZB úgy véli, hogy e kérdés kezeléséhez nemcsak képzésre, oktatásra és iránymutatásra van szükség, hanem a hatályos jogszabályok hatékony végrehajtására is.

A szavazás eredménye:

Mellette: 71

Ellene: 133

Tartózkodott: 9

5. MÓDOSÍTÓ INDÍTVÁNY**Előterjesztő:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Munkahelyi biztonság és egészségvédelem – 2021–2027-es uniós stratégiai keret

4.3.5. pont

A következőképpen módosítandó:

Szekcióvélemény	Módosítás
A világjárvány arra is rávilágított, hogy az utazó munkavállalók és a határ menti ingázók – ideértve az idénymunkásokat, a migránsokat és a bizonytalan helyzetű munkavállalókat is – jobban ki vannak téve az egészségtelen vagy nem biztonságos munkakörülményeknek, például a rossz vagy túlszűfolt szállásoknak vagy a jogaikról való tájékoztatás hiányának. Az EGSZB sürgeti a tagállamokat, hogy teljesítsék a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó kötelezettségeiket, és erősítsék meg tudatosságnövelő tevékenységeiket az idénymunkások, az utazó munkavállalók és a határ menti ingázók számára biztosítandó tisztességes és biztonságos munka- és életkörülmények előmozdítása terén.	A világjárvány arra is rávilágított, hogy az utazó munkavállalók és a határ menti ingázók – ideértve a bizonytalan foglalkoztatási státuszú idénymunkásokat és migráns munkavállalókat is – adott esetben jobban ki lehetnek téve az egészségtelen vagy nem biztonságos munkakörülményeknek, például a rossz vagy túlszűfolt szállásoknak vagy a jogaikról való tájékoztatás hiányának. Az EGSZB sürgeti a tagállamokat, hogy teljesítsék a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó kötelezettségeiket, és erősítsék meg tudatosságnövelő tevékenységeiket az idénymunkások, az utazó munkavállalók és a határ menti ingázók számára biztosítandó tisztességes és biztonságos munka- és életkörülmények előmozdítása terén.

A szavazás eredménye:

Mellette: 72

Ellene: 125

Tartózkodott: 11

6. MÓDOSÍTÓ INDÍTVÁNY

Előterjesztő:

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Munkahelyi biztonság és egészségvédelem – 2021–2027-es uniós stratégiai keret

4.4.11. pont

A pont törlendő:

Szekcióvélemény	Módosítás
Az EGSZB ezért úgy véli, hogy a munkavállalót fel kell jogosítani arra, hogy amikor úgy találja, hogy munkahelyi baleset vagy súlyos megbetegedés, különösen halálos kockázat veszélye áll fenn, megtagadhassa a munkavégzést, és végső esetben jogosult legyen kártérítéssel felmondani, ha életveszély áll fenn amiatt, hogy a vállalat nem tartja be a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó szabályokat.	

A szavazás eredménye:

Mellette: 69

Ellene: 135

Tartózkodott: 8

7. MÓDOSÍTÓ INDÍTVÁNY**Előterjesztő:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Munkahelyi biztonság és egészségvédelem – 2021–2027-es uniós stratégiai keret**1.4.1. pont**

A következőképpen módosítandó:

Szekcióvélemény	Módosítás
A 2.1. fejezet kapcsán – i. az önfoglalkoztatónak minősülő személyeket illetően (akikre a stratégiai keret szerint a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi szabályok nem vonatkoznak) azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság, különböző szakértők és a szociális partnerek részvételével kellő időben kezdődjön el egy vizsgálat annak érdekében, hogy megtalálják a legjobb megoldást arra, hogy miként garantálják annak az elvnek a teljesülését, amely szerint valamennyi önfoglalkoztatónak is biztonságos és egészséges környezetben kell dolgoznia. A következtetéseket a 2023-as munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi csúcstalálkozóig kell közzétenni; ii. azt illetően, hogy az Európai Bizottság uniós szintű nem jogalkotási kezdeményezést tervez indítani a munkahelyi mentális egészség kapcsán, azt javasolja, hogy – éppen a stratégiai keretben ismertetett indokok miatt – ez a kezdeményezés jogalkotási jellegű legyen.	A 2.1. fejezet kapcsán – i. az önfoglalkoztatónak minősülő személyeket illetően (akikre a stratégiai keret szerint a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi szabályok nem vonatkoznak) azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság, különböző szakértők és a szociális partnerek részvételével kellő időben kezdődjön el egy vizsgálat annak érdekében, hogy megtalálják a legjobb megoldást arra, hogy miként garantálják annak az elvnek a teljesülését, amely szerint valamennyi önfoglalkoztatónak is biztonságos és egészséges környezetben kell dolgoznia. A következtetéseket a 2023-as munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi csúcstalálkozóig kell közzétenni; ii. azt illetően, hogy az Európai Bizottság uniós szintű nem jogalkotási kezdeményezést tervez indítani a munkahelyi mentális egészség kapcsán, az EGSZB üdvözli ezt a megközelítést.

A szavazás eredménye:

Mellette: 66

Ellene: 135

Tartózkodott: 8

8. MÓDOSÍTÓ INDÍTVÁNY**Előterjesztő:**

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Munkahelyi biztonság és egészségvédelem – 2021–2027-es uniós stratégiai keret

1.4.2. pont

A következőképpen módosítandó:

Szekcióvélemény	Módosítás
A 2.2. fejezet kapcsán – i. arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a rák elleni küzdelemre irányuló jövőbeli európai tervbe foglalja bele a munkavégzéssel kapcsolatos rákbetegségeket is, és a reprotoxikus anyagokat és a veszélyes gyógyszereket adja hozzá a rákkeltő anyagokról és mutagénekről szóló irányelvhez, biztosítva az ezeknek az anyagoknak kitett munkavállalók egészségi állapotának hosszú távú nyomon követését, abban az esetben is, ha már nem ugyanolyan körülmények között végzik munkájukat; ii. azt ajánlja, hogy amikor az Európai Bizottság „értékelni fogja, hogy miként lehet megerősíteni a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló (2009/52/EK) irányelv hatékonyságát”, akkor vegye fontolóra, hogy a felülvizsgálat során súlyosabb szankciókat írjanak elő az előírásokat nem teljesítő munkáltatókra; iii. a Covid19-cel kapcsolatos közelmúltbeli tapasztalatok alapján úgy látja, hogy sürgősen jogalkotási kezdeményezésre van szükség a pszichoszociális kockázatok megelőzése érdekében; iv. a váz- és izomrendszeri megbetegedésekkel kapcsolatosan felhalmozott tapasztalatok és kutatások alátámasztják, hogy jogalkotási kezdeményezésre van szükség ezen a területen.	A 2.2. fejezet kapcsán – i. támogatja azt a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi stratégiai keretben szereplő javaslatot, hogy – a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi tanácsadó bizottságban elfogadott, a munkahelyi expozíciós határérték szempontjából elsőbbséggel kezelendő anyagok jegyzékének elkészítéséről szóló vélemény alapján – határozzák meg azoknak a reprotoxikus anyagoknak a prioritási listáját, amelyekkel foglalkozni kell, és arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a rák elleni küzdelemre irányuló jövőbeli európai tervbe foglalja bele a munkavégzéssel kapcsolatos rákbetegségeket is; ii. azt ajánlja, hogy amikor az Európai Bizottság „értékelni fogja, hogy miként lehet megerősíteni a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló (2009/52/EK) irányelv hatékonyságát”, ez hatékony végrehajtást és érvényesítést eredményezzen; iii. egyetért azzal az európai bizottsági megközelítéssel, hogy a tagállamokkal és a szociális partnerekkel együttműködésben kerüljön kidolgozásra egy uniós szintű nem jogalkotási kezdeményezés a munkahelyi mentális egészséggel kapcsolatban, amely felméri a munkavállalók mentális egészségével kapcsolatban felmerülő kérdéseket; iv. támogatja azt az európai bizottsági törekvést, hogy a pszichoszociális és ergonómiai kockázatok is szerepeljenek az „egészséges munkahelyekért” kampányban.

A szavazás eredménye:

Mellette: 70

Ellene: 140

Tartózkodott: 7

9. MÓDOSÍTÓ INDÍTVÁNY

Előterjesztő:

LE BRETON Marie-Pierre

MINCHEVA Mariya

PILAWSKI Lech

VADÁSZ Borbála

VERNICOS George

SOC/698 – Munkahelyi biztonság és egészségvédelem – 2021–2027-es uniós stratégiai keret

1.4.3. pont

A következőképpen módosítandó:

Szekcióvélemény	Módosítás
A 2.3. fejezet kapcsán – azt ajánlja, hogy i. a foglalkozási betegségek európai jegyzékéről szóló ajánlást alakítsák át irányelvvé; ii. a biológiai anyagokról szóló irányelvet fejleszték tovább a közelmúlt tapasztalatainak figyelembevételével; iii. a nemzeti munkaiügyi felügyelőségek kapcsán azt a célt kell kitűzni, hogy a stratégiai keret futamidejének végére a tagállamokban megvalósuljon az az ILO-szabványokban meghatározott arány, amely szerint minden 10 000 munkavállalóra kell jutnia 1 munkaiügyi felügyelőnek. Amennyiben ez a célkitűzés a jelenlegi stratégiai keret futamideje alatt nem teljesül, az Európai Bizottságnak e célból jogalkotási kezdeményezést kellene előterjesztenie.	A 2.3. fejezet kapcsán az EGSZB megjegyzi, hogy i. a foglalkozási betegségek európai jegyzékéről szóló ajánlást megfelelően nyomon kell követni a tagállamokban; ii. a biológiai anyagokról szóló irányelvet továbbfejlesztették a közelmúlt tapasztalatainak figyelembevételével;

A szavazás eredménye:

Mellette: 70

Ellene: 133

Tartózkodott: 7

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi ajánlásra a magas színvonalú és inkluzív alap- és középfokú oktatást előmozdító vegyes tanulásról

(COM(2021) 455 final)

(2022/C 105/19)

Főelőadó: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Főelőadó: **Michael McLOUGHLIN**

Felkérés:	Tanács: 2021.8.30.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 165. cikkének (4) bekezdése és 166. cikkének (4) bekezdése
Illetékes szekció:	Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	654.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	152/0/0

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az (Európai Gazdasági és Szociális Bizottság) EGSZB üdvözli, hogy a javaslat rámutat arra, hogy „Az oktatás alapvető emberi jog és a gyermekek joga”. Az EGSZB üdvözli továbbá, hogy a javaslat szándéka a szociális jogok európai pillérének és más fontos uniós kezdeményezéseknek ⁽¹⁾ a végrehajtása, amelyek célja a tagállamok közötti együttműködés fokozása annak érdekében, hogy a társadalmi és gazdasági élet és a munkaerőpiac zöld és digitális átállása során megvalósuljon a magas színvonalú és inkluzív oktatás.

1.2 Az EGSZB ismét sürgeti „az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy hajtsák végre a szociális jogok európai pillérében foglalt első alapelvet, amely szerint mindenki számára biztosítani kell a minőségi és inkluzív oktatáshoz, képzéshez és az egész életen át tartó tanuláshoz való jogot” Európában ⁽²⁾. Ezt az alapelvet a digitális készségek és kompetenciák jobb biztosítására is alkalmazni kell, támogatva a vegyes tanuláshoz való hozzáférést, és az elv érvényesülését az oktatásban működő szociális partnerekkel és a civil társadalommal egyeztetve, fenntartható közfinanszírozással kell támogatni.

1.3 Az EGSZB utal arra a véleményére ⁽³⁾, amelyben felvetette, hogy „a 2021–2027 közötti időszakra szóló digitális oktatási cselekvési terv végrehajtásának biztosítania kell a tényleges társadalmi párbeszédet és az érdekelt felekkel folytatott konzultációt, a munkajogok tiszteletben tartását és érvényesítését, valamint a munkavállalók tájékoztatását, a velük való konzultációt és részvételüket a digitális készségek és a vállalkozói készségek fejlesztésében, különösen a szakképzés, a felnőttképzés és a munkahelyi képzés terén annak érdekében, hogy csökkenjenek azok a készséghiányok, amelyekkel a vállalatok szembesülnek”.

1.4 Az EGSZB sürgeti a tagállamokat, hogy építsenek az oktatás terén a Covid19-válság alatt szerzett tapasztalatokra, és gondoskodjanak arról, hogy a kiegyensúlyozott tantervekben a megfelelő pedagógiai eszközökkel megtámogatva gondosan megtervezzék és gyakorolják a vegyes tanulást, hogy minden gyermek számára megfelelő és innovatív tanulási környezetet és eszközöket biztosítsanak. A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a vegyes tanulás kialakításával támogatassák az oktatás magas színvonalát és befogadó jellegét, különösen a rászoruló gyermekek esetében. A vegyes tanulás koncepciója, bár egyre nagyobb teret nyer és egyre több figyelmet kap, még mindig további kutatást és tanulmányozást igényel, különösen az oktatási hátrányok szempontjából, valamint az általános iskolák és az alsó középfokú iskolák tekintetében.

⁽¹⁾ COM/2020/625 final, COM/2020/624 final, HL C 66, 2021.2.26., 1. o., HL C 221., 2021.6.10., 3. o.

⁽²⁾ HL C 56., 2021.2.16., 1. o.

⁽³⁾ HL C 286., 2021.7.16., 27. o.

1.5 Az EGSZB megjegyzi, hogy annak biztosítása érdekében, hogy a tanulók a tanulási folyamatokban nagyobb önállóságot élvezzenek, fontos, hogy a vegyes tanulás minden diák számára elérhető legyen, nem csak azok számára, akik olyan vidéki térségekben élnek, ahol az iskolába járás nem lehetséges, vagy a felsőoktatásban, ahol a diákoktól önálló tanulást követelnek meg.

1.6 Az EGSZB megjegyzi, hogy a nem iskolai, projektalapú tanulás esetében biztosítani kell a tanulók, különösen a szakképzésben részt vevő tanulók egészségvédelmét és biztonságát. A Covid19-válság idején bevezetett hosszú távú online tanulás negatív hatással volt a diákok és a tanárok mentális és fizikai jóllétére, valamint a tanulók tanulási eredményeire. Az EGSZB üdvözli, hogy a javaslat hangsúlyozza, hogy képzett mentálhigiénés szakembereknek kell hatékony módon támogatást nyújtaniuk a diákok és a tanárok jóllétéhez.

1.7 Az EGSZB felkéri a tagállamokat, hogy az érintett oktatási szociális partnerekkel és az oktatásban érdekelt felekkel folytatott hatékony párbeszédet követően biztosítsák, hogy a vegyes tanulást beépítsék oktatási stratégiájukba, oly módon, hogy az pozitívan járuljon hozzá a diákok magas színvonalú és inkluzív tanuláshoz, biztosítsa a megfelelő tanítási és tanulási környezethez való hozzáférést, valamint a tanárok számára a szükséges eszközöket és támogatást, és ne hagyja támogatás nélkül a diákokat.

1.8 Az EGSZB továbbá arra kéri a tagállamokat, hogy gondoskodjanak arról, hogy a vegyes tanulás ne legyen kedvezőtlen hatással az oktatás társadalmi értékére vagy az oktatási programokban a személyes tanítás relevanciájára. A Covid19-világjárvány idején a szükséghelyzeti online tanítás és tanulás tapasztalatai rávilágítottak, milyen pótolhatatlan értéket jelent a személyes tanítás, valamint a tanárok és diákok közötti folyamatos interakció a magas színvonalú és inkluzív oktatás biztosítása szempontjából. A diákok és a tanárok közötti kapcsolat a diákok motivációjának és tanulásának kulcsfontosságú tényezője, amelyet a vegyes tanulásnak nem szabad aláásnia.

1.9 Az EGSZB annak biztosítására kéri a tagállamokat, hogy a személyre szabott oktatási tervek kidolgozásakor vegyék figyelembe a tanulóknak a támogató technológiákkal kapcsolatos igényeit. Az EGSZB emellett felhívja a figyelmet arra, hogy ehhez az is szükséges, hogy a tanárok megfelelő segítséget kapjanak a támogató személyzet részéről, ismerjék ezeket a technológiákat, és képesek legyenek hatékonyan használni azokat a fogyatékkal élő tanulók igényeinek kielégítésére.

1.10 Az EGSZB hangsúlyozza a tanárok központi szerepét a vegyes tanulásban. A személyzet csereprogramjaira, az együttműködésen alapuló projektekre és a személyre szabott tanításra akkor van lehetőség, ha erre megfelelő tanári munkaidőt biztosítanak, és ha az iskola vezetése támogatja ezt. Nagyon fontos, hogy a tanítási és képzési technológia értékének előmozdítása érdekében kialakítsuk és fenntartsuk a vegyes tanulókkal foglalkozók közösségét.

1.11 Az EGSZB emellett rámutat arra, hogy az integrációnak és az oktatás minőségének a biztosítása érdekében a vegyes tanulásnak hozzá kell járulnia a jövő európai tanáraitól és oktatóitól szóló tanácsi következtetések végrehajtásához. Ebben a tekintetben az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy hathatósan támogassák a tanárokat az arra való felkészülésben, hogy segíteni tudják a tanulókat a magas színvonalú vegyes tanulásban, azáltal, hogy javítják, aktualizálják és jobban a tanárok és tanulók igényeihez igazítják az alapképzést és a folyamatos szakmai továbbképzést.

1.12 Az EGSZB üdvözli a tanárok informatikai műveltségének támogatására javasolt intézkedéseket, például a tanároknak szóló digitális továbbképző tanfolyamokat, programokat és eszközöket, valamint online és helyszíni pedagógiai modulok és erőforrások kidolgozását és terjesztését. A javaslatnak emellett támogatnia kell a tanárok azon jogát, hogy naprakész és hozzáférhető folyamatos szakmai továbbképzésben részesüljenek; ezt el kell ismerni a nemzeti, regionális és helyi szintű, az oktatási szociális partnerek érdemi bevonásával folytatott szociális párbeszéd és kollektív tárgyalás során.

1.13 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy a virtuális szabadegyetemek nem feltétlenül interaktívak, illetve nem feltétlenül nyugszanak jó pedagógiai alapokon. Ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a tanárok, oktatók, iskolavezetők és tanárképzésben oktatók számára biztosítson a vegyes tanulás kapcsán a jelenleginél többrétűbb képzési támogatást a School Education Gateway platformon keresztül, amely a képességek igazolásával zárul. Az Európai Bizottság támogatásával kifejlesztett, a vegyes tanulásban alkalmazandó technikai erőforrásoknak és anyagoknak megbízhatónak és könnyen használhatónak kell lenniük, azokat az EU valamennyi hivatalos nyelvére le kell fordítani, és a tanulási folyamatban részt vevő valamennyi érdekelt félnek egyhangúlag el kell fogadniuk őket. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Erasmus tanárképző akadémiák projektjei kapcsán is kérjék közös akkreditált tanárképzési programok kidolgozását a vegyes tanulókkal kapcsolatos pedagógia javítására. Meg kell vizsgálni, hogy a mikrotanúsítványok milyen szerepet játszhatnak a vegyes tanulásban.

1.14 Az EGSZB üdvözli, hogy a javaslat hangsúlyt fektet a tanárok jóllétére és a tanári hivatás vonzerejére, és javasolja, hogy a tagállamok az oktató személyzet jóllétének támogatása érdekében több tanárt alkalmazzanak. Az EGSZB megállapítja, hogy a jelentős tanárhány, valamint a nem vonzó munkakörülmények és bérek ⁽⁴⁾ hátrányosan befolyásolják a tanítás minőségét. Ez akadályozhatja a magas színvonalú és inkluzív vegyes tanulási rendszerek kialakítását.

1.15 Az EGSZB rámutat arra, hogy a személyes tanulás és a távtanulás összekapcsolása kreativitást és innovációt ⁽⁵⁾, valamint jó pedagógiai készségeket követel meg a tanároktól. A vegyes tanulást a tanárok munkaterhelésére, munkaidejére és tisztességes munkakörülményeire kellő figyelmet fordítva kell megtervezni, biztosítva számukra a támogató munkakörnyezetet is.

1.16 Az EGSZB azt ajánlja, hogy biztosítsák a demokratikus iskolavezetést, ahol a diákok és a tanárok ténylegesen önállóan irányíthatják saját tanulási és tanítási folyamatukat. Az EGSZB ismételten hangsúlyozza annak fontosságát, hogy biztosítsák és megerősítsék az oktatási és képzési rendszerek demokratikus irányítását, amelynek magában kell foglalnia a szervezett civil társadalommal folytatott érdemi konzultációt is. ⁽⁶⁾

1.17 Az EGSZB megjegyzi, hogy a formális oktatási kereteken kívüli vegyes tanulást, azaz az informális és nem formális tanulást a nem formális és az informális tanulás eredményeinek érvényesítéséről szóló, 2012. december 20-i tanácsi ajánlás hatékony végrehajtásával megfelelően el kell ismerni. Az informális és nem formális tanulás valóban fontos szerepet játszik bizonyos létfontosságú interperszonális, kommunikációs és kognitív készségek – többek között a kreativitás, az aktív polgári szerepvállalás és a munka világában szükséges készségek – fejlesztésének támogatásában. Az érvényesítési folyamatokban való részvételt mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni, és fenntartható állami beruházásokkal kell támogatni.

1.18 Az EGSZB rámutat arra, hogy a jól kidolgozott vegyes tanulást fenntartható állami beruházásokkal kell támogatni, amelyeket az európai szemeszter részeként kell kiemelni és további uniós alapokból – például a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközből, az Erasmus+-ból és az ESZA+-ból – kell támogatni. A magas színvonalú online tanulási programokhoz való hozzáférés támogatása minden tanuló számára alapvető fontosságú. Több beruházásra van szükség, különösen a szakképzésben tanuló diákok magas színvonalú távtanulásának biztosítása, a biztonságos környezetben folytatott önálló gyakorlati tanulást segítő eszközökhöz és szimulátorokhoz való hozzáférésük biztosítása, valamint az egész életen át tartó tanulást biztosító közösségi központok ⁽⁷⁾ és könyvtárak létrehozása érdekében.

1.19 Az EGSZB megjegyzi, hogy a vegyes tanulás keretében a digitális eszközök egyre szélesebb körű használata veszélyezteti a diákok és a tanárok adatbiztonságát, valamint a tanárok szellemi tulajdon-jogait. Ezért az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak fenntartható közfinanszírozást kell biztosítaniuk, és az oktatási szociális partnerekkel és az oktatásban érdekelt felekkel konzultálva megfelelő jogi keretet kell létrehozniuk, biztosítva az adatvédelmet és a szellemi tulajdon-jogokat az oktatásban. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy az ajánlás szerint „nincs szükség további forrásokra” a javaslatban szereplő tervek végrehajtásához. A finanszírozás olyan területeken is ösztönözheti az együttműködést, ahol nincs erős uniós hatáskör. A költségek magukban foglalhatják a platform integrálásával, a tanítási erőforrások tárhelyszolgáltatásával, az adatbiztonsággal, a tanárok és tanulók felszerelésével stb. kapcsolatos tárhelyszolgáltatási, karbantartási és felszerelési költségeket. A leghátrányosabb helyzetű tanulók szenvedik meg leginkább, ha nincsenek megfelelő erőforrások.

1.20 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy foglalkozzanak az oktatási szolgáltatók számának növekedésével és az oktatási technológiai szektor bővülésével, amelynek egyre inkább kedvezni fog az, hogy az oktatási programokban bevezetik a vegyes tanulást. Az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy az oktatás közhasznú értékének védelme érdekében dolgozzanak ki nemzeti szabályozást, beleértve a nyilvános online tanítási és tanulási

⁽⁴⁾ Európai Bizottság: Teachers in Europe Careers, Development and Well-being (2021).

⁽⁵⁾ Európai Bizottság: Blended learning in school education – guidelines for the start of the academic year 2020/21.

⁽⁶⁾ HL C 286., 2021.7.16., 27. o.

⁽⁷⁾ Downes, P. (2011): *Multi/Interdisciplinary Teams for Early School Leaving Prevention: Developing a European Strategy Informed by International Evidence and Research*. Európai Bizottság, NESET (az oktatás és képzés szociális szempontjaival foglalkozó szakértők hálózata), Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóság, Brüsszel.

platformok létrehozásának lehetőségét. Ezenkívül a nyilvános platformokat az oktatási szociális partnerekkel és az oktatásban érdekelt felekkel érdemben konzultálva kell megvalósítani, teljes mértékben tiszteletben tartva a tanárok és az oktatási személyzet szakmai autonómiáját, valamint az oktatási intézmények tudományos szabadságát és autonómiáját, anélkül, hogy nyomást gyakorolnának a tanárookra vagy az oktatási személyzetre az általuk használt oktatási anyagok és pedagógiai módszerek tekintetében.

1.21 Tekintettel a vegyes tanulás egész területének fontosságára, az EGSZB azt javasolja, hogy az ajánláshoz dolgozzanak ki külön méréseket és életkor szerint differenciált adatgyűjtést, elismerve a gyermekek és fiatalok eltérő fejlesztési szükségleteit; ennek lehetővé kellene tennie a hátrányos helyzethez kapcsolódó mérőszámokra, például a zaklatásra és a korai iskolaelhagyásra vonatkozó információk gyűjtését is. A pontos méréseket az érintett partnerekkel közösen lehet kidolgozni. Ehhez kapcsolódóan egyértelmű jelentéseket is kell készíteni az ajánlás végrehajtásáról, és nyomon kell követni azt.

2. Általános észrevételek

2.1 Az alábbi vélemény áttekinti a magas színvonalú és inkluzív alap- és középfokú oktatást előmozdító vegyes tanulásról szóló tanácsi ajánlásra irányuló javaslatot. Ez a vélemény a középfokú szakmai alapképzésre is hangsúlyt fektet. A javasolt ajánlás nem támogatja, hogy a tanulási folyamatban általában véve visszaszoruljon a tanárok jelenléte, és nem ösztönzi azt sem, hogy a tanulók több időt töltsenek a képernyő előtt. Az EGSZB üdvözli azt is, hogy a fiatalokat bevonják a teljes folyamatba, és ezt folyamatosan fenn kell tartani.

2.2 Az Európai Bizottság egy tanulmánya⁽⁸⁾ szerint „A vegyes tanulás olyan hibrid megközelítés, amely összekapcsolja az iskolai tanulást a távtanulással, beleértve az online tanulást is. A vegyes tanulás egy olyan, rugalmas modell, amely támogatja egy projekt vagy tanfolyam előrehaladását, miközben a tanároknak és a tanulóknak nem kell mindig ugyanabban a fizikai térben tartózkodniuk”.

2.3 Míg az iskolai tanulás javítja a tanulók szociális készségeit, jóllétét, az összetartozás érzését, a közösségi érzést, valamint a tanárok és diákok, illetve maguk a diákok között jobb személyes interakciókat eredményez, addig a jól szervezett vegyes tanulás segítheti a tanulókat az önállóbb, személyre szabottabb és önképző tanulásban⁽⁹⁾. Különösen ígéretes lehet a művészetekkel kapcsolatos tanulásban, beleértve a videóanyagokat is.

2.4 Miközben a javaslat hibrid megközelítésként írja le a vegyes tanulást, hangsúlyozva annak rugalmasságát és azt, hogy ösztönözni képes az önálló tanulást, további pontosításra van szükség azzal kapcsolatban, hogy a tanárok és oktatók milyen szerepet töltenek be a vegyes tanulás megvalósításában. E tekintetben fontos biztosítani, hogy a vegyes tanulást egy egész iskolára kiterjedő megközelítés keretében vezessék be a tantervekbe, figyelembe véve a tanárok, a diákok és családjaik igényeit. Az is szükséges, hogy a vegyes tanulást az iskolaidőben valósítsák meg, és ne okozzon fenntarthatatlan túlterhelést a tanároknak, illetve ne rőjön további terheket a tanulók családjaira.

3. Részletes megjegyzések

3.1 A Covid19-válság arra kényszerítette az általános és középiskolák, valamint a szakképző iskolák diákjait, hogy önállóbb tanulókká váljanak. Az iskolák és a tanárok – többnyire megfelelő felkészülés nélkül – kénytelenek voltak alkalmazkodni a szükséghelyzeti online és távtanuláshoz, digitális üzenetküldést, e-maileket, online videócsatákat és más eszközöket használva a gyerekekkel való kapcsolattartásra annak érdekében, hogy megfelelő oktatást biztosítsanak a kijárási korlátozások alatt. Ez jelentős kihívást jelentett a fogyatékkal élő gyermekek számára is, akik a digitális médian keresztül történő interakció során nagyobb hátrányban vannak. A kormányok, a televíziós műsorszolgáltatók, a szociális partnerek, az oktatási és képzési szolgáltatók, a nem kormányzati szervezetek és magánszemélyek hihetetlenül gyorsan léptek a tanárok támogatása érdekében, hogy virtuális osztálytermeket és együttműködési platformokat hozzanak létre, de még sok mindent kell tenni.

3.2 Tekintettel a Covid19-válságnak a fiatalokra és az oktatási rendszerre gyakorolt óriási hatására, óvatossá kell lennünk a változtatások időzítésével kapcsolatban is. A jelenléti oktatáshoz való visszatérés feldolgozásához időre van szükség, és sok fiatalnak meg kell szoknia, hogy visszatér a „normális” élet: a túl sok változás túl rövid idő alatt destabilizáló hatású lehet. A koronavírus-válság miatt leginkább a gyermekekre és a fiatalokra nehezedett a nyomás. Oktatásuk, szocializációjuk, gazdasági kilátásaik és mentális egészségük különösen megsínylette a világjárvány időszakát. Az elkövetkező időszakban a helyzet normalizálását kell elsődleges célnak tekinteni, különös hangsúlyt fektetve a jóllétre, a mentális egészségre és a formális tanulásra.

⁽⁸⁾ Európai Bizottság: Blended learning in school education – guidelines for the start of the academic year 2020/21.

⁽⁹⁾ Ugyanott.

3.3 Az EGSZB aggodalmát fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy az általános iskolai osztályok, sőt a középiskolák első néhány osztálya mennyire tud megbirkózni a vegyes tanulással, mivel ezekben a korosztályokban gyakran nincsenek meg a szükséges kompetenciák ahhoz, hogy aktív tanulókká váljanak a vegyes tanulási környezetben. Általában nem rendelkeznek kellő önirányítási és együttműködési készségekkel, IKT-ismeretekkel, önálló tudásépítési és önértékelési készségekkel, továbbá számos más, úgynevezett „21. századi” készséggel. Ezek a készségek szükségesek a vegyes környezetben való sikeres tanuláshoz, és a tanulók körében e készségek hiánya veszélyezteti a magas színvonalú vegyes tanulás megvalósítását. Be kell vezetni azt az elvet, hogy az iskolai oktatásban a vegyes tanulás felé tett kísérleti lépéseket inkább az idősebb tanulókkal kezd kezdeni, nem a fiatalabbakkal.

3.4 Az EGSZB rámutat arra, hogy a szakképzésben részt vevő diákok a Covid-válság alatt a legtöbbet a tanulószerveződéses gyakorlati képzésben szerezhették gyakorlati tanulási tapasztalatok terén veszítettek. A széles sávú internethez és az informatikai eszközökhöz való hozzáférés hiánya, a nem megfelelő tanár-diák interakció és a megfelelő tanulási környezetek hiánya mind-mind a lemorzsolódás növekedéséhez vezetett, különösen a lányok és a társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű gyermekek körében. A vegyes tanulást ezért gondosan kell megtervezni és alkalmazni annak érdekében, hogy minden gyermek számára inkluzív tanulási környezetet és eszközöket biztosítsunk. Bár az ajánlás nagyrészt az alap- és középfokú oktatásra, valamint a középfokú szakmai alapképzésre összpontosít, hasznos lenne megvizsgálni, hogy a tanulószerveződéses gyakorlati képzések területén milyen lehetőségek rejlenek a vegyes tanulásban.

3.5 A javaslat intézkedései között szerepelnek a válság nyomán hozott közvetlen válaszlépések, így például „a tanulók és családjaik fizikai és mentális jóllétének előtérbe helyezése”, valamint „a tanulók és a családok digitális kompetenciái fejlesztésének előmozdítása”. Ebben a tekintetben az EGSZB rámutat annak fontosságára, a jóllét biztosítását és a digitális kompetenciák fejlesztését kiterjesszék a teljes oktatási rendszerre, beleértve különösen a tanárokat, oktatókat és iskolavezetőket.

3.6 Az EGSZB üdvözlöi, hogy az Európai Bizottság felveti, hogy a tagállamokkal együttműködve konkrét útmutatókat, kézikönyveket és egyéb konkrét eszközöket dolgoz ki, amelyek kutatási eredményeken, egymástól való tanuláson és a bevált gyakorlatokon alapulnak. Ez pótolni fogja a vegyes tanulási megközelítés iskolai és rendszerszintű kidolgozásának támogatása terén feltárt hiányosságokat. A szociális partnereknek és más érdekelt feleknek is részt kell venniük ebben az együttműködésben. Az oktatási rendszereket érintő minden lépést, változást vagy kiigazítást a legnagyobb körültekintéssel kell végrehajtani. Teljesen biztosnak kell lennünk abban, hogy ezek a változások semmiképp sem súlyosbítják az oktatás terén megnyilvánuló hátrányos helyzeteket és a korai iskolaelhagyás jelenségét, amelyek vitathatatlanul az oktatási rendszerünk legnagyobb problémáit jelentik.

3.7 Az EGSZB szerint a vegyes tanulás képes teljesen átalakítani mind a tanítást, mind a tanulást. A javaslat hangsúlyozza a vegyes tanulás által teremtett lehetőségeket, „többek között az oktatás és képzés színvonalának és inkluzivitásának, valamint a tanulók széles körű kompetenciafejlesztésének és jóllétének javítását”, azonban az EGSZB rámutat arra, hogy a vegyes tanulás megvalósításának korlátait gondosan figyelembe kell venni. Ez különösen a vidéki és a szegénység által sújtott térségekben fontos, ahol hiányzik az infrastruktúra (széles sávú hozzáférés és informatikai eszközök) és a támogató környezet (otthoni környezet, anyagi háttér stb.) a diákok számára hasznos magas színvonalú vegyes tanuláshoz. Döntő fontosságú a nagy teljesítményű és megbízható hálózatokhoz való csatlakozás, különösen akkor, ha a tevékenységei folytatásához az egész családnak csatlakoznia kell a hálózathoz. Ráadásul nem minden diák rendelkezik megfelelő szintű digitális készségekkel, önfegyelmel vagy önállósággal, ami szükséges a leckék önálló követéséhez és a tanárokkal való személyes interakció nélküli feladatvégzéshez. Általánosságban elmondható, hogy a sikeres vegyes tanulás nagymértékben függ a szülői felügyelettől és támogatástól – különösen a fiatalabb tanulók esetében. Ez azzal a kockázattal jár, hogy egyenlőtlenségek alakulnak ki a tanulók tanulási eredményei között, illetve tovább mélyülnek a meglévő egyenlőtlenségek, ami hozzájárul a korai iskolaelhagyók arányának növekedéséhez, mivel nem mindenkinek vannak olyan szülei, akik képesek eredményesen betölteni ezt a szerepet, vagy rendelkezésre tudnak állni.

3.8 Miközben az oktatási rendszerek az utóbbi években egyre inkább a privatizáció irányába mozdultak el, a vegyes tanulást oly módon kell bevezetni az oktatási programokba, hogy a magán- és kereskedelmi érdekek és szereplők befolyása ne ronthassa a közoktatási rendszerek irányításának elszámoltathatóságát és átláthatóságát. A vegyes tanulás nem áthatja alá az oktatást mint közjót.

3.9 A Covid19-járvány előtt a pedagógusok azzal a kihívással szembesültek, hogy a különböző társadalmi-gazdasági nyomások hatására egyre nagyobb a tanulási szakadék a tanulók között. További tényezők még a rasszizmus, a szegregáció, a felfelé irányuló mobilitás általános beszűkülése és a világgazdaság visszaesése. Általánosságban elmondható például, hogy az oktatás során egyre inkább a házi feladatokra hagyatkoznak, amivel csak ezt érik el, hogy nőnek a teljesítménybeli különbségek. Az elszigeteltségnek és az öntanulásnak is vannak káros pszichológiai hatásai. Sok diák, különösen a társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű diákok számára a tanárokkal és társaikkal való személyes interakció

megnyugvást jelent, és segít csökkenteni a tanulási lemaradást. A jelenleg is zajló Covid19-világjárvány tovább súlyosbította ezt a tanulás terén meglévő különbséget, beleértve a digitális készségek terén mutatkozó szakadékot is, és így egyre több diákot fenyeget az, hogy lemarad a tanulásban.

3.10 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy a tanárok alapképzése és folyamatos szakmai továbbképzése nem elégséges ahhoz, hogy a tanárok megfelelő készségekkel – többek között digitális készségekkel, pedagógiai módszerekkel és tananyagokkal – rendelkezzenek a vegyes tanulás keretében folyó tanításhoz. Ez különösen igaz speciális igényű tanulókkal, multikulturális környezetben vagy hátrányos helyzetű tanulókkal végzett munka során, ami még a szokásosnál is problematikusabb, mivel éppen azokat a tanulócsoportokat kerülnek hátrányba, akiknek a jelenlegi helyzetben további támogatásra van szükségük. Az Európai Fogyatékosügyi Fórum azt követeli, hogy biztosítsanak egyenlő hozzáférést az oktatási szolgáltatásokhoz a fogyatékossgal élő munkavállalók és diákok számára, valamint olyan intézkedések bevezetését szorgalmazza, mint a jelnyelvi tolmácsolás, az élő feliratozás és az az ilyen emberek igényeihez igazodó munka.

3.11 A javaslatban említett önértékelési eszközök, mint például a tanárok számára készülő SELFIE eszköz, alkalmasak a vegyes tanulás bevezetésének támogatására. Az EGSZB azonban felhívja a figyelmet arra a veszélyre, hogy ezek az eszközök olyan teljesítményértékeléshez vezethetnek, amely iskolai rangsorok, csoportbesorolások és versenyek létrehozása céljából hasonlítja össze az oktatási intézményeket. Fontos, hogy a vegyes tanulás bevezetése tiszteletben tartsa az oktatási intézmények sajátosságait és prioritásait az információs és kommunikációs technológiák (IKT) használata tekintetében, amihez a tanárok, oktatók és iskolavezetők beleegyezését kell kérni.

3.12 A gyermekekkel és fiatalokkal végzett munkának egyre inkább az érintettek tényleges és folyamatos részvételén kell alapulnia, összhangban az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének 12. cikkével. Egy konzultációtól eltekintve az ajánlás nem helyez nagy hangsúlyt a gyermekek véleményére. Ezt a hiányosságot orvosolni kell. Számos tagállam modelleket fejleszt a bevált gyakorlatokra, az EU pedig saját gyermekjogi stratégiát dolgoz ki. Az ilyen típusú változásnak végül az iskolák irányításában és értékelésében is meg kell nyilvánulnia.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fenntartható légi közlekedés egyenlő versenyfeltételeinek biztosításáról

(COM(2021) 561 final – 2021/0205 (COD))

(2022/C 105/20)

Előadó: **Thomas KROPP**

Felkérés:	Európai Parlament, 2021.9.13. Az Európai Unió Tanácsa, 2021.9.14.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikkének (2) bekezdése
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.10.7.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	231/0/9

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) megismétli, hogy az uniós légiközlekedési piac alapvető fontosságú az Európai Unión belüli kereskedelem és idegenforgalom, valamint az európai gazdaság nemzetközi versenyképessége szempontjából ⁽¹⁾.

Mivel azonban a légi közlekedés a szén-dioxid-kibocsátás szempontjából az egyik leggyorsabban növekvő ágazat, az EGSZB támogatja az uniós intézmények arra irányuló szabályozási kezdeményezéseit, hogy enyhítsék a légi közlekedés környezetre gyakorolt hatását ⁽²⁾.

1.2. Az Európai Bizottság „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagjának célja, hogy az érdekszövetséget ráállítsa arra az útra, hogy 2030-ra – az 1990-es szinthez viszonyítva – elérje az ambiciózus 55 %-os üvegházhatásúgáz-kibocsátás-csökkentési célértéket, és ezáltal összehangolja az uniós szakpolitikát a zöld megállapodásban és az európai klímarendelethez foglalt ambiciózus politikai felhatalmazással. Az EGSZB támogatja ezt a rendkívül ambiciózus szakpolitikát, amely számos, légi közlekedést érintő jogalkotási javaslatot tartalmaz, amelyek egyik lényeges eleme a fenntartható légijármű-üzemanyagok előmozdítása. Bár az Európai Bizottság értékelte e javaslat más vonatkozó javaslatokkal kapcsolatos kiegészítő jellegét, az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak az összes vonatkozó szabályozási intézkedés halmozott pénzügyi hatásait is figyelembe kellene vennie.

1.3. A nulla nettó kibocsátásra való átállás felgyorsítását célzó szabályozási kezdeményezésekkel összefüggésben a „ReFuelEU” légiközlekedési kezdeményezésre irányuló javaslat kulcsfontosságú a légi közlekedés szempontjából. Más ágazatokkal ellentétben a légi közlekedés az energiaforrást illetően a fosszilis tüzelőanyagoktól függ. Annak érdekében, hogy a légiközlekedési ágazat növekedhessen, ugyanakkor csökkenjen a szén-dioxid-kibocsátása, a ReFuelEU légiközlekedési kezdeményezésről szóló rendeletre irányuló javaslat célja a fenntartható légijármű-üzemanyag előállításának, forgalmazásának és elterjedésének felgyorsítása azáltal, hogy a légi közlekedést ellátó légijármű-üzemanyag-forgalmazók számára kötelezővé teszi, hogy az összes uniós repülőtérre egyre nagyobb arányban szállítsanak fenntartható légijármű-üzemanyaggal kevert légijármű-üzemanyagot, a légitársaságokat pedig arra kötelezi, hogy fokozatosan, előre meghatározott ütemben növeljék a légijármű-üzemanyag-felvételüket.

A fenntartható légi közlekedés előmozdítására irányuló megközelítésével összhangban az EGSZB támogatja az európai bizottsági javaslat lényegét, de módosításokat javasol annak biztosítása érdekében, hogy a javaslatot hatékonyan és torzulások előidézése nélkül lehessen végrehajtani.

⁽¹⁾ HL C 429., 2020.12.11., 99. o.; HL C 389., 2016.10.21., 86. o.

⁽²⁾ Az európai zöld megállapodásról szóló közlemény (COM(2019) 640 final);
Fenntartható és intelligens mobilitási stratégia, https://ec.europa.eu/transport/themes/mobilitystrategy_en;
A légi közlekedésre is kiterjedő uniós kibocsátáskereskedelmi irányelv (COM(2021) 552 final);
A megújuló energiaforrásokról szóló irányelv (COM/2021/557 final);
Az alternatív üzemanyagok infrastruktúrájáról szóló irányelv (COM(2021) 560 final).

1.4. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság arra irányuló kezdeményezését, hogy felgyorsítsa a fenntartható légijármű-üzemanyag piacának növekedését. Való igaz, hogy a fenntartható légijármű-üzemanyag – ha megfelelő mennyiségben állítja elő, és minden légitársaság számára elérhetővé válik – jelentősen csökkentené az ágazat szén-dioxid-kibocsátását. Nem egyértelmű azonban, hogy az Európai Bizottság által követett megközelítés megakadályozná-e a verseny torzulását.

1.5. A légi közlekedés nemzetközi szolgáltatási ágazat, amely ténylegesen két különböző, eltérő piaci dinamikával rendelkező piacot fed le: egyrészt az Európai Gazdasági Térség alkotta európai egységes piacot, másrészt a nemzetközileg szabályozott piacot. Az EGSZB úgy véli, hogy a javaslattervezetnek egyértelműen tükröznie kellene ezt a különbséget, és arra kéri az Európai Bizottságot, hogy továbbra is biztosítsa az EGT-n belüli egyenlő versenyfeltételeket, valamint proaktívan mozdítsa elő a világszerte alkalmazandó fenntarthatósági normákat.

1.6. A javasolt rendelet az összes uniós légitársaság valamennyi tevékenységére kiterjed, függetlenül attól, hogy az EGT-n belül vagy nemzetközi szinten működnek-e; a nem uniós légitársaságok hálózataira azonban csak a valamely uniós repülőtérrel induló járataikat illetően terjed ki. A nem uniós légitársaságok többi globális szolgáltatását azonban nem érintené a fenntartható légijármű-üzemanyaggal kevert légijármű-üzemanyag minimális felvételével kapcsolatos előírás. A légijármű-üzemanyag és a fenntartható légijármű-üzemanyag ára közötti várható különbség ezért versenyelőnyhöz juttathatja a nem uniós légitársaságokat. Amikor a légiközlekedési ágazat az egész világon a történelem háborút követő legsúlyosabb válságából próbál kilábalni, az uniós légitársaságoknak nem szabadna egyoldalúan többletköltségeket vállalniuk. Ezenkívül, ha az árkülönbséget az utasokra hárítják, a nem uniós légitársaságok által üzemeltetett, kevésbé környezetbarát járatok vonzóbbá válnának az uniós utasok számára.

1.7. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a rendelet tényleges végrehajtását egy kísérleti szakasz előzze meg, amelynek során a légi közlekedés környezetre gyakorolt hatásának mérséklésére irányuló, EGT-t érintő belső rendelkezéseket össze lehetne hangolni, az Európai Bizottság pedig arra összpontosítaná erőfeszítéseit, hogy a fenntartható légijármű-üzemanyag EU általi előmozdítását szorosan összehangolja a hasonló nemzetközi kezdeményezésekkel. Amint elegendő mennyiségű fenntartható légijármű-üzemanyagot állítanak elő, és az az uniós és nem uniós légi fuvarozók számára is rendelkezésre áll, ez a rendelet teljeskörűen alkalmazandó lenne, hogy az uniós repülőterekről induló nem uniós légitársaságokra vonatkozó kötelezettségekre is kiterjedjen. Egy ilyen lépcsőzetes megközelítés minimálisra csökkentené az elsőként cselekvőket érintő hátrányok jelentette kockázatot, mérsékelné a kibocsátáshelyezés kockázatát, költséghatékony végrehajtási folyamatot tenne lehetővé, és valamennyi érdekelt fél – köztük a fenntartható légijármű-üzemanyagok előállítói – számára biztosítaná a tervezési stabilitást. Ez elősegítené továbbá a bioüzemanyagokkal kapcsolatos következetes megközelítést is.

1.8. Tekintve, hogy a hosszú távú, nemzetközi útvonalakon lényegesen nagyobb arányban bocsátanak ki szén-dioxidot, mint az EGT-n belüli, közép- és rövid távú útvonalakon⁽³⁾, az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak nagyobb hangsúlyt kellene helyeznie a nemzetközi szabályozási intézkedések összehangolását biztosító eszközökre. Az ilyen harmadik fél által hozott intézkedések a már elfogadott kompenzációs mechanizmusokkal, például a CORSIA-val⁽⁴⁾ együtt nemzetközi szinten további lendületet adnak a fenntartható légijármű-üzemanyag előállításának, forgalmazásának és elterjedésének, ezáltal pedig felgyorsítja a fenntartható légijármű-üzemanyag iránti kereslet növekedését és csökkenti a kibocsátáshelyezés kockázatát⁽⁵⁾.

Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság elemzésével azt illetően, hogy a fenntartható légijármű-üzemanyag piacának létrehozása időbe telik. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki egy, a fenntartható légijármű-üzemanyag használatának fokozatos növelésére vonatkozó reális és átfogó ütemtervet, hogy minden érdekelt fél – köztük a fenntartható légijármű-üzemanyagok előállítói – számára biztosítsa a tervezési stabilitást, valamint iránymutatást nyújtson a szakpolitikai nyomonkövetési folyamathoz.

2. Általános megjegyzések

2.1. Átfogó és hatékony szabályozási megközelítésre van szükség a fenntartható légi közlekedés növekedésének előmozdítása érdekében.

2.1.1. A ReFuelEU légiközlekedési kezdeményezésre vonatkozó javaslattervezet az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag számos más olyan szabályozási javaslatába is beépült, amelyek mindegyike a légi közlekedés környezetre gyakorolt hatásainak mérséklésére irányul⁽⁶⁾. A ReFuelEU légiközlekedési kezdeményezésre vonatkozó javaslat hatásának és megvalósíthatóságának értékelésekor ezért kellő figyelmet kell fordítani arra, hogy a javaslatok összefüggnek egymással és így halmozott hatást gyakorolhatnak a légiközlekedési piacra.

⁽³⁾ A szén-dioxid-kibocsátás fele a járatok mindössze 6 %-ából (a hosszú távú járatokból) származik, Data Snapshot on CO₂ emissions and flight distance | EUROCONTROL.

⁽⁴⁾ A nemzetközi légi közlekedés kibocsátáskompenzációs és -csökkentési rendszere, a CORSIA egy olyan globális rendszer, amely piacialapú intézkedésekkel kompenzálja a nemzetközi járatokból származó szén-dioxid-kibocsátás 2020-as szintet meghaladó részét. A rendszert önkéntes alapon 2021. január 1-jétől 2026-ig alkalmazzák; erre 81 állam (köztük az összes uniós tagállam) önként jelentkezett, amelyek a nemzetközi légi közlekedés 77 %-át teszik ki.

⁽⁵⁾ Több ország, például az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok is tervezi, hogy a fenntartható légijármű-üzemanyag előmozdítására és a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére irányuló intézkedéseket vezet be, lásd: SWD(2021) 633 final.

⁽⁶⁾ SWD(2021) 633 final, 7.2. szakasz.

2.1.2. A felülvizsgált energiaadó-irányelv az Unión belüli járatokra alkalmazandó minimális adókulcsot vezetne be; a fenntartható légijármű-üzemanyagra nulla értékű minimális adókulcs vonatkozna, míg a minimális adókulcsok tíz év alatt fokozatosan 10,75 EUR/gigajoule-ra emelkednének. A javaslat kimondott célja, hogy „ösztönözze a fenntartható légijármű-üzemanyag nagyobb mértékű használatát, a légitársaságokat hatékonyabb és kevésbé szennyező légi járművek használatára ösztönözze, valamint elkerülje az esetleges 32 %-os bevételkiesést”. Ha az egyes tagállamokban alkalmazott adókulcs meghaladja a minimális adókulcsot, e további nemzeti szén-dioxid-adók jelentősen növelnék a légitársaságok költségterheit, hacsak nem állítanak elő elegendő mennyiségben fenntartható légijármű-üzemanyagot. Elengedhetetlennek tűnik, hogy ilyen kapcsolatot hozzunk létre a fenntartható légijármű-üzemanyag rendelkezésre állásával, különben a szabályok büntető hatásúak lehetnek, ahelyett, hogy jobban ösztönöznék a fenntartható légijármű-üzemanyag előállítását és elterjedését.

2.1.3. Valójában kérdéses, hogy a további adók képesek-e ösztönözni a fosszilis tüzelőanyagokról a fenntartható légijármű-üzemanyagra való átállást, ha a fenntartható légijármű-üzemanyag nem áll rendelkezésre elegendő mennyiségben.

2.1.4. Érdemi dömpingellenes rendelkezések hiányában a piaci feltételek jelenleg lehetővé teszik a légitársaságok versenytársai számára, hogy olyan jegyárakat kínáljanak, amelyek a működési határkötségeik alatt vannak, sőt még a légiforgalmi szolgáltatási és repülőtéri díjak összköltségeit sem érik el. Egy további adó nem lenne hatással e határárszintekre, következésképpen mint versenyt támogató intézkedés nem ösztönözné, hogy kihasználják a fenntartható légijármű-üzemanyag által kínált előnyöket; egy ilyen, az egész Unióra kiterjedő minimumadó egyszerűen megfosztaná a légitársaságokat a hatékonyabb légi járművekbe irányuló beruházásokhoz szükséges pénzügyi erőforrásoktól. Ráadásul az ilyen további adókból származó bevételeket természetüknél fogva nem lehet előre meghatározott (környezetvédelmi szempontból releváns) célkitűzésekre fordítani, hiszen azok a tagállamok kasszájába folynának be. Ennélfogva nem tennék lehetővé a kínálat növekedését, hogy kielégítsék a légi közlekedés iránti növekvő keresletet.

2.1.5. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy a piaci dinamika differenciáltabb értékelésére van szükség, különös hangsúlyt helyezve arra, hogy esetleg kell-e foglalkozni kiegészítő szabályozási intézkedésként olyan célzott dömpingellenes jogszabályok szükségességével, amelyek a külső költségek fedezése érdekében valóban előírnak egy minimális árszintet ⁽⁷⁾.

Az Európai Bizottság emellett – az „Irány az 55%!” intézkedéscsomagba tartozó másik intézkedésként – a kibocsátáskereskedelmi rendszer légi közlekedésre vonatkozó szabályainak felülvizsgálatát javasolja. A kibocsátáskereskedelmi rendszer korábban a teljes uniós kibocsátás megközelítőleg 40 %-át fedte le; a felülvizsgált rendszer további ágazatok, többek között a tengeri közlekedés bevonásával növelte ezt az arányt. Az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszerbe tartozó ágazatokra vonatkozó kibocsátáscsökkentési kötelezettség 2030-ra a 2005-ös szinthez képest 40 %-ról 61 %-ra nőtt, míg a légi közlekedésben 2023 és 2025 között fokozatosan megszűnnek az ingyenes kibocsátási egységek.

2.1.6. A kibocsátáskereskedelem ugyanis egy piacialapú kibocsátáscsökkentési mechanizmus, és ezen eszköz paramétereinek további finomhangolása megerősítheti a mechanizmust. A fentiekben javasoltak szerint az ilyen intézkedések piaci dinamikára gyakorolt hatásainak értékelésekor szem előtt kell tartani, hogy az ingyenes kibocsátási egységek fokozatos csökkentése az uniós szintű minimális adóval járó, már előre jelzett többletköltségen felül további költségterheket jelent. Ezenkívül az energiaadó-irányelv, az uniós kibocsátáskereskedelmi irányelv és a ReFuelEU légiközlekedési kezdeményezésről szóló rendelet egyaránt adatszolgáltatást ír elő a légijármű-üzemanyag felvételével és fogyasztásával, valamint a fenntartható légijármű-üzemanyag felvételével kapcsolatban. A szükségtelen bonyodalmak kiküszöbölése és a folyamatok gyakorlati megvalósíthatóságának biztosítása érdekében további figyelmet kell szentelni az adatgyűjtésre, a jelentéstételre és az ellenőrzésre vonatkozó rendelkezések egyszerűsítésének.

Az alternatív üzemanyagok infrastruktúrájáról szóló javasolt rendelet célja annak biztosítása, hogy a repülőtereken megfelelő infrastruktúra álljon rendelkezésre, hogy az összes uniós repülőtéren lehetővé tegyék a fenntartható légijármű-üzemanyagokhoz való hozzáférést. Jóllehet kétségtől elengedhetetlen a fenntartható légijármű-üzemanyag forgalmazásához szükséges hatékony logisztika biztosítása, maga a rendelet további pontosításra szorul; a jelenlegi megfogalmazás szerint a légi közlekedés számára környezetbarát üzemanyagot szállító járművek nem tekinthetők környezetbarátoknak ⁽⁸⁾. Ilyen pontosítások hiányában nehéz felmérni, hogy a repülőtereken milyen mértékben merülhetnek fel további költségek, amelyeket esetleg a légitársaságokra hárítanának át.

2.2. A ReFuelEU légiközlekedési kezdeményezésről szóló javasolt rendelet az egyik legfontosabb javaslat a légi közlekedés fenntartható jövőjének biztosítása szempontjából, azonban kerülnie kell a légiközlekedési piacra gyakorolt torzító hatásokat.

⁽⁷⁾ A piaci mechanizmusokba való bármilyen szabályozási beavatkozás ellentétes a légiközlekedési piac liberalizálásának célkitűzéseivel. A liberalizáció azonban nem alkalmazható dogmaként, annak vannak korlátai, amikor akadályozza a zöld megállapodásban meghatározott éghajlat-politikai célok elérését. Eppen ezért a liberalizált szabályozási kereten belül részletesen és differenciáltan elemezni kell az ilyen beavatkozások piaci hatásait. Ez még fontosabb akkor, ha több egymást kiegészítő szabályozási kezdeményezés áll összefüggésben egymással, és halmozott pénzügyi hatásokkal járhat az érdekelt felekre nézve.

⁽⁸⁾ EGSZB-vélemény: *Fenntartható finanszírozási taxonómia – éghajlatváltozás*, 2021.9.22., ECO/549 (HL C 517., 2021.12.22., 72. o.).

2.2.1. Az Európai Bizottság elismeri, hogy a fenntartható légitársaságok ipari szintű előállításának és forgalmazása – az érdemi léptékváltáshoz – jelentős beruházásokat és időt igényel. Mivel az Európai Bizottság joghatósága jogilag az Unión belüli és ténylegesen az EGT-n belüli légi forgalomra korlátozódik, az Európai Bizottság két intézkedést javasol a nemzetközi verseny torzulásának minimalizálására: a fenntartható légitársaságokkal kevert légitársaságok felvételének biztosítása a célállomástól függetlenül az uniós repülőterekről induló valamennyi járat esetében, valamint a légitársaságok minimális felvételének előírása az uniós repülőtereken. Az előbbi intézkedés a forgalmazót veszi célba, és a légitársaságokra nézve megkülönböztetésmentes. Kérdéses azonban, hogy az utóbbi intézkedés a piaci torzulások megakadályozása szempontjából megvalósítható és hatékony-e.

2.2.2. A 7. cikk minden légitársaságot arra kötelez, hogy adatokat szolgáltatson többek között az adott uniós repülőtéren felvett légitársaságok mennyiségéről, és jelentse a forgalmazóktól beszerzett, fenntartható légitársaságokkal kevert légitársaságok teljes mennyiségét. A légitársaságok az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer szerinti jelentéstételi kötelezettséggel összefüggésben már jelenleg is jelentik a járatonkénti légitársaság-felvételt és -fogyasztást; ez a rendszer viszont csak az Unión belüli járatokra vonatkozik⁽⁹⁾. A javasolt rendelet a jelentéstételi kötelezettséget az uniós repülőterekről induló nemzetközi járatokra is kiterjeszti. E járatokat nem uniós légi fuvarozók is üzemeltethetik, ezért az adatszolgáltatási kötelezettség rájuk is kiterjed. Nemzetközi szinten elfogadott, hogy a nemzeti légitársaságokat is bevonják az adatszolgáltatási kötelezettségekbe, hogy a nemzeti hatóságok ellenőrizni tudják a megfelelésüket. Így ez a jelentéstételi kötelezettség nem ütközik nemzetközi ellenállásba.

2.2.3. Az 5. cikk azonban annak biztosítására kötelez (minden) légitársaságot, hogy egy adott uniós repülőtéren felvett légitársaság éves mennyisége legalább az éves légitársaság-szükséglet 90 %-a legyen. E rendelkezés célja az úgynevezett üzemanyag-tartályozás megakadályozása. Az Európai Bizottság az üzemanyag-tartályozásra mint olyan gyakorlatra hivatkozik, amelynek keretében a légitársaság a szükségesnél több üzemanyagot tankol annak elkerülése érdekében, hogy olyan célállomáson kelljen töltést végeznie, ahol drágább lehet a légitársaság-üzemanyag⁽¹⁰⁾. A néhány nem uniós hálózati légitársaság csomópontja azonban az EGT közelében található (például London, Doha, Dubai, Isztambul), ami egy adott, az EGT területén lévő repülőteréről az ilyen csomópontokra csupán rövid távú járatok indítását teszi szükségessé. A nagy távolságra lévő célállomásokat ezután a nem uniós légi csomóponton történő üzemanyag-felvétellel, üzemanyag-tartályozás nélkül lehetne elérni. A fenntartható légitársaságokhoz kapcsolódó, a jegyárban az utasokra áthárított többletköltségek összege arra ösztönözhetné az utasokat, hogy a nagy távolságra lévő célállomásukat a csatlakozást biztosító (kevésbé költséges) nem uniós légitársaságon keresztül érik el⁽¹¹⁾. Az 5. cikk azonban nem foglalkozik azokkal a rendszerszintű torzulásokkal, amelyek az uniós légitársaságokat és ezáltal az uniós hálózati légitársaságokat ebből fakadóan érő versenyhátrányok miatt keletkeznek.

2.2.4. Tekintettel arra, hogy az EU közelében található csomópontokra irányuló útvonalak rövid távú járatokat jelentenek, az ilyen, Unióból induló járatok üzemanyag-felvétele az Unión kívüli légitársaságok teljes nemzetközi tevékenységének csak kis hányadát teszi ki. Idővel, ahogy növekszik a fenntartható légitársaságokkal kevert üzemanyag részaránya, úgy nő majd a fenntartható légitársaság-üzemanyagot tartalmazó keverék és a hagyományos légitársaság-üzemanyag közötti árkülönbség is, ami a verseny szempontjából növeli a nem uniós csomópontokon keresztül közlekedő járatok vonzerejét. Az utasokat ez még inkább arra ösztönözi majd, hogy kerüljék a fenntartható légitársaság-üzemanyag felvételével járó útvonalakat; ez kedvezőtlenül érintené e szabályozási javaslatnak a fenntartható légitársaság-üzemanyag elterjedésének előmozdítására és ezáltal a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére irányuló célkitűzését, többek között az Unióból induló útvonalakon.

2.2.5. A fentiek fényében az EGSZB a rendeletjavaslat fokozatos alkalmazását ajánlja. A kísérleti szakaszban a tevékenységek középpontjában az adatszolgáltatásra és a szén-dioxid-kibocsátáshoz kapcsolódó díjakra vonatkozó meglévő rendelkezések uniós és nemzeti szintű összehangolása állna. Jelenleg több ilyen rendelkezés létezik párhuzamosan, és ezek képezik mind a kibocsátási egységek és a kompenzációk, mind a fizetendő nemzeti szén-dioxid-/légitársaság-üzemanyag-adók mértéke kiszámításának az alapját. E rendelkezéseket azonban jelenleg nem ugyanabban az összefüggésben alkalmazzák, ami párhuzamos adminisztratív eljárásokat eredményez az érdekelt felek és a hatóságok számára. Ez a rendeletjavaslat a jelenlegi formájában további követelményt vezetne be arra vonatkozóan, hogy az összes repülőtéren még több adatot kellene szolgáltatni az üzemanyag-felvétellel kapcsolatban, beleértve a fenntartható légitársaság felvételét és az EU

⁽⁹⁾ Az eredeti szándékot, miszerint az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer alkalmazhatóságát az uniós repülőterekre irányuló/onnán induló járatokra is ki kellene terjeszteni, a nem uniós országok ellenállása miatt elvetették, mivel ezek az országok ragaszkodtak ahhoz, hogy a légitársaságaik jogilag nem vonhatók be egy adóhoz hasonló uniós szabályozási rendszerbe.

⁽¹⁰⁾ Indoklás (1. A javaslat indokai és céljai), 1. o.

⁽¹¹⁾ Példa: A Stuttgart–Bécs–Kuala Lumpur járatra szóló repülőjegy árát befolyásolná a Stuttgart–Bécs rövid távú útvonalra tankolt, fenntartható légitársaság-üzemanyagot tartalmazó drágább keverék, valamint a Bécs–Kuala Lumpur hosszú távú útvonalat érintő, a fenntartható légitársaság-üzemanyag felvételére vonatkozó kötelezettség. Ezzel szemben a Stuttgart–Isztambul–Kuala Lumpur járat esetében csak a Stuttgart–Isztambul rövid távú szakaszon kellene fenntartható légitársaság-üzemanyaggal kevert üzemanyagot felvenni.

A fenti példában ugyanis az Isztambul–Stuttgart járatot üzemeltető légitársaság számára pénzügyi szempontból előnyös lehet, ha elegendő üzemanyagot vesz fel Isztambulban, hogy a Stuttgart–Isztambul visszaútra ne kelljen további üzemanyagot felvennie, és így teljesen elkerülhető legyen a fenntartható légitársaság-üzemanyaggal kevert üzemanyag felvétele. Az ilyen megfontolásokat akadályozza meg az 5. cikk.

egészére vonatkozó üzemanyag-felvételt is; az EASA és az Eurocontrol az e rendelet rendelkezéseivel összhangban kapott összesített adatokról is köteles lenne beszámolni, más adatokat azonban nem feltétlenül kellene bejelentenie.

2.2.6. Láthatólag az átláthatóság megteremtésével és a szükségtelen bonyodalmak csökkentésével kellene kezdeni, egyszerűsítve az uniós légitársaságokra vonatkozó meglévő rendeletek szerinti jelentéstételi, ellenőrzési és felügyeleti mechanizmusokat, és ezáltal egy olyan következetes, hatékony és eredményes intézkedéscsomagot hozva létre, amely magában foglalhatja a különböző nemzeti kezdeményezéseket is, miáltal egy harmonizált keret jönne létre. E kísérleti szakaszban az uniós légitársaságok által szolgáltatott adatok (csak) az uniós légitársaságok által az EGT-n belüli járatok esetében felvett fenntartható légijármű-üzemanyagot tükröznék. Ez reálisnak tűnik, hiszen a fenntartható légijármű-üzemanyag előállításának fokozásához időre van szükség. Az európai egységes légiközlekedési piacon belüli ilyen járatok kezdetben nem terjedhetnek ki a nemzetközi utasszállításra.

2.2.7. E javasolt kísérleti szakasz nem feltétlenül késleltetné a rendelet teljeskörű végrehajtását, mivel célja az Unión belüli adatszolgáltatási és ellenőrzési folyamatok egyszerűsítése annak biztosítása érdekében, hogy az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagba tartozó, légi közlekedésre vonatkozó intézkedések ne okozzanak szükségtelenül összetett bürokratikus eljárásokat. Emellett átláthatóságot teremtené az intézkedéseknek az európai légiközlekedési ágazatra gyakorolt halmozott pénzügyi hatásai illetően is. A kísérleti szakasz nem zárna ki, hogy az Európai Bizottság összehangolja az eljárásokat az EGT-n kívül elfogadott eljárásokkal.

2.2.8. E rendeletnek az uniós repülőterekről induló nemzetközi járatokra való alkalmazását attól kell függővé tenni, hogy rendelkezésre áll-e a megnövekedett kereslet kielégítéséhez szükséges fenntartható légijármű-üzemanyag. A fenntartható légijármű-üzemanyag felvételére szolgáló, az egész EGT-re kiterjedő hatékony rendszer ezt követően nemzetközi viszonyítási alapként, mintaként és normaként szolgálhatna. A javasolt rendszer alkalmazási körének fokozatos kiterjesztésével elkerülhető lenne továbbá, hogy megismétlődjön az a vita, amelyet az Európai Bizottság az Unióból induló járatoknak az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszerbe való bevonása kapcsán tapasztalt. Kulcsfontosságú, hogy az Európai Bizottság az EGT szintjén megvalósítható szabályozási eszközöket dolgozzon ki, globális szinten pedig harmonizált megközelítésről tárgyaljon.

2.2.9. A finomított és célzott nemzetközi keretrendszer felé vezető lépések összehangolásával összefüggésben a CORSIA-val is foglalkozni lehet, illetve kell is majd foglalkozni. Az EGT-n belüli intézkedésekkel kapcsolatos, illetve a nemzetközi kerettel kapcsolatos mérőkövető közötti különbségét fenntartásával a CORSIA konszenzusos módon hozzágázítható az utóbbihoz anélkül, hogy az tovább bonyolítaná az előbbi.

2.3. Az összes kidolgozott javaslat végrehajtásához átfogó, világos és nyomatékos ütemtervre, valamint a nyomon követést biztosító mérőkövetőkre van szükség.

2.3.1. Az EGT-n belül valamennyi ágazat, különösen a légi közlekedés kapcsán politikai megállapodás született az éghajlat-politikai célkitűzésekről, amelyek rendkívül ambiciózusak, és – ahogy azt az IPCC közelmúltban közzétett jelentése is megerősíti – időszérűvé váltak. A légi közlekedésnek az Európai Bizottság által ismertetett és a fentiekben röviden összefoglalt sajátosságai azonban szükségessé teszik, hogy ösztönözzék a keresletet és a kínálatot egy jelenleg elhanyagolható piacon (a fenntartható légijármű-üzemanyagok piacán) anélkül, hogy aláásnák az európai légiközlekedési ágazat nemzetközi versenyképességét vagy veszélybe sodornák az európai munkahelyek biztonságát. Ezen ágazatspecifikus kihívások leküzdéséhez elengedhetetlen, hogy a hatékony intézkedéseket egyértelműen meghatározott, fokozatos ütemben hajtsák végre, amelyhez az érdekelt felek reálisan hozzá tudják igazítani belső termékeiket és folyamataikat.

2.3.2. A folyamatban lévő jogalkotási eljárás természeténél fogva bizonyos fokú bizonytalansággal jár a jogalkotási csomagok végeredményét illetően. Az EGSZB sürgeti az összes uniós intézményt, hogy igyekezzenek megőrizni, sőt további javítani a javasolt intézkedések kumulatív hatékonyságát, valamint igyekezzenek konszenzusra jutni a végrehajtásuk ütemtervéről.

2.3.3. Az ütemterv a már meglévő nemzeti intézkedések összehangolását is magában foglalja. Néhány tagállam már dolgozott ki ilyen ütemterveket az érdekelt felekkel folytatott konzultációt követően ⁽¹²⁾.

3. Részletes megjegyzések

3.1. A javaslat sikeres végrehajtásához elengedhetetlen biztosítani, hogy kizárják a fenntartható légijármű-üzemanyagokkal kapcsolatos megbízatás terén felmerülő kritikus tervezési hibákat. Az Európai Bizottság 8 szakpolitikai tervet dolgozott ki, amelyek a következők tekintetében eltérnek egymástól: a rendelet kötelezett felei (forgalmazó és/vagy légitársaság), földrajzi hatály (EGT-n belüli vagy EGT-n belüli és kívüli), a fenntartható légijármű-üzemanyaggal kapcsolatos jövőbeni fejlett termékekre (különösen a nem biológiai eredetű megújuló üzemanyagokra) vonatkozó részkövetelmények, célkitűzés (a fenntartható légijármű-üzemanyag mennyisége/az ÜHG-kibocsátás csökkentése), valamint logisztikai

⁽¹²⁾ Példa: „Power-To-Liquid Roadmap of Germany”, https://www.bmvi.de/SharedDocs/DE/Anlage/LF/ptl-roadmap.pdf?__blob=publicationFile

követelmények (pl. a lehetőség magában foglalja-e a forgalomképes tanúsítványok olyan rendszerét, amely szükségtelenné teszi az egyes repülőterek fizikai ellátását, hogy ne kelljen biztosítani, hogy az egyes repülőtereken minden egyes üzemanyagtételnek tartalmaznia kelljen fenntartható légi jármű-üzemanyagot).

3.2. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság azon megközelítését, amely a fejlett bioüzemanyagokkal és az e-kerozinnal kapcsolatos megbízatásra irányul. Az EU javaslata felváltaná a meglévő nemzeti megbízatásokat, amelyek részben a növényi alapú üzemanyagokra támaszkodnak. Mivel tehát a bioüzemanyagok előállítása kiemelkedő jelentőséggel bír számos ágazat – és nem csak a légi közlekedés – számára, döntő fontosságú biztosítani, hogy az előállításuk mindig fenntartható legyen.

3.3. Az Európai Bizottság javaslata 2023-ra az 5 %-ban fenntartható légi jármű-üzemanyagot tartalmazó keveréket irányoz elő, amelyből 4,3 % bioüzemanyag, 0,7 % pedig e-kerozin lenne. Az Európai Bizottságnak felül kell vizsgálnia a fejlett bioüzemanyagok és az e-kerozin közötti egyensúlyt. Mivel a fejlett bioüzemanyagokat hulladékból és maradékanyagokból állítják elő, az erőforrások korlátozzák a bioüzemanyag ambiciózus kiaknázását. Az e-kerozin azonban, ha azt (zöld) megújuló villamos energiából és a légkörből leválasztott szén-dioxidból állítják elő, elhanyagolható szén-dioxid-kibocsátású üzemanyagot biztosítana. Az EGSZB úgy véli, hogy további másodlagos jogszabályok felgyorsíthatnák a fejlett gyártási folyamatok bevezetését, és elősegíthetnék a fenntartható légi jármű-üzemanyagot tartalmazó keverékekre vonatkozó ambiciózusabb közép- és hosszú távú célértékek elérését.

3.4. A benne rejlő lehetőségekre tekintettel az EGSZB azt ajánlja, hogy az e-kerozin ambiciózusabb bevonására kellene törekedni. Nem tűnik irreálisnak, hogy a minimális célértéket 2027-re 0,7 %-ra, 2030-ra pedig 5 %-ra emeljük. Az EGSZB véleménye szerint az Európai Bizottság alábecsüli az e-kerozin piacának dinamikáját. A dél-amerikai és afrikai fejlődő országok üzemeket tudnak létrehozni, valamint e-üzemanyagokat tudnak tárolni és szállítani a fenntartható légi jármű-üzemanyagokra és e-üzemanyagokra igényt tartó országokba. Amilyen mértékben fejlesztik az üzemeket, az e-üzemanyagok előállítása egyre megfizethetőbbé válik ezen országok számára. A megújulóenergia-irányelv (RED III) jelenlegi megfogalmazása azonban nem biztosít kellő tervezési stabilitást ahhoz, hogy a befektetők új technológiákba ruházzanak be. Ez az energiaforrás azonban olyan fontos, hogy a fentiekben vázoltaknak megfelelően egyértelmű politikai ütemtervre van szükség.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a 2003/87/EK irányelvnek az Unióban székhellyel rendelkező légitársaságok üzemeltetőire vonatkozó piaci alapú globális intézkedés kapcsán a kibocsátáskompensációról szóló értesítés tekintetében történő módosításáról

(COM(2021) 567 final – 2021/0204 (COD))

(2022/C 105/21)

Előadó: **Thomas KROPP**

Felkérés:	az Európai Unió Tanácsa, 2021.9.14. Európai Parlament, 2021.9.13.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 192. és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.10.7.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	238/0/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) megjegyzi, hogy a Covid19-világjárvány miatt a légi közlekedés szén-dioxid-kibocsátása 2020-ban 2019-hez képest 64 %-kal csökkent⁽¹⁾. Az Eurocontrol-nak (Európai Szervezet a Légi Közlekedés Biztonságáért) – az Európai Bizottság javaslatát alátámasztó – előrejelzése szerint a közlekedés volumene várhatóan 2024 előtt nem éri el a 2019-es szintet⁽²⁾.

1.2. Az ICAO (az ENSZ Nemzetközi Polgári Repülési Szervezetének) Tanácsa 2020 júliusában úgy határozott, hogy a 2019-es kibocsátásokat kell alapul venni a légitársaságok 2021–2022. évi kibocsátáskompensációjának⁽³⁾ kiszámításához.

1.3. A 2003/87/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv⁽⁴⁾ javasolt módosításával összhangban kötelezni kell a tagállamokat, hogy a nemzetközi jog által előírtak szerint 2022-ben számoljanak be a 2021. évi kibocsátáskompensációról, még akkor is, ha a kibocsátások növekedése 2021-ben 2019-hez képest várhatóan elhanyagolható, ha ugyan nem nulla lesz.

1.4. Az EGSZB ezért támogatja az Európai Bizottság arra irányuló javaslatát⁽⁵⁾, hogy módosítsák a 2003/87/EK irányelvet a 2021. évi kibocsátáskompensációra vonatkozó értesítés tekintetében. Ezt a módosítást a jogbiztonság biztosítása érdekében haladéktalanul el kell fogadni⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ https://ec.europa.eu/clima/news/emissions-trading-greenhouse-gas-emissions-reduced-2020_en.

⁽²⁾ <https://www.eurocontrol.int/publication/eurocontrol-five-year-forecast-2020-2024>.

⁽³⁾ A kibocsátáskompensáció egy vállalat vagy egy egyén arra irányuló tevékenysége, hogy azzal kompenzálja saját kibocsátását, hogy valahol máshol finanszírozza a kibocsátáscsökkentést. Azokon a piacokon, ahol kötelező a kibocsátáskompensáció, igazolt kibocsátáscsökkentési egységeket bocsátanak ki a kibocsátáscsökkentési projektek révén elért kibocsátáskompensációkat illetően. Ezekkel az egységekkel a vállalatok és a kormány egymás között kereskedhet annak érdekében, hogy megfeleljenek azoknak a nemzetközi megállapodásoknak, amelyek korlátozzák az egy szerv vagy szervezet által kibocsátható CO₂ mennyiségét.

⁽⁴⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2003/87/EK irányelve (2003. október 13.) az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei közösségen belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról (HL L 275., 2003.10.25., 32. o.).

⁽⁵⁾ E vélemény tárgya: COM(2021) 567 final – 2021/0204 (COD).

⁽⁶⁾ Az EGSZB a COM(2021) 567 final – 2021/0204(COD) javaslat (9) preambulumbekzdésének érvelését követi.

1.5. Az EGSZB azt ajánlja, hogy mérleget adjon a módosított alapérték meghosszabbítását mindaddig, amíg az átlagos utasszám nem tér vissza a 2019-es szintre, de legalább 2022 és 2023 tekintetében, mivel a fellendülés a jelenlegi állapot szerint várhatóan ezekben az években fog bekövetkezni. Ellenkező esetben a légi jármű-üzemeltetőknek kötelességük lenne kompenzálni a kibocsátásokat, noha kevesebbet repülnek, és a tevékenységük kisebb kibocsátással jár, mint a referenciaévben.

1.6. A CORSIA (a nemzetközi légi közlekedés kibocsátáskompensációs és -csökkentési rendszere) annak az intézkedéscsomagnak az egyik eleme, amelynek célja, hogy enyhítse a légi közlekedés környezetre gyakorolt hatását. Az EGSZB arra bátorítja az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg a zöld megállapodás keretében kidolgozott „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagba tartozó, a légi közlekedéssel kapcsolatos összes szabályozási javaslatot annak érdekében, hogy megállapítsa, mely javaslatok miként függnek össze egymással, és így felmérhesse azok halmozott pénzügyi hatásait, és összehangolhassa a megfelelő eljárásokat.

1.7. Az ICAO tagállamai, köztük az uniós tagállamok 2016-ban megállapodtak a CORSIA mint nemzetközi légiközlekedési éghajlatvédelmi eszköz bevezetéséről. A EGSZB üdvözli a globális iparágakra vonatkozó globális intézkedéseket. Ezért arra kéri az Európai Bizottságot, az Európai Parlamentet és a tagállamokat, hogy továbbra is teljes mértékben támogassák és ismerjék el a CORSIA rendszert.

2. Általános megjegyzések

2.1. A Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet (ICAO) a légi közlekedés szén-dioxid-kibocsátásának kezelése céljából 2016-ban elfogadta a CORSIA-t. A rendszer megvalósításához szükséges normákat és eljárásokat a Chicagói Egyezményhez csatolt melléklet formájában fogadták el, amelyet 2019 januárja óta az ICAO minden tagállamának alkalmaznia kell.

2.2. Egy kibocsátáskompensációs rendszer nem csökkenti ugyan az ágazat kibocsátását, de a légitársaságok más ágazatokban kompenzálják a légi közlekedés kibocsátásnövekedését, és így stabilizálják a nettó szén-dioxid-kibocsátást. Alapvető követelmény, hogy a máshol elért kibocsátáscsökkentés tartós legyen, és ne idézzon elő nem szándékolt kibocsátásnövekedést.

2.3. A CORSIA jelentősége felbecsülhetetlen, mivel egy nemzetközileg elfogadott, ENSZ-szintű mechanizmusról van szó. Az ICAO összes aláíró tagállamának biztosítania kell, hogy légi fuvarozóik évente beszámoljanak a kibocsátásokról; a nemzetközi járatok nyomon követése 2019. január 1-jén vette kezdetét. A légitársaságok tehát minden egyes járat tekintetében kötelesek adatbázisokat létrehozni a felhasznált üzemanyagról, hogy az üzemanyag-felhasználás mérésére szolgáló, számos jóváhagyott módszer egyikét alkalmazva kiszámolják a szén-dioxid-kibocsátásokat. Az ICAO tagállamai ugyanakkor megállapodtak, hogy a CORSIA-t külön szakaszokban hajtják végre; 2021 és 2026 között csak az olyan államok közötti járatokra vonatkozik majd a kibocsátáskompensáció, amelyek önkéntesen vállalták, hogy részt vesznek ebben az első szakaszban⁽⁷⁾. 2027-től kezdve a rendszer az összes nemzetközi járatra ki fog terjedni – bizonyos fejlődő országokat érintő, nagyon kevés kivétellel. A belföldi járatok egy másik ENSZ-ügynökség, az UNFCCC hatáskörébe tartoznak⁽⁸⁾, és a Párizsi Megállapodás hatálya alá tartoznak.

2.4. A példa nélküli Covid19-válság miatt, illetve mivel a forgalom volumene és ezáltal a szén-dioxid-kibocsátás 2020-ban és az azt követő, elhúzódó helyreállítási időszakban erősen visszaesett/visszaesik, nagyon valószínűtlen, hogy 2021–2023-ban kompenzációs igények jelentkezzenek. Ez bizonytalanságot eredményezhet azzal kapcsolatban, hogy a jelentéstételi kötelezettségeknek továbbra is van-e értelme. A jelenlegi javaslat jogi kötelezettséget ír elő az uniós tagállamok számára, mely szerint 2022. november 30-ig közölniük kell az uniós székhelyű légitársaságokkal a 2021-es kibocsátásokra vonatkozó kibocsátáskompensációs adatokat, még akkor is, ha ez az érték nulla. Ez az uniós légitársaságok és a tagállamok számára egyaránt jogbiztonságot nyújtana.

⁽⁷⁾ 2021-ben a rendszer a nemzetközi légi közlekedés 77 %-át képviselő legalább 88 államra – köztük az összes uniós tagállamra – terjed ki.

⁽⁸⁾ Az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye. Az 1997-ben aláírt és 2005-től 2020-ig érvényes Kiotói Jegyzőkönyv hajtott végre első alkalommal UNFCCC-keretben elfogadott intézkedéseket. A Kiotói Jegyzőkönyvet a Párizsi Megállapodás váltotta fel, amely 2016-ban lépett hatályba. Az UNFCCC-t 197 állam írta alá, és határozatai végrehajtásának előrehaladását az évente ülésező Részleges Felek Konferenciája, a COP követi nyomon.

2.5. Az előrejelzések szerint a CORSIA 2021 és 2035 között körülbelül 2,5 milliárd tonnával fogja mérsékelni a szén-dioxid-kibocsátást, ami éves átlagban 165 millió tonna szén-dioxidot jelent⁽⁹⁾. Mivel azonban a CORSIA nem csökkenti a légi közlekedés kibocsátását, nem fogja befolyásolni a légi közlekedés tényleges szén-dioxid-szintjét. A CORSIA-t ezért olyan egyéb mechanizmusokkal együtt kell vizsgálni, amelyek valóban hatással vannak az ágazat szén-dioxid-kibocsátási szintjére⁽¹⁰⁾. Az „Irány az 55 %!” intézkedéscsomag keretében három további intézkedés⁽¹¹⁾ szolgálja ezt a célt: a kerozinadó kizárólag uniós szintű bevezetése, a fenntartható légijármű-üzemanyagok bekeverésére vonatkozó kötelezettség bevezetése⁽¹²⁾ és az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer (ETS) módosítása.

2.6. Mind a CORSIA, mind az ETS foglalkozik ugyan a szén-dioxid-kibocsátással, de más-más módon működnek. Az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer az összes megengedett kibocsátást csökkenti azért, hogy a légitársaságokat egyéni kibocsátásukat illetően kibocsátási egységek vásárlására kötelezi. A CORSIA viszont arra kötelezi a légitársaságokat, hogy kibocsátáskompensációs egységeket vásároljanak az egész ágazat együttes kibocsátásnövekedésének a kompenzálására, hogy a légi közlekedés által kibocsátott minden egyes tonna szén-dioxidot egy másik ágazatban kerüljék el vagy csökkentsék. Az ETS az Unión belüli légi közlekedésre alkalmazandó. Ez magában foglalja mindazonáltal azokat az utasokat is, akik pusztán azért repülnek valamely uniós repülőtérrel egy uniós csomópontba, hogy ott átszálljanak egy nemzetközi célállomásra; ilyen esetekben minden olyan útszakasz szén-dioxid-kibocsátását beárznák, amely uniós repülőtérre is érint. Ugyanaz az utas az EU szomszédságában lévő valamelyik csomóponton, például Londonon, Isztambulon, Dubaion, Dohán vagy Moszkván keresztül is elrepülhet ugyanarra a távoli célállomásra; de ilyenkor a nem uniós csomópontból induló hosszú távú repülőút szén-dioxid-kibocsátása nem tartozna az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer hatálya alá. A kibocsátásáthelyezés ilyen eseteivel mindenképpen foglalkozni kell.

2.7. A „ReFuelEU” légiközlekedési kezdeményezésre irányuló javaslat versenytorzulásokhoz is vezethet, mivel a fenntartható légijármű-üzemanyaggal kevert légijármű-üzemanyag felvétele (csak) az uniós repülőtereken lenne kötelező, a nem uniós csomópontokon viszont nem. Noha a fenntartható légijármű-üzemanyagok kevesebb szén-dioxidot bocsátanak ki, előállítási költségeik jóval magasabbak, mint a légijármű-üzemanyagoké. Az ilyen fenntartható légijármű-üzemanyag állami finanszírozása nélkül a fenntartható légijármű-üzemanyag járulékos költségeit végső soron áthárítanák az utasokra, ennél fogva az uniós csomópontból induló nemzetközi járatok drágábbak lennének, mint a nem uniós csomópontból induló, ugyanarra a célállomásra tartó járatok. Kerülni kell a nemzetközi verseny ilyen jelentős torzulásait; ezek végső soron veszélyeztetik a szén-dioxid-kibocsátás politikai, kereskedelmi és mindenekfelett ökológiai szempontból kívánatos csökkentését.

2.8. A kerozin megadóztatásának csak akkor lenne piaci hatása, ha ösztönözné a fenntartható légijármű-üzemanyag előállítását; ez azonban nem feltétlenül van így.

2.9. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság készítsen egy átfogó áttekintést az összes piacialapú intézkedésről és azok légiközlekedési piacra gyakorolt szándékolt hatásairól.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽⁹⁾ Az IATA CORSIA-ra vonatkozó, 2019. május 12-i tájékoztatója.

⁽¹⁰⁾ Többek között a légi közlekedés bevonása az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszerről szóló 2003/87/EK irányelvbe; a „ReFuelEU” légiközlekedési kezdeményezéséről szóló COM (2021) 561 final javaslat 2021/0205 (COD).

⁽¹¹⁾ Az Európai Bizottság „Irány az 55 %!” intézkedéscsomagja több, egymással összefüggő szabályozási javaslatból áll, ami lehetővé tenné az Európai Unió számára, hogy elérje a kontinens **55%-os nettó** üvegházhatásúgázkibocsátás-csökkentési célértékét, **amelyről az Európai Unió Tanácsa 2020-ban állapodott meg**; ezt az európai klímarendelet rögzíti. Ezen intézkedéscsomag javaslatai az európai közlekedési és idegenforgalmi ökoszisztémákra is hatással vannak. Hatékony ösztönzők nélkül a javaslatok nem vezetnének fenntartható uniós idegenforgalmi és közlekedési szakpolitikákhoz. Éppen ellenkezőleg: a javasolt intézkedések az uniós kis- és a nagyvállalatok esetében egyaránt jelentős költségnövekedéshez vezethetnek, valamint ronthatják versenyképességüket az EU határai mentén elhelyezkedő nem uniós közlekedési és idegenforgalmi vállalatokkal szemben, és ezáltal ezekben az ágazatokban uniós munkahelyeket sodornak veszélybe. Ez különösen súlyosan érintené azokat az uniós régiókat, amelyek nagymértékben függenek az idegenforgalomtól. Egy jövőorientált, fenntartható megközelítés – ahogy azt az Európai Bizottság javasolta – kiegészítő intézkedéseket kell, hogy tartalmazzon, ezeknek azonban együtt katalizátorként kell hatniuk a klímasemleges ágazat irányában, ezért az európai közlekedési és idegenforgalmi ökoszisztémákra gyakorolt halmozott költség hatásukat is szem előtt kell tartani annak érdekében, hogy tervezési stabilitást lehessen biztosítani az új munkahelyekre irányuló beruházásokhoz.

⁽¹²⁾ TEN/744. sz. EGSZB-véleménytervezet (lásd e Hivatalos Lap 136. oldalát).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – Bolygónk egészségessé tétele mindenki számára Uniós cselekvési terv: „Út a szennyező anyag-mentes levegő, víz és talaj felé”

(COM(2021) 400 final)

(2022/C 105/22)

Előadó: **Maria NIKOLOPOULOU**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2021.5.31.
Jogalap	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.10.4.
Plenáris ülésen történő elfogadás kelte:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	105/0/1

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) támogatja az Európai Bizottság tervét, melyeknek célja a különböző típusú szennyezések átfogó kezelése, valamint a Párizsi Megállapodásban vállalt kötelezettségek teljesítése és a fenntartható fejlődési célok megvalósítása. Ahhoz, hogy a terv valóban ambiciózus legyen, a célokat teljes mértékben össze kell hangolni az Egészségügyi Világszervezet (WHO) ajánlásaival, és az ambíció szintjét kezdettől fogva – azaz már most – növelni kell.

1.2. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy kezdje meg az adatgyűjtést annak érdekében, hogy hamarosan jogalkotási javaslatokat tehesen azokon a területeken, ahol még nincsenek ilyenek, például a fény- és rezgésszennyezésre vonatkozóan.

1.3. Az EGSZB üdvözlöi a szennyező anyag-mentesség témájában érdekelt felek platformjának létrehozását, melynek célja a szennyező anyag-mentesítés felgyorsítása, és együtt kíván működni azzal a körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformján⁽¹⁾ vagy más csatornán keresztül.

1.4. Az EGSZB sajnálja, hogy a szennyezéssel kapcsolatos károk helyreállítását és megtérítését kevésbé veszik figyelembe a szennyező anyag-mentességi hierarchiában. Intézkedéseket kell meghatározni azokra az esetekre, amikor a szennyezők nem azonosíthatók, vagy nem tudják megtéríteni a kárt.

1.5. Az EGSZB javasolja, hogy a részecskeszennyezés (PM) forrásainak értékelését illetően a részecskék oxidatív potenciálját és az ultrafinom részecskéket vegyék fel a jogszabályokba és a részecskeszennyezés nyomon követésébe.

1.6. A tengersizennyezés elleni küzdelem érdekében valamennyi kikötőnek fejlett hulladékgyűjtési és -gazdálkodási rendszerrel kell rendelkeznie. Emellett az EU-nak ösztönöznie kell a tengerbe került hulladék folyamatos kiemelésére irányuló intézkedéseket, mind a szennyezésmentesítés elősegítése, mind a halászok másodlagos tevékenységének biztosítása érdekében.

1.7. A tengerek műanyagszennyezésének egy része szárazföldi vizekből származik. Európai folyóink tisztaságához az érintett országok közötti koordinációra van szükség.

1.8. Az EGSZB úgy véli, hogy harmonizálni kell a hulladékgazdálkodást, és a harmadik országokra gyakorolt káros hatás elkerülése érdekében a hulladékot a termelés helyén vagy megfelelő újrafeldolgozó létesítményekkel rendelkező területen kell kezelni és visszanyerni.

⁽¹⁾ A körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformja.

1.9. Bár a célokat uniós szinten határozzák meg, az EGSZB azt ajánlja, hogy országonként is határozzanak meg alsó küszöbértékeket annak biztosítása érdekében, hogy ha más ütemben is, de minden tagállam jó eredményeket érjen el.

1.10. Az EGSZB sürgeti a tagállamokat és az Európai Bizottságot, hogy gyorsítsák fel a megújuló energiaforrásokra való átállás folyamatát, ami rendkívül fontos ahhoz, hogy a vállalatok szén-dioxid-mentessé tegyék termelésüket.

1.11. Az EGSZB gratulál az Európai Bizottságnak ahhoz a civil tudományos stratégiához, amely a szennyezéssel, az egészséggel és a jólléttel kapcsolatos figyelemfelkeltés révén ösztönzi az emberek részvételét és elkötelezettségét.

2. Az európai bizottsági javaslat

2.1. A levegő, a víz és a talaj szennyező anyag-mentességére vonatkozó uniós cselekvési terv a zöld megállapodás egyik utolsó sarokköve. 2050-re kiemelt célként tűzi ki, hogy a szennyezést olyan szintre kell csökkenteni, amely nem káros az emberi egészségre és a környezetre. Az Európai Bizottság integrálja és összekapcsolja a különféle szennyezési célkitűzésekkel kapcsolatos valamennyi, egyidejűleg folyamatban lévő intézkedést.

2.2. Az uniós jog és a zöld megállapodás törekvései értelmében és egyéb kezdeményezésekkel szinergiában az Uniónak 2030-ig a következőket kell elérnie:

- a légszennyezés egészségügyi hatásainak (korai elhalálozások) több mint 55 %-kal történő csökkentése,
- a közlekedés által okozott zaj miatti káros hatásoknak kitett személyek arányának 30 %-kal történő csökkentése,
- azon uniós ökoszisztémák arányának 25 %-kal történő csökkentése, amelyek esetében a levegőszennyezés veszélyezteti a biológiai sokféleséget,
- a tápanyagvesztésnek, a kémiai peszticidek használatának és kockázatának, a veszélyesebb peszticidek használatának, valamint a haszonállatok kezelésére szolgáló és az akvakultúrában használt antimikrobiális szerek értékesítésének 50 %-kal történő csökkentése,
- a tenger műanyagszennyezésének 50 %-kal, illetve a környezetbe kibocsátott mikroműanyagok 30 %-kal történő csökkentése,
- a teljes hulladékegyesítés jelentős, valamint a települési maradványhulladék 50 %-kal történő csökkentése.

2.3. A szennyező anyag-mentességi célkitűzés figyelemmel kísérésére és jövőbeli alakulására vonatkozó terv 2022-re és 2024-re tervezett jelentései a 2030-as célok elérésére irányuló folyamat értékelését célozzák, és hivatkozási alapul szolgálnak majd annak eldöntéséhez, hogy mely intézkedéseket kell alkalmazni, illetve megerősíteni a 2030-as célok sikerének biztosításához. Ez alapján jelölik ki a következő lépéseket annak érdekében, hogy 2050-re megvalósuljon a szennyező anyag-mentesség.

2.4. Az Európai Bizottság a Régiók Európai Bizottságával együtt elindítja a szennyező anyag-mentesség témájában érdekelt felek platformját.

2.5. A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvet 2023-ig felülvizsgálják, hogy csökkenteni lehessen a műanyag és egyéb hulladékok, a víz alatti zaj és a szennyező anyagok mennyiségét.

2.6. A települési szennyvíz kezeléséről szóló irányelv és a szennyvíziszapról szóló irányelv felülvizsgálata során ambiciózusabb célokat fognak kitűzni a szennyvíz tápanyagoktól történő megtisztításával, valamint a kezelt víz és a szennyvíziszap újrafelhasználásra való előkészítésével kapcsolatban.

Felülvizsgálják a hulladékszállításról szóló rendeletet a hulladékexport jobb nyomon követése, a fenntartható hulladékkezelés biztosítása, valamint a harmadik országokban káros környezeti és egészségi hatással járó exportok korlátozása érdekében.

3. Általános megjegyzések

3.1. Amint az a cselekvési tervben is szerepel, a környezetszennyezés elleni küzdelem egyben az igazságosságért folytatott küzdelem is, mivel az emberi egészségre gyakorolt legkárosabb hatások a legkiszolgáltatottabb csoportokat sújtják. Ide tartoznak a gyermekek, az idősek vagy betegségekben szenvedők, a fogyatékkal élő, valamint a rosszabb társadalmi-gazdasági körülmények között élők⁽²⁾. Világszinten az alacsony és közepes jövedelmű országok viselik leginkább a környezetszennyezéssel összefüggő betegségek jelentette terheket: a környezetszennyezéssel összefüggő halálozások közel 92 %-a náluk következik be⁽³⁾.

⁽²⁾ Az EEA 22/2018. sz. jelentése: *Egyenlőtlén kitettség és egyenlőtlén hatások*.

⁽³⁾ UNEP/EA.4/3 (2018): „A szennyezés nélküli bolygó” című végrehajtási terv.

3.2. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság tervét és kiemelt kezdeményezéseit, melyek célja a különböző típusú szennyezések átfogó kezelése, valamint a Párizsi Megállapodásban vállalt kötelezettségek és a fenntartható fejlődési célok teljesítése. Ahhoz, hogy a terv valóban ambiciózus legyen, a célokat teljes mértékben össze kell hangolni a WHO ajánlásaival.

3.3. Az EGSZB egyetért azzal a megközelítéssel, hogy meg kell erősíteni a különböző területeken meglévő jogszabályokat, illetve igazítani kell rajtuk ott, ahol alkalmazásuk nem volt sikeres – például a levegőminőségre és a vízre vonatkozóan. Ismételten hangsúlyozzuk, hogy az uniós környezetvédelmi politika megmutatta, hogy az uniós környezetvédelmi jogszabályok hiányos, széttagolt és nem egységes végrehajtása sok uniós tagállamban súlyos probléma ⁽⁴⁾. Ráadásul nem az a baj, hogy nem tudjuk, mit kellene tenni. Ami hiányzik, az az ismert, gyakran már régen elfogadott intézkedések végrehajtása, valamint a politikai akarat ⁽⁵⁾.

3.4. Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy kezdje meg az adatgyűjtést annak érdekében, hogy hamarosan jogalkotási javaslatokat tegyen azokon a területeken, ahol még nincsenek ilyenek, például a fény- és rezgésszennyezésre vonatkozóan.

3.5. A célkitűzések teljesítésének mértékét a nyomon követés eredményei és a 2024-es kilátások alapján fogják értékelni. Ez alapján pedig vitát lehet folytatni az ambíciószint felmérése, és szükség esetén a célkitűzések és a jogszabályok alaposabb felülvizsgálata érdekében. Az EGSZB attól tart, hogy ez a folyamat túl hosszúra nyúlik, tekintettel arra, hogy már nem sok idő van a 2030-as célkitűzések teljesítésére, és úgy véli, hogy az ambíció szintjét kezdettől fogva – azaz már most – növelni kell.

3.6. A 2030-ra kitűzött levegőszennyezési célok túl régi referenciaéveken alapulnak. A különböző célkitűzések esetében más-más referenciaévet alkalmaztak, mivel azok eltérő adatokon és jogszabályokon alapulnak. Jóllehet hosszú időszakokból származó halmozott adatokkal könnyebb az előrejelzés, az EGSZB úgy véli, hogy a célok teljesítésében elért haladás értékelésének kezdő időpontját az összes célkitűzés esetében össze kell hangolni annak érdekében, hogy reális képet kapjunk a megfelelés mértékéről.

3.7. A támogató keretnek segítenie kell a vállalkozásokat és a kkv-kat a szennyezéscsökkentési jogszabályok végrehajtásában, az adminisztratív terheket a lehető legalacsonyabb szinten tartva. Nemzetközi szinten is harmonizálni kell a szabályozási keretet, mivel a szennyezés nem áll meg az EU határainál.

3.8. Az EGSZB úgy véli, hogy az ágazatok közötti együttműködés alapvetően fontos az átállás biztosításához. Ezért üdvözlöi a szennyező anyag-mentesség témájában érdekelt felek platformjának létrehozását, és együtt kíván működni azzal a körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformján vagy más csatornán keresztül. Javasolja továbbá, hogy alakítsanak ki szoros együttműködést harmadik országokkal és hozzák létre a különböző régiók civil társadalma közötti együttműködés színtereit, hiszen a szennyezés nem ismer határokat.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az innovációhoz, a beruházásokhoz és az új berendezésekkel és technológiákkal kapcsolatos kutatáshoz nyújtott uniós támogatás fontos valamennyi vállalkozás számára, valamint az új, minőségi munkahelyek teremtése szempontjából. Ugyanakkor beruházásokra van szükség a következő területeken: természet és biológiai sokféleség (az ökoszisztémák helyreállítása és regeneratív mezőgazdaság); jólét (fenntartható infrastruktúra és megújuló forrásokra való/energetikai átállás, környezetbarát/közösségi épületek és mobilitás); az emberek (oktatás és a digitális szakadék áthidalása/K+F, adóreformok igazságosabb és méltányosabb oktatási, egészségügyi és környezeti lehetőségek megteremtése érdekében).

4.2. Az EGSZB sajnálja, hogy a szennyezéssel kapcsolatos károk helyreállítását és megtérítését kevésbé veszik figyelembe a szennyező anyag-mentességi hierarchiában. A „szennyező fizet” elv nem bizonyult nagyon eredményesnek. Ez abból is látszik, hogy az EU-ban még mindig sok a szennyezett terület. Intézkedéseket kell meghatározni azokra az esetekre, amikor a szennyezők nem azonosíthatók, vagy nem tudják megtéríteni a kárt.

4.3. A légszennyezéssel kapcsolatban az EGSZB szeretné felhívni az Európai Bizottság figyelmét a részecskékre (PM), melyekhez világszerte több millió idő előtti elhalálozás köthető. A PM emberi egészségre gyakorolt toxikológiai hatásainak értékelése során szabványosított mérőszámot kell meghatározni, amely nemcsak a tömegkoncentráción, hanem a méreten és a vegyi összetételén is alapul. A PM forrásainak értékelése során fontos megvizsgálni azok oxidatív potenciálját és az ultrafinom részecskéket, mivel ezektől függ a veszély mértéke, és ezeket be kell építeni a jogszabályokba és a részecskeszennyezés nyomon követésébe.

⁽⁴⁾ HL C 110., 2019.3.22., 33. o.

⁽⁵⁾ HL C 123., 2021.4.9., 76. o.

4.4. A vízügyi jogszabályokat a vegyi szennyező anyagok és a mikroműanyagok csökkentésének megfelelően kiigazítják. A műanyag hulladék rendkívül aggasztó, mivel nehéz eltávolítani, más szennyező anyagokat adszorbeál, és nem veszik figyelembe adalékanyagainak jelentős vegyi és toxikológiai hatását és a szétesése révén keletkező nanoműanyagokat⁽⁶⁾. Az OECD-országok nagymértékben hozzájárulnak a más országokban keletkező műanyag hulladékhhoz, ezért megoldásokat kell találni a határon átnyúló szennyezésre, és új globális határértéket kell megállapítani a műanyag hulladékokra vonatkozóan. A megelőzés is alapvetően fontos, hiszen környezettudatos tervezésre kell sarkallni és ösztönözni a termelő ágazatot. Az iparnak és a környezettudománynak együtt kell működnie az életképes megoldások felkutatása érdekében.

4.5. Különösen a mezőgazdaságban fontos beruházni az olyan technológiák és működési modellek innovációjába, amelyek megkönnyítik a víz újrafelhasználását és javítják a vízminőséget, valamint a környezeti lábnyom (pl. a műtrágyás öntözés, növényvédőszer-használat és nitrát-kibocsátás terén való) csökkentését célzó megoldások megvalósításába. A gazdasági szereplők készségfejlesztése, valamint az új technológiákkal és a digitális megoldásokkal kapcsolatos képzés megkönnyíti ezek alkalmazását és a vízügyi szabályozásnak való megfelelést.

4.6. A halászati tevékenységekből származó hulladékot és különösen a halászhálókat szigorúan kell kezelni. Tekintettel arra, hogy a tengerben a műanyag hulladék mozgása véletlenszerű mintákat követ, nemzetközi előírásokat kell érvényesíteni, legalábbis az egyes országok műanyagtermelése és -felhasználása szerinti bontásban, hogy aki többet szennyez, annak többet is kelljen fizetnie. A nem kormányzati szervezetek és egyes országok bizonyították, hogy vannak eszközök és képzett emberek a tengeri hulladék eltávolítására, és létre lehet hozni a hulladék tárolásához és újrafeldolgozásához szükséges kikötői struktúrákat⁽⁷⁾. Az intézkedést azonban nem alkalmazzák, mivel a halászoknak semmilyen gazdasági előnyük nem származik a hulladékgyűjtésből és -válogatásból, a kisebb kikötők pedig még nem készültek fel erre a tevékenységre. Valamennyi kikötőnek – a legkisebbeket is ideértve – fejlett és átlátható hulladékgyűjtési és -gazdálkodási rendszerrel kell rendelkeznie⁽⁸⁾. Az EU-nak folyamatosan ösztönöznie kell ezeket az intézkedéseket mind a szennyezésmentesítés elősegítése, mind a halászok másodlagos tevékenységének biztosítása érdekében⁽⁹⁾.

4.7. A tengerekben található hulladékok 80 %-a szárazföldi vizeken (tavakon és folyókon) halad át⁽¹⁰⁾. A probléma forrásnál történő kezelése és ellenőrzése hatékonyabb. Európai folyóink tisztaságához az érintett országok közötti koordinációra van szükség. Az érintett országokban azonban igen eltérő jogrendszerek és különböző szintű kormányzati kötelezettségek vannak érvényben a vízgyűjtő területek kezelése kapcsán.

4.8. Az EGSZB úgy véli, hogy az, hogy a stratégia foglalkozik a keverékekkel, fontos lépés a vegyi anyagok kockázatértékelése terén. A kutatás és fejlesztés alapvetően fontos a keverékekkel kapcsolatos ismeretek bővítése, illetve azok értékelésének és kezelésének előmozdítása szempontjából⁽¹¹⁾.

4.9. Ahhoz, hogy az EU-t a szennyező anyag-mentesség felé tereljük, ösztönzőkre is szükség van a változás elősegítése, az új technológiák és digitális megoldások terén történő készségfejlesztés, a technikai segítségnyújtás, a társadalmi figyelemfelkeltés, valamint a termelésre és fogyasztásra vonatkozó bevált gyakorlatokról szóló útmutatók összehangolása és alkalmazása érdekében. A vállalatoknak elegendő és megfizethető áron elérhető megújuló energiára, valamint nulla vagy alacsony szén-dioxid-kibocsátású, gáz halmazállapotú üzemanyagokra van szükségük gyártási folyamataik szén-dioxid-mentesítéséhez. Az EGSZB sürgeti a tagállamokat és az Európai Bizottságot, hogy gyorsítsák fel a megújuló energiaforrásokra való áttérés folyamatát.

4.10. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv felülvizsgálata magas szintű védelmet biztosít az egész környezet számára. Azoknak az elérhető legjobb technikáknak az alkalmazása, amelyek nem járnak túlzott költségekkel, megfelelőbb megközelítést jelentene a kkv-k számára. Az ipari kibocsátásokról szóló irányelv végrehajtásának ki kell terjednie a teljes értékláncra, beleértve a nyersanyagok EU-n kívüli beszerzését is. Az ipari kibocsátásokra vonatkozóan jogilag kötelező erejű megfelelési szinteket kell meghatározni, és szabványosított és megbízható nyomonkövetési módszertanra van szükség, amely biztosítja a valóságnak megfelelő adatok összehasonlítását és egy olyan harmonizált értékelést, amely egyenlő feltételeket biztosít a teljes uniós iparban.

⁽⁶⁾ Lásd: Sendra et al., 2020.

⁽⁷⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/883 irányelve (2019. április 17.) a hajókról származó hulladékok leadására alkalmas kikötői befogadólétesítményekről, a 2010/65/EU irányelv módosításáról, valamint a 2000/59/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (HL L 151., 2019.6.7., 116. o.).

⁽⁸⁾ HL C 62., 2019.2.15., 207. o.

⁽⁹⁾ Can fishers help cleaning the sea from plastic waste?, ETF.

⁽¹⁰⁾ Az ENSZ Környezetvédelmi Programja, Tengeri műanyag hulladék és mikroműanyagok, 2016.

⁽¹¹⁾ HL C 286., 2021.7.16., 181. o.

4.11. Az EGSZB úgy véli, hogy a készségfejlesztési program kulcsfontosságú a munkaerőpiac fejlődése szempontjából, amely a szakképzést úgy alakítja, hogy a szakemberek szem előtt tartásuk az éghajlatot, a környezetet és az egészséget. Üdvözlí továbbá az egészségügyi és szociális ágazatban dolgozók képzését, amely javítani fogja a környezeti kockázatok kezelésére való képességüket. Ez a stratégia megkönnyíti az alkalmazkodást a vállalkozók, a vállalkozások, a kkv-k, az önálló vállalkozók és minden munkavállaló számára, minimálisra csökkentve a munkahelyek megszűnését.

4.12. A városok és a régiók élen járnak a szennyezés elleni programok alkalmazásában. Az, hogy sikerül-e megvalósítani a menetrendet, a helyi és regionális önkormányzatok erőfeszítéseitől függ. Minden régióban harmonizálni kell a követelményeket és az intézkedéseket, és biztosítani kell a folyamatos alkalmazást, illetve azt, hogy a célkitűzések elérése terén elért eredmények tartósan, a politikai változásoktól függetlenül fennmaradjanak. Bár a célokat uniós szinten határozzák meg, az EGSZB azt ajánlja, hogy országoként is határozzanak meg alsó küszöbértékeket annak biztosítása érdekében, hogy ha más ütemben is, de minden tagállam jó eredményeket érjen el.

4.13. Fontos harmonizálni a hulladékgazdálkodást, mivel a szelekció és a kezelés nem egyformán működik az uniós régiókban és az egyes országokban helyi szinten, ami csökkenti a szennyezés kezelésének és megelőzésének hatékonyságát. Meg kell tiltani minden olyan hulladék exportját, amely nem felel meg az uniós előírásoknak, függetlenül a célország a szabályozási intézkedéseitől. Emellett a harmadik országokra gyakorolt hatás elkerülése érdekében az uniós hulladékot a termelődes helyén vagy megfelelő újrafeldolgozó létesítményekkel rendelkező területen kell kezelni és visszanyerni, kivéve, ha a hulladékot nyersanyagként használják fel környezetbarát, fenntartható termelésben.

4.14. Az Európai Bizottság integrált keretet fog kidolgozni a szennyező anyag-mentességi célkitűzés figyelemmel kísérésére és jövőbeli alakulására vonatkozóan, hogy felmérje annak egészségügyi, környezeti, gazdasági és társadalmi hatásait. Ebben annak is bele kell tartoznia, hogy figyelemmel kísérik a folyók állapotát. Az adatokat szabványosított módszerekkel kell gyűjteni, és azoknak átláthatónak, megbízhatónak, nyomonkövethetőnek és mindenki számára hozzáférhetőnek kell lenniük. Az adatbázisba integrálni kell az Európai Bizottsággal kapcsolatban álló főbb intézmények, valamint azon elismert intézmények forrásait, amelyek hozzá kívánnak járulni a szennyezésnek és hatásainak a nyomon követéséhez.

4.15. Az EGSZB gratulál az Európai Bizottságnak ahhoz a civil tudományos stratégiához, amely a szennyezéssel, az egészséggel és a jólléttel kapcsolatos figyelemfelkeltés révén ösztönzi az emberek részvételét és elkötelezettségét. Ez lehetővé teszi, hogy az emberek nyomon kövessék a szennyezést, és az ennek során gyűjtött adatokat betáplálják a rendszerbe a döntéshozatal elősegítésére. A rendszer sikere érdekében biztosítani kell a hatóságok, a nem kormányzati szervezetek, a helyi közösségek és a tudományos körök közötti koordinációt.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a veszélyes áruk közúti szállításának ellenőrzésére vonatkozó egységes eljárásról

(COM(2021) 483 final – 2021/0275 [COD])

(2022/C 105/23)

Felkérés: Európai Parlament, 2021.9.13.
Az Európai Unió Tanácsa, 2021.9.24.

Jogalap: az Európai Unió működéséről szóló szerződés 91. és 304. cikke

Illetékes szekció: „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció

Plenáris ülésen történő elfogadás 2021.10.20.
kelte:

Plenáris ülés száma: 564.

A szavazás eredménye:
(mellette/ellene/tartózkodott) 219/0/1

Mivel az EGSZB fenntartások nélkül megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2021. október 20–21-én tartott, 564. plenáris ülésén (az október 20-i ülésnapon) 219 szavazattal, 1 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1286/2014/EU rendeletnek az alapkezelő társaságokra, befektetési társaságokra és az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozások (ÁÉKBV) és az ÁÉKBV-nek nem minősülő alapok befektetési jegyeire vonatkozó tanácsadást végző vagy azokat értékesítő személyekre alkalmazandó átmeneti rendelkezés meghosszabbítása tekintetében történő módosításáról

(COM(2021) 397 final – 2021/0215 (COD))

(2022/C 105/24)

Felkérés:	az Európai Unió Tanácsa, 2021.7.29. Európai Parlament, 2021.9.13.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió”
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	216/0/7

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2021. október 20-án és 21-én tartott, 564. plenáris ülésén (az október 20-i ülésnapon) 216 szavazattal, 7 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a 2009/65/EK irányelvnek a kiemelt információkat tartalmazó dokumentumok átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozások (ÁÉKBV) alapkezelő társaságai általi használata tekintetében történő módosításáról

(COM(2021) 399 final – 2021/0219 [COD])

(2022/C 105/25)

Felkérés:	az Európai Unió Tanácsa, 2021.9.1.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 53. cikkének (1) bekezdése
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió”
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	218/0/11

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2021. október 20-án és 21-én tartott, 564. plenáris ülésén (az október 20-i ülésnapon) 218 szavazattal, 11 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a déli kékúszójú tonhalra vonatkozó állományvédelmi és -gazdálkodási intézkedések megállapításáról

(COM(2021) 424 final – 2021/0242 (COD))

(2022/C 105/26)

Felkérés:	Európai Parlament, 2021.9.13. Tanács, 2021.8.30.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	221/0/1

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2021. október 20–21-én tartott, 564. plenáris ülésén (az október 20-i ülésnapon) 221 szavazattal, 1 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, a Régiók Bizottságának és az Európai Beruházási Banknak: 2021. évi éves fenntartható növekedési stratégia

(COM(2020) 575 final)

(kiegészítő vélemény)

(2022/C 105/27)

Előadó: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Elnökségi határozat:	2021.4.26.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (1) bekezdése és az eljárási szabályzat végrehajtási rendelkezései 29. cikkének a) pontja
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.10.5.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	168/0/1

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot (EGSZB) továbbra is aggasztja, hogy a legtöbb tagállamban nem eléggé egyértelműek a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek (nhrt-k) irányítási rendszerei, valamint a végrehajtásukkal kapcsolatos felelősségi körök központi, regionális és helyi szintek közötti megosztása. Természetesen az sem egyértelmű, hogy melyek a megfelelő mechanizmusok a civil társadalmi szervezeteknek és a szociális partnereknek az nhrt-k végrehajtásába, nyomon követésébe és kiigazításába történő bevonására. Ezt az EGSZB februári állásfoglalása ⁽¹⁾ is említette, és a helyzet az Európai Bizottság erőfeszítései ellenére sem változott. Az EGSZB határozottan kéri, hogy ezeket az Unió fellendülése szempontjából kulcsfontosságú szempontokat alaposabban vizsgálják meg.

1.2 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy mérni kell a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtásának előrehaladását. Megfelelő nyomonkövetési mutatókra van szükség, mivel ezek jelzik majd a további fejlődés és helyreállítás irányát. A tagállamoknak megfelelően kell reagálniuk erre a kihívásra, és bátorságra van szükség ahhoz, hogy a polgárok tudatában legyenek az előttünk álló hatalmas nehézségeknek.

1.3 Az EGSZB határozottan hisz abban, hogy az európai szemeszter következő ciklusa nagyon fontos lesz az Unió számára, mivel nélkülözhetetlen eszköznek tekinthető a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz végrehajtása szempontjából. A nemzeti tervek kétféle eszközt tartalmaznak: a tagállamok egyrészt a kettős átállással, másrészt a válságot közvetlenebbül elszenvető polgárokat (család, munkavállalók, vállalkozók stb.) célzó beruházásokkal és reformokkal radikális strukturális változásokat hajthatnak végre és valósíthatnak meg. Az EGSZB szerint mindkét lehetőséget figyelembe kell venni. Más-más eszközöket igényelnek, és nem eshetnek mindig egybe. A gazdasági rendszer rezilienssé tételéhez gazdaságélénkítésre van szükség.

1.4 A Covid19-válság rávilágított Európa legveszélyesebb gyengeségeinek némelyikére: az iparra vonatkozó koordinációs politika hiányára, valamint arra, hogy a kontinens számos termék és szolgáltatás tekintetében más gazdasági térségektől függ. Az EGSZB tisztában van azzal, hogy szokásokat és politikákat nehéz megváltoztatni, és hogy több évbe telik, amíg az új politikák tényleges hatása érezhetővé válik. Az idő azonban drága, ha az Unió változtatni kíván, és talpra akar állni. A nyersanyagárak emelkedése (és elosztási nehézségei), a félvezetők hiánya és a magas energiaárak az Unió alapvető eszközöktől való függőségére is rámutatnak. Az EGSZB azt szeretné, ha minden tagállam valódi lépéseket tenne az oktatásba, az infrastruktúrába és az iparpolitikába történő beruházások terén, amelyek növelhetik a foglalkoztatottságot, és a polgárokat az európai ipar fellendítésére ösztönözhetik.

⁽¹⁾ A szervezett civil társadalom bevonása a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe – Mi működik és mi nem? (HL C 155., 2021.4.30., 1. o.).

1.5 Az EGSZB támogatja a magas színvonalú oktatásba, az egész életen át tartó tanulásba és a K+F-be történő beruházásokat, ezek ugyanis elengedhetetlenek a Next Generation EU által támogatott gazdasági és társadalmi változások előmozdításához és kiegészítéséhez. Egyértelmű, hogy elengedhetetlenek a Covid19-világjárvány által súlyosan érintett társadalmak egészségügyi rendszereit és közegészségügyi politikáit erősítő beruházások. Ezt egy valóban erős iparpolitikával kell összekapcsolni, amely képes előmozdítani a termékek és szolgáltatások európai előállítását és fejlesztését, hogy elkerüljük a más gazdasági térségektől való teljes függőséget.

1.6 Az EGSZB úgy véli, hogy eljött az ideje a paktum alapos és mélyreható reformjának. Határozott ajánlásra van szükség ebben az új felülvizsgált szemeszterben, továbbá egy olyan új paktumra, amely kötelező erejű eljárásokat és szabályokat tartalmaz a civil társadalmi szervezetek és a helyi önkormányzatok konzultációjára vonatkozóan. Ez felhívás arra, hogy cselekedjünk. Itt az ideje, hogy az előkészítéstől a végrehajtásig minden szakaszban kötelező szabályokat fogalmazzunk meg a részvételre vonatkozóan, hogy a jövőben elkerüljük a strukturális problémákat.

1.7 Az EGSZB véleménye szerint az helyreállítási és rezilienciaépítési tervek fő prioritásainak rövid elemzéséből egyértelműen kiderül, hogy a zöld megállapodás céljai állnak a középpontban. Az EGSZB számára ez nyilvánvalóan fontos, de egyes, nem túl megalapozottnak tűnő intézkedések végrehajtásával és hatásával kapcsolatban aggályok merültek fel. A polgárokat, a munkavállalókat és a vállalatokat támogatni kell ebben az átállásban, a célokat pedig világosan és ésszerűen kell meghatározni, hogy elkerülhető legyen egy olyan helyzet, amelyben a politikai retorika lenyűgöző, a gyakorlati megvalósítás azonban elégtelen, és a „felszín alatt” óriási mellékhatásokkal jár.

1.8 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy a szemeszter folyamatának egyik legértékesebb eredményét éveken keresztül figyelmen kívül hagyták. A következő adatokon alapuló országspecifikus ajánlások ugyanis lehetőséget jelentenek a javításra. A tagállamoknak újra kellene gondolniuk a hozzáállásukat ehhez az eszközhöz, különösen a Covid19-válság után és annak a lehetőségnek a fényében, amelyet a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz kínál a tagállamok többségében elengedhetetlen strukturális reformok végrehajtásához (az oktatás, a fiskális politikák, a munkaerőpiac és a szociális védelem terén a szociális pillér és a portói csúcstalálkozó ajánlásai keretében). Az EGSZB határozottan ajánlja a tagállamoknak, hogy változtassanak hozzáállásukon, a civil társadalmi szervezeteknek pedig nagyon aktív szerepet kellene játszaniuk, felügyelve a folyamatokat.

1.9 Az EGSZB felhívja a figyelmet továbbá egyes tagállamok abszorpciós kapacitására, szem előtt tartva eddigi „eredményeiket”. A 2014–2020-as többéves pénzügyi keret strukturális alapjainak fele 2020 végéig nem került felhasználásra, ezért azokat a következő években kell elkölteni. Tapasztalatára és adataira alapozva az Európai Bizottságnak figyelmeztetéseket kellene megfogalmaznia a tagállamok számára, és segítenie kellene őket abban, hogy elosztási és ütemezési szempontból hatékonyabban csoportosítsák át a forrásokat. Nagyon fontos figyelmeztetni a tagállamokat arra, hogy politikai döntéseik nem áthatják alá a helyreállítási folyamatot, és intézkedéseket kell hozni a rendszerbeli problémák elkerülésére. Ez nemcsak azt jelenti, hogy kerülni kell a bürokráciát, hanem azt is, hogy megfelelő politikai támogatást kell nyújtani a hatékonysághoz.

1.10 Az EGSZB úgy véli, hogy az elkerülhetetlen digitalizációs folyamat – különösen az egészségügyi és szociális rendszerekben nyújtott közszolgáltatásokkal összefüggésben – számos munkahelyet szüntet meg. A digitalizáció gondot jelenthet az idős polgárok számára is, akik kevésbé képesek megbirkózni a digitalizációs folyamattal. Az EGSZB fontosnak tartja olyan programok kidolgozását, amelyek valóban támogatni tudják a polgárokat és megkönnyíthetik az átmenetet. A tagállamoknak beruházási alapokat kell elkülöníteniük az érintett munkavállalók átképzésére. Politikai bátorságra van szükség a kihívással való szembenézéshez, ahogy a jó kommunikáció is elengedhetetlen, hogy a polgárok megértsék az intézkedéseket és a célokat.

1.11 Az EGSZB üdvözli a „helyreállítási és rezilienciaépítési eredménytábla” kezdeményezését. Az EGSZB szerint ez nagyon fontos eszköz, amely képes lesz fellendíteni a beruházási folyamatot, és olyan mechanizmusokat létrehozni, amelyeknek döntő jelentőségük lehet az Unió számára. Az EGSZB támogatja a javasolt ütemtervet is, amely szerint az európai bizottsági elfogadás szeptember végére várható ⁽²⁾. Az EGSZB ragaszkodik azonban ahhoz, hogy a civil társadalmi szervezetek is részt vegyenek ebben a folyamatban. Ez nem a láthatóság, hanem az éberség miatt fontos, és az EGSZB arra is felhívja a figyelmet, hogy a civil társadalmi szervezeteket fel kell vértetni erre a kihívásra. Felelősek a civil társadalmi szervezeteket cselekvésre szólítani, ha nincsenek felkészítve, illetve nem rendelkeznek az aktív szerepvállaláshoz szükséges erőforrásokkal. Ez hatalmas felelősséget és lehetőséget jelent a civil társadalmi szervezetek számára.

⁽²⁾ Helyreállítási és rezilienciaépítési eredménytábla – közös mutatók és részletes elemek, felhatalmazáson alapuló jogi aktus tervezete: Helyreállítási és rezilienciaépítési eredménytábla – közös mutatók és részletes elemek.

2. Általános megjegyzések

2.1 Az EGSZB üdvözlí a „2021. évi gazdaságpolitikai koordináció: a Covid19 leküzdése, a helyreállítás támogatása és gazdaságunk korszerűsítése” című európai bizottsági közleményt⁽³⁾. A világ súlyos válsággal néz szembe, amely a jelek szerint az összes gazdaságélénkítési tervet és stratégiát veszélyeztet. Európa rezilienciájának és erejének azonban győznie kell, ha fenn akarjuk tartani Uniónkat.

2.2 Tény, hogy az Európai Unió példa nélküli intézkedéseket hozott annak érdekében, hogy leküzdje a Covid19-világjárványt, enyhítse a válság hatását, és az erőteljes, fenntartható és inkluzív növekedés pályájára állítsa gazdaságunkat. Ugyanakkor még mindig sok a bizonytalanság az egészségügyi politikák hatékonyságát illetően, és a válság óriási hatással volt a polgárok bizalmára, amely pedig elengedhetetlen a gazdasági és társadalmi fellendüléshez. Az a cél, hogy az európai lakosság több mint 70 %-a be legyen oltva, óriási hatással lesz az emberek bizalmára, és az EGSZB üdvözlí a tagállamok közötti koordinációt e cél elérése érdekében. Az EGSZB arra is felhívja a figyelmet, hogy egyértelművé kell tenni a polgárok számára, hogy továbbra is óvatosnak kell lennünk, mivel ezek az eredmények fontosak ugyan, de az intézkedések nem biztos, hogy elegendőek az egészségügyi válság teljes megállításához.

2.3 Az a tagállamok számára biztosított lehetőség, hogy bemutassák a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terveket, egy olyan óriási jelentőségű tényező, amelynek prioritást kell élveznie. Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy a civil társadalmi szervezetek döntő szerepet játszhatnak e tervek végrehajtásában és nyomon követésében. Ennek minden tagállam számára egyértelműnek kell lennie. Az EGSZB állásfoglalása a következőképpen fogalmaz: „Az EGSZB úgy véli, hogy a szerkezetátalakítási folyamatban valamennyi reformnak az EU alapelvein: az emberi és szociális jogok védelmén, a demokratikus értékeken és a jogállamiságon kell alapulnia. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz keretében végrehajtott beruházásoknak a következőket kell célozniuk: az egységes piacban rejlő lehetőségek teljes körű kiaknázása, az EU gazdasági rezilienciájának erősítése, az ENSZ fenntartható fejlődési céljainak teljesítése, körforgásos gazdaság létrehozása, a klímasemlegesség legkésőbb 2050-ig történő elérése az EU-ban, a gazdaság és a társadalom digitalizációjához kapcsolódó innováció és korszerűsítés ösztönzése, valamint az, hogy a társadalmi kohézió biztosítása, a szegénység felszámolása és az egyenlőtlenségek csökkentése érdekében szavatolja a szociális jogok európai pillérének eredményes végrehajtását”⁽⁴⁾.

2.4 A 750 milliárd EUR összegű Next Generation EU (melyből 500 milliárd most kerül alkalmazásra) kulcsfontosságú eszköz az EU számára a beruházások és a helyreállítás ösztönzéséhez, és ahhoz, hogy megerősödjön és ellenállóbban lábáljunk ki a jelenlegi válságból.

2.5 Az EGSZB úgy véli, hogy a szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési terv konkrét intézkedéseket határoz meg annak érdekében, hogy az Unió valamennyi szakpolitikájában megerősítse a szociális dimenziót, és elősegítse az inkluzív helyreállítást.

2.6 Az EGSZB megerősíti azt az álláspontját is, hogy a környezeti fenntarthatóság, a termelékenység, az egyenlő és igazságos elosztás és a makrogazdasági stabilitás továbbra is az EU gazdasági menetrendjének vezérelveit kell, hogy legyenek. A kihívások ellenére a zöld megállapodás továbbra is hosszú távú prioritás, és Európának élnie kell a lehetőséggel: vezető szerepet kell vállalnia ebben a kérdésben.

2.7 Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy az európai szemeszter keretében megvalósuló hatékony szakpolitikai koordináció továbbra is kulcsfontosságú ahhoz, hogy az uniós gazdaság erőteljesebb, fenntartható és inkluzív növekedési pályára álljon a válságból való kilábalás után. Ezt az EGSZB már az elmúlt hónapokban megfogalmazta, és továbbra is prioritásként kezeli.

2.8 Az EGSZB úgy véli, hogy általánosságban a szervezett civil társadalom részvétele még mindig alacsony a tagállamokban. A szervezeteket tájékoztatták és sok esetben meg is hallgatták, de csak kevés kézzelfogható eredmény született. A tagállamok többségében nem került sor az eredeti kormányzati javaslatok jelentős módosításához vezető hatékony konzultációkra. Ez alól csak néhány kivétel volt megfigyelhető.

3. Részletes megjegyzések

3.1 Az uniós és nemzeti szinten hozott intézkedéseknek köszönhetően sikerült csillapítani a világjárvány európai munkaerőpiacokra gyakorolt hatását. Az Unión belül azonban még mindig vannak eltérő nézetek és helyzetek. Az EGSZB úgy véli, hogy differenciált megközelítéseket kell alkalmazni a válság által másokhoz képest jobban sújtott tagállamok talpra állásának biztosítása érdekében.

⁽³⁾ COM(2021) 500 final, 2021. 06. 02., 2021. évi gazdaságpolitikai koordináció: a Covid19 leküzdése, a helyreállítás támogatása és gazdaságunk korszerűsítése.

⁽⁴⁾ A szervezett civil társadalom bevonása a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervekbe – Mi működik és mi nem?, HL C 155., 2021.4.30., 1. o.

3.2 Az EGSZB egyetért azzal a nézettel, hogy a gazdaságpolitikának 2021 és 2022 során is támogatónak kell maradnia. A tagállamok hatalmas küzdelem előtt állnak, amelynek még messze nincs vége. Az Uniónak azonban felül kell kerekednie, és fel kell ismernie, hogy időre van szükség ahhoz, hogy a helyreállítási tervek kifejtsek hatásukat, az eredmények eléréséhez pedig rezilienciára van szükség. Az EGSZB kifejezetten rövid és középtávú stratégiákat szorgalmaz a válság negatív hatásainak megfelelő kezelésének, illetve annak érdekében, hogy a következő években erőteljes és fenntartható legyen a növekedés.

3.3 Érdekes tendencia, hogy az európai polgárok többet takarítanak meg. Ennek a tendenciának előremutató lehetőséget kell kínálnia a magán- és közberuházások kombinációjának fellendítésére is, ami hozzájárulhat a gazdaság és a társadalmi feltételek helyreállításához. Az EGSZB konkrét intézkedéseket sürget ebben a kérdésben, és úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak minden tagállamot határozott költségvetési politika elfogadására kellene ösztönöznie. Kreativitásra van szükség olyan stratégiák elfogadásához, amelyek ezeket a megtakarításokat intelligens beruházásokká alakítják, és ennek felelősségét meg kell osztani a kormányok, az érdekelt felek és a pénzügyi intézmények között.

3.4 Az EGSZB – az „Európai szemeszter” ad hoc csoport (ESG) aktív támogatásával és munkájával – az következő hónapokra azt tervezi, hogy az e célból létrehozott 27 háromtagú ESG-delegáció hozzájárulásaival újabb állásfoglalást dolgoz ki, és nyomon követi a civil társadalom részvételét a végrehajtási folyamatban, miközben a szakpolitikai tartalmat a civil társadalom szemszögéből elemzi. Egyelőre csak csekély javulás észlelhető, főként a hivatalos tájékoztató ülések tekintetében, és nagyon korlátozottak a lehetőségek a tervek befolyásolására.

3.5 A civil társadalmi szervezeteknek jobban tetszik az az elképzelés, hogy a kormányok az alapokból származó eszközöket beruházásösztönzésre használják, mintsem hogy növekedésösztönző reformok fellendítésére, és sok tag úgy véli, hogy hazájának nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervei nem elég ambiciózusak, illetve nem eléggé elkötelezettek a reformok tekintetében, míg mások bírálják az olyan újabb beruházások hiányát, amelyek a Covid19-válság előtt még nem voltak előirányozva.

3.6 A Covid19-válságból adódóan Európa hatalmas nehézségekkel szembesült, és felszínre került egyik veszélyes gyenge pontja: az iparra vonatkozó koordinációs politika hiánya, valamint az, hogy a kontinens számos termék és szolgáltatás tekintetében más gazdasági térségektől függ. Ezzel – a helyreállítás megkönnyítése érdekében – összehangolt módon kell foglalkozni. Minden eddiginél nagyobb szükség van egy megfelelő iparpolitikára, és eljött a cselekvés ideje. A nyersanyagárak emelkedése is az Unió kritikus eszközeitől való függését mutatja. Az EGSZB azt szeretné, ha minden tagállam valódi lépéseket tenne az oktatásba, az infrastruktúrába és az iparpolitikába történő beruházások terén, amelyek növelhetik a foglalkoztatottságot, és a polgárokat az európai ipar fellendítésére ösztönözhetik.

3.7 A civil társadalmi szervezetek nagy többsége (71 %) úgy értékeli a hazája nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési terveinek kidolgozásában való részvételét, hogy az legalábbis enyhén, de egyes esetekben rendkívül korlátozott.

3.8 Az EGSZB úgy véli, hogy a digitalizáció folyamata rendkívül fontos a gazdaság és a társadalom fellendítéséhez, de valós szükség van arra, hogy a tagállamok programokat dolgozzanak ki és forrásokat különítsenek el a szóban forgó folyamatban való részvétel akadályainak felszámolására, különösen egyes csoportok, például az idősek és a kevésbé képzettek számára. Ezért prioritás, hogy olyan célirányos programokat és hozzáálló szoftvereket fejlesszenek ki, amelyek az összes polgár javát szolgálják. Igent mondunk a digitalizációra, de nem minden áron.

3.9 Az EGSZB nagyon elégedett az Európai Bizottságnak a helyreállítási és rezilienciaépítési eredménytábla létrehozására irányuló kezdeményezésével. Ez fontos lépés a helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtásának nyomon követéséhez, és az EGSZB szerint jó lehetőség a beruházási folyamat fellendítésére és olyan mechanizmusok létrehozására, amelyeknek döntő jelentőségük lehet az Unió számára. A civil társadalmi szervezetek ebben a folyamatban is döntő szerepet játszhatnak, és készek együttműködni.

4. A helyreállítási tervek és a különböző megközelítések

4.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a jelenlegi keretek között a tagállamok fenntartható és inkluzív fejlődésére, valamint költségvetési egyensúlyára vonatkozó politikának kell prioritást élveznie. Nyilvánvaló, hogy – miután leküzdöttük a Covid19-világjárvány által okozott egészségügyi veszélyeket – alkalmazkodni kell ahhoz, hogy új szakaszhoz értünk. Alternatívát kell kínálni ahhoz, hogy a túlzott egyensúlyhiány legyen az egyetlen kilátás a tagállamok eladósodottságának és deficitjének óriási növekedését követően. Az EGSZB úgy véli, hogy itt az ideje a költségvetési irányítási keret radikális és mélyreható reformjának, és óva int a „rég” költségvetési szabályokhoz való visszatéréstől. Határozott ajánlásra van szükségünk ezzel az új, felülvizsgált szemeszterrel kapcsolatban, továbbá egy olyan új paktumra, amely kötelező erejű eljárásokat és szabályokat tartalmaz a civil társadalmi szervezetek és a helyi önkormányzatok konzultációjára vonatkozóan. Mindez felhívás arra, hogy cselekedjünk. Itt az ideje, hogy az előkészítéstől a végrehajtásig minden szakaszban kötelező erejű szabályokat fogalmazzunk meg a részvételre vonatkozóan, a tagállamoknak pedig új hiánycsökkentési célokat kell mérlegelniük, a növekedésre és az irányításra összpontosítva.

4.2 Égető szükség van a költségvetési és gazdasági keret korszerűsítésére, egy jólétközpontú irányvonal megvalósítására és az arany szabály végrehajtására. Az Európai Bizottság is vizsgálja most a kiadási oldalt, de – nagyon helyesen – a bevételi oldalt is. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a munkát terhelő adóktól mozduljunk el a környezetvédelmi adók felé, szem előtt tartva ugyanakkor a regresszív megközelítést is, és ne terheljük az alacsony jövedelmű háztartásokat. Az EGSZB fontosnak tartja továbbá az agresszív adótervezés és az adócsalás elleni küzdelmet, mivel azok alááshatják a tagállamok és az EU egészének gazdasági és költségvetési fellendülését. Ahhoz, hogy ezen a ponton előrelépjünk, intelligens megközelítésre és az Unión belül nagyobb konvergenciára van szükség. Lehetőségként kell tekinteni a fokozatos adócsökkentést alkalmazó monetáris és fiskális politikákra is, adott esetben progresszív környezetvédelmi adókkal kiegészítve. Egyértelmű, hogy nagy változást hozhat, ha nem az EU-n belül, hanem a harmadik országokkal folytatunk adóversenyt.

4.3 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy nemcsak a világtörvénnyel jelent gondot: a nyersanyagárakra is nyomás nehezedik. Ezt nagy gondossággal kell kezelni. Az EGSZB hisz a tisztességes versenyben, és támogatja az egyenlő versenyfeltételek szükségességét, de rámutat arra, hogy a helyzet egyre súlyosabbá válik, ami komoly károkat okozhat az egész Uniónak. A nyersanyagárak az elmúlt hónapokban 30–120 %-kal emelkedtek, és a nyomás nem hagyott alább.

4.4 Az nhrt-kból kiderül, hogy a tagállamok eltérően látják az egyes gazdaságok és az egyes társadalmi körülmények helyreállítását. Ez a tagállamok közötti egyenlőtlenségekre is rámutat. Az EGSZB összehangoltabb politikákat kér, amelyek képesek megerősíteni az Uniót. A tagállamok között együttműködésre van szükség, és a hibás lépések elkerülése érdekében meg lehetne osztani a bevált gyakorlatokat. Olyan ágazatok, mint például az idegenforgalom és a feldolgozóipar szenvedtek a legtöbbet, és prioritásként kell kezelni ezek magasabb szintre emelését. Ez nagyon fontos lesz a munkahelyteremtés és a munkaerőnek a gazdaság valós igényeihez való hozzáigazítása, valamint a civil társadalmi szervezeteknek a végrehajtási folyamatba való bevonása szempontjából.

4.5 Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy egyes tagállamok eddig jórészt figyelmen kívül hagyták az Európai Bizottság országspecifikus ajánlásait. Kérdéses, hogy a jövőben változik-e ez a hozzáállás. Megkérdőjelezendő továbbá egyes tagállamok abszorpció kapacitása és a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközzel finanszírozott beruházások átalakító hatása, ezért kétségek merülnek fel a beruházások potenciális hatékonyságával és eredményességével kapcsolatban. Ezért az EGSZB nagyon fontosnak tartja a szoros nyomon követést.

4.6 Az EGSZB szerint nem engedhető meg, hogy a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek végrehajtása csak egy „kipipálandó feladat” legyen. Érvényesülnie kell az eszköz valódi szellemének: el kell ismerni a civil társadalmi szervezetek szerepét, és a konzultációknak nyilvános fórumokon, nem pedig zárt ajtók mögött kell zajlaniuk.

4.7 A Covid19-válság reflektorfénybe helyezte és súlyosbította társadalmaink régóta fennálló hiányosságait, és gyakran a legkiszolgáltatottabbakat sújtotta leginkább. A Covid19-fertőzések előfordulása a leginkább elesettek körében volt a legmagasabb, és a válság leküzdésére irányuló intézkedések következményeinek terhére gyakran a társadalom különböző rétegei viselik. A válság következményeként az alacsony képzettségűek és/vagy a fiatalok körében aránytalan mértékben csökkent a foglalkoztatás. Emellett sokak számára súlyos zavarok nehezítették az oktatást. A polgárok kevésbé képzett csoportjai tekintetében egyre nagyobb az egyenlőtlenségek kockázata.

5. Az egységes piac mint az európai életmód erőssége

5.1 A Covid19-válság minden tagállamban érezhető volt, de – a hatásokat tekintve – eltérő mértékben. Az oltással kapcsolatos összehangolt megközelítés lehetővé tette az Unió számára, hogy nagyon jó eredményeket érjen el. Az a cél, hogy az Unió lakosságának 70 %-a be legyen oltva, hatalmas feladatot jelentett, az uniós válasz pedig nagyon pozitív volt. A projekt néhány (ilyen esetben várható) probléma ellenére sikeres volt, és jó példája annak a „békeprojektnek”, amelyet az Unió a kezdetek óta képvisel.

5.2 Az egységes piac és integrációja minden eddiginél inkább prioritást kell, hogy élvezzen, és el kell kerülni a politikai vitákat. Az egyes tagállamokban hallható, az egységes piacot veszélyeztető politikai retorikának ellentmondanak a tények: csak egy erős Unió és egy összehangolt megközelítés révén volt lehetséges ilyen rövid időn belül megtárgyalni és kidolgozni a helyreállítási és rezilienciaépítési terveket. A kommunikáció elengedhetetlen az európai értékek előmozdításához, az egységes piac pedig része ennek a folyamatnak. Minden európai polgárnak részesülnie kell a belső piac előnyeiből, hogy büszkének lehessenek arra, hogy Európa képes volt reagálni a válságra, dacára annak a göröngyös útnak, amelyet az összehangolt válasz megtalálása érdekében meg kellett tennie.

5.3 Az EGSZB megérti, hogy a tagállamok más-más megközelítést alkalmaztak az egészségügyi helyzetet illetően, de azt is hangsúlyozza, hogy az oltási folyamatot követően jobban kellene népszerűsíteni a koordinációt és a bevált gyakorlatokat. Az Uniónak ki kell használnia az előnyeit – különösen a polgárok, a termékek és a tőke szabad mozgását. Az EGSZB támogatni kívánja ezt a szabadságot, anélkül, hogy aláássa a tagállamok egészségügyi rendszereit, ez pedig csak az egységes piac összehangolásával lehetséges. A tagállamok a történelem során többször is megmutatták, hogy ez lehetséges. Eljött a megfelelő válaszok ideje.

5.4 Az EGSZB kiáll az egységes piac és az abban rejlő lehetőségek mellett, melyeket kiegészít egy erős, alapvetően fontos és az Unió sarokkövének számító szociális piac. Ez olyan eredmény, amelyet védeni kell.

6. A civil társadalmi szervezetek a helyreállítási tervekről

6.1 Az EGSZB kitart amellett, hogy a civil társadalmi szervezetek bevonása elengedhetetlen a helyreállításhoz, különösen mivel be kell látnunk, hogy a vészhelyzeti helyreállítási intézkedéseket mind nemzeti, mind uniós szinten állandósítani lehetne.

6.2 A civil társadalmi szervezetek támogatják az oktatásba, az egész életen át tartó tanulásba és a K+F-be történő magas színvonalú beruházásokat, amelyek elengedhetetlenek a Next Generation EU által előmozdított gazdasági és társadalmi változások ösztönzéséhez és kiegészítéséhez, ahogy azok a beruházások is, amelyek megerősítik a Covid19-világjárvány által súlyosan érintett társadalmak egészségügyi rendszereit és népegészségügyi politikáit. Ezek a „helyben lévő” szervezetek minden eddiginél inkább képesek arra és felelősek azért, hogy jelezzék a valós kihívásokat, és javaslatokat tegyenek azok leküzdésére, a tagállamoknak pedig bátran be kell vonniuk őket a döntéshozatali folyamatba. Az EGSZB elsősorban azért kéri ezt a fajta megközelítést, mert több évtizedes, különböző ügyek szolgálatában szerzett tapasztalatai és ismeretei nagyon jó eredményeket hoztak.

6.3 Válságok idején még fontosabb meghallgatni a civil társadalmi szervezetek hangját, nemcsak azért, mert a helyi szervezetek sok tapasztalattal rendelkeznek, hanem főként azért, mert profitálnak abból, hogy közvetlenül ismerik a realitásokat, ami elengedhetetlen a tényleges hatást kifejtő politikák nyomán követéséhez és végrehajtásához.

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Ajánlás tanácsi ajánlásra az euróövezet gazdaságpolitikájáról

(COM(2020) 746 final)

(kiegészítő vélemény)

(2022/C 105/28)

Előadó: **Kristi SÖBER**

Elnökségi határozat:	2021.4.26.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (1) bekezdése és az eljárási szabályzat végrehajtási rendelkezései 29. cikkének a) pontja
Illetékes szekció:	„Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió”
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.10.5.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.10.20.
Plenáris ülés száma:	564.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	166/2/1

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) tisztában van azzal, hogy a világjárvány még nem ért véget, hogy a gazdaságra gyakorolt hatásai évekig elhúzódhatnak majd, és hogy ezek kezeléséhez egy új, konkrét vészhelyzeti gazdaságpolitikai csomagra van szükség. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság legutóbbi előrejelzését, mely szerint 2021-től az EU és az euróövezet gazdaságai ismét gyors növekedésnek indulnak (ezt az előzetes adatok is megerősítik), különösen a beruházások helyreállítása révén, amelyet a Next Generation EU (NGEU) forrásainak, különösen a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköznek a használata erőteljesen támogat.

1.2. Ugyanakkor az EGSZB elismeri, hogy az EU az európai integráció gazdasági történetének legsúlyosabb időszakát éli, ami hatással van a fogyasztásra, a beruházásokra és a külkereskedelem teljesítményére. Ebben a kritikus időszakban csak államháztartási kiadások segítségével lehet enyhíteni a helyzetet.

1.3. Ebben a különleges és egyedi helyzetben a válság kezelése érdekében szükség volt egy új, vészhelyzeti gazdaságpolitikai csomag létrehozására. Az EGSZB nagyra értékeli a gyors uniós és tagállami szintű reakciót, és üdvözli, hogy a kettős átállás folyamata a helyreállítási erőfeszítések és stratégia kiemelt részévé vált.

1.4. A koronavírusra való reagálást elősegítő kezdeményezések segítettek enyhíteni a nagyon nehéz gazdasági körülményeken, különösen 2020 első felében. Erre elsősorban a piacok, a munkahelyek és a személyes jövedelmek stabilizálásával kerülhetett sor. Ezt az első lépést követte a Next Generation EU (NGEU), a világjárvány hatásaira közvetlenül reagáló szilárd és innovatív pénzügyi hozzájárulás. Az EGSZB határozottan üdvözli mindkét kezdeményezést mint a világjárványra adott gyors és rugalmas válaszokat.

1.5. Az EGSZB tisztában van azzal, hogy a világjárvány különböző alakulása és hatásai a tagállamok körében jelentős eltéréseket okoztak. Az EGSZB kéri, hogy vegyék figyelembe az euróövezeten belüli eltérések jelenségét, és adjanak körültekintő választ a jelentősen romló költségvetési teljesítményre, valamint üdvözli a személyre szabott nemzeti gazdaságpolitikák és helyreállítási programok terén a közös kereteken belül, a tagállamok sajátos igényeit tiszteletben tartó módon tanúsított rugalmasságot. E rugalmasság alkalmazása a helyreállítási és rezilienciaépítési programok végrehajtása során is ajánlott.

1.6. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a következő időszakban új egyensúlyt kell teremteni a monetáris és a költségvetési politikák között, és meg kell szüntetni az azonosított makrogazdasági egyensúlyhiányokat. Az EGSZB tisztában van azzal, hogy az elmúlt évben jelentősen nőtt az adósság GDP-hez viszonyított aránya. A gazdasági helyreállítást követően a GDP-arányos államadósságot úgy kell csökkenteni, hogy az elősegítse az inkluzív növekedést, elkerülhető legyenek a társadalmi igazságtalanságok és a vállalatokra és a munkaerőpiacra gyakorolt negatív hatások.

1.7. Az EGSZB tiszteltetben tartja és megérti, hogy a Covid19 utáni helyreállítást széles körben olyan strukturális politikai intézkedések⁽¹⁾ fogják kísérni, amelyek főként az uniós zöld megállapodással állnak majd összhangban. E tekintetben az EGSZB támogatja a helyreállítási folyamat, a költségvetési konszolidáció és a zöld költségvetés-tervezési gyakorlatok közötti kapcsolatokat.

1.8. Az EGSZB szilárd meggyőződése, hogy a világjárvány tanulságainak tükröződniük kell azokban az átfogó erőfeszítésben, amelyek hosszú távon az EU és az euróövezet gazdasági szempontból hatékony, társadalmilag méltányos és környezeti szempontból fenntartható fejlődéséhez való hozzájárulásra irányulnak.

1.9. Az EGSZB üdvözlí, hogy ellentétben a 2009 és 2011 közötti korábbi válsággal, amikor a banki és pénzügyi szektor is a recesszió kiváltó okai közé tartozott, a banki és pénzügyi ágazat ezúttal jó helyzetben van és egészségesnek mondható, ami hozzájárult e nehéz helyzet gördülékenyebb leküzdéséhez.

1.10. Az EGSZB tisztelettel kéri az egységes piac integritásának megőrzését és már a széttöredezettség első jeleinek megelőzését, ami az EU és az euróövezet gazdasági jövőbeli pozitív teljesítményének alapvető feltétele. Ezt az integritást tovább kell erősíteni a bankunió és a tőkepiaci unió fejlesztésének megfelelő mértékű folytatásával.

1.11. Az EGSZB elismeri és méltányolja, hogy az előző válságból számos fontos tanulságot sikerült levonni és felhasználni a makrogazdasági stabilitás támogatására, és felszólítja a felelős uniós intézményeket, hogy javítsanak az EU gazdaságpolitikai irányításán, továbbá biztosítsák, hogy a világjárvány tanulságai következetesen tükröződjének a folyamatos reformtörekvésekben.

2. Előzmények és háttér

A jelenlegi makrogazdasági teljesítmény és kilátások

2.1. A Covid19-világjárvány hirtelen és mély gazdasági depressziót okozott, végül azonban 2020-ban a GDP az eredetileg vártnál kisebb mértékben esett vissza. A csökkenés nagyobb volt, mint az utolsó gazdasági válságban (az euróövezet gazdasága 2020-ban 6,5 %-kal esett vissza az előző évhez képest, összehasonlítva a 2009-es 4,5 %-hoz képest; az EU gazdasága 2020-ban 6,0 %-kal esett vissza az előző évhez képest, összehasonlítva a 2009-es 4,3 %-kal; az EU és az euróövezet gazdaságai várhatóan egyaránt 4,8 %-kal nőnek 2021-ben). Ezért aztán kivételes gazdasági helyzettel és Európa második világháború óta legrosszabb gazdasági teljesítményével állunk szemben.

2.2. 2020-ban mind a magánfogyasztás, mind a beruházások jelentős mértékben csökkentek (mindkettő 7,4 %-kal az előző évhez képest), és a külkereskedelem is súlyos károkat szenvedett. Csak az állami kiadások nőttek valamelyest éves összehasonlításban (1,3 %). A vészhelyzeti intézkedések miatt eddig nem történtek a 2008-as válság nagyságrendjéhez mérhető tömeges munkahely-megszűnések vagy jelentős bevételkiesések. Ugyanakkor a gazdasági tevékenység jelentős csökkenését figyelembe véve ez azt jelenti, hogy a termelékenység szintén csökkent.

2.3. A 2021-es évet általában a helyreállítás évének tekintik (különösen a beruházások terén tapasztalt növekedésnek köszönhetően, amely az Európai Bizottság előrejelzése szerint elérheti a 6,2 %-ot), noha a világjárvány hatásai és a gazdasági szereplők magatartásbeli változásai miatt továbbra is rengeteg a bizonytalanság.

Vészhelyzeti gazdaságpolitikai csomag

2.4. A világjárvány miatt létre kellett hozni egy új vészhelyzeti gazdaságpolitikai csomagot a sokkhatásra való azonnali és középtávú reagálás érdekében. E csomag fő prioritása, hogy kezelje, megszüntesse és csökkentse a világjárvány gazdasági és társadalmi következményeit, és hogy Európát versenyképes és fenntartható pályán tartsa.

⁽¹⁾ Az EKB meghatározása: strukturális gazdaságpolitika = a munkaerő-, termék- és pénzügyi piacok terén elfogadott, az intézményi és szabályozási keretek javítását, a hosszú távú növekedés feltételeinek megerősítését és a kívánatos elosztási hatások biztosítását célzó gazdaságpolitikai intézkedések. „Structural Policies in the Euro-area”, időszakos EKB-kiadvány, 2018. június.

2.5. A vilájárványra adott közép- és hosszú távú válasznak és a helyreállításra, újjáépítésre és rezilienciára irányuló erőfeszítésnek (az ún. „3R” stratégia) szintén szerves része a kettős (zöld és digitális) átállás folyamata, amely kiemelten összpontosít a társadalmi szempontokra és a jogállamiság tiszteletére, valamint az Unió egyéb alapvető értékeire. Az EGSZB kéri továbbá, hogy fordítsanak nagyobb figyelmet az egyenlőtlenségek elleni küzdelemre és a válság következményeinek kezelésére, különösen a legkiszolgáltatottabbak esetében.

Monetáris politika

2.6. Az EKB a vilájárványra adott célzott válaszként folytatja erősen expanzív politikáját. A közelmúltban azonban az EKB bejelentette, hogy a kedvező finanszírozási feltételek a pandémiás vészhelyzeti vásárlási program (PEPP) keretében végzett, az előző két negyedévhez képest mérsékeltén alacsonyabb ütemű nettó eszközvásárlásokkal is fenntarthatók.

Költségvetési irányvonal és költségvetési konszolidáció

2.7. A koronavírusra való reagálást célzó, kiterjesztett beruházási kezdeményezések (CRII és CRII+), amelyek átirányították és áthelyezték a kohéziós politikai alapokat, sokat segítettek a negatív következmények kompenzálásában és ellensúlyozásában, a piacok stabilizálásában, valamint a munkahelyek és a személyi jövedelmek védelmében.

2.8. A Covid19-vilájárványra közvetlen válaszul kitalált, kifejlesztett és jelenleg megvalósítás alatt lévő leginnovatívabb eszköz kétségtelenül az NGEU-program, amelynek fő célja a vilájárvány negatív hatásainak mérséklése.

2.9. Az NGEU expanzív költségvetési irányvonalát kivételesen és átmeneti jelleggel támogatta a Stabilitási és Növekedési Paktum általános mentesítési rendelkezésének aktiválása.

2.10. Ugyanakkor a költségvetési kötelezettségvállalás – a nemzeti szinten tett intézkedésekkel együtt – költséges volt, és a költségvetési mutatók romlásához vezetett.

2.11. A GDP-arányos államadósságot úgy kell megvalósítható módon csökkenteni, hogy elkerülhetők legyenek a társadalmi igazságtalanságok és a munkaerőpiacra gyakorolt indokolatlan negatív hatások. A költségvetési mutatók javítása érdekében elengedhetetlen egy inkluzív és fenntartható növekedési stratégia.

Strukturális politikai és szabályozási intézkedések

2.12. A Covid19-vilájárvány feltárt néhány komoly strukturális hiányosságot az európai gazdaságok és társadalmak működésében. Ezért a Covid19-válságot követő tanulságok nem csak az új normalitás létrehozására vonatkoznak, hanem a gazdasági és a társadalmi rendszerek rezilienciáját növelő intézkedések végrehajtására is (ami már előfeltételezi a csökkent instabilitást és sebezhetőséget). Ez nem csak a társadalmilag igazságos kettős átállás mérföldköveit és a hatékonyabb és egymással összekapcsolódó egészségügyi rendszereket és az orvosi szolgáltatások Európa-szerte történő elosztását foglalja magába, hanem a versenyképesebb euróövezet támogatását Európán belül és kívül, beleértve az európai ipart támogató és globálisan az EU pozícióját erősítő stratégiai befektetéseket.

2.13. A vilájárvány első fázisa súlyosan érintette az egységes piacot, mivel a szigorú korlátozó intézkedések miatt az EU tagállamai között, sőt még a tagállamokon belül is megszakadt a hagyományos kereskedelmi forgalom. A helyzetet az Európai Bizottság beavatkozása oldotta meg, a zöld folyosók létrehozásával.

Pénzügyi közvetítés

2.14. Az EU és az euróövezet banki és pénzügyi ágazata bizonyította erejét és rezilienciáját, az előző válság után elfogadott új rendeleteknek és szabályoknak köszönhetően. Az ágazat jelenleg állóeszközei és portfólióinak egészsége szempontjából erősebb. Ugyanakkor némi kockázat áll fenn ügyfelei fizetőképessége tekintetében, ami több nem teljesítő hitelhez vezethet.

Irányítás

2.15. A jelenlegi válság emlékeztetett minket az EU gazdasági irányítási keretének a félkész építményére. A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz révén az európai szemeszter jellege alapvetően megváltozott: mivel a források kifizetése az országspecifikus ajánlások végrehajtásához kapcsolódik, ezek politikailag még inkább kötelező erejűvé váltak. A civil társadalmat jobban be kell vonni az európai szemeszter folyamatába. A partnerség elvét, amelynek alkalmazása régóta hagyomány a kohéziós politikában, mintának kell tekinteni a civil társadalom bevonásának hatékony eszközéhez.

3. Általános észrevételek

3.1. Az EGSZB elismeri, hogy a helyreállítási forgatókönyveket nagymértékben befolyásolni fogja a világjárvány intenzitása, az oltási kampányok sikeressége és a strukturális aspektusok (például a nagymértékben vagy teljes egészében érintett ágazatok, mint a turisztika, a vendéglátás, a közlekedés, valamint a kulturális és szabadidős ágazat teljesítménye). Kulcsfontosságú lesz a költségvetési politika lehetséges rugalmassága, amely lehetővé teheti a kompenzációs intézkedések elfogadását, valamint ezen intézkedések hatékonysága is.

3.2. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a világjárvány gazdasági hatásai jelentős eltérésekhez vezettek az euróövezet gazdaságaiban a gazdasági teljesítmény, a költségvetési mutatók, az infláció és a külső mérleg terén. Ez erősen befolyásolhatja a gazdasági és társadalmi helyzetet, valamint az érintett gazdaságok, és az egész euróövezet egészének versenyképességét, valamint belső és külső egyenlőtlenségekhez vezethet.

3.3. Az EGSZB értékeli, hogy az EU fő gazdasági szereplői rendkívül átfogó és kellően rugalmas választ adtak a világjárványra, nevezetesen az Európai Központi Bank (vásárlási programjaival és irányadó kamatlábaival), az európai stabilizációs mechanizmus (ESM – makrogazdasági stabilitástámogató eszközeivel) és az Európai Bizottság (nagyon innovatív NGEU kezdeményezése révén, amelyet egyéb vészhelyzeti lépések egészítettek ki, mint például a CRII(+), a SURE, a költségvetési és az állami segélyezési szabályok rugalmasságával, valamint a pénzügyi szabályozással és az egyéb olyan kivételes intézkedésekkel, amelyek biztosítják a tagállamok részére a szükséges rugalmasságot, hogy elfogadhassák az elvárt válságkezelési intézkedéseket).

3.4. Az EGSZB-nek meggyőződése, hogy a vészhelyzeti gazdaságpolitikai csomag kimenetele kulcsfontosságú. Alapvetően közös és összehangolt megállapodásra kell jutni a monetáris politikai és a fiskális politikai válaszingtézkedések között. Megfelelő reformokat kell elfogadni a fenntartható helyreállítás támogatása érdekében (többek között a tiszta energiára, a digitalizációra, az innovációra és a körforgásos gazdaságra irányuló intézkedések révén). Az NGEU hatása és az egyéb gazdaságpolitikákkal való kölcsönhatása fontos, különösen a jelentős finanszírozási forrásokban részesülő országokban.

3.5. Az EGSZB értékeli, hogy a vészhelyzeti gazdaságpolitikai kombináció tartalmaz néhány korlátot is, hogy közép- és hosszú távon megakadályozza a jelenlegi expanzív politikáknak az árstabilitásra és a költségvetési mutatókra gyakorolt jövőbeli negatív hatásait. Különösen az államháztartások jövőbeli fejlődése van nagy kockázatoknak kitéve. Ezzel összefüggésben az EGSZB hangsúlyozza, hogy méltányos és fenntartható adópolitikára van szükség, többek között az adócsalás és az agresszív adótervezés elleni küzdelem révén.

3.6. Az EGSZB nemcsak azt várja az NGEU-tól, hogy általa az EU gazdaságai újra elérjék a világjárványt megelőző szintet, hanem azt is, hogy támogassa a fontos strukturális politikai intézkedéseket, legfőképpen a zöld és digitális átállást, figyelembe véve a foglalkoztatási és szociális szempontokat. Az NGEU-val kapcsolatban az EGSZB nagyra értékeli, hogy az EU-nak ilyen rövid időn belül sikerült ilyen jelentős lépést tennie, ugyanakkor úgy véli, hogy törekedni kell az olyan lehetséges hiányosságok kezelésére, mint például a civil társadalommal folytatott elégtelen konzultáció a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek kidolgozása során.

3.7. Az EGSZB tudatában van annak, hogy a világjárványra adott közvetlen válaszként kidolgozott és végrehajtott másik innovatív eszköz a SURE, amelynek célja, hogy támogassa a kormányokat a munkahelyek és a személyi jövedelmek védelmére irányuló erőfeszítéseikben.

3.8. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a következő költségvetési konszolidáció során tartsák szem előtt a zöld költségvetési gyakorlatokat ⁽²⁾ és a zöld közberuházások támogatását, hogy ezáltal is hozzájáruljanak az uniós zöld megállapodáshoz és az Unió egészségesebb költségvetési helyzetéhez. Az EGSZB tisztában van azzal, hogy a jelenlegi válság jelentős negatív hatással van az államháztartásokra.

⁽²⁾ Vitaanyag: Elva Bova (2021), Green Budgeting Practices in the EU: A First Review.

3.9. Bár az EGSZB óva int az általános mentesítési rendelkezés⁽³⁾ idő előtti deaktiválásától, a világjárvány egyértelmű lezárását és a helyreállítás terén elért megfelelő előrehaladást követően a költségvetési fenntarthatóságra kell majd összpontosítani. A költségvetési politikák és eszközök fókuszát újból át kell helyezni, hogy közép- és hosszú távon megfelelő stratégiákat fogadjanak el. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság azon döntését, hogy 2021 őszén újraindítja az uniós gazdaságirányítási keret felülvizsgálatát. A költségvetési szabályokat csak felülvizsgálat után szabad teljes mértékben alkalmazni. Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy ahelyett, hogy visszatérnénk a normális kerékvágásba, térjünk át egy felülvizsgált gazdasági kormányzási keretre⁽⁴⁾. Az EGSZB szerint minden jövőbeli költségvetési keretnek beruházásbarátnak kell lennie a közberuházásokra vonatkozó arany szabály végrehajtása révén – anélkül, hogy ezzel veszélyeztetné a középtávú költségvetési és pénzügyi stabilitást – elő kell mozdítania a növekedést, és lehetővé kell tennie a tagállamok számára, hogy gazdasági visszaesés idején anticiklikus politikát folytassanak.

3.10. Az EGSZB szorgalmazza a hatékonyabb és igazságosabb állami bevételi rendszereket célzó reformokat, amelyek elmozdítják az adózást a munkától és a termelő beruházásoktól, és inkább a környezetvédelmi adózásra és az externáliák árazására és egy hatékonyabb ösztönzőrendszerre fókuszálnak, az adóelkerülési gyakorlatok korlátozása érdekében.

3.11. Az EGSZB értékeli, hogy az EU és az euróövezet banki és pénzügyi ágazata sokkal jobb formában van az előző válsághoz képest: konkrétan kevésbé sérülékenyek és reziliensebbek. Ugyanakkor az EGSZB azt ajánlja, hogy ne becsüljük alá a fizetőképességi kockázatokat, amelyek az ágazat ügyfeleit sújtó jövedelemvesztésekből adódhatnak. Ez több nem teljesítő hitelt eredményezhet a bankok mérlegében. Az EGSZB örömmel fogadja, hogy az euróövezet bankszektora bizonyította stabilitását, és a válság e szektort mindeddig nem sújtotta jelentősen.

3.12. Az EGSZB szilárdan meg van győződve róla, hogy az egységes piac zökkenőmentes működése azt jelenti, hogy az euróövezet és az EU gazdaságainak egésze reziliensebb és hatékonyabb. Az Európai Bizottság is különösen fontosnak tekinti, hogy kiteljesítsék az egységes piacot, annak érdekében, hogy korlátozzák a gazdasági rugalmatlanságokat és tökéletlenségeket.

3.13. Az EGSZB üdvözlí a gazdaságpolitikai csomagot, amelyet a múlt évben azért fogadtak el, hogy azonnali választ adhassanak a világjárványra, és amelyet a helyzet alakulásának megfelelően folyamatosan kiigazítottak. Az EGSZB úgy véli, hogy az EU válaszügyintézkedései hatékonyan mérsékelhetnék a válságnak az euróövezet és az EU gazdasági teljesítményére és az EU munkaerőpiacaira gyakorolt lehetséges hosszú távú negatív hatásait, és csökkenthetik a növekvő gazdasági és társadalmi eltéréseket. Ugyanakkor alapvető fontosságú a jelentős egyensúlyhiányok kezelése a komoly makrogazdasági kockázatok hatékony csillapítása érdekében, ideértve a növekvő egyenlőtlenségek kockázatát is.

3.14. Az EGSZB szilárd meggyőződése, hogy a jól működő egészségügyi ellátás, a szociális védelem és a sürgősségi rendszerek központi jelentőségűek a pozitív hosszú távú fenntartható gazdasági fejlődéshez. A világjárvány feltárta és megerősítette ezt az kapcsolatot, ezért ennek meg kell jelennie a szociális jogok európai pillérének végrehajtása során is.

3.15. Az EGSZB nyomatékosan javasolja, hogy folytassák a gazdasági és monetáris unió szerkezetének kiteljesítése érdekében tett erőfeszítéseket. Ide értendő az európai szemeszter hozzáigazítása az NGEU-programhoz, a bankunió és a tőkepiaci unió kiteljesítése, valamint a gazdasági kormányzási keret felülvizsgálata. Fontolóra kell venni, hogy az NGEU tervezése lehetne-e annak példája, hogyan lehetne a jövőben a közös uniós pénzügyi forrásokat mozgósítani és felhasználni.

3.16. Az EGSZB rámutat arra, hogy a világjárvány negatív hatásainak a kezelését célzó fő intézkedéscsomag 2020 első felében készült el, tehát éppen azelőtt, hogy a világjárvány a tagállamok többségében éreztette volna legsúlyosabb hatásait. Ezért fontolóra lehetne venni az elfogadott intézkedések relevancia- és megfelelőség-értékelését. A tervezés kulcsszerepet játszik az előrejelzésben, lehetővé téve, hogy továbbra is reagálni tudjunk a világjárvány által okozott új helyzetre, amelyet messze nem sikerült leküzdeni, ami szükségessé teszi az állandó tervezést.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az EGSZB értékeli, hogy az Európai Bizottság közzétette a hét kiemelt kezdeményezést, amelyek az egyes tagállamokban útmutatásul szolgálnak a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz gyakorlati végrehajtásához. Nagyon fontos, hogy ezek a kezdeményezések összhangban legyenek a Covid19-válság utáni helyreállítással kapcsolatos uniós tanácsi ajánlásban azonosított kihívásokkal és prioritásokkal.

⁽³⁾ HL C 429., 2020.12.11., 227. o.

⁽⁴⁾ HL C 429., 2020.12.11., 227. o., valamint az EGSZB saját kezdeményezései véleménye a következő tárgyban: Az uniós költségvetési keret átalakítása a fenntartható helyreállítás és az igazságos átmenet érdekében (ECO/553). Lásd a Hivatalos Lap 10. oldalát.

4.2. Az EGSZB elismeri, hogy az Európai Befektetési Bank Páneurópai Garanciaalapja erős támogató szerepet töltött be az euróövezeten belül és az EU egészében a vállalkozói szektor védelmében és erősítésében.

4.3. A helyreállítást illetően az EGSZB azt javasolja, hogy összpontosítsanak a gazdasági növekedésre és a társadalmi igazságosságra, ami magasabb jövedelmet és GDP-t eredményez. A jövő generációira nehezedő terhek csökkentését és a magasabb kamatlábakhoz vagy az alacsonyabb termeléshez kapcsolódó kockázat korlátozását szolgáló fenntartható költségvetési irányvonal a gazdasági tevékenység nagyobb mértékű növelését követeli meg, amit a) a közberuházások fokozása és b) a zöld és digitális gazdaságra való átállást támogató reformok révén lehetne elérni.

4.4. Az EGSZB elismeri és méltányolja, hogy az előző válságból számos fontos tanulságot sikerült levonni és felhasználni a makrogazdasági stabilitás támogatására, és mélyen meg van győződve arról, hogy a világjárvány tanulságainak következetesen tükröződniük kell a folyamatos reform-erőfeszítésekben, amelyek a vállalatok adminisztratív terheinek a csökkentésére összpontosítanak (a közigazgatás, a kkv-k és a vállalati ágazat egészének a digitalizációja, az elektronikus azonosítás és a hatékonyabb igazságszolgáltatási rendszerek által).

Kelt Brüsszelben, 2021. október 20-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

ISSN 1977-0979 (elektronikus kiadás)
ISSN 1725-518X (nyomtatott kiadás)

Az Európai Unió
Kiadóhivatala
L-2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU